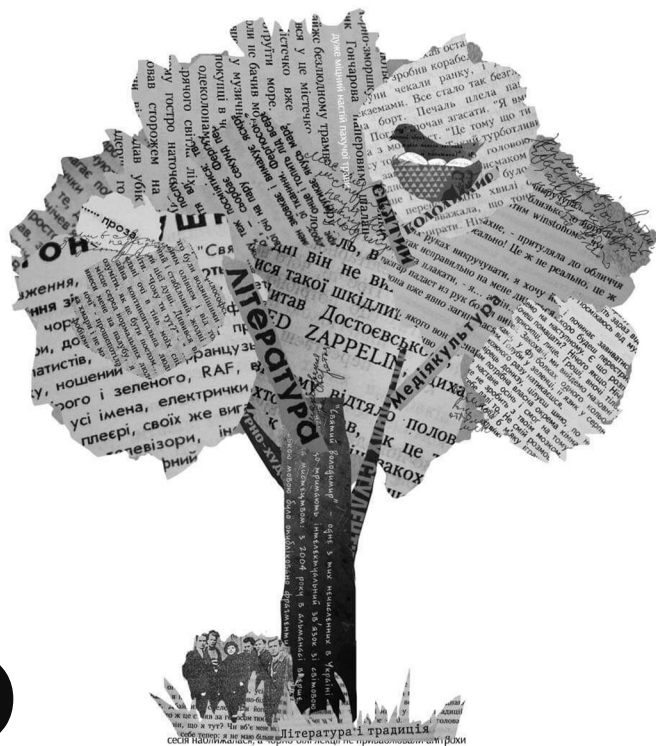


СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР

№ 23-25, 2018-2022 рр.



AD ASTRA!

До 25-річчя альманаху «Святий Володимир»

До 75-річчя університетської журналістської освіти в Україні

До 70-річчя кафедри історії журналістики

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
НН Інститут журналістики

AD ASTRA!

Київ
2023

Святий Володимир

Літературно-художній альманах
студентів Інституту журналістики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Випуск 23–25, 2018–2022 рр.
Ювілейний випуск
«AD ASTRA!»

Свідоцтво про реєстрацію:
Серія КІ №342 від 30.12.1998 р.

Шеф-редактор Володимир Різун
Головний редактор Любов Боярська

Редакційна рада
Наталія Сидоренко
Валентина Михайлюта
Мальвіна Воронова
Наталія Іщук

На обкладинці – робота Вікторії Черняхівської

Адреса редакції: 04119, Київ, вул. Юрія Іллєнка 36/1
Інститут журналістики, кафедра історії журналістики (к.204)
e-mail: kafhistjourn@ukr.net
Електронна версія на сайті www.journ.univ.kiev.ua

Від редакції

AD ASTRA!

Ad astra! До зірок! — гасло цього, ювілейного, номера, яким «Святий Володимир» відзначає своє 25-ліття. До зірок! — бо наші автори, колишні студенти Інституту, тепер справжні зірки — у літературі, журналістиці, рекламі, піарі, кіно.

Кілька років студенти тематичної спеціалізації «мистецька журналістика» збирали матеріали до ювілейного номера, розшукували колишніх головних редакторів, членів редколегій, авторів, ілюстраторів, дизайнерів альманаху, записували з ними інтерв'ю, робили візитівки, підготували кілька портретів, які ви побачите в цьому числі, підбирали тексти зі старих номерів журналу і сучасних текстів авторів. На жаль, нам не вдалося знайти контакти усіх авторів, однак дуже багатьох ми таки знайшли.

Редактори, редколегія, автори — це їхня заслуга, що журнал існував і існує, вони — його творці й захисники, і нам, теперішній редколегії, до болю хочеться зберегти унікальне студентське видання, яке створювалося зусиллями цих неймовірно працездатних і дивовижно талановитих людей. Саме про них говоритимемо сьогодні у рубриці «Інтерв'ю». Їхній творчий і життєвий шлях хай буде за зразок новим, зовсім юним авторам «Святого Володимира». І хай ніякі труднощі не перешкоджають вам реалізуватися як творчим особистостям, реалізувати свої таланти й здібності. Через труднощі, через тернії (*per aspera*), але ж До Зірок!

Читати ці інтерв'ю надзвичайно зворушливо: з якою любов'ю і повагою згадують люди альма-матер, своїх друзів, одногрупників, однокурсників, колег, творчі пошуки й досягнення, як підтримують зв'язок багато років, як усвідомлюють себе причетними до великого колективу, родини ІЖачків. Безмежно вдячні нашим шановним гостям за щирість і відвертість, за уроки мудрості, професійності й гідності, за вірність професії і університетським принципам «*Utilitas, Honor et Gloria*» («Користь, честь і слава»).

Ми планували відзначити ювілей у найближчому колі, запросивши всіх причетних на зустріч і дружню розмову з нинішніми студентами. Тому до цього випуску ввійшли твори виключно студентів Інституту журналістики. На жаль, офлайн-зустріч так і залишається в планах, але твердо віримо, що скоро зустрінемося всі на Журналістській весні, окрілені спільною радістю великої Перемоги.

Літературно-художній альманах “Святий Володимир” було створено з ініціативи журналіста, письменника Миколи Сороки, на той час викладача кафедри періодичної преси Інституту журналістики. Ідея виникла у 1997 р., а в кінці грудня 1998 р. альманах був зареєстрований у Міністерстві юстиції, і так почалася історія студентського видання. “Золотий період” альманаху припав на 2003-2007 р., коли головним редактором став професор кафедри історії журналістики, письменник і перекладач Іван Петрович Мегела. Завдяки зусиллям редактора і талановитих студентів (неодмінного секретаря Романа Горбика, редактора Катерини Бойко, дизайнера Антона Кушніра) журнал вийшов за межі Інституту і став відомими серед інтелектуальної молоді Києва і великих університетських міст, зокрема Харкова і Львова. На сторінках журналу відбувся творчий дебют багатьох відомих зараз авторів: Катерини Бабкіної, Марисі Нікітюк, Артема Захарченка, Анни Багряної, Катерини Лебедевої, Антона Кушніра, Вікторії Черняхівської, Павла Коробчука та ще багатьох-багатьох авторів — героїв інтерв’ю. “Золоту” історію альманаху продовжать викладач кафедри історії журналістики, зараз — відомий письменник-фантаст, перекладач Володимир Аренєв (Пузій) і аспірант кафедри, зараз — викладач університету у Швеції, перекладач, письменник, сценарист Роман Горбик. Власне, з 2003 року і до сьогодні виданням опікується кафедра історії журналістики. З 2015 р. альманах створюється зусиллями студентів тематичної спеціалізації “мистецька журналістика”. За цей час наша “географія” трохи розширилася, з допомогою Наталі Миколаївни Сидоренко і викладачів дружніх кафедр журналістики, до колективу авторів приєдналися студенти та викладачі Сумського державного університету, Східноєвропейського (зараз Волинського) національного університету імені Лесі Українки, Класичного приватного університету (м.Запоріжжя), Полтавського

національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Не втомлюємося дякувати усім за співпрацю і підтримку і сподіваємося на подальше співробітництво.

Нинішнє число альманаху присвячене ще двом великим ювілеям: 75-річчю університетської журналістської освіти в Україні і 70-річчю кафедри історії журналістики. Цим важливим ювілейним датам будуть присвячені наукові конференції 2023 р. Стежте за повідомленнями на сайті НН інституту журналістики.

Особливістю цього номера є введення нової рубрики — “Арт-медіа”, в якій представлений перший професійний доробок студентів одноіменної магістратури. Надалі в цій рубриці зможуть друкуватися студенти “мистецьких” груп, а також усі, хто цікавиться культурою і мистецтвом.

У підготовці ювілейного номеру брали участь кілька груп тематичної спеціалізації «мистецька журналістика». Інформація про авторів актуальна на час формування випуску.

На обкладинці — робота Вікторії Черняхівської, активної авторки “СВ” в часи студентства, письменниці, художниці, ілюстраторки. Крону книжкового дерева складають сторінки різних випусків “Святого Володимира”, але жоден номер, наголошує авторка, не постраждав:)

Портрети редакторів і авторів альманаху — робота Діани Ковальової (студентки групи “мистецької журналістики”, зараз — випускниця ІЖ).

Отже, до зірок! AD ASTRA!

Хоч і крізь тернії. А їх впродовж підготовки номера було багато: пандемія, карантин, перехід на дистанційне навчання.

І найстрашніше — війна.

Як переживають війну і що змінилося у творчому житті редакції, “мистецької журналістики” і «Арт-медіа» читайте у наступному номері. Скоро БУДЕ.

І ДАЛІ БУДЕ.

{ІНТЕРВ'Ю}



Іван
МЕГЕЛА

Іван Петрович свого часу був головним редактором літературно-художнього альманаху «Святий Володимир» (2002-2008) та газети «Студентська координата» (2004-2008) Інституту журналістики.

Посади науковця можна перераховувати декілька годин поспіль: він працював гостьовим професором у Віденському університеті, у тому ж місті захистив дисертацію; викладав курси історії української літератури та культури, вів практикум художнього перекладу з німецької на українську та з української на німецьку; був завідувачем кафедри філології в Інституті театрального мистецтва імені Карпенка-Карого; пропрацював 10 років в Інституті журналістики.

Попри доволі поважний вік, Іван Мегела дотримується дуже сучасних поглядів на таку актуальну тему, як важливість друкованих книжок у наші дні: *«Література — це не щось написане або надруковане. Це синкретичний вид мистецтва, який у собі поєднує і естетику, і філософію... Масова література сьогодні витісняється і телебаченням, і інтернетом. Але коли людина бере до рук книгу, опиняється з нею наодинці — відбува-*

ється процес спілкування, діалог. Це спонукає людину мислити, думати. Інтермедіальні ж засоби дають готову картинку».

Про молодіжний альманах «Святий Володимир», який цього року відзначатиме своє двадцятиріччя, каже, що із самого початку кожен випуск мав своє творче обличчя, напрям, що допомогло свого часу організувати «зубасту», «іронічну» та все-таки творчу молодь. Також із неабияким теплом він згадує традиційну «Журналістську весну» наприкінці травня.

Аріна Панасюк

«ЖУРНАЛ БУВ ЗУБАСТИЙ, А ЦЕ ЩО? ЖУРНАЛІСТИКА!»

Про відродження. В Інституті журналістики я тоді був новим викладачем. І хтось жартома сказав: «Якщо Іван Петрович зробить нам журнал, то в нас працюватиме». Мені дали на допомогу кількох викладачів і завдання — зробити пристойний альманах. Його попередник переживав не найкращі часи: був таким традиційним, з офіційною інформацією, писав про культурне життя, — не творчим. З такою трафаретною обкладинкою з Червоним корпусом. Такі журнали мають Інститут філології, Інститут міжнародних відносин. Я бачив цей досвід і хотів з нашого зробити ексклюзив.

До речі, про назву — вона сама прийшла. Попередня редакція думала: це історія. Була ідея змінити назву, коли стали друкувати свої матеріали — сучасні, дражливі — а до чого тут «Старий... [обмовка] ... Святий Володимир»? Але дати іншу назву означало піти у вільне плавання, а це все ж таки університетський альманах.

Про команду. На перших порах було дуже складно, насамперед у тому, з ким це робити. Я ж не знав їх, студентів, а вони різні — як зібрати творчих людей? Хтось хотів друкуватися, а хтось — «ну подумаєш». Це не звільнення від навчання, це на громадських засадах, праця майже

волонтерська. Я одразу зметикував: це може бути для них престижно! Тоді вони б мали перспективу стати членами Спільки письменників. Студенти відчували свою потрібність, що до них прикута увага, це мало добрий розголос, і дехто з них таки став членом Спільки. І досить непоганим.

Я зібрав довкола всієї редакції людей творчих, креативних, які писали музику, малювали, — це був такий синтез мистецтва, осередок творчої молоді. Для них це була й журналістська справа теж. Це не були якісь «любімчіки», це студенти, які відчули, що творчість для них — можливість реалізувати себе, заявити про себе. Після «Святого Володимира» вони вже мали карт-бланш публікуватись.

Світла пам'ять студентці Оксані Виговській, яка писала гарну музику, гітаристка. Згадую, з 7 випуску з'явився Роман Горбик — не тільки редактор, він писав і сам. Віка Черняхівська, яка починала дуже скромно, а потім стала яскравою постаттю в поезії. Тарас Хуторний. Ольга Ольхова стала відомою поетесою, я писав посвяту до її першої збірки.

Запам'ятався студент Святослав Пастушок епіграфом до оповідання: «Ви хто? Я нікто. Ну так и молчите». Я вже потім дізнався, що це була підслухана розмова у тролейбусі, що йде до студентського гуртожитку. Володимир Арєнев. Ксенія Харченко, Валентина Олійник, Наталка Проців, Максим Петрик, Марися Нікітюк — проза. Катерина Бабкіна, Людмила Кидисюк, Олеся Мамчик, Наталія Чібісова — поезія. Олексій Гвоздик, Володимир Крєкотін, Антон Кушнір — есеї.

Про редакційну працю. Все робили студенти ІЖ, дизайн був їхній — а сам альманах друкував приватний видавець. Потім директор домовлявся. Дирекція сприяла у наших творчих планах, щоб журнал мав престижний вигляд. І викладачі теж. Поступово ми налагодили ритм роботи. Підключив і ІФ, і ІМВ, — «Святий Володимир» став загальноуніверситетським. У нас були й творчі дискусії: ми, маючи три різні альманахи одного профілю, збирались і обговорювали, що у вас краще, що у нас краще. Тоді був такий період якогось загального натхнення. Такого поділу на молодь і на викладачів не було, було творче єднання.

Ти відчуваєш відповідальність за цілий колектив — зараз, може, і пафосно звучить. А коли робилося? Не знаєш, чи з того щось вийде,

не вийде, чи буде резонанс, чи не буде. Коли ми зміцніли, зіп'ялись на ноги — все, пішла робота.

Про контент. Ми мали порожній «портфель» із самого початку. Насамперед я відійшов від трафарету — кожен номер (це моя була задумка) — повинен мати тематичне спрямування. Кожен мав вступну статтю, під яку підлаштовувались усі твори, які ми підбирали: вона «обрамляла» номер так, щоб кожен матеріал загравав. Усі випуски мали своє обличчя, оформлення, наповнення, — це вирізняло кожен.

Це не значить, що ти подав матеріал і він буде опублікований. Був відбір, то і якість була. Бракувало великої прози й драматургії. З поезією у нас проблем не було: традиційно Україна багата на поетичні таланти. Коли й публікували великий твір, то шматочками — і читач уже слідкує, що буде далі. Ці маленькі хитрощі — це чисто журналістські штучки.

«Святий Володимир» був не цілком літературний — це ж ІЖ! У нас працював і відділ критики, і були в ньому такі часом статті... Навіть і деяких авторитетів там зачіпали. Журнал був зубастий, а це що? Журналістика!

Про візуал. Ця трафаретна обкладинка з Червоним корпусом... Моя була ідея: всі обкладинки в пастельних тонах, не крикливі, але креативні. А дизайн останніх 12, 13 випусків — чисто графічні роботи. Це робили студенти, коли вже могли самі оформляти: одна справа написати, відредагувати, а звести це до купи і зробити лялю, — це вже справа така...

Про популяризацію. Знаєте ресторан «Купідон» — такий богемно-літературний? Там ми робили презентацію «Святого Володимира». Це не просто: видали журнал і він заліг. Ні, його чекали. Ми давали презентацію і в Спільці письменників. Ви можете уявити, це був кризовий момент з Тузлою — автоматники майже вриваються у Спільку, а письменники з молоддю обговорюють наш альманах! Це були такі екстремальні, але дуже пам'ятливі події, які гуртували творчу молодь.

Про визнання. Більш консервативна частина Інституту казала: ну що вони собі дозволяють? Бо ж деякі твори були доволі... дражливіми. Коли

ми вже кілька номерів зробили, стали на ноги, були досить відомими, то вже пішло «дай-дай-дай». Він розходився, він мав тираж і 500, і аж під 1000 екземплярів — на наш час фантастично для студентського журналу!

Відгуки «Літературної України» — це було дуже зворушливо. Про нас писала критика «Дніпра» і «Вітчизни». До речі, «Дніпро» слідував за молодіжною пресою і придивлявся до наших авторів. Відповідно, давав їм потім сторінки журналу. Це були найбільші наші поціновувачі. Можливо, не пригадаю, були відгуки й в зарубіжній пресі. Україна після здобуття незалежності відкрила себе світу, і до нас дуже придивлялись. Був великий інтерес польської молоді, української громади в Канаді.

Про власне сприйняття. Себе відчував молодим: приємно було, бо я у свій час такої можливості не мав. Це один із найкращих періодів мого життя. Як повернувся з Відня, подумав: «Боже, яка атмосфера!». Це своєрідна чисто журналістська школа. Я філолог, а в ІЖ одразу влився в цю «групу крові», — журналістську. Для мене це досвід життєвий, великий, творчий. Завершуючи викладацьку кар'єру, я думав: відпустив Ноїв ковчег.

Калатур Анастасія



Володимир АРЕНЄВ

Володимир Арєнєв у дитинстві серйозно захоплювався розведенням екзотичних амфібій і комах, згодом вступив до Інституту журналістики, де після випуску ще довго працював асистентом кафедри історії журналістики. Та в усьому світі він відомий як автор книжок жанру наукової фантастики, фентезі, містики для дітей і підлітків, а також як фантастичний перекладач. У вільний час від писання й перекладання книжок, що отримують міжнародні премії, Володимир Арєнєв упорядковує серії світової фантастики й жахів, курує проектами, читає лекції й допомагає розібратися в плутанині фантастичних світів за допомогою передмов і критичних статей у різноманітних виданнях.

Марія Бліндюк

Володимир Арєнєв – відомий український фантаст, автор понад 20 книг та сотень публікацій, перекладач, лауреат багатьох літературних премій України та закордоння. Його праці ви могли неодноразово зустрі-

чати у таких виданнях як «Дзеркало тижня», «Сегодня», «Рельность фантастики», «Мир фантастики» та ін. Найуспішніша книга пана Володимира – «Порох із драконових кісток», що була відзначена BBC у 2015 р.

Володимир Арєнєв відомий завдяки своєму незвичному, фантазійному погляду на реальність, що виливається у містично-метафоричні твори. Зараз письменник повністю присвятив себе літературній праці, готуючи до випуску свою чергову книгу «Дитя песиголовців». Проте мало хто знає, що творчий шлях фантаста розпочався з редакції журналу Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка «Святий Володимир».

Сьогодні ж письменник відкриє завісу минулого і поділиться з нами, як це було.

**«ДЛЯ МЕНЕ «СВ» ВАЖЛИВИЙ ТИМ,
ЩО САМЕ ТАМ ВІДБУЛИСЯ МОЇ ПЕРШІ ПУБЛІКАЦІЇ
УКРАЇНСЬКОЮ, ТАМ Я БАГАТО ЧОМУ НАВЧИВСЯ
І ЯК АВТОР, І ЯК РЕДАКТОР»**

— Пане Володимире, після того, як Вам не вдалося вступити на біологічний факультет, Ви обрали Інститут журналістики. У чому причина такого вибору, це ж абсолютно різні спеціальності?

— Не вступивши на біологічний факультет, я пішов працювати двірником у Київський зоопарк. Вільного часу лишалося багато, тож я зумів дописати свою першу книжку – і зрозумів, що хочу вдосконалюватися саме в цьому напрямі (а простір для вдосконалення, повірте, був величезний). Філологічний факультет видавався мені менш привабливим, ніж ІнЖур, – і зараз я мушу сказати, що це був абсолютно правильний вибір на той час.

— Ви тепер знаний письменник, фантаст. А як Ви реалізовувались у студентські роки? Як дійшли до усвідомлення себе фантастом?

— Знаючи, ким я хочу стати, я звертав увагу насамперед на відповідні дисципліни (від швидкого набору тексту до редакційно-видавничої справи). І звісно ж, багато писав. Не публіцистику, а оповідання, віршики й т.п.

— Впродовж якого часу Ви працювали у редакції «Святого Володимира»? Який досвід отримали?

— Зараз не згадаю, скільки років це тривало. В ІЖ-і вийшла якась чергова газета, в якій були потрібні поезії – і там надрукували щось із моїх. Тоді мене викликали на кафедру преси, і сивочолий, «старої закалки» пан запитав, трясучи газетою: «Це Ви написали?» Я вже вирішив, що десь у чомусь налажав, але виявилось, поезії йому сподобалися. Він показав мені документ про реєстрацію нового видання – студентського альманаху, який буде названо на честь патрона Університету – і запросив до команди. Сивочолого пана звали Микола Олексійович Сорока – і він став одним із найважливіших учителів на час мого навчання в ІЖ-і. Він показував, як працювати з авторами, як редагувати тексти, як комплектувати число альманаху... Це були дуже важливі речі (про які насправді нам мало хто говорив, бо часто це не входило до затвердженої програми). Ну, але мені все це придалося в подальші роки.

— «Святий Володимир» — це, по суті, збірник творчих робіт студентів/викладачів/творчих людей? Яка концепція цього журналу? Як готувався кожний випуск?

— Кожен головред мав своє бачення – і реалізовував його відповідно до своїх смаків і можливостей. Інколи були тематичні випуски, інколи просто творчість студентів (з часом – і викладачів) за звітний період, приблизно за рік. Хтось більше приділяв уваги відбору текстів, хтось покладався на випускового редактора (здається, таку назву мала та посада). Відбір тривав місяцями, так само як і пошук авторів: були, звісно, постійні, ті, хто постійно ж дописував (і не тільки в альманах), але щороку приходили першокурсники, і серед них знаходилися не менш цікаві автори.

— Чому Ви присвятили такий період свого життя студентському журналу? Чим «Святий Володимир» був важливий особисто для Вас?

— Бо це було цікаво. Для мене «СВ» важливий тим, що саме там відбулися мої перші публікації українською, там я багато чому навчився і як автор, і як редактор.

— Ви навчалися на редактора, співпрацювали з відомими українськими виданнями. Але зараз, я так розумію, ви надаєте перевагу письменництву, а не журналістиці? Ви планували фіксувати реальність, а натомість пишете фантастику?

— Фантастика теж фіксує реальність, просто в інший – можливо, як це не парадоксально – менш оманливий спосіб. Бо зосереджується на суттєвому і не відволікається на дрібниці. Зрештою, хіба «Ми» Замятіна чи «Володар перснів» Толкіна не робили саме це?

Насправді редакторсько-видавнича спеціалізація чимало допомагає мені: як у праці над власними текстами, так і в роботі з укладання антологій, у співпраці з видавцями (я курую кілька серій зарубіжної фантастики), у листуванні з зарубіжними колегами. ІЖ дав мені багато важливих речей, суто професійних у тому числі.

— Звідки Ви черпаєте ідеї для своїх книжок? Вам властива схильність до романтичності та алегоричності?

— З повсякдення, звісно ж. Почитайте, наприклад, «Порох із драконових кісток» і «Дитя песиголовців» – а потім озирніться і спитайте себе, чи так багато там фантастики (ну, звісно, крім драконів та песиголовців).

Мені здається, це неправильно – звужувати будь-яку людину до певних ознак (як от – романтичності). Такі речі залежать від ситуації, настрою й т.п. А от алегоричність я не дуже люблю – радше, роботу з метафорами.

— Вас знають і поза межами України, недавно Ви повернулися з-за кордону. Чи відчувається різниця між українською та зарубіжною аудиторією? Між ставленням до творчості?

— Звісно, відчувається. Так, на загал, – на Заході більш доброзичливі до чужих успіхів. З іншого боку, англomовний ринок, наприклад, дуже закритий, самодостатній, потрапити на нього вкрай складно, тим більше – утриматися. І насамперед це можливо, коли досягнув чогось там, звідки ти родом.

Що ж до творчості – то там, мені здається, краще розуміють, що це не тільки «натхнення», але й важка щоденна праця. Систематична. Без жодних поблажок.

— Чи спілкуєтесь з колегами з редакції «Святого Володимира»?

— Практично ні, на жаль. При нинішньому навантаженні є доволі вузьке коло друзів, з якими спілкуюся постійно, з усіма іншими – лише при нагоді (яка стається не так часто, як, може, хотілось би).

— І останнє. Які поради молодим журналістам Ви б хотіли дати?

— У молодих журналістів для цього достатньо, я певен, висококласних викладачів. Але я би дуже сильно радив, пам'ятаючи свій викладацький досвід в Інституті журналістики, все-таки багато – ДУЖЕ багато – читати художньої літератури.

Ситнікова Ірина



Роман ГОРБИК

Роман Горбик, безперечно, один з найцікавіших випускників Інституту журналістики. Він навчався за спеціальністю «Журналістика» у 2002-2008 роках. Свою творчість (прозу, есеї, вірші та п'єси) почав публікувати у 2004 році. Низка його робіт була опублікована в альманасі літератури й мистецтва «Святий Володимир», де він був секретарем, а згодом – і редактором видання.

Варто зазначити, що Роман активно просував альманах на різних мистецьких фестивалях, поетичних читаннях і інших заходах культурно-мистецького спрямування. Навіть закінчивши свою освіту в інституті, він продовжував бути редактором журналу (ми знайшли випуск за 2012 рік, де його ім'я зазначене як ім'я редактора, і він відкриває випуск альманаху своїм вступним словом). Щобільше, пан Горбик піарив «Святого Володимира» навіть у тих ЗМІ, у яких працював. А це були такі відомі та популярні платформи як «Лівий берег», «Телекритика», «Главком», «Український тиждень» тощо.

Роман Горбик тісно пов'язав своє життя з освітою. Після Київського національного університету він здобув міжнародний ступінь магістра у 2012 році за спеціальністю «Журналізм та медіа у глобалізації: європейська перспектива» в університетах Орхуса (Данія) та Гамбурга (Німеччина). Друкував статті в данських, німецьких, бразильських, шведських ЗМІ.

Навіть зараз він все ще вчиться – здобуває ступінь доктора філософських наук, досліджуючи історію медій та політики у Стокгольмі. Саме там, у Швеції, він був співзасновником українського онлайн часопису про міську культуру та стиль життя «Урбаніст», який, на жаль, проіснував лише рік – з 2014 по 2015 роки. Проте не дивлячись на той факт, що Роман вже досить давно живе у Стокгольмі, він продовжує іноді публікуватися в українських ЗМІ. Багато його журналістських матеріалів присвячено питанням мови й культури у сучасному українському суспільстві, однак не уникає він і політичних тем, іноді дуже жорстко висловлюючись у сторону наших північних сусідів. Також Роман виступав активним рецензентом творчості своїх колег по «Святому Володимирі», та й взагалі усієї сучасної української літератури.

Одна з найбільших творчих перемог Романа Горбика – це, передбачувано, кіноекранізація за мотивами його п'єси «Центр». Стрічка «Припутні», зрежисована Аркадієм Непиталюком, вийшла у прокат у 2017 році. До речі, це перший український фільм, у якому актори майже повністю говорять суржиком.

«ВСЕ БУЛО «ПО-ДОРОСЛОМУ» АБО ЯК ПРАЦЮВАЛОСЯ ЗІ «СВЯТИМ ВОЛОДИМИРОМ»

Смішні випадки, кооперування з одностудіями, використання власних зв'язків і власної фантазії – все це про роботу над альманахом «Святий Володимир», створений силами Інституту журналістики КНУ ім. Т.Г. Шевченко. Детальніше розпитаємо у одного з редакторів, Романа Горбика, який упродовж тривалого часу був у самому центрі подій.

— Романе, розкажіть про специфіку роботи над альманахом? Які ставалися курйозні випадки?

— Робити альманах було передовсім страшенно весело. Ми ржали як коні. По-перше, у нас був дуже енергійний, іронічний головний редактор – професор Іван Мегела, справжній інтелектуал без тіні снобізму. Ми годинами сиділи на кафедрі чи в аудиторії після пар і обговорювали ту чи іншу теорію або інтерпретацію якогось класичного тексту. Так вигадували теми для альманаху. Бо ми відразу відмовилися від типового формату самодіяльного вишівського збірника – робили все серйозно і не просто друкували потоком усе, що нам надсилали, ми робили числа, об'єднані наскрізною темою, стилем, ми справді вели альманах як класичний «товстий журнал» твердою редакторською рукою. Специфіка роботи така, що маєш справу з купою текстів. Усі журналісти, всі щось пишуть. Були фантастичні речі, а багато – скажу чесно, графоманії. Яким витонченим задоволенням було сидіти на кафедрі чи вдома в когось із редколегії і вголос перечитувати все, що ми мали в редакційному портфелі! Ми упивалися цим. Якось прийшов до нас один автор. Хотів опублікувати нарис про одного з українських класиків. Стали ми читати. Реферат рефератом, либонь, точно з мережі здертий. А він його ще й чомусь мамі присвятив – я б на її місці за таке навіть образився. А публікувати треба. Що робити? Дали одному викладачеві – літераторові з ім'ям, справді дуже талановитий письменник і просто чудова людина. Він узяв, через якийсь час переробив. Читаємо його версію. Початок – бомба! Перше речення, друге... Вау! Третє... А далі – все те саме, один в один! Справді, кому воно треба та зайва робота. Сіли тоді вже ми самі його переробляти. Здається, так як тоді, ми більше в житті не реготали. На нас найшов сказ, як на юних козенят. Залишився той новий вступ. Залишили кілька речень з реферату на правах самопародії. А решту написали з нуля. Класикові вигадали «таємну» сторону життя, яку буцімто вдалося розкопати в архівах. Повністю безбашенна штука, переворот в історії української літератури! І опублікували. Не знаю, чи автор читав свій твір... Принаймні, ходив утішений і нічого не казав. Прикол почався за рік, коли на нас почали виходити серйозні, академічні літературознавці з проханням підказа-

ти, де ми розкопали унікальні джерела! Вони реально купилися на наш нестримний політ фантазії! Такого кайфу від творчості як тоді я рідко ще коли відчував. Варто згадати, що альманах поширювався серйозно, продавався в «Сяйві» і у львівській «Академічній книгарні», ми робили презентації в Будинкові вчителя, у кнайп-клубі «Купідон», у Львівському університеті, в Музеї ідей у Львові (то було ціле відгалуження альманаху – літературний фестиваль «Нова абетка», ми його робили в 2007–2008 рр.). Особливо цікава була презентація в «Купідоні» на 14 лютого. Затіяли ми День Валентина навпаки – дарували всім валентинки ненависті, а на сцені лабав реально крутий гурт ірландської музики. Я тоді трохи дружив із покійним Юрком Покальчуком, хай царствує, чудовий був дядько і арт-директор «Купідона».

— Якими досягненнями пишаєтесь?

— То була справжня студентська контркультура. І не треш, рівень наповнення ми тримали на планці високій. Досить сказати, що в нас були перші публікації Каті Бабкіної, Марисі Нікітук, Антона Кушніра, Ксені Харченко, ой, всіх і не згадаєш – зараз усі на слуху як нова хвиля чи то літератури, чи кіно. А хтось тоді публікував шикарні вірші, а зараз робить мільйонні стартапи в Кремнієвій долині. Особливо тепло хочеться сказати про Антона Кушніра. Він значно краще за нас усіх розбирався в теорії, філософській думці, писав абсолютно зрілі тексти, робив фантастичний дизайн для більшості наших чисел. З окремими випусками працював Володимир Пузій (Аренев), першорядний фантаст і для мене просто гуру письменницького ремесла. Катя Бойко самовіддано перелопачувала, редагувала тексти, тягнула на собі роботу редакції, а часом і дизайн теж, перекладала. Всі перекладали, у нас виходили перші переклади українською окремих текстів Мішеля Уельбека, Герберта Маркузе, Умберто Еко, Джона Фаулза, Джона Барта. Піратські, звісно, але робота йшла і культура навколо цього творилася дуже жива. Слава Богу, що керівництво ІЖ – і професор Мегела, і кафедра, і шеф-редактор (директор інституту, професор Володимир Різун) – давало нам майже повну свободу, це було дуже п'янке відчуття, що ти можеш робити усе. Солодкі, солодкі роки.

— **Які критерії відбору матеріалів були? Що мав принести автор, аби його надрукували?**

— Та що завгодно, аби це було цікаво і не тупо, не примітивно. Ми друкували дуже різні стилі, напрямки, від верлібрів з матюками до лірики навіть патріотичної, але ж це все мало становити хоч якусь цінність, а не просто комбінувати відомі зі шкільної програми рядки з невитриманим метром і банальними римами. Тобто, все було «по-дорослому», як і у справжніх журналах. Ми так самі хотіли і нам це давали робити. Віршів була маса – відсіювали досить жорстко. Якщо не чіпляє, але хоч не смішно – брали й такі часом. Не брали школярських, реально ржачних текстів. Багато цікавої прози було – вибачали недоопрацювання, якщо чіпляло принаймні чимось одним – чи мовою, чи персонажами, чи атмосферою, чи сюжетом. Сюжетом було найрідше. Взагалі, ми дуже хапалися за будь-які вартісні переклади. Їх було менше, багато ми самі робили під тему номера. До того ж, для початківців важливо перекладати, щоб формувати свій стиль.

— **Як вибудовується авторський стиль?**

— Це дуже індивідуально. Хтось свідомо випрацьовує, в когось є від початку якась дуже своя особистість, яка потім розвивається (або ні). Мені здається, це як із формуванням людини в будь-якому іншому сенсі. Інша річ, що над цим треба свідомо працювати якраз тоді, коли починаєш писати. Буває стиль стихійно класний, але він не вироблений технічно. Переклад як ніщо допомагає побачити, як щось зроблено, зсередини. Тому він збагачує власний стиль.

— **Хочу повернутися трошки назад. Як організовувалися презентації і як обиралися місця для них? Своїми власними силами це робили чи були так звані спонсори?**

— Ой, та які там спонсори... Була одна спроба з «Крафт Якобз Фудз», ну дали вони ящик вафель у шоколаді, які ми, здається, роздали на презентації в Будинку вчителя. Анекдот! Ні, все робилося власними силами, або якісь знайомства, або просто пояснювали, що ми прогресивні студенти, допоможіть просто так. І люди допомагали. Професор

Мегела має фантастичні зв'язки з діячами культури, він познайомив мене з Покальчуком, а далі вже з'явилася й тема з «Купідонам», бо він там був арт-директором.

— **Ви разом зі «Святим Володимиром» якось перетиналися з відомими постатями?**

— Покаль при мені читав вірші, потім до нас приходив, розказував про свій підхід до писання, коментував наші тексти, Андрій Кокотюха, Сергій Жадан теж отримав один випуск і про щось там потім десь згадував, тож теж гортав, значить. Не кажучи вже про студентів Києва, Львова – читали інтенсивно і на різних факультетах. Передавали і в Суми, і в Харків, і в Донецьк (були в нас номери з харківськими й донецькими авторами – прекрасні, до речі).

— **Зараз зберігаєте у себе примірники журналу?**

— В мене досі є кілька зайвих, навіть ціла нерозпакована пачка стоїть останнього чи передостаннього числа.

— **Я бачила у вас на сторінці в Фейсбуці посилання на фільм «Припутні». Ви писали до нього сценарій?**

— Ага, у співавторстві з режисером фільму Аркадієм Непиталюком на основі моєї п'єси «Центр». Дещо зовсім не так, дещо напряду з п'єси потрапило в фільм.

— **Які складності в написанні сценарію? Адже це відрізняється від написання прози...**

— Авжеж! Проза — це текст сам по собі. Сценарій — по суті, інструкція для знімальної групи. У сценарії критично важливо показувати дії, а не описувати. В прозі можна на 5 сторінках розписати внутрішній стан персонажа. Але в сценарії можна тільки описати, що конкретно він робить у кадрі. Тому сценарій завжди дуже конкретний, предметний. Завжди шукається спосіб показати стан, рішення, ситуацію через дію, через яскравий візуальний образ. Плюс у сценарії жорсткі вимоги до логіки дії. Вона має бути залізною. Сцени мають бути намертво зче-

плени одна з одною, щоб не можна було вставити між ними ще одну або викинути. Свої вимоги до діалогів.

— **Я знаю, ви викладаєте за кордоном. Що більше подобається: писати сценарії та статті чи бути викладачем? Або вам вдається поєднувати?**

— Так, я лектор (викладач) в Університеті Седертерн у Стокгольмі. Насправді і те, й друге смакує добре. Чехов казав, що в нього медицина за дружину, а література – коханка. Так ось і в мене якось так вийшло, що наука й викладання – ніби «офіційна» царина, а література – «альтернативний» спосіб самовираження. Тільки замість аналогії «дружина–коханка» я б радше порівняв із сучасним поліамурним трикутником, бо одне не ховається від другого, мистецтво не таємна віддушина, а рівноправне поле діяльності, статус їхній для мене десь чи не однаковий, і одна сфера допомагає іншій, доповнює її, вони працюють разом. Мене це на даний момент влаштовує. У викладацькій роботі більше рутини, хоча навантаження з українським не порівняти. Але є щось спільне і з театром, наприклад. Кожна лекція – як маленький виступ. Обожаю цей енергетичний обмін із аудиторією, мені подобається працювати зі студентами. Досвід театру й кіно допомагає часом краще донести якісь ідеї. Постійний контакт із різними людьми з різних континентів дає багато ідей для художнього письма. Часу на фікшн зараз дуже мало, але намагаюся жити за принципом «жодного дня без рядка», тут важливо писати не багато, а постійно. Статті це зараз радше не журналістська робота, а спосіб висловити якусь думку, висловитися в громадській дискусії.

— **За Києвом не сумуєте?**

— Та сумую. Я стараюся приїжджати регулярно. Останній рік, правда, ніяк не виходило, але далі буде трохи легше по роботі, то сподіваюся частіше навідуватися. Я насправді дуже присутній в Україні.

— **А як так вийшло, що саме Стокгольм?**

— Та великою мірою випадково, тут вакансія була ну просто як під мене, я не витримав і подався. Тим більше, що під ту пору я вже пожив

два роки у Європі, зробив там магістерку, потім повернувся в Україну з бажанням працювати, а за рік зрозумів, що можливості зовсім не ті, як мені видавалося. Тому коли та вакансія попалася на око, вирішив скуштувати Європи вдруге. Ну і залип тут. А далі – як Бог дасть, я людина світу, але українець насамперед і завжди ним буду, хоч би де я був.

Крамар Вероніка

Олександр ГЛУШКО

«КОЖЕН ЖУРНАЛІСТ ПОВИНЕН НОСИТИ З СОБОЮ УЯВНИЙ ПИСЬМЕННИЦЬКИЙ КВИТОК»

Що робити, коли одна рука тримає мікрофон, а інша не бажає розлучатися з письменницьким пером? Відповідь на питання дає доцент кафедри періодичної преси, головний редактор найстарішого літературного часопису «Вітчизна» та прозаїк Олександр Кіндратович Глушко.

— Олександр Кіндратовичу, приводом для нашого спілкування стало двадцятиріччя літературно-художнього альманаху Інституту журналістики «Святий Володимир». Чи пам'ятаєте Ви, як виник задум створити журнал?

— Напевно, ідея видання літературного студентського альманаху народилася тому, що наші випускники мають справу зі словом, і багато з них потім стали письменниками, наприклад, Борис Олійник, Микола Сом, Василь Симоненко, та і ваш покірний слуга теж (усміхається).

А взагалі, задум виник іще за Анатолія Захаровича Москаленка. Я прийшов працювати в інститут вже пізніше, і спочатку — на чверть ставки, бо був ще головним редактором журналу «Вітчизна». Потім я став і членом редколегії «Святого Володимира». Моїм обов'язком було читати рукописи, особливо прозові. Вірші я теж пишу, але для себе. Крім того, видав п'ять збірок публіцистики та літературної критики.

— То як, на Вашу думку, можна поєднати журналістику та літературу?

— Журналістика привчає до економії слів, тож ви повинні відбирати кожне слово, гранувати його. Таке поводження зі словом, коли все зайве відкидається, а залишається тільки суть, допомагає створенню культури слова. А культура слова — це вже шлях до письменництва.

Художньо-публіцистичні жанри, які я викладаю — це поєднання логічного мислення та емоційного відображення дійсності. Емоції по-

трібні для того, аби читач перейнявся написаним. Недарма журналістику називають літературою факту.

— Як головний редактор великого літературного журналу, як би Ви удосконалили наш мистецький альманах?

— Найголовніший критерій — талановиті твори, написані не за шаблонами. «Святий Володимир» — наче перехідна ланка між журналістикою та літературою, що привчає студентів мислити не лише раціонально, але й абстрактно. Коли я редагував «Вітчизну», то відбирав найкращі студентські роботи з альманаху й друкував їх поряд з такими класиками як Олесь Гончар, Павло Загребельний, Михайло Стельмах. Для студентів це була велика честь, деяких навіть приймали до Співки письменників, як, наприклад, Ольгу Германову. Ось чому «Святий Володимир» — трамплін для журналіста, що хоче оволодіти письменницькими висотами. Якщо журналіст не мріє бути письменником, то це поганий журналіст. Наполеон казав, що кожен солдат носить у своєму ранці маршальський жезл, тому і кожен журналіст повинен носити у своїй сумочці письменницький уявний квиток.

Вікторія Кудряшова

Олександр ЧЕКМИШЕВ

**«МИ СТАРАЛИСЬ РЕДАГУВАТИ ДУЖЕ ОБЕРЕЖНО,
ТРЕПЕТНО, АБИ РОБОТА РЕДКОЛЕГІЇ НЕ СТАЛА ДЛЯ
СТУДЕНТІВ «ВІДВОРОТНИМ ЗІЛЛЯМ»**

Чимало викладачів Інституту журналістики були водночас і авторами, й редакторами студентського альманаху «Святий Володимир». Про кумедні історії, що траплялися в процесі редагування видання та про власний письменницький досвід розповість доктор наук із соціальних комунікацій Олександр Вікторович Чекишев.

— Олександр Вікторовичу, як Вам вдалося стати членом Спілки письменників України?

— У 1992 році моя перша поетична збірка «У присмерку молитви» перемогла в конкурсі, ініційованому Міністерством молоді та спорту. Нагородою стало безкоштовне видання цієї збірки в той час, як багато молодих авторів видавало свої твори власним коштом. Через чотири роки я переміг також у міжнародному конкурсі, який організовувало видавництво «Смолоскип», зі збіркою «На порозі хрещатого неба». Так і став членом СПУ.

Можна багато сперечатись, але як на мене, літературна робота — не те, чим можна заробляти собі на хліб. Це у Радянському Союзі були штатні поети й письменники. Тож зараз я приділяю творчості менше часу, бо маю багато інших напрямків діяльності.

— А як Ви стали друкуватися у «Святому Володимирі»?

— Я тільки-но почав працювати в інституті, як з'явилося це видання. Звісно, я зацікавився. Але публікувався нечасто, бо саме тоді настали «гарячі часи»: закінчував писати дисертацію, мав декілька поважних проєктів. Тобто ентузіазм до написання був — не було часу.

— Коли стали редактором, з ким із колег співпрацювали?

— Спілкувалися з Олександром Кіндратовичем Глушком, колегами з кафедри історії літератури та журналістики, зокрема з відомим автором фантастичних творів Володимиром Пузієм (Аренєвим).

— Під час роботи в редколегії альманаху, що запам'яталось найбільше?

— Одного разу студенти принесли на редагування одну кумедну історію, переказану зі слів когось зі старших викладачів. Ця історія оповідала про справжню легенду для багатьох попередніх поколінь випускників — Марію Устимівну Каранську.

За версією авторів, Марія Устимівна прийшла в гуртожиток на чергування (тоді викладачі так чергували) та зайшла в кімнату для самопідготовки, яка була на кожному поверсі. Там вона побачила зовсім негарне слово, написане на дошці. Ветеран війни та капітан бойових дій, Марія Устимівна чула й знала багато таких слів, тому покликала старосту поверху та змусила його зібрати всіх до кімнати. Далі викладачка його запитала, що написано на дошці. Староста довго вагався з відповіддю, але врешті сказав, що написано: «матюк». На що Марія Устимівна заперечила, це — іменник. А так, як називний відмінок вже був на дошці, старості довелося повністю провідміняти негарне слово, навіть утворити від нього кличну форму та якісний прикметник. І взагалі, викладачка сказала, що цим словом зветься й сам староста, й інші студенти. Але я добре знаю цю історію насправді: вона настільки обросла неточностями й додатковими деталями, що ми довго сперечалися, чи варто друкувати цей «зіпсований телефон». Врешті, вирішили не публікувати з етичних міркувань.

— Часто доводилося цензурувати студентські твори?

— Ні, хіба що з міркувань етики, і якщо твори були зовсім слабенькі. У авторів було натхнення писати, але часом написане не відповідало елементарним критеріям. Але ми старались редагувати дуже обережно, трепетно, аби робота редколегії не стала для студентів «відворотним зіллям» та не звела нанівець всі творчі спроби.

— Що порадили б авторам-початкіцям?

— Менше вдаватися до стереотипів в інтерпретації літературної праці. Так, старші колеги постійно радили: «Ні дня без рядка», але навіть що «вичавлювати» з себе римовані чи неримовані рядки? Поезія — це все-таки емоція, рефлексія. Тому раджу дослухатися до себе і багато читати: як сучасне, так і добру класику.

— Як Ви вважаєте, що найбільше змінилося у творчому підході молодих авторів впродовж двадцяти років існування альманаху?

— Найбільше змінилася форма творів. Наприклад, в українській поезії з'явився верлібр. Хоча багато класиків говорили, що «вільні вірші» не можна писати українською, бо в нашій мові — змінний наголос. А у французькій — мові Батьківщині верлібру — наголос стабільний. Тому таку поезію варто писати лише французькою.

— На Вашу думку, які нововведення можливі в нашому альманасі, що буде видаватись вже третє десятиліття?

— Можна ознайомитись з іншими українськими університетськими виданнями або вивчити досвід інших країн. Певний, молоді автори «Святого Володимира» знайдуть багато цікавинок!

Вікторія Кудряшова

Олександр ГРИГОР'ЄВ

Кандидат філологічних наук та старший викладач інституту журналістики Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка.

Певний час викладав українську мову в Ягеллонському університеті та в Університеті міста Белграда.

Також працював літературним редактором у тижневиках «Українське слово», ПІК («Політика і культура»), «Український тиждень», на телеканалі «1+1» («Сніданок із 1+1», ТСН), на «Громадському радіо». До редколегії альманаху «Святий Володимир» потрапив 2002 року, коли редактором був Мегела Іван Петрович. Одними із перших робіт, редактованих та вподобаних Олександром Миколайовичем, були праці Романа Горбика, який, до речі, став наступним літературним редактором альманаху.

«МОЛОДЬ – ЦЕ ЗАВЖДИ НОВА ЕНЕРГІЯ»

Альманах «Святий Володимир» є частинкою життя Інституту журналістики, його історії, — і не тільки тому, що він тут започаткований, що його авторами є творча студентська молодь і що в його підготовці беруть участь викладачі Інституту. Кожний випуск «Святого Володимира» — це своя неповторна сторінка, яка відображає багатоманітність творчих уподобань, різне бачення шляхів досягнення спільної мети: своїми силами сприяти розвитку молодих талантів.

— Олександр Миколайовичу, як Ви потрапили до редколегії «Святого Володимира»? Чи, може, Вас запросили?

— Запросив мене до редколегії професор Іван Петрович Мегела приблизно 2002 року. Наскільки пригадую, десь у той час він став редактором «Святого Володимира». Хоч я не мав багато часу (саме працював над своєю кандидатською дисертацією), але радо погодився, бо

завжди цікавився сучасною українською літературою, а членство в редколегії альманаху давало можливість читати наймолодших авторів. А молодь — це завжди нова енергія, творчі пошуки, нестандартні ідеї.

— Чи пам'ятаєте Ви першу публікацію, над якою працювали?

— Найпершу, можливо, не пригадую, але запам'ятав, що однією з перших була публікація тоді ще студента Романа Горбика, який, до речі, згодом став редактором «Святого Володимира». Це були поезії, і вони привернули увагу своєю глибиною і якимось, я би сказав, філософізмом.

— Вам подобалося працювати над випусками? Якщо так, чому?

— Так, подобалося. Найперше – нові імена, цікаві ідеї, оригінальні тексти. Іноді аж надто оригінальні, але я розумів, що кожна молода людина хоче привнести в цей світ щось своє, і звідси часом занадта увага до формальних речей, скажімо, в структурі, побудові тексту. Але це нормально, інакше й бути не може, бо ми й сьогодні читали б літературу, побудовану ще на античних принципах. Кожен справжній письменник пише по-новому, якимось чином заперечуючи написане до нього. А ще мені було дуже приємно спілкуватися з редакторами альманаху. Спочатку це був Мегела Іван Петрович, людина енциклопедичних знань, широких наукових, я сказав би, культурологічних зацікавлень. Згодом, коли Іван Петрович перейшов працювати до Інституту філології, редактором став колишній студент нашого Інституту журналістики Роман Горбик. Молода людина, писав поезію, прозу, п'єси – і цікаво писав. Він мав своє бачення, свою інтонацію. Зрештою, чого мав? Роман і нині активно працює, й у журналістиці зокрема.

— Що найбільше Вам подобалося в альманахові «Святий Володимир»?

— Найбільше подобався сам процес, коли відбираєш тексти до друку (колегіально, звичайно ж), тексти оригінальні, насичені новизною, хай і претензійні часом. А потім так приємно тримати в руках уже надруковану книжку і – даруйте за банальність – вдихати свіжий запах друкарської фарби.

— Чи писали Ви вірші або прозу? Якщо так, про що? Що Вас надихало?

— Ні, не намагався. Досить рано зрозумів, що все в своєму житті треба робити на певному рівні. А поповнювати славні лави графоманів мені не хотілося. Можливо, цьому сприяв досвід роботи в видавництві «Радянський письменник», у редакції прози. Це був дуже цікавий досвід.

— Що Ви очікуєте від ювілейного номера?

— Цікавих текстів, нових імен.

Вознюк Анастасія

Ольга СУХОМЛИН-ОЛЬХОВА

Це могла бути стандартна біографія студентки Інституту журналістики, що згодом стала викладачем, якби не кілька «але». Ольга Сухомлин, у літературі Ольхова, захистила кандидатську на тему: «Толерантність як орієнтир професійної діяльності журналіста в українській пресі мультикультурного суспільства» ще у 2009 році. Уявіть, вже тоді, коли Україна чула про толерантність набагато менше, ніж зараз, молода дівчина вирішила підняти цю тему. Виявилось, не просто так.

В інтересах Ольги Юріївни, що зазначені на сайті університету, список: проблеми порозуміння культур у дзеркалі ЗМІ, культурні коди медіаконтенту і все у такому дусі. Викладає Ольга, поза іншим, скандинавські медіасистеми. Звісно, де як не там, можна надихнутися цілющою силою толерантності для суспільства.

Віriamo, що такий вплив не залишиться без уваги і згодом ми почуємо її ім'я у посібниках із заголовком «Фундатори толерантності в українських ЗМІ».

Марія Молодковець

«ПИСАТИ – ЦЕ ПРОСТО ТАКА ФОРМА ПРОЖИВАННЯ І ПРОВІДЧУВАННЯ ДІЙСНОСТІ ДОВКОЛА»

— Чому Ви перейшли з міжнародної спеціалізації на мистецьку?

— Коректніше буде говорити про перехід не зі спеціалізації на спеціалізацію, а про зміну кафедр, а це продиктовано винятково адміністративними причинами в Інституті журналістики, оскільки кафедру міжнародної журналістики було розформовано. Щодо інтересів – нау-

кових і публіцистичних, то, безумовно, мистецтво завжди було в площині моїх зацікавлень.

— Цікавим є те, що Ви – письменниця. Як Ви почали свій творчий шлях?

— Ох, про якийсь конкретний початок творчого шляху важко говорити, коли йдеться про поезію. Якщо про перші римовані рядки, то це сталося у першому класі, мабуть. Перші публікації – у середній школі. Членство у Спілці – від першої збірки, це 2005 рік. Але це все умовні початки, писати не починають і не закінчують, як на мене, це просто така форма проживання і провідчування дійсності довкола.

— Хто допомагав Вам робити перші кроки у поезії, був творчим куратором (коли це стало більш серйозним і Ви почали публікуватися)?

— Першою читачкою моїх творів завжди була і залишається найближча подруга Катя, проте вона ніколи не редагує, хіба ставить питання, а вже від цих питань я, буває, можу дещо поправити. Я завжди стараюся дослухатися до мудрої поради зі сторони, бо часом свій текст ховає якісь дрібні огріхи. Цінними для мене завжди є поради-враження моєї шкільної вчительки Ольги Борисівни Рудницької – філолога від Бога, мого поетичного наставника і керівника літстудії «Радосинь» Чердиченка Дмитра Семеновича, безцінними є поради найкращої ever, бо тайтаковнішої та найвишуканішої, редакторки Приходи Ярослави Василівни. А взагалі поети люблять свої тексти, що б вони не казали, і болісно реагують навіть на найдобріші підказки.

— Як Ви стали членом Спілки письменників України? Чи вважаєте, що «Святий Володимир» став поштовхом до цього?

— Членом Спілки письменників я стала після виходу моєї першої поетичної збірки, проте, безумовно, аналізувалися й інші публікації, зокрема й у «Святому Володимирі».

— Чим пояснюється кардинальна різниця у тематиці та емоційності віршів? У 2005-му вони стали більш романтичними та ліричними.

— Важко відповісти на це питання, бо ж для мене, вочевидь, ця зміна не була різкою. Якщо Ви натякаєте на якусь закоханість у цей період чи щось таке неймовірне чи вибухове в емоціях, то навряд чи потішу Вас цікавими фактами, хоча, можливо, я просто не зізнаюся.

— **Відомо, що Ви були залучені до альманаху «Святий Володимир», розкажіть, будь ласка, як усе відбувалося.**

— Ще студенткою я публікувалася в інститутському альманасі. Перша публікація моєї добірки поезії була за редагування Миколи Сороки, пізніше редактором видання став професор Іван Мегела, який згодом і писав передмову до моєї першої збірки.

— **Вашу поезію можна побачити в альманасі за 2001, 2002 та 2005 роки. Чому Ви не публікувалися 2 роки? Не було натхнення писати?**

— Навряд чи ця перерва зумовлена паузою у творчості, бо в цей же період я мала публікації в інших збірниках, періодиці. Не пам'ятаю, чому саме не подавала творів до «Святого Володимира», проте такого періоду, коли не писалася – не пригадую. Правда, змушена зізнатися, що часом пишу те, що навряд коли-небудь покажу аудиторії. Чи це самоцензура? Певно, так.

— **Що найважче у перекладанні творчості митців?**

— Переклад – це досить складна діяльність. Вона водночас є і творчістю, і прикладним ремеслом. Для якісного перекладу потрібно не просто знати мову, з якої перекладаєш, і рідну – обидві досконало, але не просто знати, а ще й відчувати обидві. Щодо перекладу поезії – то тут до всього необхідним стає і поетичне чуття, іншими словами, заглиблення у внутрішню форму, занурення в образи, відчуття настрою, ритму і навіть мелодії поетичного рядка.

— **Чому, на Вашу думку, останні 2 роки не вдається альманах? Невже в Інституті закінчилися таланти?**

— Альманах є. Так, погоджуюся, він виходить рідше, ніж хотілося б. Проте ті матеріали, які мені доводилося читати як члену редколегії, не

просто не дають засумніватися в існуванні талантів, а навпаки, засвідчують, що маємо чудових юних авторів, з яких уже зовсім скоро запаляться літературні зірки, а деякі з них уже навіть досить упевнено світять.

— **Коли-небудь виникало бажання все покинути? Чому?**

— Якщо «все» – це творчість мається на увазі, то ні, бо, знову ж повторюся, покинути процес можна, а от спосіб відчуття навряд. Якщо ж спробувати це питання розглянути у площині більш буденних контрольно-кар'єрних пунктів, то так – ми весь час щось кидаємо, а щось підбираємо, за щось зачіпаємося, підтягуємося, водночас, позбуваючись баластів – не завжди безболісно.

— **Що б Ви порадили сучасним молодим митцям?**

— Пораджу не зважати на жодні перепони, а перебувати у вільному твориві – ідей, образів, текстів.

*Оксана Білецька,
Анастасія Ткачук*

Антон КУШНІР

Антон Кушнір — письменник, перекладач, журналіст. Закінчив Інститут журналістики Київського національного університету. У студентські роки був членом редколегії літературного альманаху «Святий Володимир», в якому мав перші літературні публікації. Займався літературною критикою, матеріали виходили друком у «Дзеркалі тижня» та «Україні молодій». Один із критичних матеріалів був надрукований у збіранні творів Сергія Жадана «Капітал».

«ЧИ НЕ НАЙПРИЄМНІША ПРАЦЯ ЗА ВСЕ МОЄ ЖИТТЯ»

— Як Ви вирішили вступити в Інститут журналістики, чому обрали саме цей напрям?

— Я любив писати, і в мене порівняно непогано виходило. На той час це видавалось мені достатньою причиною вступати на журналістику.

— Розкажіть, будь ласка, про що були Ваші перші публікації та як Ви стали членом редколегії літературного альманаху «Святий Володимир»?

— Мій товариш Роман Горбик на той час був неодмінним секретарем «Святого Володимира» і мав амбіції зробити літературне видання, яке було б цікавим не лише для обмеженого коли читачів в ІЖ. Відтак в альманасі з'явилися переклади популярних світових письменників на кшталт Фаулза чи Уельбека, тематичні числа альманаху, ми проводили презентації, заходи в «Купідоні», альманах продавався в книгарні «Сяйво» тощо. Думаю, в цілому задум радше вдався. До числа «СВ» про альтерглобалізм я просто подав свої тексти, а от випуск, присвячений культурним війнам, уже робив як повноцінний член редколегії: писав, редагував, дизайнував обкладинку, верстав, їздив у друкарню тощо.

— Наскільки нам відомо, Ви очолювали літературне угруповання «Шабаш», в чому полягала його діяльність?

— Ми писали художні тексти, а потім за алкоголем їх читали одне одному та обговорювали. Чи не найприємніша праця за все моє життя.

— У Вас є свій блог «Транслітера», про що він та як довго Ви їм займаєтесь?

— «Транслітера» — це був, мабуть, перший український блог про книжкову культуру, читання та довколалітературні практики. Тоді в нас на цю тему майже ніхто не писав, та й сама ця культура була далеко не такою рясною, як сьогодні: артбуки, book on demand, книжкові скульптури, малі видавництва тощо. Думаю, цей блог відіграв певну позитивну роль на свій час.

— Із якими труднощами Ви зіткнулись на журналістському шляху?

— Дотримуватись дедлайнів, завчасно приходити на події та призначені зустрічі та добиватись обіцяного: коментаря, відповіді, тексту тощо. Це речі, які є критично важливими, але про які майже не згадують під час навчання.

— Яким, на Вашу думку, має бути сучасний журналіст?

— Компанія Narrative Science створила ними система штучного інтелекту Quill, яка може писати наративні тексти на основі статистичних даних, цей AI уже використовується світовими медіа для написання матеріалів. Поки що він не може цілком замінити аналітиків, але цілком може справитись із задачами на кшталт наповнення стрічки новин на сайті. Коли ці технології почнуть використовуватись в Україні — це питання років, а не десятиліть. Сучасний журналіст має бути конкурентоспроможним в умовах такого ринку.

— Опишіть, будь ласка, роки навчання в ІЖ трьома словами.

— Зустрів цікавих людей.

— Чи був у Вас такий час, коли думали, що займаєтеся не тією справою?

— Я працював журналістом, кореспондентом, випусковим редактором, головним редактором, дизайнером-макетувальником, SMM-менеджером, аналітиком політики, займався версткою, монтував відео, написав роман, переклав роман, зараз працюю у сфері цифрової безпеки. Так що такі думки в мене виникають нерідко.

— Де брати сили й мужність робити щось дійсно важливе, коли здається, що все іде в шкереберть?

— В кризовій ситуації, коли все дійсно летить шкереберть, зазвичай нема проблем із мотивацією, бо ти просто не маєш часу над цим задуматись. Набагато складніше мотивувати себе на тривалу та не завжди цікаву роботу, і тут, як не дивно, добре працює рутина та звички.

— Якою буде Ваша порада молодим журналістам, які тільки починають свій шлях і шукають себе?

— Журналістика — це професія, але не галузь знань. Надалі вам найімовірніше доведеться спеціалізуватись на якійсь темі, а значить і ґрунтовніше її вивчати. Чим раніше ви почнете це робити, тим краще. Також, незалежно від того, ким ви себе бачите, навчіться працювати із різними жанрами та медіа: хоча б на базовому рівні опануйте графічні редактори, монтування відео чи звуку. Рано чи пізно прийде день, коли вам це стане в пригоді в робочих умовах.

Бабій Дар'я,
Федорова Орина

Катерина БОЙКО

«Не заважало вечіркам, мистецьким імпрезам, пошукам себе», — так своє навчання в Інституті журналістики описує його випускниця Катерина Бойко. Певно, її життя і досі можна описати таким же чином. Катерина вже встигла випустити журнал про медіа, побути редактором. На своєму професійному шляху вона працювала навіть у прес-службі кількох політичних проектів.

Нині все інакше. Катерина закінчила магістратуру з медіастудій та займається дуже аналітичною роботою.

Про альманах «Святого Володимира» та свою роботу над випусками згадує з теплотою у серці. За її словами, це був саме той бажаний період «абсолютної творчої свободи», якої вже у професійному житті журналіст, на жаль, не має.

«АЛЬМАНАХ «СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР» – МИСТЕЦТВО ЗАРАДИ МИСТЕЦТВА»

— Перенесімося на мить у ваше студентське життя. Розкажіть трохи про нього.

— На той час навчання в ІЖ було організоване таким чином, щоб не заважати вечіркам, усіляким мистецьким імпрезам, пошукам себе, прекрасного, сенсу життя, а то і просто пиятикам. А друга зміна, на якій традиційно вчать студенти журналістики, лише сприяла цьому богемному способу життя. Ми були юні, амбітні, сповнені молодечого трохи наївного максималізму, з чіткою метою десь сказати нове слово.

— Які Ваші найбільш значущі досягнення після випуску?

— Після випуску я випускала журнал про медіа, запускала і редагувала декілька сайтів, працювала у прес-службах кількох політичних проектів. Ніби це і не багато, але багато чого, що ви чули по телевізору

з уст політиків, свого часу писала і я. А зараз я закінчила ще одну магістратуру з медіастудій і займаюся більше аналітичною роботою.

— **Чи знаєте Ви «чим живе» Інститут журналістики зараз? З ким підтримуєте зв'язок?**

— У мене в ІЖ залишилося багато близьких друзів. Ми вчилися разом, а тепер викладають вони. З того, що мені розповідають, видається, що сучасний ІЖ значно відрізняється від отого. Те, що мені подобається, це більша інтеграція у світову освіту. Викладання різними мовами, спільні з польськими університетами магістерські програми — це взагалі фантастика, про яку ми свого часу не могли навіть і мріяти.

— **Як дізналися про альманах, коли?**

— Не пам'ятаю точно, як це все почалося. Думаю, що вчилася десь на третьому курсі. Тоді альманахом керував Іван Петрович Мегела — прекрасний фахівець із зарубіжної літератури та чудовий педагог. Він, з одного боку, умів зацікавити предметом, з іншого, ніколи не мучив студентів. Такий саме ліберальний підхід був у нього і до роботи над альманахом. Іван Петрович дав нам повну творчу свободу. «Нам» — це університетським друзям Роману Горбикові, Антону Кушніру і мені. Ця ініціативна група була невелика, можливо, саме тому нам і вдалося щось зробити.

— **Що мотивувало взяти участь?**

— От ця повна творча свобода і мотивувала. Пам'ятаю, у нас була амбіція зробити зі збірника студентських віршиків про любов, кров і Батьківщину сучасний прогресивний журнал, і ще (о, наївні!) заробити на ньому грошей. Звісно, друга частина завдання з тріском провалилася (хоча зазначу, що «СВ» тоді навіть продавався по центральних київських книгарнях), але творчо ми відривалися, як могли. Ми почали ретельніше добирати авторів і тексти, писати рецензії на актуальну прозу, перекладати класиків — Умберто Еко, Джона Фаулза, Герберта Маркузе, Джона Барта, Мішеля Уельбека, Жана-Марі Ле Клезію. Тоді ще українських перекладів практично всіх цих письменників не було в принципі! Ми робили публічні презентації, часом навіть із фуршетом.

Це тоді було модно. Ми вдавалися до містифікацій та гри з літературою. Коли нас дуже наполегливо «попросили» надрукувати від імені одного студента списаний з радянського підручника реферат про три любові Івана Франка, ми повністю переписали цей текст, вигадавши письменникові четверту любов. І це все зі стилізованими під Франка віршами, посиленнями на неіснуюче листування і спогади. І, уявіть, нам дозволили це надрукувати! Тобто скоріш за все, ніхто і не читав те, що ми готували до друку. Хай пробачить нам Іван Якович, але це було справді драйвово і весело.

— **Як ставились однокласники? Чи хотіли або ж взяли участь у випуску видання?**

— Я щось не дуже пам'ятаю бійки за те, щоб попрацювати над альманахом. Це ж робилося на волонтерських засадах усе. Утім, багато хто приносив свої тексти і малюнки, які ми використовували для ілюстрацій.

— **Які твори вирішили додати до альманаху? Чому саме їх?**

— Я була найменш творча особа з нашої трійці. В основному перекладала і займалася вичиткою та редагуванням текстів. Але часом писала теж, у жанрі «бредіків». Пам'ятаю, був один текст про дівчину, яка дуже любить оселедці і шукає справжнє кохання. Але то реально був бредік. А ще якось довелося намалювати обкладинку до чергового числа: купа різнобарвних їжачків. Звучить кислотно, але там була ціла концепція. Ні, ми тоді нічого не курили.

— **Яким чином відбувалась підготовка випуску? Якими були витрати сили, часу? Чи одразу «спрацювались»?**

— Випуски готувалися довго, але не нудно. Оскільки до того ми нічого ніколи не редагували, то витрачали набагато більше часу і зусиль, ніж треба було. Ми дуже ретельно проходили кожен етап: добір текстів, розробка концепції номеру, підготовка редакційних матеріалів, редагування, ще раз редагування, верстка... У мене всі підвіконня були завалені роздруками з «СВ». Не пам'ятаю, щоб ми сварилися чи навіть сильно сперечалися за щось. Хіба що хтось порушував дедлайн. Але чим

більше нас затягувало доросле життя і справжня робота, тим менше часу і сил залишалося на гру в літературу.

— Після стількох років, які у Вас емоції викликають спогади про створення альманаху та про саме видання? Адже зовсім скоро він святкуватиме своє 20-річчя.

— У мене про «Святий Володимир» лише теплі спогади. Це була хороша школа для всіх нас, це був період абсолютної творчої свободи, яку не завжди може дозволити собі журналіст. Зрештою, я і Роман Горбик — наш відповідальний секретар в альманаху — побралися через декілька років після випуску з університету. Так що «Святий Володимир» — це частина нашої родинної історії.

— Як Ви вважаєте, у чому значущість існування альманаху «Святий Володимир»?

— Гадаю, що «Святий Володимир» — це унікальна можливість для студентів своїми руками спробувати робити те, що вони хочуть. Адже потім на них буде тиснути ринок, видавець, кількість переглядів і відвідувань, становище рекламного ринку. А тут — мистецтво заради мистецтва.

*Олександра Буленок,
Аліса Вершковська*

Олексій ГВОЗДИК

Він народився у родині журналістів, тож зовсім невипадково пізніше обрав саме цю професію. Також став редактором, громадським діячем, сценаристом, PR-директором. Під час навчання у 2001-2006 роках в Інституті журналістики був активним учасником редакції альманаху «Святий Володимир». Олексій і досі вірить в майбутнє «Святого Володимира» і закликає студентів розвивати видання.

Працював у газетах, журналах; на телебаченні (СТБ) працював сценаристом; писав про культуру на інтернет-платформах.

Останнім часом займається піаром. 2016 р — був піар-директором «Гогольфест».

Зараз — фрілансер. Консультант з комунікацій, піар-менеджер у різних галузях.

Найвищим досягненням в журналістиці вважає освоєння жанру репортаж, репортерської праці.

«АЛЬМАНАХ «СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР» — ЦЕ ІСТОРІЯ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЗАВТРА МОЖУТЬ СТАТИ ВІДОМИМИ»

— Чому Ви вступили в Інститут журналістики?

— Ще з дитинства знав, що стану журналістом. Батьки журналісти — це діагноз. Коли я був малий, після школи приходив до мами в редакцію, спілкувався, розносив листи. А потім мама і тато одночасно почали працювати на телебаченні, і я вже ходив на телебачення.

— Яка була Ваша роль в альманаху «Святий Володимир»?

— Коли я навчався в Інституті журналістики, то знаходився в творчому середовищі. І ось одного разу мені запропонували опублікувати свої твори. Я погодився. Ось так я став дописувачем, а згодом редактором альманаху «Святий Володимир».

— Який Ваш перший матеріал надрукували у виданні?

— Першим матеріалом, який я там надрукував, була поезія. Я писав філософську, інтимну лірику, про кохання, про життя. Я і досі пишу поезію, на жаль, рідко, але пишу.

— Хто був у тогочасній редакції «Святого Володимира»?

— Ми, студенти, самі розробляли концепцію випусків, редагували тексти, когось залучали видаватися. Були ще й викладачі, які допомагали нам, пам'ятаю лише ім'я Володимира Пузія. Всі тексти стікалися на кафедру до викладача. Взагалі це була спільна творчість, яка носила демократичний характер.

— Яка атмосфера була в редакції?

— Дружня. Одна людина збирала все до купи, інша — редагувала. Я спілкувався з дописувачами про журнал і про інше, адже вчився з ними. Нікого не змушували писати, усі хотіли там друкуватися. Пам'ятаю, як я самостійно видав три номери літературного самвидаву. І це все були тексти однокурсників! Він був маленький, на принтері друкував. Але я назбирав вісім авторів суто на свій смак.

— А що зазвичай було на сторінках альманаху у ті часи?

— Це було літературне видання, тому там була поезія, проза творчих студентів. Багато людей, які там друкувалися, стали відомими поетами, письменниками. Взагалі у нас було плодове покоління. Майже кожен писав і друкувався.

— Що відбувалося далі, після виходу альманаху?

— Ми отримували авторські примірники. Сам випуск розходився по університетських бібліотеках. Здається, деякі випуски були в книгарнях. Після випуску в університеті, якимось я шукав свої тексти в Інтернеті і натрапив на електронну версію «Святого Володимира». Було приємно бачити там свої твори. А надруковані примірники зберігаю у себе як раритет.

— Ви не хотіли видати свою збірку поезії?

— У мене була нагода це зробити. Мені пропонували. Те, що я пишу зараз зовсім відрізняється від того, що я писав раніше. А видавати старі тексти, щоб тільки себе потішити, я не хотів. Я хочу надрукуватися, але не у форматі збірки поезії, хочу щось цікавіше: з оригінальним концептом, поєднати візуальне і тексти. Але хто його знає, може, якби декілька збірок видав, був би поетом.

— Що давала публікація у «Святому Володимирі» молодим авторам? Альманах якось допоміг їм?

— Я думаю, що так. За це, звичайно, Нобелівську премію з літератури не дали, але для молодих авторів це було необхідно. Для тих людей, які починають писати чи пишуть, важливо бути надрукованим в паперовому виданні. Бо те, що опубліковане в Інтернеті, цінності немає жодної. А публікація в такому виданні, як «Святий Володимир», зовсім інший рівень, рівень офіційного літературного альманаху найбільшого ЗВО України. Коли там надрукований твій текст, то це показник того, що твої тексти варті журналу. Це символ того, що те, що ти пишеш, стає реальним.

— Із чим Ви можете порівняти альманах «Святий Володимир»?

— «Святий Володимир» можна порівняти з кінофестивалем «Молодість». Є Одеський кінофестиваль — фестиваль високого класу, до якого привозять фільми з інших країн. А є «Молодість» — дещо нижчого рівня, але він досі залишається єдиним фестивалем дебютних фільмів. Він тримає стільки років свою планку саме тому, що він збирає молодняк, який вперше щось відзняв. Так і «Святий Володимир» може стати «Молодістю» в літературі, може стати історією про людей, які завтра будуть відомими. Якби я був таким розумним тоді, то б зайнявся розвитком альманаху у цьому напрямку.

— Побажайте чи порадите щось студентам і редакції «Святого Володимира»?

— Я б радив подивитися студентам на сильні сторони цього журналу. Якщо ви захоче видати літературну збірку, то зіткнетеся з проблемами

ринку, з якими важко боротися. А у «Святого Володимира» є свої сильні сторони. Вони — стартові, які в перспективі можуть дати свій результат, хороший конкурентоспроможний результат. Розгляньте його не просто як альманах, а можливість створити щось реально гідне, цікаве для людей, які хочуть стати редактором, видавцем чи письменником.

Ірина Поліщук,
Варвара Свеженцева

Сергій СІВАЧЕНКО

Сергій Сіваченко народився на Житомирщині.

У 2001 році став лауреатом літературного конкурсу «Вірю в майбутнє твоє, Україно!», за що отримав грант на безоплатне навчання у будь-якому вишій Батьківщини. Обрав Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. Далі були сім років у Києві — студентство, 4 роки роботи на телеканалі НТН, творча та спортивна діяльність, і поміж тим — вихід до суперфіналу всеукраїнського інтелект-шоу «LG-Еврика». Протягом 10-ти років був провідним автором кросвордів у виданні «Ярмарка кроссвордов».

Однак ще у 2009 році свідомо покинув Київ та повернувся в рідне селище.

Там живе, олюднюється, імпровізує. Займається активною громадською діяльністю: є виконавчим директором Володарсько-Волинської районної федерації футболу та координатором громадського руху «Чесно» в районі.

Саме тут з десяток років веде боротьбу за справедливість. На початку 2017 року став депутатом місцевої ради.

Серед літературних досягнень цього періоду є здобуття звання лауреата Міського відкритого фестивалю «Поетичний марафон «Оксія» (місто Житомир) у 2013 році та Обласного літературного конкурсу «Апостроф» у 2015 році. У 2014 році вийшла друком збірка «Римована сповідь».

СПОГАДИ СЕРГІЯ СІВАЧЕНКА

Колишній студент Інституту журналістики, журналіст, письменник, лауреат літературних премій, депутат Хорошевської ради, громадський діяч, керівник районної федерації футболу поділився з нами спогадами про студенські роки та літературно-художній альманах «Святий Володимир».

— Сергію, цього року літературно-художній альманах Інституту журналістики «Святий Володимир» святкує своє двадцятиріччя. Нам відомо, що Ви там також друкувалися. Із чого почалося ваше знайомство з альманахом?

— На нічних посиденьках в гуртожитку ІЖ ми часто влаштовували поетичні читання, творчі перформанси. Серед учасників були Катерина Бабкіна, Тетяна Коваленко, Юлія Хижняк, Олексій Гвоздик та інші. І саме на таких «імпровізованих літературних студіях» студенти-старшокурсники якось натякнули, що свої проби пера можна розмістити в інститутському альманасі.

— Коли Ви вперше надрукувалися в альманасі? Що це був за твір?

— Мої перші поетичні твори у «Святому Володимирі» з'явилися у № 5 2003-го року. То були вірші, з якими я ще в 11-му класі став лауреатом Всеукраїнського конкурсу «Вірю в майбутнє твоє, Україно!», за що отримав грант на навчання у будь-якому виші України. Одним з таких віршів був «На небі зорі миготять...»:

* * *

На небі зорі миготять
Не через те, що вічно срібні.
І не тому роки летять,
Що до птахів вони подібні.
Рядки ці вигдавав поет,
Бо навкруги все іншим бачить,
Котрий під розстрілом комет
Одинаком сумним маячить.
Це він придумав цілий світ,
Який над дійсністю сміється,
Це він лишає диво-слід
В місцях, де іншим не вдається
У мріях навіть побувать.
Поет там був, усе те бачив,
І здатен вічністю блукать!

Адже у нього серце — зряче,
Котре без променя очей
Веде його в п'янку стихію,
Де він під куполом ночей
Свої думки по небу сіє.

— Як часто Ви публікували у «Святому Володимирі» свої твори?

— Оскільки альманах виходив щороку, то й мої твори друкувалися там регулярно протягом навчання в ІЖ. Наприклад, у добірці моїх віршів у альманасі 2004 року був вірш «Дим»:

Пошепки на комині глухому
Дим в'юнкий у небо струменить:
П'ють його зірки — жагучу втому,
Але він не здатен ізцілить.
Віджило свій вік опале листя:
Плоть свою переродило в дим,
Позбиралось у клубки барвисті
Чи зібгалось заходом чужим.
Важче дихать, але легше мріять,
Мало кисню — надлишок думок.
Щоки снігом антиrojeвiють,
Хлюпотить притишений струмок.
Пізнi яблунi смарагдом обтікають,
Віття сливи — мов колючий дріт.
Сім'ї хмар у вирій відлітають,
І гниє в садку останній плід.
Каламутний погляд ледь пульсує,
І перо не зронить нових рим.
Все — умовне, тлінне, не існує:
Сутній і реальний тільки дим...

— Чи пам'ятаєте Ви когось із авторів або редколегії, хто друкувалися разом із вами? Якщо так, то чи підтримуєте з кимось зв'язок?

— Велика частина з тих людей є у переліку моїх друзів у Фейсбукі. І вони мають можливість стежити за моєю творчістю через соцмережі. Хоча найтісніші контакти підтримую з Богданом Кутеповим, Олексієм Гвоздиком.

— **Чому Ви вирішили повернутись до рідного селища? Набридла столиця?**

— Так склалося, що у житті я дуже ціную власний час. І саме тому після семи років навчання і роботи у столиці помітив, скільки енергії (фізичної та творчої) відбирає місто: постійні корки, невстигання, дедлайни. А оскільки сам я є людиною різнобічною, то повністю реалізувати себе в кількох сферах занадто складно (література, спорт, волонтерство). У своєму ж рідному 10-тисячному містечку на велосипеді мені вистачає 5 хвилин, аби потрапити в будь-який куточок. І, безперечно, головна мета — змінити свою малу батьківщину. Бо люди з «червоними дипломами» КНУ імені Шевченка потрібні не лише в Києві. Побутове просвітництво мусять торкатися найнижчих точок нашої держави. І на такому низинному рівні навіть одна вмотивована людина здатна лікувати «страшні совкові метастази», перекроювати гнилий політичний уклад. У цьому за кілька років я переконався наочно...

— **Чи продовжуєте Ви займатися журналістикою?**

— Нині працюю журналістом у режимі фрілансера. Це дозволяє самостійно планувати графік, аби він гнучко підлаштовувався під інші творчі та робочі плани. А здобуті навички роботи з інформацією допомагають «прижимати» місцевих корупціонерів, нахабних чиновників до стіни і змушувати їх виконувати небажані ними дії. У великому місті це спрацьовує слабо. А от у глибинці «журналістика присутності», як я це називаю, дозволяє творити справжні дива! Головне ж у цьому — ставити власні інтереси на задній план та діяти на догоду високій меті та громаді.

— **2014 року вийшла друком Ваша збірка «Римована сповідь», і Ви продовжували готуватися до видання нових книг. Що написали за цей час?**

— На час появи моєї першої книги, як розумієте, мені було майже 30 років. Логічне питання — чи не запізно? Проте на старших курсах ІЖ наш викладач Володимир Сердюк познайомив мене з Василем Герасим'юком, аби той дав мені особистий майстер-клас з поетичної майстерності. Тоді пан Василь, почитавши наданий доробок, зробив чимало зауважень. Буцімто для «юначого рівня» ця поезія досить непогана, проте для «дорослості» ще треба до ладу попрацювати і не ставити видання книги за самоціль. Саме тому через кілька років, лише після перемоги в кількох обласних літературних конкурсах, «Римована сповідь» вийшла у форматі фактично самвидава. Примірники я роздавав усім безкоштовно, аби зібрати відгуки та проаналізувати реакцію читача. 2014 року події Майдану та війни на Сході дали посилений поштовх у творчості. Вірші народжувалися частіше, однак «волонтерський дух» не давав часу збирати гроші на видання власних творів. Проте, оцінивши мою громадську діяльність, небайдужі меценати майже примусом допомогли видати повноформатну книгу «Еволюція на граніті», з якою мені вдалося зібрати вже чимало дорослих нагород.

— **Коли 2008 року Ви переїхали до Хорошева, займалися активною громадською діяльністю. Продовжуєте й зараз?**

— Після Революції Гідності я ще більше присвячую себе громадській діяльності в рідному Хорошеві. Це така собі «присяга Майдану». Майже щодня у робочому графіку стоять відвідини адміністрацій, прокуратури, інших установ. Доводиться реагувати на регулярні звернення громадян. Після початку війни на Донбасі організовував місцевий волонтерський рух, займався питаннями декомунізації. Саме тому у 2016 році мешканці мого округу перед виборами самі приходили до мене та просили, аби я йшов депутатом до місцевої ради. Тож зараз і є депутатом Хорошівської селищної ради, членом бюджетної комісії.

— **Знаю, що Ви — керівник Хорошівської районної федерації футболу, тому не могу не запитати, яка ваша улюблена футбольна команда?**

— До професійного футболу зараз я ставлюся доволі скептично, оскільки він суцільно пронизаний комерційними нитками, корупцією,

інтригами. Тому моя улюблена команда — збірна Хорошівської дитячо-юнацької спортивної школи, гравці якої цьогогоріч стали чемпіонами України з футзалу та вперше виграли Першість Житомирської області. Адже 4 роки тому, коли я увійшов до керівництва нашої місцевої федерації футболу, місцеві хлопчачі навіть не виїжджали на матчі за межі району. Проте напружена боротьба в керівних кабінетах, моє особисте втручання в тренувальний процес вже через кілька років дали омріяний результат, який наші юні вихованці ще вповні не змогли й досягнути. І дуже приємно, що в мене з ними, незважаючи на різницю у віці, дружні стосунки і вони мене називають просто «Сіва», — так, як 15 років тому капітана збірної Інституту журналістики, яку я тоді створював «з нуля» і з якою нам вдалося виграти Чемпіонат з футболу та загальну спартакіаду КНУ імені Тараса Шевченка.

— **20 жовтня в Києві ви отримали нагороду на Всеукраїнському літературному конкурсі «Свою Україну любіть!», розкажіть який твір було номіновано?**

— На даний конкурс, що проводиться серед військовослужбовців та волонтерів, були надіслані мої патріотичні вірші з книги «Еволюція на граніті». До речі, ця книга отримала цьогогоріч найвищу нагороду Львівського обласного (зі всеукраїнським статусом) літературного конкурсу патріотичної поезії імені Катерини Мандрик-Куйбіди у категорії «МОЛОДА НАДІЯ». А в 2017 році мені вдалося здобути лауреатство Всеукраїнського поетичного вернісажу «Троянди й виноград» імені Максима Рильського.

Ось вірші з «Еволюції на граніті»:

* * *

Осколкове. Отямився — шпиталь.
Продовжилось життя по волі божій.
Медсестри, головлікар на сторожі
Без повідомлень з перших шпальт.
Хоча на камуфляжі всілася медаль,
Як відкуп за недбальство поколінь,

Як докір за стосунки надто ніжні.

Побачив і безруччя, і безніжжя,

Казав прощальницьке «амінь»

Над побратимами, немов «цвірінь-цвірінь».

Бо душі піднялись, як качечки,

Сполохані пижем на полюванні.

А хто у зграї перша, хто остання?

Тут розрахунок не гнучкий:

За відлетілих виставляються свічки

На пам'ять. А поранення — фігня!

Очухається крижень у шпиталі.

І далі — до прокурених реалій

Без облікового звання.

Лише поставте у шеренгу навімання!

Потрібно ще помщатись за своїх,

Від кого недослухав анекдотів,

Коли сиділи в миршавому дзоті

Й тлумили недоречний сміх,

Вчиняючи війною виправданий гріх.

* * *

Святковість ділять на відрізки та відтинки,

Іще й обмежують скупим набором дат.

А я їду навгад, без валентинки.

А я їду, як чистий снігопад.

Стрічай мене на білому порозі!

Кидай на коси мрійне віття мигдалю,

Котре зірвав на зоряній дорозі!

Банальності предметні не люблю.

Не винен, що букети попередні

Чомусь не в'януть місяцями на вікні,

Відколи видно в лінії сюжетній,

Що ти стаєш потрібною мені.

Відколи став відтинки підбирати,

Аби забарвити чуттєвий вінегрет.
Проте зумисне плутаю всі дати,
Ховаючись за вивіску «поет».
Та мій рефрен відлунюється дзвінко:
«Ти геть і повністю моя, моя, моя».
Водночас я — безслівна валентинка.
Бо ясно все між нас. Від А до Я.

* * *

Шовковице, ти — все моє дитинство,
Склепіння над орнаментом села.
Свої плоди у щасті материнства
Ти повністю малечі віддала.
До тебе я тягнувся біля тину,
Аби дістати бажане гілля.
Ти бачив фіолетову дитину?
Це я таким здавався віддаля.
Бо руки не змивались ціле літо.
Під нігті пробирався фіолет.
Шовковице, ніколи щедрим цвітом
Ти не похизувалася. І мед
З твоїх плечей не підбирали бджоли.
А ти шпурляла влучно поміж трав
Картечню із позначенням «фіола».
Нема в селі таких, хто не збирав
Отої життєдайної картечі,
Не зжовував по зав'язок. Утім
Тривожну звістку видали малечі:
Коріння руйнувати стало дім
Бабусин, що роками під покровом
Наснажливого дерева стояв.
Було затяжко видавити слово
«Спиляти!» Але батько підпиляв
Кремезний стовбур домислів дитячих.

У серце заринав дорослий щем.
Здавалося, село усеньке плаче
Під тихим несподіваним дощем.
Була весна. І взяти при прощанні
Собі я жменю проскурок не міг.
Шовковице, в дорослості оманній
Я відчуваю смак дробин твоїх.

*Діна Стогнєва,
Наталя Бондаренко*

Вікторія ЧЕРНЯХІВСЬКА

Вікторія Черняхівська — поетеса, яка легко висловлює свої почуття та емоції; художниця, яка бачить у плямах те, що нам навіть у голову не прийде; майстриня, яка надихає людей своїми роботами. Протягом 2004-2007 рр. Вікторія писала свою першу прозу та створювала ілюстрації для «Святого Володимира». А вже у 2018 році можна було почути та порівняти її нові вірші зі старими на Форумі видавців. Наразі наша героїня займається фрілансом — ілюструє книжки. Вона щодня малює та ділиться своєю творчістю у соціальних мережах.

Вікторія розповіла нам про своє минуле та теперішнє в спеціальному інтерв'ю для літературно-художнього альманаху «Святий Володимир».

«НАЙБІЛЬШЕ МЕНЕ ЦІКАВЛЯТЬ ЛЮДИ»

— У цьому році вже 20 років «Святому Володимирі». На Вашу думку, скільки ще будуть видавати цей альманах?

— Гадаю, доти, доки буде фінансування на друк, і доки будуть активісти, охочі над ним працювати: відбирати тексти, ілюструвати, верстати, поширювати.

— Чим для Вас особливий «Святий Володимир»?

— Це перший альманах, в якому були опубліковані мої тексти. І як і в більшості авторів-початківців, тексти були переважно неякісні, але це не завадило редакторам повірити в них і опублікувати. Потім був розвиток, інші альманахи, і періодичні публікації в «СВ». Протягом 2004-2007 мене опублікували в шести номерах, один із номерів був із моїми ілюстраціями. Також студенти, які тоді випускали СВ (Антон Кушнір, Роман Горбик), стали моїми друзями і я досі підтримую з ними контакт. І по-третє, завдяки публікаціям у «СВ» я одержала можливість

поїхати в Коктебель на зустріч молодих літераторів у 2006 році. Ця поїздка також стала надихаючою і важливою для творчості.

— Про що були Ваші вірші у «Святому Володимирі»?

— Друкувалися не тільки мої вірші, а й проза. Вірші — інтимна лірика, все про душевні потяги, очікування і мрії, бажання бути поряд і подібна юнацька поезія. Деякі з опублікованих в СВ віршів увійшли потім до моєї поетичної збірки «Я, ти, він, вона» (видавництво «Маузер», 2008). З прози друкувалися новели з підслуханими діалогами, замальовки про навколишніх людей і навіть про тролейбуси. Часто це була дуже відверта і, гм, оголена проза, дещо мені зараз соромно перечитувати саме через цю юнацьку відкритість і вразливість.

— Що Вас надихає на написання віршів та про що вони зазвичай?

— Цікавить мене винятково інтимна лірика. Пишу, щоб висловити почуття й емоції, викликані стосунками чи їхньою відсутністю. У студентські роки все було переважно про навколишніх прекрасних юнаків. Після одруження почала частіше осмислювати у віршах шлюб. Після народження сина почала писати материнську лірику, щоб осмислити й вербалізувати вже материнський досвід. Наразі працюю над прозовим рукописом.

— Що найчастіше Ви малюєте? Чому саме це?

— Щодня малюю для себе для практики, переважно це скетчинг — замальовки сценок навколишньої дійсності з натури. Люди в транспорті, міські пейзажі... Та найбільше мене цікавлять люди. Часто це жіночі портрети. Також часто зображую вигаданих істот, яких бачу в плямах на стінах чи навколишніх предметах. Мені подобається оприлюднювати образи, яких не помічали інші.

— Ви малюєте для себе чи у Вас є замовлення?

— Обидва варіанти водночас. На замовлення роблю ілюстрації, постери. Нещодавно одержала замовлення від українського видавництва: проілюструвати книжку. Наразі напрямок книжкової ілюстрації цікавить мене найбільше.

— Як Ви вважаєте, із творчими здібностями народжуються чи вони з'являються впродовж життя?

— Гадаю, народжуються всі рівними. Тільки деякі люди більше цікавляться творчістю і розвивають цей напрямок, а деякі захоплюються іншим і йдуть в інші галузі. Досвід мій і тих, за чією творчістю слідкую, показує, що важить тільки послідовність і неперервність практики в бажаному напрямку.

Лілія Євдокимова

Ольга КАШПОР

— УНІВЕРСАЛЬНИЙ СОЛДАТ НА ПЕРЕХРЕСТІ ЖУРНАЛІСТИКИ Й ПРОЗИ

Ольга Кашпор — людина, якій вдається все. Бути прекрасною мамою і дружиною, незамінною частинкою «плюсів» і при цьому встигати на заняття в спортзал і просто жити «тут і зараз». Нині вона заступниця директора з нових форматів в «1+1 медіа». До цього були й Перший Національний, і СТБ, і Інтер, і навчання в Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. Працювати в теленовинах почала ще на 3 курсі. Серед нагород є навіть «Телетріумф» у номінації «Репортер». А ще Ольга Михайлівна займає принципову позицію щодо «джинси» і нетерпима до продажних журналістів. Про журналістику зсередини знає все, героїв бачить наскрізь і завжди розуміє, яку історію хоче побачити потенційний глядач, сидючи перед екраном телевізора.

Пані Ольга знає, як зробити так, щоб Антоніна (типова глядачка ТСН) покинула борщ із котлетами й прикувала свою увагу до телевізора. Таке тонке вміння бачити деталі почалось із написання прози. Дві були опубліковані в 5 випуску альманаху «Святий Володимир», проте більша частина так і лишилась у закутках домівки. У творчому доробку є навіть роман про кохання.

Спогади про альма-матер та прозу на сторінках «Святого Володимира», а ще про тонкощі роботи репортера і те, як стати «універсальним солдатом» теленовин, — у нашому інтерв'ю далі.

— Чотирнадцять років минуло з часу Вашої публікації в альманасі «Святий Володимир». Пам'ятаєте, як це було? Хто запропонував публікуватись?

— На кілька курсів старший за нас був студент-письменник — Вова Арєнев, це його псевдонім творчий. Він писав фентезі, видавався. Справжнє прізвище в нього було дуже кумедне, не пам'ятаю яке. У ті роки він курував цей альманах. Він збирав такі творчі зустрічі, де після

пар в аудиторії можна було одне одному почитати якісь свої літературні доробки. В Інституті журналістики з першого курсу ходив такий жарт: якщо ти пишеш вірші або прозу, то тобі точно не в наш інститут. Іди в літературний, бо журналістика — це про інше. Але попри це, все одно багато людей, які туди вступають, вони хочуть себе реалізовувати ще й у якомусь письменництві, незалежно від первісної ролі журналістики. Тому на кожному курсі, по-моєму, їх було багато. Тоді цей Вова Аренев якось їх гуртував довкола себе. Ще там було кілька людей, які теж видавалися. Тобто книжками видавалися, не в студентському альманасі. Якось так воно жило своїм окремим життям. Я, по-моєму, тільки один раз публікувалася. І була історія, що треба було перекласти українською. І Вова Аренев сам і перекладав. У мене є вдома кілька примірників. Коли вийшов альманах, нам усім роздали. Чесно кажучи, не знаю, яким життям зараз той альманах живе, що там відбувається.

— **А перші спроби пера коли були? Задовго до вступу до Інституту?**

— Багато хто вважає прозою те, що пише в 4 роки. Але якісь більш серйозні спроби, мабуть, наприкінці школи були, десь коли це вже можна було віднести в якусь місцеву газету. Перша моя поява в засобах масової інформації якраз була, по-моєму, з віршами в місцевій газеті. Там була окрема сторінка відведена для творчості наших читачів. «Дружковський робочий» чи щось таке. Навіть гонорар заплатили — 9 гривень і 42 копійки, як зараз пам'ятаю. Щоб його отримати, треба було мати ідентифікаційний код. Тому він у мене дуже рано з'явився, ще в 9 класі. Це були перші офіційно зароблені гроші, біла зарплата.

— **Що за ці гроші можна було тоді купити?**

— Та хто його знає. 9 гривень — це в принципі не так багато. За ці гроші не можна було нічого купити, бо нічого не продавалося, це були якісь часи тотального дефіциту. Може, якісь перші турецькі шоколадки, які привозили.

— **Як урешті-решт зійшлися дороги з журналістикою? Чи Ви до цього йшли з дитинства?**

— У зовсім ранньому дитинстві мріяла стати водійкою трамваю. Це в мої 3-4 роки. У нас, у Дружківці, це був основний вид транспорту на певному етапі. Мені здавалося, що я накатаюся досхочу, коли буду водити. Це з розряду жартів, які я не можу деталізувати, тому що це якась сімейна легенда, яку переказують. «Уявляєш, ти хотіла бути водійкою трамваю.» За цим не стоїть якогось серйозного вибору чи усвідомлення. Це ні про що не говорить, просто такий сімейний прикольник. Зараз уже не згадуємо. Жарт, повторений багато разів, уже не смішний. Коли треба було обирати професію, мені здавалося, що писати мені подобається трохи більше, ніж рахувати чи вчити історію. Якесь таке романтизоване ставлення було до журналістики, тому що я трохи була в редакції місцевої газети. Мені здавалося, що це якісь богемні люди, які знають трохи більше. І в принципі цікава робота, тому що тобі не треба ходити на завод або якимось фізично працювати. Здавалося, що це дуже творча робота. Хоча коли вступаєш до інституту, ти не розумієш, що насправді таке журналістика. Тільки коли приходиш уже до редакції, ти починаєш потроху прозрівати, куди ти потрапив насправді. Тому що журналістика — це все-таки більше, особливо телевізійна, це технологія й ремесло. А творчість, вона, можливо, уже тоді, коли в тебе кількість того, що ти зробив, переходить у якість. І далі вже можна думати про творчість. Насправді дуже багато років іде на те, щоб просто опанувати якісно технологію. Людям, які йдуть у журналістику, здається, що вони будуть писати якісь шкільні твори. Насправді це не так. Це технологія, яку треба досконало вивчити перш ніж рухатися далі. За бажання можна будь-кого навчити писати сюжет. Коли ти вже вмієш, то тоді буде видно, чи можеш ти щось цікаве додати цій професії в плані якихось нових відкриттів, нових форм, штук, які за тобою будуть цитувати, наслідувати й т.д. Коли тиобираєш професію, звісно, ти абсолютно не розумієш, що насправді тобі доведеться робити.

— **Коли зрозуміли, що перші очікування не виправдались?**

— На третьому курсі, коли пішла працювати. Перше офіційне робоче місце — «Перший національний». Там мене вже оформили. Я була кореспондентом, отримувала зарплату. Це вже було по-дорослому. Я завжди

дивувалася, чому ВНЗ не дає практичних знань, які потрібні для того, щоб піти працювати. Ти приходиш і потрапляєш в абсолютно незнайомий тобі світ. Світ, де не має значення, який у тебе диплом. Дають можливість гарно підтягнути мову, літературу, теорію тексту, вивчити законодавчу базу, яка потрібна для того, щоб працювати журналістом. Але практично ти не знаєш слова «синхрон» і «тайм-код». Ти приходиш і тобі кажуть: «Виріж синхрон», а ти думаєш: «Боже, що це таке? Звідки його різати?». Це елементарні речі в технології виробництва, які треба знати¹.

— **Тобто все, що Ви зараз вмієте, — завдяки практиці й наполегливій цілодобовій праці?**

— Мені траплялись дуже суворі, але достойні вчителі, які мене швидко змусили опанувати технологію. В принципі це була хороша школа. Але водночас вона була й непроста. Інколи мені здавалося, що може взагалі варто розвернутися й піти, тому що ти робиш навіпамацьки й не розумієш, що ти робиш; ти не розумієш — добре це чи погано. Ти в постійному стресі перебуваєш, у страху — тебе сьогодні похвалять чи навпаки.

— **А що відбувається після того, як усього навчився? Є бажання поділитись досвідом із тим, у кого його зовсім нема?**

— Я вже доросла до викладання. І хочу, щоб тепер люди до того, як вони поїхали на зйомку, знали, як виглядатиме їхній сюжет. Про технологію виробництва у двох словах не розкажеш, це кілька лекцій. На вимогу часу створилась медіашкола. Телеканали намагаються вирощувати собі кадри на своїй же базі. Тому що виш не дає такої підготовки. До нас приходять люди, які повчилися у ВНЗ або зараз навчаються, але їм дуже не вистачає практики. У мене немає такого, що я веду весь курс від початку й до кінця. Наша школа сильна тим, що от є, наприклад, куратори курсів Іра Павленок (видавничий редактор — журн.) і Оля Кошеленко (спеціальний кореспондент ТСН — журн). Вони запрошують на окремі теми людей, які в цій темі сильні. Я читаю «Сторі

пйтч» — це як знайти тему і представити її редактору, «Ходи в сюжети» — нестандартні штуки якісь, «Розмови зі складним героєм» та «Нові форми». У репортажах я, наприклад, не сильна. У нас є супер-пупер Кошеленко. Ніхто краще за неї не пояснить пряму трансляцію й репортаж. Я сильніша в тих темах, які ти сам знайшов, придумав, розробив і відзняв. Це здебільшого ексклюзив. За 5 хвилин дати якийсь рецепт — це неможливо. По-перше, практика потрібна. От ти пройшов тему і зразу маєш закріпити її практикою. А потім рухатися далі. Новини є в усіх, а коли ти сам знайшов тему — це вже точно ексклюзив. І тоді ти можеш заявити про себе по-іншому.

— **Нова форма — це бачення світу під іншим кутом зору чи це більше про журналіста, який глибоко в темі й тому може по-іншому розкрити те чи інше питання?**

— Зміст може бути той самий, але ми постійно шукаємо, як цю тему, яку ти там знайшов чи яку тобі доручили, краще подати. Це для того, аби глядач краще зрозумів. Форма сама по собі має бути виправдана. Для того, щоб зміст став яснішим, ми шукаємо нові форми. Щоб телебачення якось розвивалося, щоб тебе подивилися краще, ніж таку саму історію на іншому телеканалі, тому що ти зміг її краще запакувати. Тому в цьому сенсі в мене велика практика «тижневика». Ми там ніколи не зупинялися, тому що ми мали розказати якусь широку тему. Наприклад, сталася прикра історія з тортом у Харкові. Дитині не дали торт, бо не здавали гроші. «Тижневик» точно підніме цю історію в плані взагалі шкільних поборів, а до всього того ще треба придумати форму, щоб цей сюжет подивилися якось інакше. Це як формат для подачі певної інформації. Свого часу ми виробили такий формат, як лабораторія. Сюжет, у якому або дуже багато теоретичної інформації, або велика кількість цифр, або щось там наприймали наші урядовці, але воно ще не вступило в дію, проте завтра стосуватиметься багатьох людей. Значить тобі вже сьогодні треба розповісти, як це працює. Знімати ще нічого, бо це все на папері лише. І ти стоїш біля великого аркуша і розказуєш дуже доступно: «От дивіться, нове виїзне мито на авто російського виробництва». Це значить, якщо Ви хотіли купити Кіа

¹ На той час існував розподіл на такі групи: міжнародна, пресова, теле- і радіожурналістика. Тому студенти, які навчалися не в телевізійній групі, не здобували навичок телевізійника.

Rio і вона коштувала стільки-то, то завтра вже буде на 2 тисячі доларів дорожче. Чого воно так буде, навіщо ці 2 тисячі. Ага, це утилізаційний збір. І починаєш розкладати за допомогою картинок, фломастера таку штуку. Сам працюєш у кадрі, це повністю сюжет-стенд-ап. У нас довгий час трималася така пояснювальна форма. А потім її почали брати на озброєння інші телеканали. Пошук нових форм — це не менш важливо ніж пошук нових тем.

— **Ріст у професії був поступовим? Чи все ж були різкі підйоми?**

— Стрибків великих немає. Це все відбувається завдяки тому, що кількість того, що ти робиш, переходить у якість. І завдяки тому, що ти внутрішньо не втомлюєшся шукати нове, бо є колеги, які застигають на певному рівні, як мушка в бурштині. Гарно роблять, якісно, але таке враження, ніби щодня одне й те ж саме. Якщо підняти сюжет 5-річної давнини, то він нічим не відрізнятиметься від сьогоденного. А якщо ти любиш це, кайфуєш від того, що шукаєш нове й нове, то так чи інакше тебе помічають, тобі доручають завдання із зірочкою. Керівник знає, що ти можеш зробити по-іншому. Попов (директор департаменту — журн.) у нас таке любить. Каже: «Зробімо так, як Кісельов зробив, коли тільки війна почалася, програму якусь розгромну про те, що українська економіка, як літак, що летить у прірву». А він мені каже: «Може, такий самий текст, тільки навпаки, про Росію і щоб у ньому все було правдою». Типу Росія летить у прірву, нафта закінчується. По-перше, це вимагає дуже хорошої теоретичної підготовки. Щоб це написати, треба розуміти, що відбувається з російською економікою. Ти тиждень читаєш-читаєш, начитуєшся розумних людей. Потім це намагаєшся упаковати в якусь сатиричну форму. Ще й при цьому познущатися з Кісельова й російським телебаченням. Врешті в нас вийшов досить-таки кумедний текст. І ми найняли актора, який його прочитав і це розійшлося в Інтернеті. Сказати, що це завдання для журналіста новин — ну, не зовсім. Але новий час вимагає якихось таких нових штук. Коли доручають тобі, то ти знаєш, що буде складно, але принаймні ти спробуєш. Якщо не впорався, ніхто не помре. Потім дійшли з ним до написання книжок, якісь спецпроекти знімали. І все це завжди вихід із зони комфорту, який дає

можливість подолати чергову сходинку. І потім постало питання для цілої редакції, що треба робити щось нове, а для цього потрібен хтось, хто це очолить. Тоді вже запропонували мені, тому що в мене ідей набагато більше, ніж я встигаю сама відзняти. То я краще буду роздавати їх як завдання іншим людям, супервайзити, як редактор працювати, але в нас таких сюжетів буде більше, ніж я одна їх робила. Таким чином у нас цілий підрозділ з'явився. Такі історії вимагають, щоб журналіст із ними жив довго.

— **Коли довго живете з історіями, встигаєте трохи пожити для сім'ї й для себе? Буває таке, що треба зупинитись і перепочити?**

— Я знаю це з теорії якихось книжок, якщо ти зайшов у якийсь глухий кут — це дуже добре, тому що наступний етап — це момент еврики, коли ти знайдеш рішення. Зайшов у глухий кут — треба зробити крок назад, а потім ти придумаєш, як це зробити. Я вдома багато про роботу говорю. Мій чоловік теж журналіст. Він мені каже: «По-моєму, ми з тобою якісь ненормальні. Що ми з тобою постійно говоримо про телебачення?» А я йому кажу: «Бо нам подобається». Це реально цікаво. А чому ні? Про що ми ще маємо говорити? Знаходжу час і на те, щоб приготувати щось смачненьке для родини. Ти завжди знайдеш час на те, що тобі подобається. Я ж не ночами печу. Доньці кажу: ти дивись мультик, сину — грайся в комп'ютер із татом. Мама пішла. Усім до побачення. Можливо, це якась медитація.

— **У такому шаленому темпі без зупинок і інтермецо, лишається час на прозу й вірші?**

— Чесно кажучи, зараз ні. У плані стоїть і в мене є багато ідей. Але це вимагає все одно якогось усамітнення. У мене зараз його немає. Навпроти нашого офісу є будівля, на горищі якої живе архітектор Духовічний. От мені б туди на день зайти, щоб мене ніхто не чіпав. У ньозрумі ж це нереально. Постійно хтось підходить і розказує, що він зняв, що не зняв, чи просто порадитись. Удома теж це нереально. Але я думаю, що до цього повернусь. Зараз трохи розгребусь, як я завжди кажу.

— А все, що до цього писали десь публікували?
— У нас є ж ціла книжка «Війна очима ТСН». Така наша хороша робота. А більше мені не приходило в голову якось це окремо видавати. Те, що в мене є, мені здається воно незакінченим в плані того, що воно не пройшло мною якусь фінальну коректуру. Тому я його нікуди не відправляю. Коли не встигаєш його вчасно перечитати, потім повертаєшся і думаєш: «Та фігня якась, напишу нове». Це вже ніби не годиться, бо ти переріс. І здається, що воно вже нікому не потрібне. А певний час у нас був такий інтернет-проект «Чтиво». Там такий у нас був журналіст Льоша Бобровніков. Він так гарно його оформлював, підбирав нетривіальні картинки до цих текстів. Там було багато авторів і серед іншого він публікував якусь мою малу прозу. По-перше, там усе російськомовне, а я з моменту, коли почалась війна, вирішила, що я не хочу писати російською взагалі ні слова. Усе, що буде далі, буде українською. Тому перевидавати це старе не дуже правильно. По-друге, ця проза є в якомусь вигляді в Інтернеті і її час пройшов. Наразі я сподіваюсь написати нове, українськомовне і доросле.

Інна Лебеденко

Ксенія ХАРЧЕНКО

Ксенія Харченко — дівчина, яка у свої 22 роки стала не просто журналістом, а отримала звання «Маркес у спідниці» після її дебютної книжки повісті-візії «Історія». У 17 років, коли всі підлітки закінчують школу і тільки куштують на смак те жорстоке доросле життя, дівчина вже мусила дорослішати.

У студентські роки Ксенія працювала над альманахом «Святий Володимир», потім трудилася у виданні «Наукова думка», була редактором на каналах «Інтер» та «К1», тривалий час співпрацювала з фестивалями Docidays та Гогольfest. У 2007 р. її повість «Історія» була визнана найкращою літературною публікацією у журналі «Сучасність». Ксенія каже: «Історія» була дуже доброю до мене, вона щедро віддячила мені за себе — насамперед хорошими людьми». Хоча зізнається, що ніколи не позиціонує себе суто письменницею, бо вона і журналістка, і активістка, і менеджер.

Зараз невгамовна письменниця та журналістка не зупиняється на досягнутому і працює над новим романом «Захарія».

Дівчина прекрасна без макіяжу та в окулярах, із яскравою помадою та новими шаленими ідеями. Такою бачимо її у матеріалі журналу «Vogue» про сучасних українських письменниць. Ось така вона, сучасна і успішна жінка: глибока і високоінтелектуальна, з високою соціальною позицією, вродлива і розкішна у бавовняній сірій водолазці. Дівчина, яка поєднує у собі швидкість, легкість, літературний талант і перфекціонізм.

«СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР» СТАВ ІНСТРУМЕНТОМ САМОПІЗНАННЯ ДЛЯ БАГАТЬОХ ЛЮДЕЙ, ЯКІ ЗАРАЗ Є ВІДОМИМИ, УСПІШНИМИ»

Ксенія Харченко — дівчина, яка вилетіла зі стін Інституту журналістики й у свої 22 роки написала першу книжку повісті-візії «Історія»,

яка у 2017 році була визнана найкращою літературною публікацією журналу «Сучасність». Вона поєднує у собі авторство, журналістику, редакторство, культурний менеджмент фестивалів, фандрейзинг та шалений перфекціонізм до усього, навіть до свого життя. Із альманахом «Святий Володимир» її поєднує тепле дружнє коло, творчість та безліч цікавої літератури. Ксенія охоче поділилася з нами своїм життям, особистою історією, думками стосовно журналістики в одній із маленьких, дуже затишних кав'ярень столиці. Тож від розмови у нас залишився приємний аромат кави й атмосфера дружнього спілкування. Пропонуємо «посмакувати» розмову разом із нами.

— Ксеніє, розкажіть про Ваше знайомство із університетським альманахом «Святий Володимир».

— Ми почали займатися «Святим Володимиром» у рамках літературного гуртка, який заснував Іван Петрович Мегела. Разом зі мною ще був Володимир Аренев — письменник-фантаст, Катя Бабкіна, Наталя Гуменюк, Ольга Кашпор — телевізійна журналістка, Олексій Гвоздик, Богдан Кутепов. Нам потрібно було кудись свою творчість виливати, бо ми всі багато писали, а потім разом це все обговорювали. Це відбувалося після пар, у рамках нашого спілкування. Потім Іван Петрович запропонував нам, щоб ми почали друкуватись, бо були якісь гроші на друк. Я не пам'ятаю звідки вони взялись, але були. І ми почали писати. Фактично ми зібрались разом, зібрали свої тексти і почали друкувати їх. Дівчина Наталя нам допомагала це все макетувати. Кілька випусків так і вийшло разом із з нами. Тоді «Святим Володимир» став наслідком нашого гуртка. Гурток — це було просто товариство, де підтримували одне одного, багато читали. У нас були книжки, які просто «ходили по руках».

— Що це були за книжки?

— Ой, різні книжки: ми тоді читали і Павича, і Муракамі, читали дуже багато української літератури, яка тоді була. Я випустилася у 2007 році, а «Володимиром» ми займалися у 2005-2006 роках. Тобто вже пройшло років 13 чи 14. Це було давно, досить давно. І тоді не було такого рівня українських письменників, тоді вони тільки починали підходити

до тієї хвили, на якій вони потім вже зросли. Пам'ятаю, як ми ходили на виставу в Молодому театрі. Тоді було скільки років «Бу-Ба-Бу». Там виступали і Бондар, і Андрухович, і Жадан. Тоді це були тільки юні зірки, вони прийшли під егідою патріарха. Тобто вони були не такими, як зараз. І потім, я пам'ятаю, що ми всі разом їздили на форуми видавців. Я вже давно не була і не знаю, який він зараз. От Катя Бабкіна постійно там, вона стала професійною письменницею.

— Тобто для Вас «Святий Володимир» став добрим дружнім колом, який був міцно об'єднаний якісною літературою?

— Цей гурток був клубом за інтересами, ми одне одного розуміли. Коли ідеш зі школи, всі розходяться, бо у кожного своя професія: хто на математику, хто на гуманітарні науки. Тут ти вже вийшов на гуманітарні науки, але не просто гуманітарні, а на журналістику. Ми збиралися у різні купки. У школі тебе щимили за те, що ти любиш читати. А тут ти приходиш, де всі такі зацікавлені, які кажуть: «Вау, такі люди теж є». Це моє найбільше прозріння. Ми почали там усі серйозно і плідно працювати, обмінюватися своїми творами. Тобто «Святий Володимир» став побічною дією нашого єднання, у поділі інтересів.

— Яка місія «Святого Володимира»?

— «Святий Володимир» став інструментом самопізнання для багатьох людей, які зараз є відомими, успішними. Я зараз досі зберігаю вдома «Святий Володимир» разом із «Сучасністю» і іншими журналами, які були для мене важливими, бо це період мого життя. Я не згадую інститут, я згадую людей, з якими я там вчилася. Зараз ми з дуже багатьма спілкуємося так само, як ми спілкувались, ми підтримуємо зв'язки більш менш, ми знаємо багато один про одного, ми стежимо за життям один одного. Я дуже поважаю тих людей, з якими я вчилася, і мені дуже-дуже тепло на душі, що з нас виросло те, що виросло. Я дуже радію за тих, хто взяв більше там, ніж я, що вони подолали усі свої страхи, бо вони знали, що вони хочуть. «Володимир» став інструментом саме того, щоб, по-перше, зрозуміти хто ти, чого ти хочеш, спробувати щось у безпечній атмосфері серед своїх однодумців, серед друзів, які тебе підтримують.

— Ви змогли вдало поєднувати роботу, навчання і творчість у альманасі. Це було складно?

— Після першого і після другого курсу у нас уже всі почали працювати. Хто почав після другого, тому ми казали — «Фу, ти відстав». Особисто я почала працювати з 17-18 років. Пам'ятаю, що я пішла в обідню перерву, щоб забрати свій диплом на врученні. От так от це було.

— Ви — випускниця нашого ІЖ, що для Вас значить професія журналіста?

— Журналісти не є фахівцями в жодній галузі. Зараз я шкодную, що я не попрацювала в новинах, що я не дописала ту саму «Захарію». Мені не вистачило сили побороти свій страх, просто видати книжку і забути. Мені вже — не як вам 20, а 34 роки. Мені цього всього дуже бракує. Я була багато де, але в мене відчуття, що я нібито десь там постояла, ніби вкусила там якийсь шматок торта і знала, якого життя я хотіла. Та все-таки чогось я забоялася. Зараз я думаю, що б я зробила, якби в мене були якісь інші знання. Найкращі журналісти — які мають економічну спеціалізацію і починають писати. От головний редактор української служби BBC — кандидат біологічних наук. Тобто в нього перша освіта — біологічна, а вже потім — магістратура Могиллянської школи журналістики. Далі він працював за фахом, щоб здобути певні знання. А не тоді, коли ти прийшов, бо бла-бла-бла.

— От яким має бути, на вашу думку, журналіст?

— Журналіст має бути грамотним. Він пише текст, але потім має бути редактор, який це все збере до купи. Бо, наприклад, головний редактор журналу він же не сидить, він не вичитує тексти, коми не ставить, він робить концепцію, він вирішує, хто за що відповідає, які теми актуальні в цьому місяці, в наступному, через три місяці, яка має бути тема на новий рік і новорічний випуск має бути готовим уже у вересні. Тобто він робить якісь дуже великі питання, це стратег, і цього тебе не навчать у журналістиці, тобто ти повинен просто бути такою людиною. Це має бути менеджмент вищого рівня. А щодо журналіста, то він повинен бути грамотним, грамотно викладати свої думки, повинен багато читати,

в нього повинен бути великий лексикон, тобто він має бути дуже-дуже такою багатою особистістю.

— Ксеніє, Ви написали свою першу книжку у 22 роки, і це була повість-візію «Історія». Що змусило Вас обрати таку цікаву літературну форму?

— Я тоді дуже захоплювалася міфологією. Коли я ще вчилася у школі, в мене був гарний вчитель української літератури, на жаль, уже покійний. Його зухвалість мене дуже заряджала. Саме він мене тоді надихнув. Казав мені, що було б класно написати якусь роботу в МАН. А сусідня вчителька благочесності, чи ще якоїсь такої лабуди, казала, що мене там чорт зурочить, це було дуже таке прикольне протистояння. Але, тим не менш, я ходила в ЦНБ², я це все там вивчала, старі книжки, це був як фольклорний такий зріз. Там було дуже багато різних класних слів, різних вірувань, тобто те, що мене реально захопило. До того ж, це було захоплення отими західними письменниками, у яких була така мова, таке щось інше, таке цікаве, таке захопливе. І коли я почала писати, я почала шукати якусь таку адекватну форму. Перше, про що ти думаєш, коли пишеш книгу, що це буде щоденник, де ти нотуєш все, що з тобою відбувається. Все — завжди автобіографічне. Це, напевно, проблема усіх письменників і їх перших книжок, бо ти туди вміщуєш все, що хочеш. А тоді я просто обрала таку форму для висловлення всього того, що я знала на той момент, і все.

— Тобто у своїй книзі Ви намагалися втекти від автобіографічності?

— Свій досвід є у кожній книзі. Всі письменники, які підписують угоду, бачать пункт про те, що ніхто з живих людей не впізнає себе в героях, і з ними не будуть судитися. Це свідчить про те, що в кожній книзі є хтось зворотній. Все одно хтось себе там впізнає. В того є вуха, в того ноги, в того хвіст. Все одно це буде сукупний образ із різних деталей. В мене наприклад була цікава ситуація, коли я їздила в Польщу на резиденцію і жила в Кракові три місяці. Потім вийшла книжка письменника польського, з яким ми там були у цій резиденції всі разом.

² ЦНБ- Центральна наукова бібліотека імені В. Вернадського

І в цій книзі був описаний анекдот, який був розказаний на кухні, де ми жили разом. На сторінках була змальована вся ця ситуація тільки вже з героями книжки. Ось так воно туди ввійшло. От тут вам і автобіографія, все одно воно буде десь взятє і десь вставлене. Коли ми з друзями читали розповіді один одного, ми розуміли, що це все історії, які ми один одному розказували, і це — нормально.

— **Що треба, аби написати книжку?**

— Для того, щоб написати книжку, треба напружено і довго працювати. Треба не боятись, а сісти і написати. Тоді, коли я писала цю книжку, я багато боялася, я багато про що думала, було багато відволікаючих факторів. Зараз би я вже написала іншу книжку. Ті нотатки, які в мене лишилися — дуже різні, їх дуже багато. Фактично, я тоді писала те, що хотіла. Ці нотатки я давала читати своїм знайомим, вони мали рацію, що це було сире письмо, як лебідь, рак і щука, розтягнуте в різні боки. А потім минув час, я почитала ці нотатки і розуміла, що я вже так не думаю і не вважаю.

— **А з першою книжкою так не відчуваєте?**

— З першою книжкою вже давно так, я вже давно не відчуваю, що це прям моя книжка, але я до неї якось дуже тепло ставлюся, вона мені дуже подобається. А от із «Захарією» інакше. І я от, на відміну від багатьох інших, забоялась і не видала другу книжку. Софія Андрухович колись казала: «Треба випустити погану книжку, після якої вже можна все». Вона своєю поганою книжкою називала «Сьомгу», а потім вона випустила вже багато хороших текстів, якими вона пишається, напевно.

— **Окрім цього Ви ведете лекції з фандрейзингу, тобто Ви — така різностороння. Це більш відноситься до менеджменту, так?**

— Так, це — менеджмент. Я тоді працювала на фестивалі «Docudays.ua» досить довго, 6 років. І там було багато різних обов'язків, які теж ми ділили з командою, разом зростали. Я почала як редактор каталогу, а вже закінчила як програмний координатор, модератор дискусій, перекладач. Ну, і інші різні обов'язки виконували. Потім я читала різноманітні лек-

ції, далі я працювала менеджером культури, організовуючи різні події як «Гогольfest», залучаючи гроші, шукаючи партнерів, продаючи свій культурний продукт.

— **А зараз взагалі чим Ви займаєтесь?**

— Зараз я працюю контент-менеджером, тому що мені подобається щось робити, окрім того, що я виховую дитину, в мене син, якому зараз рік і вісім.

— **Ну а взагалі якісь творчі плани є на майбутнє?**

— Є, я зараз зрозуміла, що в мене є творчий план, я би хотіла все-таки написати книжку, бо мені здається, що писати — це найкраще, що я вмію.

— **Але це буде художня література?**

— В мене просто завжди була проблема в тому, як писати на замовлення. Я вважала, що я така класна і я буду писати так, як я вважаю за потрібне, а не так, як від мене просять. А написати на замовлення — це найвищий пілотаж. Тобто взяти і написати так, як хочуть твої замовники, щоб це було класно. Це взагалі питання для всіх — як поєднати свою творчу індивідуальність, як її вмістити в ті рамки, які від мене вимагають. А от треба зробити так, щоб це було класно, щоб це був і ти, але в тому пальті. Ну прямо в журналістику я би не хотіла йти, мені це не дуже цікаво, прям сидіти писати новини, але мені дуже цікаво, наприклад, модерування дискусій, мені цікаво спілкування з людьми, мені цікаві інтерв'ю, мені цікаві переклади, мені цікаві якісь різні співпраці з іноземцями, я це дуже люблю. Тобто мені цього справді дуже бракує.

— **Дуже приємно, що Інститут Журналістики дає можливість поспілкуватися з такими людьми, надихнутися отакою вашою розповіддю. Це — мотивація рухатися далі, не боятися і щось робити.**

— Головне знати, хто ти і чого ти хочеш. Хай щастить.

*Інна Кобець,
Олександра Колесникова*

Анастасія МОСКВИЧОВА

«ШКАЛА РЕАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ, АБО ЧОМУ СУРМИ МОВЧАТЬ»

14 випуск альманаху «Святий Володимир» розпочинається саме оповіданням тоді ще тендітної, але вже дуже амбіційної дівчини — Анастасії Москвичової. Вона мріяла стати журналістом, але водночас писала художню прозу.

У своїх творах намагалась завжди максимально правдиво описати вигадані події. Тепер працює журналістом на «Радіо Свобода». Іноді їй трапляються такі історії, що найзатятіший фантазер ніколи не вигадася. Нині художньої прози майже не пише. Просто чекає, коли їй дійсно буде що сказати читачу. Про перші кроки в письменництві та зв'язок між журналістикою та літературою — у нашому інтерв'ю.

— Від кого надійшла пропозиція опублікувати свою прозу у «Святому Володимирі»?

— У нас був літературний клуб, який організовував Володимир Пузій, він же Володимир Аренев — український письменник-фантаст. Туди ми приходили зі своїми або вже готовими (як нам здавалося) текстами, або з якимись ідеями, і вже на місці над ними працювали. Потім кожен текст проходив своєрідний краш-тест: на міцність сюжету, на адекватність і різносторонність персонажів — коли ти читаєш його перед групою, і кожен може поставити питання або висловити зауваження якісь. Це дуже корисно, і насправді весело, якщо ставитися до процесу зі значною часткою самокритики. Точно не пам'ятаю, але спочатку, здається, про якісь конкретні публікації не йшлося — ідея була в тому, щоб довести свої тексти до якогось адекватного вигляду. Потім виявилось, що є така можливість. У тому альманасі, де я публікувалась, також є твори моїх однокурсників і студентів з інших курсів, хто був у майстерні, про яку я говорила.

— Чому обрали саме оповідання «Оригамі» для публікації в альманасі?

— Ну, оповідань на той момент у мене було не настільки багато, щоб довго серед них обирати. Це була частина майстерні, у межах якої я працювала. Я його досить довго писала і переписувала, і мені хотілося, щоб був якийсь матеріальний результат цієї роботи — я маю на увазі справжню публікацію у виданні, книжку, до якої можна доторкнутись, оце все.

— Як зароджувалась ідея? Скільки часу пройшло від задуму до втілення?

— Якщо говорити про всю кількість редакцій, то можна сказати, що декілька місяців це відбувалось. Тому що ти пишеш один варіант, потім ти його читаєш іншим людям, і вони тобі говорять, що схоже на правду і могло б трапитися насправді теоретично, а що не могло б і звучить штучно, що могла б сказати сусідка-пенсіонерка, а що навряд чи. Ти щось змінюєш, можливо, якісь ідеї ще з'являються. Ти переписуєш текст, змінюєш кінцівку, змінюєш назву, імена персонажів. Тобто це досить тривалий процес.

— Це повністю вигадана історія?

— Так. Прототипів ні у кого там немає, усі збіги випадкові. Я не пам'ятаю, як з'явилась ця ідея, бо вже минуло чимало часу.

— Якісь інші свої твори Ви випускали у «широкий світ»?

— До «Оригамі» я намагалась писати прозу, але ніде не публікувалась. Після «Оригамі» в мене також було кілька оповідань. Деякі лишились незавершеними з різних причин. У мене на комп'ютері є кілька початків різних текстів, які ніяк не розвиваються. Можливо, тому, що я лінива і все, що я не можу назвати своєю роботою, підсвідомо відсовую на другий план. Що я ще писала? Вірші писала. Кілька разів була з ними на читаннях, але я, м'яко кажучи, не люблю публічно читати свої тексти, тому це дуже рідко роблю. Страхи виступати на публіці в мене ніколи не було і немає, якщо не йдеться про свої твори. Зараз я майже нічого

не пишу і нічого не публікую з художнього, бо займаюсь журналістикою. Це моя робота, і моє життя зараз — роботоцентричне.

— **Яку тематичну спеціалізацію в журналістиці для себе обрали?**

— Працюю в щоденному виданні, пишу, в основному, соціалку, пов'язану з правами людини. Працюю для різних платформ. Раніше вела програму на радіо про права людини й громадський активізм в Україні, робила різні мультимедійні проекти на цю тему. Це те, у чому я добре орієнтуюсь, але, як і в будь-якому щоденному виданні, у журналіста не може бути чіткої спеціалізації. Іноді доводиться з іншими темами працювати. Ну, і репортерська робота «в полі» — це те, що я люблю.

— **Соціальна тематика була Вам близька завжди чи це прийшло згодом?**

— Коли я навчалась, думала, що писатиму про культуру. В принципі, багато студентів так собі думають, а потім якось життя складається по-різному. Соціалка — один із найцікавіших напрямків, які взагалі можливі, тому що мало що може бути настільки цікавим, як, власне, життя, яке ти описуєш.

— **А є теми, які не пишуться?**

— Є теми, для яких не вистачає компетенції, можливо. Інколи треба описувати складні економічні явища, наприклад, або робити якісь політичні прогнози. На щастя, є експерти, до яких завжди можна звернутись. Я не думаю, що є якісь теми, із якими неможливо працювати.

— **Ви продовжуєте писати художню прозу?**

— Уже багато років майже ні. Те, що писала раніше, у мене є, але я це також ніде не публікую.

— **Це залежить від натхнення чи від нестачі часу?**

— Є дві позиції: одні автори вважають, що можна писати тільки в моменти, коли в тебе є нестримне бажання до цього, а інші переконані, що це — така конструкторська робота: розділ за розділом, абзац

за абзацом. Я більше схильюсь до другого підходу, але коли справа доходить до реалізації цього підходу, самі розумієте. З іншого боку, треба розуміти, що журналістська робота вимагає певного інтелектуального ресурсу, який також треба вкладати щоденно. Ти щодня щось пишеш або знімаєш, або транслюєш. Маєш справу зі справжніми історіями справжніх людей. І в якийсь момент розумієш, що більше не можеш придумувати або, принаймні, це набагато складніше, ніж кілька років тому. Більш критично починаєш ставитися до результату. Художня література має бути реальнішою за реальність, щоб людям було цікаво, а ти не хочеш бути автором поганого тексту. Так і живеш, чекаєш, поки тобі буде дійсно що сказати.

*Інна Лебеденко,
Альона Волощук*

Олена МАКСИМЕНКО

Олена Максименко народилась у Києві, де згодом закінчила школу та Інститут журналістики, в якому сформувалась як фахівець.

Під час навчання, у виданні «Святий Володимир» були надруковані такі її тексти та поезія, як: «Київський сонет», «Час затягує рани й шрами», «Не гра» та інші.

2006 року вийшла її перша поетична збірка «Бременські траси». Нині працює журналісткою. Регулярно дописує у такі видання, як: «Український тиждень», «День», «Українська правда». Журналістка проявила свою активну громадську позицію у 2014-2016 роках, а під час Революції Гідності була поранена. Під час окупації Криму Олена опинилась у полоні російських бойовиків. Після звільнення вийшла її друга поетична збірка «Я тобі листопад». Тривалий час була парамедиком-добровольцем у складі медичного підрозділу Добровольчого українського корпусу (ДУК) «Госпітальєри».

Неодноразово друкувала ся в інтернет-виданнях. Лауреат премії видавництва «Смолоскип» (2016 р.) за повість «Неприкаяні».

ПОКЛИКАННЯ – ЖУРНАЛІСТ

— Чому для навчання Ви обрали факультет журналістики?

— Все просто: хотіла стати журналістом.

— Які корисні навички набули під час навчання?

— Певно, це вміння впихати у 24 години доби нереальну кількість усіляких цікавих речей: роботу, навчання, подорожі автостопом, тусовки, театральну студію, історичне фехтування та інші захоплення... Озираючись назад, щиро не розумію, як можна було стільки встигати.

— Якби Ви мали змогу сказати одну фразу собі 20-річній, що б це було?

— Банально, але: «вчися любити себе та вчи іноземні мови».

— Ви публікувались у журналі «Святий Володимир». Які спогади залишилися?

— Як я вже казала, зараз я забула про те, що колись публікувалася у «Святому Володимирі». Про це нагадує хіба відповідний рядок в резюме і, власне, це питання. Знайшла примірник, згадала, що сказати. На той момент (а це був мій перший курс) це, звісно, було щастя і прорив. Будь-яка публікація, власне, тоді сприймалася як свято, а віршів і поготів. Але зараз, звісно, хочеться схопитися за голову і спалити увесь тираж, аби ніхто випадково тих моїх текстів не знайшов. (жарт, якщо що). Бо звісно, ті тексти видаються страшенно наївними і пафосними. Позитив у тому, що таке відчуття означає зростання над собою — принаймні, хочеться вірити.

— Вважають, що на журналістиці не випускають хороших спеціалістів, а от з інших гуманітарних факультетів виходять — непогані. Як Ви вважаєте, оскільки Ви згодом навчалися на історичному факультеті?

— Не знаю, чи варто узагальнювати, але мій досвід саме такий. Говорячи про Інститут журналістики моїх часів (2002-2006 роки), це було дійсно так, там давали мало навичок, котрі реально знадобилися в роботі. Кажуть, в УКУ та на магістерській програмі з журналістики в Могилянці ситуація дещо інакша. На магістерську я пішла на програму «Давня історія та археологія України» в НаУКМА, і так, навчання там мені дало якусь базу, розуміння основ у одній з гуманітарних дисциплін. Я не планувала ставати археологом, але навчання там дало мені багато корисного як для журналіста. Це розуміння історичних процесів, уміння користуватися джерелами, здатність відрізнити псевдоісторичні концепції (котрі часом «радісно» підхоплюють деякі медіа) від дійсно наукових теорій, та й просто великий плюс до загальної ерудиції.

— **Із якого курсу почали працювати журналісткою?**

— З першого. А якщо точніше, перші публікації та участь у радіопрограмах з'явилися ще до вступу, коли готувала творчий доробок.

— **Почитавши про Вас, стає очевидно, що Ви чітких, свідомих позицій: Майдан-полон-війна. Що Вас сформувало ідеологічно?**

— Важко сказати, чесно кажучи. Певно, самі основи були закладені ще в школі, з якою мені пощастило. Це Києво-Могилянський колеґіум, можна сказати, «молодший брат» Києво-Могилянської Академії — заклад зі своїми традиціями. Там йшлося не лише про високий рівень викладання, а й про те, що вчителі здебільшого вірили в те, що кажуть, і в те, що несуть — ти це відчуваєш дуже і дуже тонко. Саме там прийшло розуміння, що наша література крута, глибока й цікава; що в нашій історії повно яскравих моментів; саме там захотілося говорити українською в побуті — не з ідейних міркувань, а просто тому, що подобається. Тобто, там не «грузили» показушним патріотизмом, натомість ці цінності закладалися на якомусь глибинному рівні. Плюс традиції — саме там привчили звертатися до людей «пан», «пані». Дрібниця, але теж певним чином впливає на світогляд.

— **Поговоримо про чи не найтрагічніші часи для України й для Вас особисто. На Майдані Вас було поранено, однак Ви продовжили свою боротьбу?**

— 18 лютого я була на Майдані від самого ранку, здається, та «мирна хода під ВРУ» починалася ледь не о 8:00... Коли мене поранило, я довго не відчувала болю — адреналін і все таке. Пробігала з дірками в нозі до самого вечора. Потім присіла перепочити, і якось тоді «накрило»: різко включився біль, на ногу нереально було ставати, прийшло запаморочення... Я вибралась тоді з Майдану, дісталася дому, наступного дня поїхала знову — власне, чому б ні, адже на ногах трималася, все решта — дрібниці. Я взагалі не любитель хворіти лежачи: більшість болячок переношу на ногах, хоча це й не правильно.

— **Поговоримо на легшу тему — Вашу творчість. Коли плануєте видати третю поетичну збірку?**

— Чесно кажучи, поняття не маю. Раніше казала, що видам наступну збірку віршів тільки після перемоги, і не інакше. Тепер розумію, що ця війна надовго і не факт, що на мій вік ця перемога станеться (я оптиміст, звісно, і вірю в дива, але віра — це одне, а робити на дива розрахунок точно не слід). Уже б і рада видати зараз — текстів за останні роки набралось чимало. Але водночас я за останні роки випала з літературної тусівки, ніде не показую свої нові тексти, мене перестали кликати на літературні події, запрошувати виступати тощо — пишу «в стіл». Зараз чекає видання прозова книжка для дітей, називається «Повернення Моркви». Це про пригоди фронтової кішки. Якщо мене не надурять в одному хорошому видавництві, то книга скоро побачить світ. А щодо віршів, поки просто не знаю, хто і з якого дива захоче мене видавати.

— **Які плани на майбутнє?**

— Хочеться розвиватися саме як військкор, робити свої тексти якісними й глибшими. Також зараз намагаюся вийти на міжнародний рівень у журналістиці: мені здається, ми збіса мало говоримо про події в Україні на рівні світу, ми програємо тут в інформаційній війні нашому противнику. Працюю над створенням англomовного блогу, що розповідав би про війну, про волонтерство, про те, як ведеться цивільним людям на лінії розмежування, про те, чому цю війну не можна вважати громадянською, про екологічну катастрофу, до якої можуть призвести (і вже потроху призводять) бойові дії. Хочеться говорити про складні речі стисло, цікаво і живо — не знаю поки, що з того вийде. Ще є намір попрацювати на якесь міжнародне видання.

І книжку видати хочеться, про яку згадувала вище. А в майбутньому, більш віддаленому, хотілося б взагалі відійти від журналістики й заглибитися в літературну діяльність. Є кілька намірів, але втілити їх із моїм теперішнім ритмом життя і кількістю завдань нереально.

Дар'я Богомазюк

Юлія БЕРЕЖКО-КАМІНСЬКА

Юлія Бережко-Камінська — ім'я, яким Інститут журналістики може пишатися: магістр журналістики, українська письменниця, редакторка, організаторка і ведуча поетичних і музичних вечорів, авторка 4 книг поезій та більше 350 публікацій у періодиці. Ми поспілкувалися з Юлією про те, як з Інституту журналістики розпочалася її історія в якості професійної журналістки та письменниці, яку роль у ній відіграв «Святий Володимир» та яким чином поєднати у собі ці дві такі схожі, але такі різні професії.

«ДОЛЕНОСНІ РОКИ. ТОДІ БУЛО ЗАКЛАДЕНЕ ВСЕ ТЕ, ЩО ЖИВИТЬ МЕНЕ СЬОГОДНІ»

— Юліє, згадаймо той час, коли ви відвідували аудиторії Інституту журналістики як студентка. Зараз, коли ви вже успішна письменниця та журналістка, із якими відчуттями ви згадуєте ті роки?

— Вони були доленосними. Тоді було закладене все те, що живить мене сьогодні. І, звісно, професія, хоч вона й дуже змінилася з того часу. На першому курсі я зустріла людину, з якою ми вже цієї зими будемо святкувати 20-річчя від дня нашого знайомства, а влітку — 18 років від дня одруження. На старших курсах в Інститут ходила вже не сама, а зі своєю донькою. Не маючи нікого, на кого б могла її залишити вдома, поки треба було складати іспити, заліки і писати контрольні, я робила це з нею разом. Благо, вона була спокійною і тихенько сиділа в мене на руках чи спала на останній парті. І досі гардеробниці, які працюють там із тих часів, питають у мене, як там донечка? Вони її теж гляділи, поки я вчилася.

Звісно, окрім навчання багато ще всього було. Мене не лишав у спокої мистецький дух Києва, його можливості. Я відкрила для себе Будинок

вчених, Будинок акторів, Будинок письменників, Дім органної і камерної музики, театр імені Івана Франка, художні галереї і музеї. Як тільки там щось цікаве відбувалося — бігла. Пригадую, дуже хотіла роздобути програму заходів на місяць від Будинку вчених НАН України. На той час у мене інтернету не було і не завжди могла вчасно дізнатися, що там відбуватиметься — яка лекція чи концерт. А програмку видавали тільки членам цього закладу. Шлях був один — стати тим членом. Пішла до директора, пояснила, що хочу. За якийсь час таки добилася членства, отримала заповітну «корочку», а з нею — програмку, яка мені приходила щомісяця. Щастя ж яке було...

— Чи могли подумати, що колись самі виступатимете на сценах цих закладів?

— Навіть на думку не спадало! Але через кілька років презентувала книгу «Контрасти» (а потім й інші) саме у Будинку вчених. І це було незабутньо. Затишна камерна зала, заповнена глядачами. Хвилююча атмосфера, запахи квітів і парфумів... Зі мною грав Олексій Кисельов — один із найкращих музикантів, який зустрічався в житті, і чия музика так потужно перегукувалася зі звучанням моїх віршів, ніби ми черпали з одного джерела. Також почесними гостями концерту були Роман Коляда — чудовий музикант, поет, радіоведучий і журналіст. А ще були Євген Хмара з Дар'єю Ковтун. Зараз Євген — всесвітньовідомий композитор, який, безумовно, залишить свій слід в історії. Але й тоді він так чаруюче грав, що плакати хотілося від того.

— Цього року «Святий Володимир» відзначає ювілей. До його створення були причетні і ви. Розкажіть, як Ви потрапили до плеяди авторів?

— Я писала вірші з дитинства. В Інституті про це довідалися і запросили публікуватися в «Святому Володимирі». Відверто кажучи, вже й не пам'ятаю, хто саме запросив. Можливо, пані Ніна Вернигора. (Я дуже любила заходити до цієї доброї, душевної і сердечної жінки! Завжди хотілося затриматися в її кабінеті подовше, про щось поговорити — з великим теплом згадую ті зустрічі). Або ж це була Вікторія Осташ, яка в ті

роки організувала в Будинку письменників НСПУ свою студію «Перехрестя». Звісно, як, пишучи вірші, не прибитися до літературної студії? Та ще й справді хорошою, яка багато давала молодим авторам — її керівниця чудово розбирається в літературі, може будь-який твір глибоко і фахово проаналізувати, сама пише непересічні поезії. Пам'ятаю, що на той час я багато ходила музеями, театрами, бувала на творчих вечорах.

— **Вас знають як журналістку (редакторку) і письменницю. Хоча обидві професії пов'язані зі словом, проте вони все ж принципово різні за своєю суттю. Чи буває складно поєднати в собі ці два напрямки?**

— Мене про це часто запитують. І чим далі, тим складніше на це відповідати. Журналістика і література для мене — це два різних світи. Вони взаємодоповнюють один одного, але кожен із них бореться за свою першість. Поясню так: це ніби різні поверхи однієї будівлі. Одночасно перебувати на обох неможливо. Доводиться бігати з одного на другий. Кожен із них потребує своїх не тільки навиків, умінь, знань, а й «вібрацій». У стані організаційної напруги, самодисципліни, зосередженості на купі різних питань одночасно неможливо писати вірші. Принаймні, мені. До мене поезія приходить тоді, коли я звільняю для неї місце у своєму світі і залишаю вільний простір. Тоді можу чути і бачити те, що складає суть поезії. Так само — коли я в потоці творчості, то загострюються зовсім інші рецептори сприйняття дійсності. Я стаю розгубленою, забудькуватою, незібраною, бо на перший план проступає якась інша реальність, яку бачу, чую, відчуваю, вдихаю. Можу перебирати в собі звучання якихось кількох слів, і кожен їхній звук відлунюватиметься в мені своєю особливою музикою. Якийсь образ «застрягне», і мозок навіть якось автоматично працюватиме з ним і я — ніби й тут, ніби й не тут.

Робота і поезія іноді просто розривають мене навпіл. Наприклад, до глибокої ночі пишу. Вірші приходять «косяком» — один закінчую — на підході звідкись — наступний. Навіть коли прокидаюся серед ночі — виникають якісь фрагменти майбутніх текстів, ніби вони сиділи біля подушки і чекали, коли прокинусь. В такі ночі сплю з блокнотом і руч-

кою біля ліжка. Там багато корявих нічних записів... І коли приходить ранок — це пропавший день. Слова рояться наді мною, я у двері не попадаю, і з усім цим маю працювати — тобто, виривати себе з коренями з одного світу і насильно пересаджувати в інший. О, це важкі ранки і дні...

— **А назад — у поезію — повертатися легко?**

— Аналогічно. Зазвичай роботи багато — і вона затягує тугою краваткою під саму горлянку, і вже вискочити з неї не так і просто. Тож маю кудись хоча б на кілька днів поїхати, струсити з себе все зайве, видихнути і вдихнути вже інший кисень, почути тишу довкола і в собі, перетравити те, на що часу бракувало раніше. Моя мрія — залишатися в цьому своєму творчому світі якнайдовше. Він для мене не менш масштабний, ніж будь-яка інша професія. І потребує не менше сил і часу. Треба читати — багато читати, бути десь, бачити життя і вбирати його в себе. Треба працювати над собою, над своєю душею, бо вона у творчості — інструмент, без якого нічого не можна відтворити. Треба чути інших — не зациклюватися в жодному разі на собі (я дуже уважно ставлюся до інших авторів, з великим інтересом слідкую за їхньою творчістю, радію відкриттям і цікавим знахідкам), треба знати мову глибше, ніж на рівні спілкування. І треба знати про те, що пишеш, більше, ніж пишеш. А ще потрібно все це подати, відтворити, донести... Творчість для мене — це як окрема професія. Щоправда, професія навпаки, бо дотаційна. Тож, щоб підтримувати її, мушу таки потрапляти в усі двері, а свій світ часом замикаю на великий ключ, ховати його за пазухою і йти на роботу. Адже до пенсії ще далеко. Та й те, говорять, що наше покоління її не матиме...

— **Ви — авторка книги поезій «Невідворотне», яку, до речі, цьогогоріч номінували на Шевченківську премію. Книга стала успішною в літературних колах і головне — серед простих читачів. Звідки брали натхнення для написання?**

— Натхнення дає саме життя. Будь-яка подія може викликати такий резонанс у душі, що мусиш виписати це з себе, бо не попустить. Або

заниватиме «дірками», які пропикають нереалізовані слова. Кожен вірш у збірці «Невідворотне» для мене невідповідний, народжений не на «голому асфальті», має цупкі і довгі корені. Якись — у моє власне життя, якись — у душу. Ці корені може пустити навіть слово, яке причарувало, запеклося мені, і через нього я дістаю щось, що відчула, пережила або навіть піддивилася в когось і пропустила це через себе.

Поезія починається не з листка паперу і ручки, а з побаченого, якоїсь деталі, яка через себе розкриває одну із граней цього світу. Вона ніби говорить до мене. Для мене поезія — це весь цей світ, його кольори, його дотики, неймовірні відтінки його запахів і смаків. Це звучання всього живого і суцього. Коли я думаю про це — ніби Всесвіт починає розгортатися в душі відразу всією своєю несамовитою красою, від якої спазмує горло. Краса цього світу настільки велична, добра і водночас сувора, глибинна, магічна, що мій внутрішній світ несамовито резонує їй. І хочеться цієї довершеності в усьому. І в житті, і в слові. Ця всесвітня краса зобов'язує. Вона ніби каже: подивись, ось яка я. Невже твій світ менш досконалий? Невже в тобі немає цього? От оце тертя двох світів — зовнішнього і внутрішнього, мікро- і макрокосмосу — і змушують братися за написання. І разом із тим, що б я не створила — виглядає для мене блідим відображенням того першоджерела, яке в основі. Його писати — не виписати. Це — бездоння. Прекрасне живе бездоння.

— **Плануєте нову збірку?**

— Звісно. Над нею працюю з моменту виходу попередньої. Але коли саме вона з'явиться — поки говорити рано. На все свій час.

— **Крім журналістської діяльності, ви є членом міжнародної організації «Жінки за мир у всьому світі». Як, на вашу думку, сучасна українська жінка може чинити вплив на світ глобальний і той, що довкола неї?**

— Перш за все — просто бути жінкою. А єдиного рецепту впливу українських жінок на глобальний світ немає, як і для чоловіків. Для мене головний рецепт — це кожен повинен максимально розвивати свої здібності і таланти, свою душу, сердечність. І ця робота завжди

впливає на інших. Жінка наповнює цей світ любов'ю. І любов повинна бути в усьому, що йде від людини. Людина, яка вміє любити, має відкрите серце. А значить, не робить зла. У цьому для мене і полягає роль справжньої поезії — відкривати людські серця.

*Водоп'янова Марія,
Губа Аліна,
Горбачова Владислава*

Тетяна КОВАЛЕНКО (Келя ЛИКЕРЕНКО)

Келя Ликеренко (справжнє ім'я Тетяна Коваленко) народилася поблизу с.Моринці Черкаської області. Вона все дитинство провела в сільській місцевості і не мріяла про журналістику. Однак пізніше обрала Інститут журналістики, а не сільськогосподарський ВНЗ, як хотіли її батьки.

Келя — діалектизм, який означає «цукерка», а Ликеренко — прізвисько Тетяни, яке закріпилося за нею в її рідному селі.

У старших класах та у студентські роки, коли дозріла психологічно, почала писати еротичні вірші, за які брати Капранови назвали її «божественною». Дещо зі своєї поезії Тетяна Коваленко надрукувала у «Святому Володимирі».

Вела віршовану погоду на «1+1».

«ТО БУЛА ПОЕЗІЯ ДЛЯ ПІЗНІХ ПОСИДЕНЬОК У КІМНАТІ ГУРТОЖИТКУ НА ЄРЕВАНСЬКІЙ»

До двадцятиріччя «Святого Володимира» ми поговорили з дописувачами альманаху. Одна з найвідоміших ведучих погоди також публікувалася у літературно-художньому збірнику. Тетяна Коваленко, тепер відома ще й як Келя Ликеренко, розповіла нам про те, із ким досі підтримує стосунки, чому не було еротичної поезії у журналі, і чи планує вона друкуватися ще у «Святому Володимирі».

— Розкажіть, як почали писати для «Святого Володимира»? Пам'ятаєте, який Ваш твір був опублікований вперше в альманасі?

— «Святий Володимир» мені завжди відчувався як серйозний альманах для трохи задуже геніальних студентів. Тодішня поезія з часопису

на той час мені так читалася. Я б ніколи не наважилася подати туди свої досить простакуваті інтимні твори. Але викладач журналістської майстерності запропонував і підштовхнув. Врешті, всі вірші, які я надіслала, були надруковані.

— Як часто публікували Ваші твори у «Святому Володимирі»?

— Публікувалася раз чи двічі. З другого курсу почала працювати і мало брала участь в університетських активностях.

— Чи пам'ятає Ви когось із авторів або з редколегії? Підтримуєте з кимось із них стосунки?

— Там друкувалася одна з моїх улюблених на той час поеток Ольга Кашпор. Потім ми стали колегами на 1+1. Також моя однокімнатниця з гуртожитку Аліна Стрижак і однокурсник Сергій Сіваченко. Власне, здавалося, що альманах гуртував якихось альтернативних модерних авторів. Пам'ятаю, там було багато творів, які я взагалі не розуміла.. про що це? От ніяк вони мені не давалися. Нині, мабуть, сприймала б по-іншому. Більш зріло.

— Знаю, що Ви почали писати еротичну поезію на перших курсах, але я так і не знайшла творів еротичної тематики Вашого авторства у «Святому Володимирі» за часів навчання в інституті. Скажіть, чому публікували лише інтимну лірику тоді, а еротична з'явилася лише після Вашого випуску з ІЖ?

— Еротичну поезію у «Святому Володимирі»? Я ж не наважилася. То була поезія для пізніх посиденьок у кімнаті гуртожитку на Єреванській. Я вже тоді свідомо ділила себе на ту, яка пише, так би мовити, серйозну філософську поезію (навіть якщо вона такою ніколи не була), і ту, у шухлядах якої завжди було багато еротичних відкритостей саме в поетичній формі. Інтимну лірику я пишу зі школи. Але таку, щоб сміливу, то вже навіть після університету.

— В одному з попередніх інтерв'ю Ви сказали, що виокремлюєте Келю від Тетяни тим, що Келя займається літературною діяльністю.

Скажіть, чи правда це, і чому, поки навчалися інституті, в альманасі підписувались як Тетяна Коваленко?

— Так. Келю я ввела в світ, закінчивши університет. Була потреба розмежовувати імідж репортера найрейтинговіших новин і еротичної поетеси, яка хотіла жити і творити своїм життям, незалежно від журналіста.

— Скажіть, чи плануєте далі публікувати свою поезію в альманасі?

— Не думала. Мій юний друк в альманасі був мов випадковою випадковістю. Нині я мешкаю за кордоном і не підтримую зв'язок ані з університетом, ані з українською журналістикою. Хоча поезія завжди є в моєму житті, тож хто-зна, може, й буде нагода публікуватися.

— А зараз слідкуєте за випусками «Святого Володимира»? Чи є якісь молоді таланти, яких би відзначили?

— Ні, не стежу. Але впевнена — таланти є!

— Чи змінило якось ваше життя те, що ви публікувалися у «Святому Володимирі»? Якщо так, то як?

— Не думаю, що щось змінилося. Хіба те, що я даю вам це інтерв'ю, якого б у випадку «не друкування» точно б не було.

Діана Федченко

Ольга ГЕРМАНОВА

Ольга закінчила з відзнакою Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 2004-му році, здобувши кваліфікацію магістра.

Вірші почала писати у 6 років українською та російською мовами. Друкувалася у газетах «Киевские ведомости», «Перемена», «Вечірній Київ», «Шкільний світ» та в часописах Інституту журналістики «Наш світ», «Патріот», «Молодий журналіст» і «Світ комунікацій». Вірші Ольги увійшли до першого, другого і третього номерів літературно-художнього альманаху студентів Інституту журналістики «Святий Володимир».

У грудні 2000 року Германова стала лауреатом I-ї премії на поетичному конкурсі «Молоде вино». За два роки здобула перемогу в конкурсі Національної спілки журналістів України «За кращу студентську роботу з проблем ЗМІ» імені А. З. Москаленка. Ще пізніше отримала диплом міжнародного літературного конкурсу «Гранослов».

З травня 2004 р. Ольга Германова стала членом Національної спілки письменників України.

Ольга працювала заступником головного редактора в інформаційно-аналітичному журналі «Вісник», а з 2016 р. займає посаду помічника-консультанта голови Комітету Верховної Ради з питань податкової та митної політики.

Зараз у творчому доробку Ольги Германової дві поетичні збірки: «Надто» (2005 р.), «Розум і серце» (1998 р.), робота над перекладами англійських поетів кінця XIX — початку XX ст., кілька наукових публікацій з журналістики та мовознавства. Ольга веде інтернет-блог у якості експерта з податкових питань, володіє англійською, іспанською, польською мовами.

Варвара Євенко

ЖУРНАЛІСТКА ОДНОГО РАЗУ – ЖУРНАЛІСТКА НАЗАВЖДИ

Випускниця Інституту журналістики КНУ імені Шевченка Ольга Германова розповіла нам про своє студентське життя, найяскравіші спогади та участь у створенні альманаху “Святий Володимир”.

— **З якими емоціями Ви згадуєте про своє студентське життя в університеті Шевченка?**

— Емоції теплі й ностальгійні. Навчатися любила, брати участь в усіляких конкурсах та імпрезах теж. Без перебільшення, на навчання аж бігла.

— **Який вид діяльності або дисципліна була найулюбленішою для вас був в Інституті? Чому?**

— Складно виокремити. Точно це всі профільні предмети, як «Основи журналістики», «Правові основи діяльності ЗМІ», «Авторське право» тощо. Також дуже любила літературу (і українську, і зарубіжну). Це в мене з дитинства.

— **Чи брали участь у створенні чи підготовці альманаху “Святий Володимир”?**

— Брала від найпершого і десь до п'ятого номера включно.

— **Розкажіть про Ваші обов'язки там. Чим займалися?**

— Від літературного редагування до перекладів віршів із російської мови.

— **Які з Вами траплялися курйози в Інституті за часи студентського життя?**

— Якихось особливих курйозів не було. Якщо це можна назвати курйозом, то вже на п'ятому курсі, коли навчалася на стаціонарі та працювала одночасно, довелося їхати у відрядження в Одесу. А саме в той час була залікова контрольна з «Авторського права», яку я пропустила,

і довелося перескладати. Оскільки в інституті була відмінницею, це виглядало трохи смішно. А враховуючи те, що авторське право у ЗМІ було предметом мого дослідження від диплома бакалавра до кандидатської дисертації — ще смішніше.

— **Які життєві історії за студентства запам'яталися на все життя? Розкажіть про них.**

— Дуже запам'яталися поїздки на стажування до Познані. Мені пощастило поїхати туди аж двічі, щоправда, другий раз довелося трохи «виплакати» у керівництва Інституту.

А якось я взяла участь у конкурсі «Міс Інституту журналістики». Тоді відразу сказала, що, напевно, стану «міс романтика». Так воно і сталося.

— **Чи друкували свої роботи в альманасі?**

— Так, вірші.

— **Чи пам'ятаєте когось з викладачів, хто керував цим альманахом? Розкажіть про них? Як склалося Ваше спілкування?**

— Перші випуски курував Микола Олексійович Сорока, пізніше Іван Петрович Мегела. Спілкування було конструктивне, випуски альманаху вийшли вдалі.

— **Чи пов'язали Ви своє життя з журналістикою?**

— Звісно, хоча ще коли вступала до Інституту, особливого потягу до професії не відчувала. У мене просто в родині ціла династія журналістів. Як кажуть, апетит приходить під час їжі.

— **Де Ви працювали після Інституту?**

— Спочатку в журналі «Нафторинок» літредактором, трохи в «Лізі» редактором новин, а з 2007 року подалася в податкову журналістику (в тому числі понад 9 років у Державній податковій службі), якою займаюся й дотепер. Власне, заради більш грамотного подання матеріалу здобула другу вищу освіту за спеціальністю «фінанси та кредит».

- **Чим зараз займаєтеся?**
- Уже п'ятий рік є помічником-консультантом (із функціями прес-секретара) народного депутата Ніни Южаніної.
- **Чи продовжуєте свою літературну діяльність?**
- Вірші писати продовжую, хоча натхнення приходить не так часто, як у юні роки.

Ірина Луцак,
Аліна Манжос

Анна ПОДЛУЖНА

Випускниця Інституту журналістики. Лауреат багатьох літературних конкурсів. На XIII Всеукраїнському літературно-мистецькому фестивалі «Просто на Покрову» (м. Коростень, 2019) відзначена званням «Майстра прози».

«ДЛЯ МЕНЕ ПОЕЗІЯ – ЧАСТИНКА МОЄЇ СВІДОМОСТІ, МОЄЇ ДУШІ»

— **Перше питання. Просте, але дуже важливе. Розкажіть трохи про себе.**

— Народилася 11 березня 1987 року в місті Коростень Житомирської області. Закінчила середню загальноосвітню школу (із золотою медаллю) в селі Бондарівка Коростенського району Житомирської області. У 2008 році отримала диплом бакалавра з журналістики (Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка). Друкувалася в таких періодичних виданнях як «Древлянський край» та «Іскоростень» (м.Коростень, Житомирська обл.), у журналі «Дніпро», а також у збірнику прозових та поетичних творів кращих літераторів Коростенщини — «Древляни», виданого на честь 1300-річчя від дня заснування міста Коростеня. Лауреат та призер багатьох літературних конкурсів. Переможець Всеукраїнського літературно-мистецького свята «Просто на Покрову» в номінації «За найбільшу любов до рідного краю» (2008), переможець конкурсу від журналу «Дніпро» на кращий вірш, у якому возвеличується жінка (2009).

— **Судячи з альманаху, Ваше перше поетичне натхнення прийшло до Вас у чотирнадцять років. Що це було? Перше кохання? Чи перше розчарування?**

— Перший віршик був присвячений мамі. До речі, саме завдяки матері той вірш надрукували в районній газеті, бо мама поїхала в місто і завезла до редакції мою першу власноруч змайстровану збілочку поезій (до речі, той «рукописний шедевр» так і загубився поміж друкарських папірців у реактора газети). Шкода, я б зараз залюбки його потримала в руках і погортала ... своє дитинство...

— **Ваші батьки — творчі люди? Яке їхнє ставлення до вашого поетичного буття?**

— Незадовго до своєї смерті тато зізнався ненароком, що в дитинстві писав вірші. Сказати, що я була здивована, — не сказати нічого. До слова, два моїх племінники (син сестри та син брата) пишуть вірші, ось така у нас справа вийшла, родинна поетичність.

Тато був для мене справжнім другом. Його не стало, коли я закінчувала 9-й клас. Знаєте, я й досі ловлю себе на думці, що за життя так і не встигла присвятити йому жодного рядка. Вперше довелося писати посмертний поетичний надпис на надгробник...

— **Прийміть мої співчуття. Втрата близької людини — це шрам на все життя.**

Все ж, яке місце займає творчість у Вашому житті? Особливо, коли Ви дізналися, що в дитинстві тато теж писав вірші.

— Дякую. Так, на все життя... Ой, для мене поезія — частинка моєї свідомості, моєї душі. Це окремий світ, який стимулює розвиватись, самовдосконалюватись. Поезія рятує від думок про буденні клопоти: припустимо, ти ходиш і цілісний день подумки відшуковуєш риму для одного слова... Цей процес нагадує розгадування ребусу: коли ти відшуковуєш найкращу правильну відповідь, але наперед знаєш, що правильною відповіді як такої, не існує, ти автентичний у своїй поезії і ти вирішуєш, якою буде правильна відповідь (а вибір твій відповідальний!).

— **А наскільки сильно на Вас впливає оточуюча реальність?**

— Безумовно, життя в соціумі залишає свої відголоски в поезіях.

Усе, що відбувається навколо мене, все, чим я живу, — то є у віршах. Наразі я — мама синочка Олесика (йому зараз 1 рік і 9 місяців), саме йому переважно і адресовані останні твори («підсіла», так би мовити, на твори для дітей). Природа надихає, любов тепла і щира.

— **Звідки Ви берете натхнення і чи впливають душевні хвилювання на Вашу творчість?**

— Звісно, стан душевний — то стержень кожного вірша. Чи ти обурений, чи збентежений, чи переповнений щастям: все вилетіть у вірш (вірш — це своєрідна сповідь). Але, хочу зауважити, що так відбувається не завжди. Відкрию Вам маленький секрет, практично ніколи не пишу запланованих віршів, тобто все відбувається спонтанно, наче хто нашіптує один-два рядочки вірша, і ти ходиш, мов зачарований, доки не створиш із того однісінького рядка щось варте уваги ... Просто якась магія одного рядка з космосу... І ти, поет, залежний від свого стану (поета), починаєш працювати, це такий собі своєрідний поштовх до роботи, не простої роботи... Ніколи не знаю повністю, яким буде вірш, а коли завершу, то відчуваю, мов народила вкотре на світ щось нове, одразу кортить комусь прочитати, поділитись, почути перші враження, думку...

— **Розкажіть, будь ласка, як Ви пишете? Сам процес написання віршів. Скільки час займає написання одного вірша? І чи є якісь слова, рими чи образи, які ніколи не приживуться Вашій творчості?**

— Як я вже казала, один вірш можу писати протягом дня, а можу на одному подиху за 5 хвилин. А буває, що ті один-два рядки прийшли мені в голову, я їх фіксую на папері, а потім душа якось сама про них нагадує і вже тоді починаю над ними чарувати. Бувало, що роками не було натхнення до певних поезій, щоб їх завершити. Для мене неприпустимо писати вірші із залученням нецензурної лексики. Також не сприймаю поезію надто інтимну (сексуального змісту). Хоча доводиться таке слухати часто на літературних конкурсах. Щодо римування, в поезії теж існують рими-штампи та образи-штампи, якх, звісно, треба уникати, якщо ти прагнеш створити якісний твір.

— У вірші «Зрада» Ви настільки детально описали стан душі зрадженої героїні. Це автобіографічний вірш?

— Так, було місце зраді в моєму житті, потрійна зрада та підступність водночас від подруги та хлопця.

— Як Ви гадаєте, чому люди так і не навчилися бути вірними?

— Думаю, багато факторів цьому сприяють. Припустимо, заздрість людська, що не має меж; від характеру і темпераменту залежить, або обставини чи професія (припустимо, публічних людей, акторів зокрема, мені здається, навіть можна зрозуміти, вони перебувають у такій атмосфері, де за тривалий час можуть захопитись іншою людиною за період знімального процесу). Проблема в тому, що вони не можуть вчасно вгамувати свої почуття пристрасті, тому і розлучаються заради нового кохання. А якби їх вчасно хтось міг зупинити та ізолювати від тої атмосфери і людини, яка викликала ці почуття, все було б стабільно добре з попереднім шлюбом. Але то все психологія... А є люди, які не цінують те, що мають, і вирушають у пошуках нової пари. Та розуміють ціну попередніх стосунків запізно, коли є з чим порівняти... Усяк буває. Та знаєте, як на мене, зрада буде завжди йти пліч-о-пліч із заздрістю, підступністю та закоханою парою, — і лише чекатиме влучного часу, щоб почати наступ.

— Повернімося до хорошого. Який вірш, із авторських, є Вашим найулюбленішим?

— Із дорослої лірики наразі я вважаю найдовершенішим вірш «Соком скошених трав». Актуальний зараз, до речі, хоч написала я його, не повірите, у розпал зими. Пам'ятаю, була така заметіль, мороз, я була на прогулянці з сином (катала його на візочку) і як пішло...

Соком скошених трав упивались вітри,
Квітку медовий сплав смакували.
Сонце множило променів коси на три,
Ті ж від спраги річки випивали.
Груша тихо стоїть у зеленім саду,

Вітер зайнятий — листя не зрушить.
Мама-пташка в калюжі сім'ю молоду
Покупала — і пір'ячко сушить.
Розлилась теплота. В хаті пахне борщем.
Спека мамі дає відпочити.
І від того, мабуть, на душі її щем, чи устигне всі справи зробити...

Із дитячого: «Мама нам спекла млинці». Це наш сімейний хіт. Мій чоловік його вивчив і періодично «з усмішкою» його декламує.

Мама нам спекла млинці...
Ці-ці, ось ці...
Ми тримали їх в руці...
Ці-ці, ось ці...
Раптом дикі горобці
Налетіли: Цві-ці-ці...
Вкрали наші млинці,
Що тримали ми в руці...
Ой, нечемні горобці,
З'їли мамині млинці!

А ще колісанки для синочка, які ми з чоловіком разом наспівуємо ввечері Олесику — «Вже послули давно звірі і пташатка», «Ллються сни із горнятка», «Поцупили хмари місяця»:

Вже послули давно звірі і пташатка,
Спи, малесенький мій, спи, моє дитятко!
Подрімай, засинай, буду колисати,
Щоб тобі, сину мій, гарно було спати. (2)
Хай насняться тобі сни всі кольорами,
Буде добре тобі поруч біля мами,
Буде добре тобі поруч біля тата,
Ти приніс у наш дім радості багато! (2)

* * *

Ллються сні із горнятка,
Спи, маленьке дитятко,
І до мами, й до татка
Пригорнись, янголятко...
Буде зірка сіяти,
Буде крихітка спати
І малі ноженята
будуть сил набирати...
ковдра гріє тепленька,
і подушка м'якенька,
колискову тихенько
вже наспівує ненька...

* * *

Поцупили хмари місяця
І гралися ним в м'яча.
— куди ж це він міг подітися? —
У діда пита внуча.
— Он, бачиш, він там, у темряві,
Хмарки перед ним біжать.
— Підсадиш мене на дерево?
Я хочу із ними грати!
Дідусь, шевельнувши вусами,
На плечі всадив хлопця:
— Агов, хмарочки замурзані,
Кидайте сюди м'яча!

— Є такі поети, які Вас колись надихнули або надихають нині?

— Здебільшого, місцеві поети. Вважаю своїм творчим наставником і вчителем журналіст, редактора і талановитого поета Кирилюка Петра Кириловича, який, свого часу, відкрив мені очі на те, якою має бути якісна поезія. Щодо великих класиків, то із захопленням читаю Ліну Костенко, Олександра Блока, Анну Ахматову.

— Як би Ви трактували поняття «сучасний поет»? Хто він такий?

— Для мене це самобутній на 100% автор. Це людина, котра відкриває нові форми поезії, застосовує неологізми, відшуковує дивовижні рими... І цим вражає публіку. Він не дублює стиль попередників, а формує власний... Він порушує теми, що були зі знаком «табу» для минулих епох.

— Чи можна навчитися писати вірші? Існує якась особлива техніка? Правила?

— Думаю, можна спробувати, знаючи основ написання віршів, але, не певна, чи з цього вийде достойний матеріал. Людині потрібне натхнення, без нього буде ступор, буде дуже складно.

— Останнім часом поезія стає все більш популярною. Вона з'являється у соціальних мережах, люди часто цитують поетів. Як Ви гадаєте, з чим це пов'язано? І чи можливо повернутися у ті часи, кол у коханні зізнавалися у листах та за допомогою рими?

— Недаремно кажуть, що все нове — це добре забуте старе! Абсолютно допускаю такий варіант розвитку подій, бо штучний інформаційний бездушний світ пробуджує в людях бажання додати трохи своєму буттю душевності та романтизму. Тут у пригоді і стає поезія.

— Багато уваги у своїх літературних матеріалах Ви приділяєте любовній ліриці. Ви присвячуєте свої вірші конкретним людям?

— Зараз менше любовної лірики, однак твори змістовніші. Так, це відлуння почуттів до коханого чоловіка. Є твори, присвячені безмежній любові до матусі, до синочка.

— Як Ви гадаєте, чому тема кохання вічна? Скільки вже до нас було написано творів про кохання, але вони продовжують з'являтися і трактуватися по-різному.

— Рівень свідомості та психологічної грамотності людства дає можливість різнобічно трактувати теми минушини. Кохання — категорія почуттів, яка існуватиме вічно за умови існування душі в тілі людини.

— Кажуть, що мистецтво відкриває будь-які двері, навіть до серця. Чи згодні Ви з цим твердженням?

— Ну звісно, мистецтво творять для людей, воно здатне творити неймовірні речі: зцілювати, закохувати, повертати до життя морально втомлених людей.

— Чи виступаєте Ви зі своїми виступами перед публікою?

— Так, але, здебільшого, це літературні конкурси чи творчі вечори (читання), куди запрошують колеги-літератори. Приурочені такі посиденьки зазвичай презентаціям нових книг авторів чи просто знайомству з гостями-письменниками з інших міст.

— Чого б Ви хотіли досягнути у своїй творчості?

— Мрію, аби колись, гортаючи красиву (у товстій палітурці з гарнезними малюнками) книгу, мами читали своїм малюкам вірші, читали легко і без запинки, а малюки їх вивчали і потім, коли мене багато років, розповідали своїм малим діткам ті вірші дитинства, бавлячись з малечю.

— Чим Ви ще захоплюєтеся, окрім поезії?

— Обожаю вишивку хрестиком, кулінарію, а також різного роду витвори у стилі Hand Made.

— Ну і наостанок, яку б пораду Ви дали молодим поетам?

— Щиро вірю у гарне поетичне майбутнє світу і нашої країни, зокрема. Знаю, що наша земля багата прекрасними талановитими авторами. Творіть гідний уваги і якісний продукт, який витримає тисячолітні перипетії. Будьте особливими, не старайтеся наслідувати класиків, творіть нову, класику вашого покоління... Будьте щирими і не пишіть «на замовлення», пишіть від серця і до серця... Гуртуйтеся і надихайте один одного своїм поезіями, бо це найліпше гартує поетичну свідомість... Не будьте осторонь соціально кричущих тем, що потребують уваги та відголоску у вашій творчості, бо ви, як і журналісти, пишете історію людства поетичним рядком...

Бекстейдж

— Анно, дуже дякую Вам, що виділили час для мого інтерв'ю. Було дуже приємно спілкуватися з Вами! Я бажаю Вам упіхів у творчості і постійного нескінченного натхнення!

— Навзаєм, Вам також дуже дякую, що звернулись. Чесно кажучи, я була вражена і приємно здивована. Вітання викладацькому складу ІЖ! Ви повернули мене у той світ студентства! Вам — окремий респект за інтерв'ю, яке було дуже професійним, підготовленим і крутим! Ви — талант! Так тримати! Вам — успіхів на не менш творчій ниві. За інтерв'ю оцінку менше, ніж відмінно, нехай пані Любов навіть не розглядає. Ви перевершили всі мої очікування в хорошому сенсі!

Оксана Диняк

Петро КАТЕРИНИЧ

Аспірант Інституту журналістики й інтерн Головного департаменту з питань впровадження реформ Адміністрації Президента України (співавтор проекту «Телемедицина у світі: становлення та шляхи розвитку»).

Народився у селі Любиковичі Рівненської області. Перший вірш написав у 8 років.

У 2012 році надрукував низку своїх віршів та прози у альманасі «Святий Володимир».

Він є лауреатом літературної премії імені Михайла Дубова та членом Національної спілки журналістів України. Знає кілька мов, займається перекладацькою діяльністю.

Діана Федченко

«КОЖЕН ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР – ЦЕ ГІПОТЕЗА АВТОРА. ЧИТАЧІ АБО ЇЇ ПІДТВЕРДЖУЮТЬ, АБО СПРОСТОВУЮТЬ»

— **Петре Вікторовичу, Ви — дитячий письменник. Розкажіть, чим дитяча література відрізняється від інших видів та жанрів літератури, у чому її специфіка?**

— Мої книги «У Країні Білих Дзвіночків» та «Квакослухання» — це казки-повісті. Радіо зробило з них чудові радіоп'єси. І у прозі, і у поезії для дітей має бути елемент пізнання. Дитина мусить щось дізнаватися. Дошкільний та молодший шкільний вік — це момент відкриття для себе світу, природи. Призначення літератури для дітей — полегшити процес пізнання, адаптувати деякі морально-етичні поняття для розуміння дитини. Головне, без елементів напучення, — не можна просто помахати пальчиком перед дитиною і сказати: «Так не можна». Треба пояснити, чому так не можна і які будуть наслідки. У прозі для дітей

елементи морального наративу присутні. Іноді, видається, деяким дорослим теж не завадило б прочитати книги для дітей. Стиль повинен бути простим, речення не складними, але вони не мають бути лексично бідними — саме з книг для дітей формується перший словниковий запас. У моїй казці-повісті «У Країні Білих Дзвіночків» було багато дійових осіб. Це — тварини. Вони мали різні професії та типи поведінки. Я створив соціум із позитивними та негативними персонажами. В обох моїх казках-повістях велика увага приділена ЗМІ. Країна Білих Дзвіночків має свою газету — номер якої вміщений у книзі. Важливо, щоб діти змалку вчилися орієнтуватися в системі суспільних інститутів, намагалися інтерпретувати персонажів та дії. «Країна Білих Дзвіночків» вийшла вісім років тому, але мої батьки (бо вони мешкають за моєю колишньою адресою) до сьогодні отримують малюнки та відгуки від дітей — вони пишуть, якого їм хотілося б продовження казки, малюють персонажів чи події, розв'язують завдання наприкінці книги. Комунікація з юним читачем дуже важлива!

— **У дитячій поезії майже завжди використовуються пестливі слова. Це видно і у Вашому вірші «Сонечко». Яку роль пестливих слів у дитячій поезії вбачаєте Ви?**

— У тлумачному словнику «пестливий» визначається як такий, «що виявляє ласку, любов, ніжність до кого-небудь, викликає приємне відчуття; надає слову або висловлюванню емоційного забарвлення — відтінку ніжності, ласки». Я не прихильник «рознянчування дитини», але пестливі слова є частиною спілкування з дитиною, вони налаштовують її на позитивний лад, добру атмосферу, налагоджують контакт автора з дитиною. Тут головне не «пересолити» з пестливими словами і адресувати їх відповідній аудиторії — малята дошкільного віку або молодшого шкільного.

— **Узагалі, перед автором дитячої літератури стоїть дуже велика та відповідальна місія: виховати її духовний світ. Як ви ставитесь до цієї місії, яку роль своїх віршів Ви визначили для себе і наскільки складно Вам втілити свої задуми в життя?**

— Виховувати — це не місія автора дитячої літератури. Його місія — спростити батькам це завдання. Задуми або втілюються, або ні. Це поняття відносне. Кожен літературний твір — це гіпотеза автора. Читачі або її підтверджують, або спростовують. В Україні ринок дитячої літератури зійшов нанівець. Кого ви зараз згадаєте, якщо ми будемо говорити про дитячих письменників? Існує низький суспільний запит на подібний вид літератури, скажете ви мені. Насправді більшість творів для дітей, що продаються у наших книгарнях, мають іноземне походження і розповідають про пригоди Джека, Гаррі, Тома та інших чудових персонажів. Є і українські персонажі, але про них мало що відомо. Навіщо видавництвам публікувати книгу про пригоди Ганни і Ярика, якщо відділ продаж та літературної адаптації знають напевно — казка про Гаррі розійдеться високим накладом та принесе прибуток. Видавці перестали ризикувати. А без ризиків література неможлива. Собівартість ілюстрованого видання у твердій обкладинці нині висока. На державному рівні відсутні програми підтримки національної літератури для дітей. Хіба що — шкільну антологію нещодавно видали з віршами Тіни Кароль, Сергія Пантюка та інших відомих українських дитячих письменників. На жаль, Ольга Фреймут тоді ще не вирішила стати дитячою письменницею... Є ще одна ситуація — у творах для дітей чимало антропоморфних персонажів. На вигадані об'єкти легко перенести погані якості, люди зазвичай надмір ідеалізуються у казках та розповідях для дітей. Час ідеального минає. Пам'ятаю, коли я працював відповідальним секретарем «Святого Володимира», ми були першими, хто включив до літературного альманаху розділ «Твори для дітей». Там було небагато авторів, але дитяча література була представлена якісними зразками. Зокрема, Роман Чепура із Зарічного, який не відомий широкому колу читачів, писав чудові вірші для дітей. Ми його знайшли і показали — ось які таланти є у глибинці. І вони просто пишуть. Нічого не хочуть взамін.

— У людей мистецтва існують періоди творчого натхнення, але трапляються й періоди спаду, періоди творчого застою, кризи. Як ви себе відчуваєте у такі періоди, як їх переживаєте і що робите для подолання таких проблем?

— Мені простіше, відколи я пішов у журналістику. Це не місце для романтизму. Тут не може бути застою або кризи. Останні півроку я працював в Адміністрації Президента та «Українській правді» над питаннями впровадження телемедичних проєктів — аналітика приваблює мене не менше, ніж творчість. Я не знаю, чи колись повернуся до дитячої літератури. У мене є багато ідей. Нещодавно закінчив повість «Про слонів і людей». Там якраз немає антропоморфних персонажів. Вона про людей і для людей. Це новий стиль для мене. Вона дещо іронічна і трохи для старшого покоління дітей. Також є ідея «політичної» казки для дітей, з гумором і не зовсім. Щоб діти навчилися, хто такі консерватори, а хто такі ліберали, але з дуже тонким переходом у політичну реальність, щоб це було доступно для розуміння. Якщо колись я серйозно візьмуся за дитячу літературу знову, то на це будуть вагомі причини.

— У кожного митця є своя муза, своє джерело натхнення (я так кажу, бо сам «варюся» у мистецтві). Що є для Вас джерелом натхнення, які почуття виникають і як воно впливає на Вас?

— Я вам не заздрю. Я вже давно не «варюся». Раніше був знайомий з літературною тусовкою, переважно вихідцями з літературної секції Малої академії наук. Нині чимало прізвищ з цієї тусовки зробили собі імена в молодій українській літературі. Насправді, цих людей не так багато. Тих, хто пише. І ми постійно перетиналися — на літературних вечорах — те, що називали читаннями, а насправді такий собі фан-гурток для любителів літератури. Напевно, це надихало. Люди.

— Неможливо творити без кумирів, без зразків, без людей, на які для вас є прикладом. Хто з відомих поетів (а може й не тільки поетів) для Вас є прикладом, зразком, кумиром можливо?

— Я не люблю ні слова «зразок», ні слова «кумири». Але найкращим дитячим письменником я вважаю Роальда Даля. Серед must read — «Вітер у вербах» Кеннета Грема.

— Ваш улюблений світовий письменник, прозаїк або поет?
— Томас Транстремер (поезія), Віслава Шимборська (поезія), Кеннет Грем (проза для дітей).

— Ваш улюблений український письменник чи поет?
— Валерій Шевчук (прозаїк), Ірина Вільде (проза), з дитячих — Всеволод Нестайко та Віктор Близнець (проза), Леонід Куліш-Зінків (поезія).

— Як писала Ліна Костенко: «Поезія — це завжди неповторність, якийсь безсмертний дотик до душі...». Який поетичний твір є таким дотиком для Вас? Можна декілька.

— Все, що пише Костенко, не варто приймати близько до серця. Зараз я зачитуюся поезіями Ніколассона.

— Які ще види мистецтва ви любите, окрім літератури? Назвіть їх будь-ласка і трішечки розкажіть про них.

— Кіно. Це вид мистецтва, який розвивається найшвидше. Мене інспірують роботи Ксав'є Долана.

— Наостанок, у своїх гостей я завжди питаю якусь пораду молодому поколінню. Яку б ви могли дати пораду людям, які або тільки почали писати вірші (чи може прозу) чи тільки планують почати, чи тільки знайшли своє джерело натхнення?

— Якщо ви можете не писати, то не пишіть. Якщо не можете — робіть це постійно. І пам'ятайте, що ніхто нічого вам не повинен. Письменник повинен читати в оригіналі. Знання мов збагачує ваш досвід.

Бутаков Ілля

Ана МОРЕ

Ана Море (Анастасія Алексеєнко) — одна з наймолодших авторок, що публікувалися у «Святому Володимирі». Вона закінчила Інститут журналістики у 2018 році й продовжує здобувати освіту за напрямком «історія мистецтв» у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Ана — одна з організаторок «Краплинних читань» на Пейзажній алеї, учасниця поетичних слемів та літературних вечорів. У студентські роки вона була однією зі співавторок проекту «vARTi». Ана Море працює у «Громадське. Радіо» та просуває свою творчість на різних платформах: публікації у Facebook, ролики на YouTube та аудіоверсії віршів на SoundCloud.

Зовсім нещодавно Ана презентувала міні-EP «а тепе пета», до якого включила усього дві поезії, виконані під музику — це формат «віршів в аудіо», який сьогодні є найбільш популярним для розповсюдження авторської творчості. Крім того, дівчина веде досить активне соціальне життя і має тверду громадську позицію. Зокрема, вона стала однією з ініціаторок унормування вживання фемінітивів у новій редакції українського правопису.

ПОЕЗІЯ – ЦЕ ВСЕ, ЩО НАВКОЛО

— Розкажи трохи своєї історії. Коли ти почала писати поезії? Як до цього ставилися близькі, шкільні вчителі?

— Могла б сказати, що почала писати, як навчилася говорити. Але це не зовсім правда, тому що варто було навчитися писати, аби почати писати. Починалося з вітальних віршиків на свята родичам, далі були сценарії новорічних свят — римовані, звісно. У третьому класі директорка школи-дитячого садка попросила написати гімн школи. У п'ятому були балади замість творів-контрольних робіт. У сьомому — сценарії свят, тексти пісень для шкільних подій.

— Як виник твій псевдонім? Чи були якісь інші варіанти?

— Ана — звичайне скорочення від Анастасія. Просто не вважаю, що всі Анастасії за замовчуванням Насті; не вважаю, що будь-хто, почувши «Анастасія», має право сказати «А, Настя». Одночасно усвідомлюю, що Анастасія — занадто довго і людям ліньки так звертатися. Тому Ана — як альтернатива до повної форми Анастасія. «Море» з'явилося як спрощена форма початкового псевдоніма «Внебеснеморе». Тому море — не зовсім буквально і не лише про водяну стихію, а і про свободу, про повітря, про безмежний небесний простір. Внебесне море ж застрягло в моїй голові після сотого прослуховування пісні литовських хлопців Beissoul & Einius «Як ти й сказав».

— Що надихнуло тебе на перший вірш? Що надихає сьогодні?

— Думаю, що на перший вірш точно надихнуло наближення дня народження чи якогось Дня матері, або нового року, і неусвідомлене бажання подарувати хоча б щось. У блокнотику з третього класу є кілька текстів. Серед них абсолютно захоплений віршик про сніг, що зробив усе магічним, і віршик-подяка чи вибачення мамі. Зараз це особисті переживання, які, здається, можуть дати поштовх на рішення і розуміння своїх проблем іншим; це реакції на події, що відбуваються у суспільстві й загалом спроба відрефлексувати сьогоднішній світ.

— Якій тематиці надаєш перевагу у поезіях?

— Я не думаю, що маю моральну силу писати про те, чого не відчуваю насправді, чи про те, до чого я не маю ніякого, хай навіть дотичного, стосунку. Тому в мої текстах переважають рефлексії на світ і своє місце в ньому, та міжлюдські взаємини. Досить велику частину мого життя складали (і досі складають) речі, пов'язані з психічними проблемами, тому і про це пишу досить часто. Разом з тим, чим більше працюю в журналістиці й чим потужніше впливаю в культурний контекст, тим більше болить на соціальні теми, тим частіше хочеться говорити про мистецтво як явище, його вплив, про те, що тут і зараз.

— Твої університетські роки: якими вони були? Що перше приходить у голову, коли ти згадуєш інститут?

— ІЖ — це люди. Перш за все — люди. Це постійні дискусії, це: «А що ви тут робите? Сьогодні ж відкриття Книжкового арсеналу». Це щоп'ятничні походи у театр Франка за студентським квитком. Університетські роки — це перші музичні фестивалі, спільні Форуми Видавців та «Комікони». Це наші «vARTi», як журнал на другому курсі і як мультимедійний проєкт на четвертому. Це бунт і створення мистецької журналістики. Але загалом так, це неймовірно прекрасні люди, як серед викладачів, так і серед найкращої Богєми.

— Як ти почала публікуватися у «Святому Володимирі»? Чи допоміг тобі цей досвід?

— Почалося з пошуку авторів для відновлення «Святого Володимира». Так вийшло, що робота над випуском збіглася з моєю активною участю в різного роду літературниках, тому мала трохи контактів. І для мене «Святий Володимир» розпочався, як для редакторки. Цей досвід — можливість побачити себе в контексті, побачити свої твори серед таких, як ти. Цікавий зріз, дає задуматися: «а що я роблю?», «а наскільки якісно це роблю?».

— Чим займаєшся сьогодні? Чи реалізувала себе у професійному плані? Як просуваєш свою творчість?

— Сьогодні працюю новинаркою та репортеркою на «Громадському Радіо», маю авторську програму ДНО з медіаграмотності. Щодо творчості — досі не подалася ані на Смолоскип, ані на Молоду республіку поетів. Зате їжджу читати у різні міста на різні заходи. У Львові, наприклад, крім Форуму видавців, брала участь у проєкті танцівниць, які ілюстрували наші тексти мовою тіла. В Одесі робили власний літературник, а у Харкові — участь в поетичному моші, у Києві декламувала білоруських поетів на Вечорі поезії світу тощо.

— Яким тобі запам'ятався твій перший виступ на літературному вечорі чи поетичному слемі?

— На слемі — сексистським. Тоді найбільше акцентували на тому, що я єдина дівчина і «о боже, дівчинка у суперсуперфіналі». На літвечорі — магічним: аудиторія розміром з пів світу, настільна лампа і скажена акустика.

— **Як виникла ідея організувати «Краплинні читання»? Які цінності ти закладаєш в цей проект? Чи планується якийсь його подальший розвиток?**

— «Краплинні читання» — не стільки про поезію, скільки про протест. Колись поети були гласом народу, чому ж не продовжувати революцію засобами культури. «Краплинні читання» проходять у центрі міста, на вулиці для того, аби був вічний рух і розмова з містом. Мені здається, що кожен перехожий, який зупиняється хоч на кілька хвилин, встигає почути, що можна думати по-іншому.

— **Як ти прийшла до формату співаної поезії? Чим особливий такий формат?**

— Це спроба говорити з тими, хто не хоче чути поезію, спроба за допомогою додаткового засобу викладу і творення повніше розкрити твір. Я не раз чула закиди, як від аудиторії, так і від друзів, і навіть від ведучих Кропивницького телебачення: «Тобі треба робити реп». Ну і знайшлися музиканти, які почули мої тексти, як музику.

— **У тебе нещодавно був реліз міні-EP, розкажи трохи про нього.**

— EP «а мене нема» (до речі, назва читається в обидва боки — черговий натяк на безмежність і нескінченність усього) — робота з колишнім однокласником Сергієм Казаряном. Напередодні випуску він підійшов до мене і сказав: «Я переїжджаю у Францію восени, хочу, аби у нас залишилося щось круте на пам'ять про універські часи». І от все літо ми працювали над цими двома композиціями, котрі й увійшли до мініальбому. Це не перші музичні композиції, це не цільний альбом (лише два треки), але це спроба дати текстам заговорити новою мовою.

— **Кого з сучасних українських поетів ти читаєш?**

— Читаю лише тих, хто говорить ніби щось відмінне від інших, і старається це робити якісно. Наприклад Ігоря Астапенка, Михайла Жаржайла, Алісу Шампанську, Кіру Кирпу, Назара Східного і Дарія Лажневського.

— **Хто твій потенційний читач?**

— Люди, що вміють думати й не бояться відчувати. Вік, стать, соціальний стан не мають значення.

— **Що для тебе важливе у зв'язку з аудиторією?**

— Важливо підштовхувати її до думання, до розуміння своїх почуттів.

— **Які суспільно важливі сьогодні теми має висвітлювати поезія?**

— Поезія — це все, що навколо. Для тих, кому болять Донбас — Донбас. Для тих, хто існує в страху капіталізму і глобалізації — пошук себе і своєї ідентичності в цьому. Для тих, хто хоче змінити світ — намагатися робити це текстами, акцентуючи на загальносуспільних проблемах (людяність, екологія, війна, розум).

— **Якими секретами письменницької майстерності ти можеш поділитися з авторами-початківцями?**

— Більше читати та слухати абсолютно різних авторів, геть різних стилів, з геть різних країн. Секретів немає, є лише бажання працювати. Дуже важливо не зупинятися з думкою, що ти вже найкраща, а продовжувати шукати.

*Богатікова Марія,
Юлія Бобошко*

Марися НІКІТЮК

**«ЗАРАЗ ТРЕБА ЖИТИ МИСТЕЦТВОМ, УСЕ ІНШЕ
ВЖЕ НЕАКТУАЛЬНЕ»³**

Кінорежисерка-сценаристка й письменниця Марися Нікітюк — одна з найбільш неординарних представниць вітчизняного мистецтва. Її знають і далеко за межами України. В арсеналі мисткині три короткометражні фільми: «Сказ», «Мандрагора» і «В деревах», а також повнометражна картина «Коли падають дерева». На переконання пані Марисі, мистецтво викриває не лише красу нашого світу, а й увесь негатив: «У творчості можна себе знайти й можна втратити — вибір залишається за кожним індивідуально».

— Чим мистецтво відрізняється від інших способів відображення дійсності? Від науки, релігії?

М. Н. — Релігія та наука не відображають дійсність, а роз'яснюють її, намагаються її пояснити. Одна з потреб людини — пізнати навколо себе світ, умонтувати себе в нього, зрозуміти, як усе влаштовано. Насамперед це пов'язано з еволюційною функцією виживання.

Саме мистецтво — це спосіб передачі інформації, а його витоки розпочиналися з ремесл. Наприклад, у Стародавній Греції були канони, за якими ліпили або обтесували скульптури. Греки розробили концепцію «золотого перетину», щоби зберегти ідеальні пропорції людського тіла.

³ У процесі роботи над ювілейним номером альманаху нам не вдалося записати інтерв'ю з Марисею Нікітюк, яка була активною авторкою «Святого Володимира». Презентоване тут інтерв'ю є складовою частиною дипломного проекту «Мистецтво як територія діалогу. Серія інтерв'ю» Ярини Грунської. Ярина люб'язно погодилася надати інтерв'ю для ювілейного номера, за що редколегія щиро їй вдячна.

Кілька слів про авторку: Грунська Ярина закінчила бакалаврат в Інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, спеціальність «Журналістика та соціальна комунікація». Здобуває ступінь магістра в Інституті міжнародних відносин КНУ ім. Т. Шевченка за спеціальністю «Дипломатія та міжнародне співробітництво». «Те, якою я є сьогодні й до чого прагну, — насамперед завдячую батькам, а також викладачам ІЖ, які жодного разу не змусили засумніватися в правильності мого вибору, а навпаки — скеровували та допомагали». Ярина пише поезію, але ще не наважилася подати її на розгляд. Бажаємо Ярині творчих і професійних успіхів та запрошуємо до подальшої співпраці.

Саме за ними творили постаменти без єдиного порушення. Оскільки була ймовірність втратити інформацію про пропорції «ідеального» тіла. Водночас релігія та наука пояснюють наше життя, а мистецтво його передає. Митець має робити глибинне осмислення й видавати своє уявлення й розуміння реальності.

— Чому справжнє мистецтво має відгук у людей різних епох, держав, етносів, поколінь?

М. Н. — Художник високого рівня будь-якого виду мистецтва працює не лише з аналізом реальності, робить це майже несвідомо, (бо тут живе), однак він поєднує реальність з архетипом. Основним із яких є повернення додому. Усе, що має в собі наші принципи, ідеали, бажання — у мистецтві, чи ні, — усе насамперед будується від фізики створення. Як усі складники нашого життя працюють між собою.

Воно має відгук, адже передає глибинний архетип, розгортає драматургічні конструкції. У такий спосіб можна підключитися крізь усі роки. Митці використовують універсальні, загальнолюдські, цивілізаційні, гуманістичні ідеї, але вони всі базуються на прикладах з історії — тоді це все чіплятиме людство й далі. Якщо цього немає, то й відгуку жодного не буде.

— Яким має бути мистецтво, щоби бути універсальним, долати кордони фізичні, ментальні та часові?

М. Н. — Універсальне мистецтво — це світовий спадок, який нам передали творці різних епох, усе те, що ми маємо зі стародавніх світів. Універсальна творчість — це барельєфи, храми, витвори мистецтва, що розповідають про історію та велич тієї чи іншої країни.

— Мистецтво є, на Ваш погляд, здебільшого естетикою (формою для втілення різноманітної краси світу та людини) чи етикою (засобом виховання ціннісних уявлень про гармонію, щирість, любов)?

М. Н. — У мистецтві етика й естетика разом пов'язані, вони не можуть існувати нарізно. Але все залежить від пропорцій етики чи естетики в самій людині, щоби вона щось почерпнула, навчилася та розвинула

відчуття прекрасного й огидного водночас. Будь-який митець сприймає інформацію крізь якусь, у кожного це індивідуально, призму бачення дійсності. Як він побачив ту чи іншу подію, той чи інший момент, — так він і намагається передати аудиторії свій стан.

Митець передає інформацію якомога оцінно. Але водночас у нього немає завдання навчати, він має вищу мету. Перед ним стоїть питання, що він виражає, де його глядачі/читачі, що вони отримують від його творчості (добро чи зло).

— Яка роль мистецтва в сучасному масовізованому світі, де майже кожен відчуває себе творцем, маючи доступ до власної цифрової аудиторії?

М. Н. — Нині піднялися аудіовізуальні формати, вони досягли певного розвитку, але повторюють ту ж історію, що і друкарські. Так, це нові форми, нові жанри, і митці їх пробують. Зазвичай дурні в цьому всьому дуже багато, але можна «виловити» щось дуже цікаве. Відмежовуватися від нових течій і видів не треба. Світ зараз дуже сильно перемінюється, й усе це можна використовувати в будь-якій творчості.

Потрібно розуміти, що мистецтво є контентом, але не кожен контент є мистецтвом. Зараз дуже сильно змінюється парадигма митців: є блогери, художники медіарту, постійно з'являються нові формати. Наприклад, приблизно рік тому створили Інстаграм-сторінку дівчинки-єврейки, яка в сторіс розповідала про своє життя до й під час концтабору. Це вже фікшн — фільм-проект у сторіс. Така стрічка мала колосальний відгук в аудиторії через свою масовізованість. Нині дуже популярні Ютуб-проекти «Дурнев смотрит сторис», «Хованский и Юлик смотрят «СЕРДЦА ЗА ЛЮБОВЬ» — вони повністю відповідають стилю метамодерн. Водночас цей напрям доводить до абсурду. Оскільки коментувати, перекоментувати, коментувати тих, хто щось коментує, — перетворюється на якусь кашку.

У постмодернізмі популярним було й залишається цитування перекладу цитування, коли книги складаються з накладання алюзії на алюзію, проте тут уже не зрозуміло, де істинне першоджерело.

Масовізований світ зі своїм цифровим розвитком, у певній перспек-

тиві, може, адаптувати мистецтво під себе й це єдине, що нам залишиться. Одним імовірним конкурентом для нього може залишитися все, що відбувається офлайн, зокрема перформанси, живе читання, інтерактивна комунікація.

— Мистецтво є національним явищем чи наднаціональним?

М. Н. — Усе залежить від митця, як він живе, чи їздить по всьому світу та вбирає в себе різні елементи культур, чи він сидить удома й дивиться на все життя крізь призму свого саду. Наприклад, Марія Примаченко, яка відобразила все, що було довкола неї. Її творчість — це національне мистецтво. Водночас є британська співачка Джейн. Вона жила в Африці, а потім у Франції. У своїх піснях дівчина використовує елементи легкого британського поп-музики та африканські етновставки, а також обіграє це все ще й візуально. Джейн — мультикультурна, тобто наднаціональна. Таких прикладів багато. Усе залежить від масштабів особистості й можливостей.

— Режисер Іван Виріпаєв озвучив концепцію, відповідно до якої люди діляться на світоцентристів, етноцентристів та егоїстів. До якої категорії мають належати митці, щоби їхня творчість була цікавою й після їхньої смерті?

М. Н. — Митці мають бути егоїстами та світоцентристами. На мою думку, це одне й те саме або йде разом. Ти вважаєш, що весь світ належить тобі, і дуже себе любиш.

— Відповіді на які питання шукає людина, коли звертається до мистецтва — споглядає живопис чи скульптуру, слухає музику, йде в театр?

М. Н. — Мистецтво — це філософія. Хто я? що я? куди я йду? навіщо живу? що відбувається зі світом? що відбувається з людьми в цьому світі? — це ті запитання, відповіді на які люди шукають у мистецтві. Однак це зовсім не означає, що вони їх знаходять. У творчості випливають філософські питання: навіщо існує людина? це зло чи добро? що таке Всесвіт? що з ним буде? що буде з людиною в ньому?

— **Мистецтво — це територія миру чи війни? І, якщо — війни, то в чому смисл боротьби? І хто переможець?**

М. Н. — Тут усе залежить від вибору митця. Завжди є сенс боротися, якщо є що сказати. Дуже багато авторів прагнуть збудити людяність. Вони безперервно шукають платформу, щоби про це заявити або сказати, що все погано. Чим керується митець — те він і пропагує. Зазвичай представники творчості випліскують якісь свої травми, бажання, не завжди здорові, у своїх роботах. І тут мистецтво вже стає рятівним колом для навколишнього світу, адже скількох, припустимо, маніяків воно обмежило в своїх діях. Безперечно, є й протилежні приклади, але все ж, позитивних значно більше. Творчість виконує багато функцій, зокрема, випускання нереалізованої енергії чи бажання. Мистецтво заради мистецтва просто не існує.

— **З історії мистецтва ми знаємо, що воно може бути гостро соціальним і політизованим, служити ситуативним цілям і відгукуватися на політичні чвари. Але ми знаємо, що таке мистецтво поза актуальним полем свого часу (країни, етносу) майже нічого не говорить наступним поколінням та світу. Яким є українське мистецтво? Актуальним? Чи універсальним?**

М. Н. — Здебільшого універсальне, воно розповідає про соціальні проблеми, які є в нашій країні. Усе універсальне має бути в актуальному, тобто універсальна історія з актуальним бекграундом. Вона має апелювати до архетипів: як вижити на війні, як повернутися додому, — чіпляти своєю темою.

— **Що українське мистецтво говорить світу? Які його основні смисли?**

М. Н. — Дайте гроші, будь ласка. Зараз воно кричить про соціальні проблеми нашої країни, про те, як погано жити в країні третього світу, й це, чесно кажучи, те, що від нас хочуть чути.

— **Що українське мистецтво говорить українському суспільству?**

М. Н. — В основному про те, що нам потрібно змінювати звичний для нас спосіб життя. Воно демонструє жах, антигуманність, закостенілість,

постсовок. Мистецтво жаху певною мірою. Наприклад, українське кіно розповідає про безлюдність, про фальш нашої доброзичливості, про перегравання щирості, за якою ховається підлість, про агресію в українському суспільстві.

— **Що Ви намагаєтеся донести аудиторії своєю творчістю? Про що Ви з нею говорите?**

М. Н. — Прагну говорити про наше покалічене життя. Намагаюся донести певну людську вразливість на фоні бійні. Я хочу відтворювати дурні ситуації й доводити їх до абсурду.

— **Що б Ви хотіли, щоби відчули Ваші глядачі/слухачі?**

М. Н. — Співчуття, огиду, інтелектуальну радість, естетичне задоволення від мови, кайф від тексту та розуміння єдності зі світом. Я, наприклад, коли підключаюся до потоку Всесвіту, відчуваю велику радість і разом скорботу, оскільки він вічний, а я лише на секунду, й оцей час витрачаю на те, чим не маю займатися. Мені хотілося б торкнутися й відчувати весь комплекс відчуттів.

— **Ви ділите свою аудиторію за політичним принципом? Ці — правильні українці, патріоти тощо, — я для них працюю; а ці — неправильні, не мої, з ними я не розмовляю. Чи критерії поділу інші?**

М. Н. — Ні, я такого не роблю. Критеріїв поділу немає, але є певний «руський мір», який я не сприймаю зовсім. Безперечно, він цікавий, але це абсурдно й не варто часу.

— **Якою Ви уявляєте свою аудиторію? Хто ці люди?**

М. Н. — Я їх не уявляю, я їх знаю. Часто з ними спілкуюся онлайн, буває, зустрічаюся з ними за чашечкою кави. Не займаюся маркетингом, щоби вивчати всю аудиторію, хто ці люди, я просто їх знаю.

— **Як Ви ставитеся до того, що в українському культурному просторі з'явився поділ на своїх і чужих? І цей поділ не стосується професіоналізму чи оцінки творчості цих людей?**

М. Н. — Я не в контексті цього поділу, але намагаюся своїх акторів і артистів переконати не працювати з «руським міром»: ти або хрестик зніми, або надінь білизну.

— **На Вашу думку, мистецтво має консолідувати чи роз'єднувати? Якого принципу ви дотримуетесь у власній творчості?**

М. Н. — Мистецтво нічого нікому не винне. Воно послуговується міфом, міф об'єднує та роз'єднує. Тобто це дві межі одного й того ж процесу. Ми об'єднуємося на рівні міфу.

— **Особисто Ви — поза політичним полем? Чи Ваша творчість включена в нього?**

М. Н. — Немає мистецтва поза політикою, усі його види політичні. Якщо моя творчість соціальна, то вже політична. Я не можу бути поза політикою в світі, який цією політикою скеровується. Якщо я не відображаю Верховну Раду, то показую наслідки того, що в ній зробили.

Усе мистецтво — політичне, навіть, коли розповідає «езоповою» мовою: убити дракона — стати драконом, це наче вб'ємо Сталіна і станемо ним. От, наприклад, Шекспір, у його часи було заборонено критикувати королівський двір, тому він вибирав схожі події з минулого, що переживалися з тогочасними, і заявляв, що нічого поганого про монархів не сказав, а всі ці сюжети — аналог того, що було раніше.

Політика — це також мистецтво, мистецтво управління та скерування великих мас, державних апаратів і так далі.

— **Ви належите сучасності чи вічності? Що з того, що Ви робите, буде зрозумілим наступним поколінням?**

М. Н. — Мені, звичайно, хотілося б належати вічності, але хто ж знає. Буковський (ред. — Володимир Буковський) казав: «немає місця марнославству після смерті», тому я живу тепер, я хочу робити те все, що є для мене звичними речами, справами. Я не знаю, що з того, що роблю зараз, буде зрозуміло наступним поколінням. Знову ж, як казав Буковський, «писати легко, жити складно». У мене є багато завдань, які я намагаюся виконати, вижити, не зійти з розуму. Це для

мене більш актуально, ніж думати, чим я буду цікава наступним поколінням. Може, й зовсім нічим.

— **Що би Ви сказали, якби була така можливість, нащадкам — про нашу сучасність?**

М. Н. — Ми всі чимось скалічені, не варто боятися своїх страхів. І з часом, рано чи пізно, але ми їх усе одно поборемо, а якщо ні, то навчимося з ними жити.

— **Мистецтво — це діалог між митцем і сучасником. Про що говорите особисто Ви?**

М. Н. — Я говорю про вразливість, про біль, який не заглушити, про втрати, які треба пережити та які неможливо прийняти. Також про любов, яка завжди поруч. Намагаюся розказати про своє життя, життя моїх рідних, близьких і знайомих або просто пересічних людей через власну творчість.

В одній зі своїх робіт розповідала про онкологічно хворих, у яких брала інтерв'ю. Іноді в пошуках історій я йду до їхніх носіїв. Намагаюся відображати реальність якомога чесніше, наскільки це мені вдається. Я люблю своє життя, люблю те, чим займаюся, це приносить мені задоволення. Віддаю себе повністю, усе те, про що хтось мовчить, — я намагаюся говорити. Водночас є кілька тем, яких не торкаюся, про які не розповідаю, але згодом це зроблю. Зараз не час, але я йду до цього.

{ВІЗИТІВКИ}

Аліна СТРИЖАК

Аліна Стрижак закінчила факультет журналістики Київського національного університету ім. Т. Шевченка у 2006 році.

Під час навчання її проза була надрукована в одному з випусків альманаху «Святий Володимир».

Пізніше журналістка стала авторкою сюжетів для програм «Критична точка» (телеканал «Україна»), «Гроші» (телеканал «1+1»). Також вона була спеціальним кореспондентом «Газети по-українськи» під час російсько-грузинської війни в 2008 році.

У 2015 році — стала фіналісткою Національної премії журналістських розслідувань в номінації «Професійне розслідування» за сюжет «Родина заступника генпрокурора привласнила 140 гектарів державних водойм». Аліна — призер конкурсу на краще антикорупційне розслідування, проведеного в межах проекту «Розвиток антикорупційної журналістики в південному та східному регіонах України» за підтримки посольства США в Україні.

У 2014 році журналістка отримала премію «Честь професії» в номінації «Краще журналістське розслідування» за сюжет «Межигір'я Іванюченка» (у співавторстві з Денисом Бігусом).

Дар'я Богомазюк

Марися НІКІТЮК

Марися Нікітюк — нині представниця молодого покоління українських сценаристів та режисерів фільмів. Закінчила Інститут журналістики Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, а пізніше отримала диплом магістра театрознавства в Київському національному університеті театру, кіно та телебачення.

Ще під час навчання в Інституті журналістики була надрукована серія її новел у літературному альманасі «Святий Володимир». Марися Ні-

кітюк працювала журналісткою у газеті «День» як політичний оглядач, публіцистом та театральним критиком. Також вона є автором багатьох п'єс та оповідань, серед яких «Ведмеді для Маші», «Дівчачі радості», «Кавасакі Ніндзя», «Міф», «Бібліотеки нанаяписаних книжок» та інші.

У 2016 році світ побачила її книга «Бездня (історії судного дня)», що містить у собі 10 оповідань-катастроф. За цей роман у тому ж році авторка стала лауреаткою Міжнародної літературної премії імені Олеса Ульяненка.

Упродовж 6 років дівчина займалася театром, однак потім, за її словами, розчарувалась і вирішила, що це не найкраща площина для її власної творчої реалізації. Вона починає активно писати сценарії, а також сама знімати спочатку короткометражні, а далі й повноцінні кінострічки.

Цьогоріч повнометражний фільм «Коли падають дерева», сценаристкою і режисеркою якого є Марися, показали на Берліналі, а на жовтень 2018 року запланована його прем'єра в Україні. «Коли падають дерева» — драма в стилістиці магічного реалізму, однак у ЗМІ його вже «охрестили» українською еротичною драмою.

Окрім того, у квітні 2018 року кінорежисерка повідомила, що стала членкинею Європейської кіноакадемії.

*Ольга Лісовська,
Лілія Левицька*

Наталка ПРОЦІВ

Наталка Проців (відома як Тала Пруткова) — українська письменниця, журналістка, поет-пісняр, метафізик, членкиня Національної спілки журналістів України.

Закінчила Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка за спеціальністю «Журналістика/редактор телепрограм». Під час навчання отримувала спеціальну стипендію від директора Володимира Різуна.

Перший свій вірш написала в 10 років, і взагалі перші кроки в літературі робила в колишньому івано-франківському об'єднанні «Біла риба», учасниками якого також були Таня Малярчук, Катерина Бабкіна, Андрій Жураківський. У 2002 році, коли їй було лише 17 років, випустила книжку прози й поезії «Сад у шафі».

Публікації в журналі «Святий Володимир», участь у львівському літературному фестивалі «Нова абетка», перемога в Міс Інституту журналістики. Активне студентське життя активної дівчини. Ці події останні, у яких вона брала участь з іменем Наталка Проців, бо далі всі її знатимуть під псевдонімом Тала Пруткова.

Працювала кореспонденткою на телеканалі «М1», редакторкою у дитячих періодичних виданнях «Мамине сонечко», журналісткою та редакторкою у газеті «Літературна Україна», маркетологинєю у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», журналісткою у газеті «За київським часом».

Тала Пруткова є засновницею та учасницею мистецької групи ESTHETIC.CO; вона двічі перемогла в літературному конкурсі «Коронація слова». У 2015 році вийшли у світ її поетична збірка «Будда для Мері» та книга оповідань «Дівчинка з папірусом».

Зараз вона веде шоу на Ютуб-каналі під назвою «Україна майбутнього» у форматі інтерв'ю з експертами та продовжує ділитись у соціальній мережі своїми публікаціями, кожна з яких активно обговорюється в коментарях публікою, та світлинами, дивлячись на які важко повірити у вік авторки.

Тала Пруткова пише тексти українських пісень, одна з яких — «Ти не сумуй, моя пташечко», присвячена воїнам АТО.

*Анастасія Усенко,
Катерина Бунечко*

Юлія БЕРЕЖКО-КАМІНСЬКА

Юлія Бережко-Камінська — українська письменниця й журналістка, членкиня Національної спілки письменників України та Всеукраїнської літературної асоціації «Конгрес літераторів України».

Стала магістром журналістики, а згодом закінчила й аспірантуру Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

Працювала художньою керівницею Центру культури «Уваровський дім» (сmt. Ворзель, Київська обл.), директоркою Центрального будинку культури у місті Ірпінь, головною редакторкою журналу «Пульсар Приірпіння» та газети «Про Ірпінь».

Нині є керівницею культурно-просвітницького проекту «Мистецький центр «Камертон» та головною редакторкою газети «Ірпінський вісник».

Авторка 4 книг поезій («Є задля чого нам жити», «Контрасти», «Між видихом і вдихом», «Так хочеться жити»), має більше 350 публікацій у періодиці.

Її поезію перекладено російською мовою (перекладачі — М. Ширяєв, В. Артюх, С. Овчаренко, О. Морозов, Є. Більченко та інші) та болгарською (переклади увійшли у антологію сучасної української поезії, видану в Македонії у 2012 році).

У співавторстві з композитором Ігорем Покладом написала «Гімн Ворзеля» та «Ворзельський вальс», а також більше 30 її текстів покладено на музику різними авторами.

Лауреатка численних літературних конкурсів та фестивалів.

Анастасія Усенко

Олександра ЧУВАКОВА

Олександра Чувакова захистила кандидатську дисертацію в Інституті журналістики КНУ імені Тараса Шевченка.

Закінчила курси німецької та італійської мов. Вона стала фіналісткою поетичного конкурсу «Королі ліри», а її поезії були опубліковані в збірці «Свідомість».

Її текст «Погляд з-під капелюха» та поезія «Долоні кленових листків...» були надруковані у 6 випуску альманаху «Святий Володимир».

Олександра Чувакова працювала кореспонденткою «Телекритики», журналу «Керамика. Стиль и мода», «Банк», а також координаторкою соціальних проєктів у компанії «Microsoft».

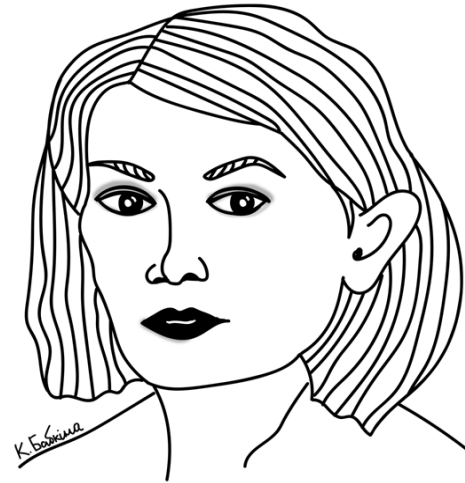
Анастасія Усенко

Павло КОРОБЧУК

Випускник Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка.

Письменник, барабанщик і публіцист, Павло Коробчук — автор декількох поетичних збірок, оповідань і двох романів. Окрім цього, він постійний учасник і переможець українських і міжнародних поетичних слемів. Павло Коробчук також створює електронну музику, грає на барабанах у декількох гуртах і має свій власний — KORO BRO. У 2017 році гастролював разом із гуртом «The Velvet Sun» містами України з музичною виставою за творчістю Емі Вайнгауз, де був актором і декламатором віршів. Є лауреатом численних літературних конкурсів, а також був гостем письменницького фонду Literaturwerkstatt Berlin.

Марія Блindюк



Катерина БАБКІНА

Катерина Бабкіна — письменниця, сценаристка та блогерка, зокрема авторка декількох збірок поезії, дитячих книжок та оповідань. На українських літературних фестивалях часом модерує окремі програми, іноді створює власні проєкти. Також займається відеопоезією, курувала проєкт «Відеопоезія||Відеопроза», писала сценарії до декількох фільмів і зняла власну короткометражну стрічку «Жовта коробочка». У 2015 році стала ініціаторкою флешмобу #bookchallenge_ua, де разом із Марком Лівіним стимулювала українців прочитати 200 книжок за рік. Окрім різноманітних проєктів і книжок, Катерина Бабкіна також займається перекладом окремих творів та веде блоги в різноманітних українських виданнях. Її роман «Соня» (2013) увійшов до довгого списку «Книги року ВВС». Як автор повість «Шапочка і кит» брала участь у благодійній місії фонду «Таблеточки» (допомога онкохворим діткам).

Марія Блindюк

{ПОЕЗІЯ}

Ана МОРЕ

злива

спочатку затікало за комір
крапало попід носа
потім злива застрягла у мене в горлі
і кашляти б, голосити
але злива всілася поміж ребер
вперто вчепилась, впиралась у стіни спокою

я читала їй на ніч казки
шепотіла історії
пам'ятаєш, казала
як ми з тобою вперше зустрілися?
ти зламала мамину парасольку
змоклою крейдою малювала рожеві хмари
крізь кишені куртки з чужою пам'яттю

я вихаркувала її, викрикувала
била себе кулаками по грудній клітці
а потім співала їй колискових

про хитрого короля
про мудрого коваля

аж доки не захлинулась неказаним, змовчаним
стиснутим у лещата сорому

спочатку затікало за комір
крапало попід носа
потім злива застрягла у мене в горлі

і тільки крейдяні хмари

линули над зіницями
сміючись

о дивний старий світ

місто засинає

прокидаються мирні жителі

хтось не прокинеться, обстріляли з заборонених мінськими домов-
леностями мінометів калібру 82 мм
майданом, банковою, інститутською аваківські пси ганяють зграї
набридлих голубів
велосипеди об'єднуються у племена, захоплюють порожні вулиці
дерева бояться прокинутись і залишитись непоміченими
час жуйкою тягнеться поміж пальців самотнього хлопчика біля гір-
ки перед під'їздом

місто спить зогнилим відтиском на планеті
тривожним диханням струшує пил із подолу свого кожуха

сюрреальність трощить зведені стіни, губиться між уламків
затиск у грудях — це надривне дихання пандемії чи застрягле в ле-
генях питання?

світло бігає від вікна до вікна, допоки під ноги падають сподівання,
плани і мрії

лишень встигай відводити погляд від скривавлених пальців

виторгуюєш життя на стабільність фондових бірж?
чи пофарбуєш стіни в інфекційних відділеннях регіональних ліка-
рень, де фарба злущених стель у горлянках замість штучного кисню?
скільки крові потрібно долоням, аби мозок повірив, що все скін-
чене?

місто засинає
прокидається паніка

пестить нас усіх по голівках, шепоче в обидва вуха:
ніц не спиняється й ніц не триває вічно

ніц не спиняється й

ніц не триває вічно

чого вам боятись?

марш

how do you define love?

її серце випадало з потяга на повній швидкості

бам

на повній швидкості

бам

на повну гучність як вміє тільки фунікулер у києві

торохкотіли двері вагону між лівою і правою груддю

how love defines you?

бамбамбам

how do you love?

how loved are you?

крісла виламувались із коренями брехні дерев

шелестом осоки з трясовини знущань

сліпо вистрибували, розбивали вікна

між верхнім і нижнім валом видряпувались з-під ніг грюкотінням

метро

вони разом ішли на марш

захисту своїх рук, захисту своїх тіл

метал скреготів, вивертався навиворіт

брудоточив, кричав, пручався

вони разом ішли на марш

захисту своїх рук, захисту своїх тіл

за ними колії проростали паростками весни

* * *

До подій у Білорусі.

Гріх римувати горе.

Гріх римувати гнів.

У тюремному коридорі —

тільки пострілів ритми. І рими — нівечені.

У тюремному коридорі —

під'яремних мета —

збивши в кулак всі пориви —

ув атаку.

Де свободи чортма —

там музи — бранки

06.09.2020

* * *

О двадцятій нуль-нуль читаю вхідні листи.

Останнім – твоє повідомлення:

«Не

Вибачайся».

Надто добре пригадую зустрічі й

Розмови в

Напівпотонулому,

Світла й мороку повному,

Напівпідвалі.

Надто добре пригадую, як малювала лінії на плечах.

Не пам'ятаю чим—воском чи акварелями...

Ти торкався мене ніжно

Й ледь чуто

повторював:

«Не ображайся».

Було не образливо. Образливо було жити.

Рахувати зсушені квіти,

Збирати розсіпані намистинки.
А квітень зринав як сніг —
Несподівано —
І вкривав нас спогадами,
І печалю.
Тренувалася плести коси, вплітати засушені квіти,
Ставати на перший погляд маленькою
І
Беззахисною.
Ти посміхався
Й робив все так,
Щоби всередині я вибухала
Від пристрасті і оргазмів.
Ніхто не побачить віршів моїх про тебе.
Про ночі проведені наодинці;
Про скурени сигарети
Настільки,
Що шкіра вкривалася опіками.
І доторки ставали ніжнішими.
Досхід сонця знову читатиму повідомлення.
Писати будь-що крім віршів
(всім, крім поетів)
Невдячна справа.
І тільки твої слова —
Не віршовані, ні, прозові —
Дарують тепло і затишок.
Тільки
Не
Вибачайся.

17.04.2020

Вікторія ЧЕРНЯХІВСЬКА

* * *

через тисячу років прийдеш подивитися,
як засипало стіни,
як вже не видно плитку,
як уже витерлись написи і розімкнулись замки на перилах мостів,
між яких ми текли — і витекли.

ненароком почувеш, як у мені проростає зерно,
як у мені виростають дерева і небо дихає,
як озивається і промовляє те, що не має мови,
те, що давним-давно в нас було заховано.

* * *

чоловік сказав: я буду твоїм світом.
і став світлом, і став твердю, і став садом.
дав кімнату, стіл, дав папір, дав слова і літери,
дав зірки, тварин, вихідні — і сказав писати.

чоловік дав зірки й тварин: а тепер назви їх,
я тепер сиджу за столом, чоловік став садом,
стільки днів і ночей, вихідних і вхідних щасливих,
я силкуюсь згадати назви, але не згадую.

* * *

Вічно вслухатися, чи не прокинеться хлопчик, що спить на кручі,
Чи не несе його вітром у море, чи не впаде він з дивана.
Чи не розбудить його водоспаду шум душі, в якому купаюся я;
Чи не засліпить його сяйво місячне вікон мого ноутбука.

Маленький синуля, моя тиха радість, моя нескінченна тривога.
Меч мій дамоклів, мій камінь сізіфів, моя ахіллесова п'ятка.

Олександр ЧЕКМИШЕВ

* * *

кожен дотик і посмішку
погляд і смайл
подих моря
розбризканий чайками
я всі мрії про вЕсну
зберу в один файл
і розмножу квітучими лайками
всім тремтінням
ще зимних нервових клітин
і хард-дисків з китовими шлунками
стану міряти площу
весняних світлин
світловими роками й цілунками
і коли терабайти
грозу
у zenіт
заплетуть
рушником
недовишитим
я тебе заберу
в свій розхристаний світ
щоб навіки у ньому залишити

25.02.2020

* * *

пити літо
із чари її декольте
напувати її
всіх туманів духмяними гронами

і нехай метеорами
небо над нами мете
хай вуаллю стає
продірявлене саяво озонове
соковито котитись
в розбризканий всесвіт роси
щоб вона підняла
пригорнула і крапельку випила
накривати її як гроза
і шалить від краси
і від зливи ховати
руками своїми як липами
дихать снами її
і у снах її снитися їй
і вбирати кожну мить
в свого серця калинову китицю
розстеляти під ноги
життя свого довгий сувій
помирати від щастя
і знову від нього світитися

05.08.2020

* * *

серпень тягнеться павутинкою
іще теплого сонця
й меду
виноград
кісточки зі слинкою
зорепад їх плює із неба
кольори розлива пленерами
в дзвін цикад
і в туман
неспокоєм

глупа ніч
хихотить химерами
кривозубими й рибоокими
кривозуби свій камінь сточать
рибоочі гратимуть в кості
знову серпиком мироточить
серпень
вниз
за краєчок млості
через осені
через віхоли
із мого у твоє півнеба
серпень тягнеться павутинкою
іще теплого сонця
й меду

13.08.2020

* * *

а небо падає в криницю
аби знайти там слід зорі
мне мишеня у жаби цицю
і вуж повзе по вівтарі
його так солодко лизати
той ковід прямо з образів
Гомер пішов слона лякати
мишачим поглядом з-під брів
бо знову битва люта й клята
бо знову дьоготь і елей
і жаби знову лізуть в хату
поперед злиднів і мишей
батрахо міо
міо
маха

б'є шалом хамства у лице
і хто вже цей народ не трахав
ну а тепер ще й лізе це
найголовніше тепло й сито
ніхто нам жабам не указ
коли в попа дурна молитва
то вже такий увесь намаз
по-уманські співає рабе
в сльозі тужавіє ропа
коли герой – зелена жаба
то й карма свічки не трима
ще цицьки дасть
не те що циці
отой що ліг при вівтарі
де небо падає в криницю
і там шукає слід зорі

25.09.2020

Ольга ГЕРМАНОВА

* * *

Мабуть, вперше так хочеться снігу –
Остудити ним серце гаряче,
Замести ним усе, про що плачу
В літніх спазмах вчорашнього крику...

* * *

Амбіцій зворотний бік
Вкорочує справжній вік,
І суму очам додає
Життя, яким воно є.

Наша

Граю дешеву партію,
Вию на місяць з надривом...
Мала б забути – згадую –
Сльози приховує злива.

Ранок з тяжкими ранами,
Сум по освистаній сцені.
Кимось для когось станемо –
Світлі назовні і... темні.

Досить – несправжніх почестей,
Марно – чекати реваншів.
Часом відчути хочеться,
Просто почути: “Ти – наша”.

Всі – зі своїми гримами,

Кожен – гальмує на марші,
Та невимовно стримує
Вимовлене: “Ти – наша”...

Вище

Де схибила я, народилася правда –
Задуха і злам...
Сьогодні тобі посміхаюся радо,
А завтра – продам.

Завдячую націям, що поєднали
Себе у мені, –
Розумного, доброго, вічного – мало,
Бо скрізь – в однині.

За власним бажанням вечірніх рефлексій
Придушую крик.
І тягнеться спрага сп’янілого серця
До сенсу, що зник.

Розбито шляхи на подвійні стандарти –
Що є і було.
Хотілося в небо, та злету не варта –
Зім’яли крило.

Хотілося б вище – до сонця, до мами,
До всього, що ТАМ...
Чверть віку прожити зберу між рядками,
А завтра – віддам...

* * *

Господи, не випробовуй!..
Щодня на роки мудрішаю –
І душу мою невтішену

Минають смертельні лови.

Вкотре за мить пригадала
Все те, що досягнуте й бажане,
Всіх тих, що скидали з важелів,
І тих, що за руку тримали...

Осінь... і дощ... і вітер...
Ночі скорочую кавою.
В світі лишаюся зайвою –
Отже, приречена жити...

Повтори

Я завжди десь буду поряд –
Дивитись – наскрізно-завчено...
За відданість часом сплачено –
Як не на горі, то в горі.
Я завжди десь буду поряд –
Незграбною, недолугою...
Кричить самота білугою
Над нашим безхмарним вчора.

Я завжди десь буду поряд –
Вразливою і вловимою...
Витримую все – й не втримую,
Караюсь в німій покорі.

Я завжди десь буду поряд,
Хоч кожна про власне – плачемо...
Все інше – не має значення,
Бо інше – лише повтори.

Наталка ПРОЦІВ (Тала ПРУТКОВА)

Любов

Фетишист покохав мої речі,
мазохіст проклинав мою
ніжність.
І байдуже спустилась на плечі
ранку сірого проклята свіжість.
Хтось повісив мене на ялинку
і побіг купувати картини,
на яких є міста і будинки,
у яких є ліжка і дружини.
Не створи собі іншого Бога.
Відчини, відчини свою спальню.
Ми не будем шукати нового.
Все нове вже безмежно банальне.

На громадському квітнику

— Для чого тобі ці квіти?
— Щоб сплести із них віночок.
— Для чого тобі ці діти?
— Щоб ставити їх в куточок.
— А сонце тобі для чого?
— Для того, щоб в тінь
сховатись.
— Навіщо тобі нічого?
— Щоб втратити не боятись.

Йоги не ходять на Майдан

Ніхто не врятує цей світ і не знищить поганих.
Ніхто не збудує Європу в твоїй голові.

У місті багато озлоблених, ще більше – п'яних.
У місті вже тисячі тих, чії пальці в крові...

Він каже, що йоги не ходять на їхні майдани.
Він каже, що йоги приймають усе так, як є.
Він каже, що люди власноруч створили тиранів,
Щоб потім карати себе за творіння своє...

Що наші вожді – квінтесенція цього народу.
Що кожен краде, і що кожен виляє хвостом.
Він дивиться в очі людей, наче дивиться в воду.
Хтось стане Іудою, хтось із них стане Христом.

І вкотре народ обиратиме того, хто винен.
На кого спихнути найлегше весь відчай і біль.
І влада не та, і країна, і навіть дружина...
Хто ворог, супроти якого рушати у бій?

То що нам робити, в які нам ставати асани?
Осанну співати кому, а кому за впокій?
Ще скільки потрібно вождів, скільки треба майданів,
Щоб ти зрозумів: кожен вибір – завжди тільки твій.

Сергій СІВАЧЕНКО

* * *

Дискредитуй його! Він – вільний журналіст,
В якого хочеться стріляти і стріляти.
Така нагода! Край роботи непочатий!
Зосталось дочитати прес-реліз,
Переконатися у сухості патронів,
А після цього – правосуддя на межі.
Жорсткіше можна! Тож прохаю: підкажи,
Як обпливти загату церемоній,
Аби цензурою строчити наповал
За кожне судження, узятє із контексту.
Подвійний відступ у абзаці – це переступ,
В якому розбереться трибунал.
І підсумується розплата журналіста
За чисті наміри, за чистий записник,
За те, що з сажею пішов на кревний стик.
А совість залишилася – пречиста.
Акредитуй його, перепустку надай
На ту подію, де виконувати вирок
Собі самому доведеться. Без копірок.
За ексклюзив заробить він «на чай».

06.06.2020

* * *

Смарагд очей насажений зелом.
І ти в цій лісі, наче в закуліссі.
Сценічна гра – то вбивче ремесло
Для Талії. Сестер у неї вісім.
І ти несеш комедію та сум
Крізь віття озеленого раю.

А я наводжу свій присліплий зум
 На стан нерукотворний. Завмираю...
 Тремтливо жду, допоки гілка хрусне
 Між кронами смарагдових угідь
 Й опуститься додолу змії-спокусник.
 Впаде тобі на плечі мимохіть.
 Торкнеться шиї язиком гарячим
 Із присмаком фіалкових суцвіть.
 Під шкіру тунку випустить. Одначе
 Не вб'є, а тільки розворушить хіть.
 Тоді наважусь вирватись з гущави,
 Аби тебе пізнати наяву.
 Аби зловити погляд величавий
 І простоти безмежність вікову.
 Аби заволодіти прямиим тілом,
 Яке обвили пристрасті вужі.
 І стати в твоїм тілі хлорофілом!
 Енергію сотати до межі!
 У кожній причарованій клітині
 Ловити світло сонця і тебе,
 Допоки блиск очей пульсує синій
 Й довкола нього сяйво голубе.
 Допоки не впаде холодна осінь
 Жовтавим саваном на виднокіл.
 І лист сухий загубиться в волоссі
 Між плетивом розгараєчих тіл.

17.07.2020

* * *

Блаженство вибору – між вартісним та зайвим.
 Блаженство вибору – між зайвим та нічим.
 Зіграти ж хочеться обидва повні тайми,
 А для дочасної заміни – сто причин.

Нервово сіпається невгамовний тренер,
 З натужним зойком добирає кожен вдих.
 В цейтноті цьому він всетільний має тремор,
 Але не має зовсім лави запасних.
 І ти до розпаду емалі тиснеш зуби,
 Бо знаєш ціни недосяжних перемог.
 А заряджатися на протиборство грубе
 Допмагає всюдисущий тренер – Бог.
 Ти з ним ніскілечки не віриш, що програєш,
 Не чуєш відзвуки фінального свистка
 І вже свідомо підсвідоме обираєш.
 Вже не тремтить за тим уривчасто рука
 В блаженстві вибору – між чорним та чорнішим,
 В блаженстві вибору – між світлим та святим.
 Бог пробирається у недосяжні ніші!
 І ти снуєш крізь невідомість поряд з ним.
 Він не очікує оманливих «спасибі».
 Натомість зично надиктовує, аби
 В невідоротності ти міг зробити вибір.
 І доки совість дозволяє, то – роби!

20.09.2020

* * *

Відлистопадило... І ти в мої обійми
 Приземно стелишся, як той кленовий лист.
 А я залажу, мов замерзлий лис
 Під тебе. Копирсаюсь енергійно.
 Вовтужусь жадібно. Залатую шпарини,
 Аби лишень уберегти твоє тепло.
 Забрати разом, вповні, загалом
 З натхненням вже не лисячим – левиним.
 А ще – зірвати хвацько з лева того гриву,
 Аби на комір уместити ніжно твій.

Ще день – і міжусобиця завій
Зачепить лист. Потузає ревниво.
І понесе у далечінь шаленим роєм.
Підмінить інеєм. Та з піхов віддаля
Здійметься меч – і вмить розколеться Земля,
Твоя Земля з наснагою надвое!
Із точки дотику твоїх грудей гарячих
Навкруг розстелиться енергія півкуль.
Хоч градуси й спускаються за нуль,
Та я зігріюся! І стану врешті зрячим!
Бо наші надра вивергають стільки жару!
І нам удосталь, і впріває всенький світ!
Швиргає одіж зайву. Важко від
Бажання вберегтися, від удару
Палких уявлень, що згорають, наче листя.
І ми вихоплюємо з полум'я лиш два
Для себе. Фігових. Бо фетрові слова
Нас гріють краще, ніж пуловери ворсисті.

02.11.2020

Марися НІКІТЮК

* * *

Осінь завжди приходить в срок
Приносить Геловін, гарбузи і Рагнарьок
За антидепресантами антидепресанти
Вересень як засланий депресії козачок
І дорогих вітамінів десанти –
Мене давно завербував маркетинговий бог
По осені я знову йому вклонюся
І куплю все, всім і вилікуюся
Від печалі і від застуди, від самотності
І від грипу, від артриту і арт-ретриту
Від нестачі йоду і нестачі комунікації
Від розмов з сусідами і перехожими
Я однаково потребую реабілітації
Скорочується день світловий
Скорочуються м'язи в грудях
Сиротонінова яма ввижається всюди
Я приляжу в неї на доріжку і на посошок
Хай же з'їсть мене мій маркетинговий бог
А що лишиться, роздасть прихожанам
Я як сіль запечусь на їх/на ваших ранах

09.09.2020

* * *

В тиші народжується тиша
В вині – вино
Я тебе не чую, давно, давно
Я тебе і не бачу, доторк став усім
Я більше не бачу зовсім
Зовсім не торкаюсь рук,

Всі доторки перетворились на звук
 Але в вакуумі звук, як вода
 Хвилю несуть крізь простір глухі
 Електромагнітні поля
 І поле перетворюється на моря

15.07.2020

* * *

Фак, котрий сміється
 На руці у дівчини, як куля в скроні,
 Фак ось-ось згруппується чотирма пальцями долоні
 І вистрелить в вагоні метро на сильній долі
 Тату посмішки Гуїмплену, посмішки кота
 Чеширського
 Зубами випирає з її долоні
 Дівчини, що сидить в метро вагоні.
 Її тут і схоронять
 Зубами до стінки покладуть,
 Як намальовану, обнімати колінки
 І всі її тату,
 Як заговорені руни,
 Здерті разом зі шкірою
 В таборах концентраційних
 Акушеркою полькою, не надто вмілою

14.07.2020

* * *

Не можна слухати вітер, не слухай його ніколи
 Накресли навколо себе крейдою порочне коло
 Воно збереже тебе від відьом, від Вія
 Воно збереже тебе як уміє
 Начаклуй собі вуду залять і оберегів

Хай вся пристрасть вийде з берегів
 Зате ти будеш надійно в безпеці
 Ніколи не слухай вітру по найстрашнішій спеці
 Не слухай його і на ніч
 Це Диявол так бажає тобі добраніч
 Так грає на тобі як на флейті
 Згадує Гамлета, чарує Офелією
 Як прекрасно бути чиеюсь мрією
 Легкою, невагомою і безнадійною
 Як марево в повітрі розчиняюсь
 Простору віддаюсь і розпадаюсь
 Бо слухала вітер по ночі
 Він шепоче мені, щораз шепоче
 Про ніжність, про руки міцні, залізні
 Про всю любов земну і небесну
 Крейди моєї не вистачило
 Я більше не в пошуках істини
 Мене з мене ніч випиває
 По краплі душить і роздирає

03.07.2020

* * *

Геліогабал

За звичаєм варварів він танцював перед вітварями
 Прикрашаючи себе золотими і пурпурними одежами
 Одягав на себе браслети з перлів і золоті тіари
 Хлопчик-бог став хлопчиком- тираном
 В фінікійських священних одежах, в медійських пишних нарядах
 Хлопчик-бог танцював в ім'я Сонця сирійського
 Він був богом шлюх і солдатів
 Римські легіони пошепки його ім'я вторили
 Убивали з його ім'ям на устах
 І іменем його любили

Посеред Риму, на руїнах всіх богів звідусюди
 Хлопчик-бог сотнями биків убивав,
 Розливаючи вино і благовонії
 В ім'я Сонця нового
 Старий Рим оновився кров'ю
 Вулицями розтікались міазми
 Хлопчик-бог кров перетворював на вино
 Від нього темні вулиці ставали прекрасними
 Хлопчик-бог, як і належить небесним світилам
 Жив так недовго, і вмирав красиво

01.07.2020

* * *

Життя не цукрова вата,
 Та і ми від води і сліз не танемо
 Трошки там туш потече
 Трішки в грудях поболить, попече
 Зіграємо в дальше-ближче
 Ти підставиш мені плече
 Я підставлю тобі підніжку
 Зіграємо в кому болячіш
 Хто перший закохався, того і ріж
 Загалом, все по дорослому, друже
 Хто вижив, розпетляв – тому і байдуже

27.06.2020

* * *

І немає тут правди, як немає істини
 Є тільки цей день в вині ігристому
 За просікою просіка і краплі просекко
 Від вина сухого всі ми трішки Ель Греко
 Драматизуєм часто і нагнітаєм

В кольорах трагічних пригоди свої представляєм
 Кому пригода, а кому і повішений
 Тут немає правди як немає й істини
 Я всміхнуся незначуще, повз проходячи
 Ти ж здригнешся, приціл на мене наводячи
 Ти триматимеш паузу гучну, як у Чехова
 І у спину вистрілиш випадково
 Просто пальці спітнілі сприснули вистрілом
 Просто ще одна пала жертвою істини
 24.06.2020

* * *

Венера в сьомому домі
 Риби пливуть за течією
 Скорпіон сам по собі
 Я не хочу бути твоєю
 Рік за роком, кожен дванадцятий тигр
 Що не рік, то чума і голод
 В серці у хлопчика Кая лід і холод
 Лід і холод
 Холод і лід – останні скрижалі
 Ми пішли на війну, на яку нас не звали
 Хто берсерк, а хто ретроградний Меркурій
 Венера в сузір'ї Водолія
 Заламується горизонт, я западаю за обрій
 Повільно за край сповзаю
 Хочу сказати хоч слово і замовкаю
 Ніжність заходів і сходів
 Колись було Чорне Сонце, казали вони
 Настав час великого переселення народів
 Проникаємо зі Сходу на Захід,
 Говоримо про рівноправ'я
 Досі вбиваємо за кольором шкіри
 Перепитуючи перед тим його сузір'я

Ти яким був Водолієм коли тебе вбили?
Який в тебе день весняного рівностояння?
Я все ще сповзаю за край
В передчутті кохання
Все ще ламаю оптику і кут зору
Блукаючи вулицями нічного Подолу

21.06.2020

Дарина МІЗІНА

Фемінізм

Жінкою
ніби дім старий виноградом
обростаєш шарами косметики й напівзабутими коханцями
Десятки обрисів тіл
Невагомих настільки
Що всі разом зливаються в одного примарного чоловіка
Стража твоєї чуттєвості
І лишається тільки згадувати, кому належала ця права рука чи об-
режна посмішка
Жінкою
Перетворюєшся на згусток тепла і впертості
Що його передають із рук у руки
Він, утім, так і лишається неприрученим
Знаєш, якщо спинитись надовго
Можна заглянути в вічі безодні
Що криється у тобі ж
Рідко показує справжнє обличчя
Й часом лякає до смерті
Але безодня – це і є жінка
Ніби дім старий, обплетений виноградом
Ніби кожен її коханець, але й жоден із них водночас
Ніби дикий згусток тепла і впертості
Ніби все непізнане у житті
Ніби все непізнаване в ньому.

* * *

- I just want to love u in my own language (c) -

до спекотності
прагнути

нашого марнослів'я
розмовляти іноземною
вдавати зовсім іншу людину
так значно легше
говорити про любов до тебе
пояснювати, що відчуваю
відчувати те, що пояснюю
рухами пальців до крові
втирати свої тлумачення
от — тепло
(і повільний видих у твою шию)
от — ніжність
(і кінчик язика заплітає мурашок на шкірі
вузликом)
от — холод
(і я на кілька секунд вилізаю з ліжка)
так чи інакше, це філологія і лінгвістика
стали моїми збудниками
амуніцією коханців
із двох протилежних точок світу
...
як погода
.сонце
..тут — вітряно
у нас свято
.цікаво, і як справляєте
..та, буває по-різному
посмішка.
...
вигадала цю мову
аби розповісти тобі про любов
і аби бути певною
що наші діти
знатимуть про неї більше

за поетів відродження
і нас самих

* * *

Країна мого перманентного громадянства
Має запах
Поту робочих, мастила і своєрідних парфумів безхатків
Її гімн — талий сніг /загроза грудневих б(л)уднів/
І дахи, що протікають
Країна мого перманентного громадянства
На смак масна й кислувата /як семиренки/
На дотик — колюча
і з тріщинами в дерев'яній кривій підлозі

* * *

Я годувала з рук
безпритульного пса,
що приходив мені до порогу,
руки твої – священні
губи твої – запечені
серце твоє – поганське
так говорив мені Пес
і я вірила
і вливала йому у їдло
тихі сльози ненависті
дикі рожі любові.

Марія БЛІНДЮК

1.
захід чергової пори року
та залишків твоєї свідомості
на підвіконні
банка з недопалками замість квітів
тютюном забиті щілини в п'яному мозку
що проїли терміти
ти привід до вбивства в пустій квартирі
хмара похмілля
образ статус-кво
майже п'ять років
тут гримить перемир'я

на чистих полотнах
розбите вино
пам'ятаєш кучері викладали щось подібне
до Ботічеллі?
тепер їх не стане навіть на оголошення
«волосся. куплю. дорого.»
шукала спокій
нині можеш вмитися ним
зранку і ввечері
ця зона радіоактивності
давно незаражена
фарби висохли
грифелі з'їдені
ще два роки тому симулювала температуру
як ознаку життя

так закінчились твої інструменти
відбули строк придатності

насправді
так і ти
скоро
закінчилась

* * *

ти раніше багато молилася
навіть коли гори тіла
в холодних стінах
старого університету
коли хребет зникав
під нігтями
ти стискала повіки
і тихо собі
Боже
Шакті
Маріє
і кожного разу
спускаючись липко зі стелі
після декомунізації чергово тіла
ти змивала з рук фарбу
ти складала всі олівці
за м'якістю їхнього характеру

того разу тобі здалося
що
ця примара
оселиться в домі
твоїх почуттів
що це буде те особливе
від чого почався
світ

ти знала, що зранку прокинешся і відчуєш

як під шкірою
під крихкими ребрами
з'являється ополонка
у водах твого внутрішнього Гангу

наступної зими
там ловитимеш кита
ти будеш на нього чекати
вивчиш усі відтінки
навчишся для цього писати аквареллю
та навіть кинеш курити

* * *

восени почало боліти
ламало все тіло
згодом зламало тобі руку
у відкриту рану вставила квіти
з букету що був
частиною натюрморту
частиною того кита

зима весна
і знову осінь
опіками ходила по шкірі
нудило чорнилами
рівне коло
вийшло кривими літерами
пальці підводили
все далі в ліс
не засинай у лісі взимку казала мама
світ почався з мавпи
в університеті вночі
нікого немає
безсонням ти впала

зі скелі
завмерла у ведах
незайманим полотном

* * *

риба починає говорити
якщо її викинути на сушу
недопалки з'їли метелики
посеред ночі вдерлися з криком
на підвіконні залишилась слина
шматок павутини
і трохи пилку

стінами зливається плющ

я дивлюся на стоси паперу
зайшли сюди навесні
саме зараз
запах давно випитого
запах фарби
купа комах
і на стінах плющ
у старих квартирах прокидається віра
у щось більше
ніж просто
дощ

2.
захід прикурений від газової плити
відображає старого безумця
діти під вікнами панельних будинків
складають легенди
жив чоловік без жінки
щовечора ниткою погляду

приставав до сукні з собакою
слідкував сірими джунглями
аж до чорного парку

у спеку тканина повним штилем
висіла в просторі без жодного руху
собака мляво гойдався поряд
іноді облизував руку трохи зволожену потом

вітер матерію збуджував
грався із псом фігурами
біг за ним драконом медузою
чіплявся веселим сміхом за хвіст

приставши до зляканої звірини під зливою
сукня стікала в асфальт
подерта залізом стоків
схожа на піратський прапор

якось сонце вже закінчувалось
голуби різали хмари
мало бути вітряно
чоловік готувався фантазувати
синтетичні примари біля волохатих лап
ожили ліхтарі
розпалені жовтим вікна
кличуть дітей додому

він чекав до півночі
прогулявся очима до парку
марно

цілі плем'я ганчірок
голі ноги взагалі без дрантя

сукню з собакою
він не знайшов

кажуть
тоді втратив розум
перестав голитися
пустив бороду до землі
і зловив голуба

тепер
як тільки розгоряється небо
між будинків ходить чоловік
бородою дражниться вітер
під сонцем вона падає ліниво вниз
за нитку він тримає птицю
що ніяк не реагує
на тканину його бороди

Вікторія КНЯЗЬ (СОЛЯРОВА) Студентка 2 -го курсу КТМ

Війна навпаки

Війна іде. І де війна?
І всі кричать: «Іде вона!».
Куди іде? Вона стоїть!
Стоїть і їсть дітей чийхось!
Солдат іде. І де солдат?
Лежить в труні, бо влучив град.
І мати плаче: «Сину мій!»,
Ота «війна» – потрібна їй?

Дитя іде. І де дитя?
Ще й не говорить до пуття,
А вже сидить і плаче тихо,
Воно ж бо зна, що то за лихо.

Ідуть дощі. Дощі криваві.
Війна гримить в небі громами.
Болить у тебе в голові.
Іде війна. Війна де і.

Серце

Я знов вивертаю себе всю назовні.
Витягую душу свою по струні,
Шукаю відповідей у вині,
І стискаю від болю скроні.
Вже змиритися час, що не мій,
І відректися від цієї любові.
Я знаю – я мушу! Я просто повинна!

До чого тут доля? До чого життя?
Я грішна? Ось вам моє каяття!
Тільки давно втратила віру,
І зрозуміла, що я не та.
Та і він не той. Тут все закономірно.

Він приходив, коли йому заманеться.
Дияволом, Богом являвся у сні.
І я жила від весни до весни.
Чому йому досі не йдеться?
Він ледь в двері постукати встиг,
А у мене майже зупинилось серце!

Вночі

Спить сонце у своїх покоях,
І блідий місяць по небу бродить,
Я, як завжди, на підвіконні
Свою німу складаю сповідь...

У філіжанці холоне кава,
серед думок мною забута...
Де те життя, що я шукала?
Де сльози, радість, гріх, спокута?

Чому є тільки сірі будні,
Де завтра схоже на учора?
Де люди, в кайдани закуті,
Дотримуються лже-законів?

Тут кожен знає своє місце,
Де крок вперед і два назад...
На скроні болем думка тисне:
Я залишилася одна...
В куток забилася Надія...

Любов і Віра вже пішли...
У темі холодній свічка тліє,
І шепче ніч: «Засни, засни...»

Сиджу закутана у ковдру...
Деся за вікном клекоче птах...
Минають будні монотонні,
Змикають вії на очах...

Черговий віршик

Ще один. Черговий.
Не сотий навіть, а мільйонний.
В них з головою, як в запій,
І келих з ними твій бездонний.
Зробила з себе ти бездомну,
А потім келих опустів.
Зате ще один «з любов'ю»
Черговий віршик на листі.

Перечитаєш, закреслиш.
Ти ж завжди щось там виправляєш.
І де ти тільки їх береш?
Натхнення звідки ти черпаєш?
Ти ж навіть зовсім ще не знаєш,
Ні термінів своїх, ні меж.
Колись так душу всю програєш
І не помітиш, як помреш.

Ангеліна МАЧУЛКА

4-й курс, мистецька журналістика

Моє перше

Моє перше, неждане, негадане,
Несміливе, на помилку схоже,
По-священницьки, з запахом ладану,
Стало в серця мого на сторожі.

Моє перше, тоненьке, незграбне,
По-цнотливому чисте й невинне,
Позолочене і безпорадне,
Знайшло силу на явку з повинною.

Моє перше, порізане, зібгане,
Потолочене, снігом притрушене,
Посоромлене, зражене, зірване,
Зі сльозами миритися змушене.

Моє перше, тремтяче, згорьоване,
описаним болем принижене,
Так по-підлому й грубо обплъоване,
Зі сльотою й багнюкою змішане.

Моє перше, відроджене, свіже,
У трояндах і тиші завітчане,
Вже відтале, зворушене, ніжне,
Знову скорене, знову розвінчане.

Моє перше, запалене пристрастю,
В темних сутінках палко ціловане,
У взаємній запевнені вірності,
У кайдани солодкі заковане.

Моє перше, прозоре світання,
Так нещадно і холодно спечене,
Нездійсненне палюче бажання —
Це у грудях померти приречене
Моє перше велике Кохання.

Квітка

Ця квітка народилась у серпневу ніч,
І вітер ніжно пестив її пелюстки білі.
І з тихим-тихим леготом летіли навсбіч
Закохані у квітку лебідоньки стокрилі.
Бо ще ніхто не бачив подібної краси
На грішній цій землі, на небі споконвічному,
І навіть побоялися краплиночки роси
Торкнутись цих пелюсток в зареві космічному.

І навіть дивувалися солісти-солов'ї
Цій лагідно-цнотливій і напівміфічній,
Опівночі народженій в Венериній крові
Красуні білолицій, буденній і магічній.

І місяць, що гондолою по небу пропливав,
Зітхнув і ледь всміхнувся доньці білоперсій.
І вітер вже не пестив, а лише сповивав
Ту квітку у жалі і в радості небесні.

А зорі, що спліталися у Чумацький Шлях
Промінням срібнодзвонним, весело співали,
І вільно дрейфували в опівнічних морях,
І пил свій магнетичний квітці посилали.

І сяjala вона, мов Божа благодать,
Іскрилася, мінилася і з жаром пульсувала.
І світу все здавалося, що треба помирать,

Як квітка ця зів'яне. Вона все чарувала.

І легко тріпотіла, як в руках коханця,
І вабила тим світлом, що їй послали зорі,
Та не спинила жайвора, ранкового посланця,
Ця квітка піднебесна — її спіткало горе.

На сході жовто-ніжно, а потім буряково
Вставало собі сонце. Квітонька завмерла,
І синім-синім полум'ям у трелях світанкових
Пекельно зайнялася. Сестриця зір померла.

Ненависть

Мені легше дивитися в люстро,
Як воно розсипається в друзки:
Біль в руці відчувається гостро,
А у скельцях не я, лише пустки.

Я б відрізала в себе волосся,
Та не буду — воно кучеряве.
І на дідька воно лиш здалося?
Я ненавиджу коси русяві.

Я ненавиджу те лиш, що в мене,
І люблю я все те, що у когось.
Я б відрізала зайве від себе —
Не торкнулася б тіла чийогось,

Цілувала б всі вигини, вгини.
Не моє — значить, бог потрудився,
Я картатимусь точно до згину
Через стегна і рими. Проснися!
Не змія я і шкіру не скину,
В ній ще жити і жити. До скону.

А проте я раніше загину,
Не носитиму шкіру соромну.

Я тікатиму швидко, незграбно —
Не втечу, бо від себе не зникнеш.
Я співатиму оди нахабно
Не собі, ні, — тобі. Ти ще звикнеш.

І я щиро дивуюся красуням,
І не заздрю — ні краплі, нітрішки.
Якщо чесно, то я заздрю дурням:
Вони в мирі з собою — розкішно.

Для них смерть — щось далеке, старече.
Не дурні вони — просто щасливі.
Я люблю чорний колір чернечий,
Я люблю покричати тужливо.

28-29.06.2020

Вірш про те, як могло би бути

Коли блискавиці влучали б у землю
І криво сміялись на обрії сходу,
Ми б мовчки дивились обоє у стелю,
Ти був би для мене громовідводом.

Коли барабанами стукали б краплі
Об наші з тобою маленькі віконця,
То ти малював би мені дирижаблі
У теплих обіймах весняного сонця.
Коли грім ревів би пораненим звіром
І рев той котився б, як хвилі у морі,
Закутаний ніжним любовним ефіром,
Ти пісню співав би в тужливім мінорі,

І бив би у змучені струни гітари,
Казав би, що любиш, і пестив волосся.
Ти був би справжнісіньким сином гітани:
Усе, що сказав би, — усе би збулося.

Ти магом би був — я б ставала глухою,
Не чула б опівнічні дикі погрози.
Ти легко повів би тонкою рукою,
І зникли б із обрію смутки і грози.

Ми б спали, як діти, у ліжку одному,
Сплелися б тілами, з'єднались душею,
Молитви складали б коханням земному —
Ти був би моїм, я би була твоєю.

18.08.2019

* * *

Вона пахла солодкими квітами,
А він – пристрастю, вітром і свіжістю.
Вона ладна була пити його літрами,
Він впивавсь її ніжною блідістю.

Вона пахла вином і цигарками,
Він – горілкою й кавою разом.
Вони жили коханням і сварками,
Ніби змушені владним наказом.

Її губи духмяніли вишнями,
Він пахнув поривами з моря.
Вони мріяли в запалі грішному,
Що ніколи не знатимуть горя,
Бо він знав її запах волосся,
А вона – його запах сорочки,

І здавалось, що все відбулося,
Бо ж коханню не треба відстрочки.

Але бриз вже не віяв на неї,
Та і з вишень злетіли пелюстки.
І, на жаль, не було в них ідеї,
Як уникнути чорної пустки.

І він втік, захопивши з собою
Її вишнями з'ятрене серце.
А вона, зі сльозами й журбою,
Усе сипала на рану перцем.

Їй боліло, пекло і шпигало,
І їй біль той ніхто не пробачив.
І скільки б століть не минало,
Її більше ніхто і не бачив.

* * *

Скільки дівчат ти сп'янив?
Скільки дівчат одурманив?
Скільки із них ти спинив,
А скільки уникли омани?

Скажи, ти хоч раз покохав?
Ти хоч раз куштував свої сльози?
Ти лиш відповідей всіх уникав,
Ти писав не поезію — прозу.
Пішаками ти ходиш — як хитро,
Тузи залишаєш в запасі.
Любов мовби звіяло вітром —
Ти вмієш тільки кохатись.
Скільком шепотів: «Ти прекрасна»?
Із котрими лягав ти у ліжко?

Скільки лишилось нещасних,
Чи лиш я — недочитана книжка?

Скільки їх? Скільки їх? Скільки?
Я знаю, що ти не рахуєш.
Для тебе це ігри і тільки.
Забув її вже — ще цілуєш.

28.07.2020 — 01.08.2020

Уляна ЛІСОВА

1 курс, освітня програма «ВДМР» (Видавнича діяльність і медіаредагування)

Обожнюю читати (люблю детективи і казкові сюжети) та малювати. Улюблені письменники — Всеволод Нестайко, Ганс Крістіан Андерсен, Василь Симоненко та Ліна Костенко. Мрію писати і видавати свої твори.

1.
Пора осіння...
Падає осінній тихо лист
на землю, оповиту туманом...
Чаклунка-осінь справді має хист!
Дивіться, як усе розмалювала!

У небі пролітають журавлі –
і їхній сум розноситься у далі,
І відлітають у чужі краї
разом із ними їхні поривання.

А я стою, дивлюся їм услід
і знаю, що буду їх чекати.
Прийде весна, скажу я їм: «Привіт!
Мої орли! Мої ви соколята!»

Падає останній тихий лист,
а в серці почуття уже немає.
Прощай, тепло! Прощай, мій любий хист!
На серці порожнеча сумно грає...

10.2019

Ліка МАЧУЛА

*«магічна, але не казкова
люблю любити і людей
вірю, що м'ятно-лавандовий чай і фільми Лінча врятовують світ»*

1.
я прийшла сюди знищити щось невимовно красиве.
мені байдуже: стилос, стилет чи банальний свинець.
анестетики-сни, тонкострунний терпець
й хай палає напалмом чесне й правдиве,
ерго.
виріжу виважу випалю з серця назавжди
крізь тенета зіниць препарую розпечений біль
за лаштунками криється пекло і цвіль
плідні елементалі розрадного плачу
бачиш?
плачеш бо знов в океан непокори й напруги
я твій човен пливи розвертаючи час безнадій
бийся воїне не на життя а на смерть шаленій
як літак що врізається каменем у злітну смугу
і палай.
я уламком тобі розпорошеним стану
бо лиш те має цінність що вмерло колись у вогні
не існує давно невимовно красиве в мені
я не можу сказати чи це хоч колись існувало.

2.
закордонно кипучими хмарами знову
лізеш в мозок вгризаючи ласий шматок
теплий лагідний притиск чола до стіни —
до розмови — кривавишся — крихітна повинь
непомітно зникаєш в обіймах кісток

і духмяних як трави зіницях просторих
 я вихоплюю доторк – від себе жени
 ледве вбачений зойк ледве змовлений спогад
 розвертаю назовні загарбаний страх
 пурпурово-кварцовий німий хворобливий
 розворочений — бога чи мене клени —
 в молитвах до Анубіса чи сатани —
 Лінча сни споглядай на закритих очах
 ця ненависть замішана в резусах крові.
 ранком пахне розбурханим в ніч чебрецем —
 сталлю слів — станом сліз — трохи денатуратом —
 пахне ним нерозривно. я стала б ченцем
 задля того, щоб ти мене звав своїм братом.
 по химерних судинах виходжу на лови
 живоплотами правди до згарищ чуток
 принагідно зотлілих мене протягни
 до світанків розірваних міжпросторових.

3.
 бо любов моя — це хроніки братовбивства
 наче бог правосуддя сліпа глуха і німа
 через нутрощі й душу патрає мене до істини
 але там вже тупа безкордонна гнила пітьма

смерть душі — це не страшно, страшніша в'язниця волі
 дика шизофренія тебе в моїх псячих снах
 та й не пес я зовсім бо кінцівки короткі й кволі
 я холодна весна первозданний жорстокий страх

знаю знов прийде ніч самотності і зневаги
 знов криваві сліди і артхаусне кіно
 знову поруч не ти і в цьому моя перевага
 бо від тебе зірвалося б серце моє давно

бо любов моя — це хроніки маказизму
 наче вірності бог розчарована і сумна
 через чотирикутник прямуємо до єдинства
 дай мені віри боже!.. та й цього в тебе нема.

4.
 в течіях твоїх вен почуваюся наче вбивця
 наче зброя я ще не доведена до ладу
 я кохаю тебе — попаплюжено дико й ницо
 я зламаю тебе розірву на шматки й вкраду

я боюся тебе несвідомо як хижа кішка
 некерований страх хай панує віват йому
 я зрікаюсь тебе я благаю тебе залишся
 ти підеш я змовчу і настане кінець всьому
 десь в нейронах слова феєрверки повільно гаснуть
 в'язні серця чий голос для тебе завжди табу
 і навіпамацьки сліпо складатиму фрази пазли
 щоб плести неофітську невтямлену ворожбу

так кохають лиш біль божевілля або зневагу
 самовіддано й грубо в полоні хтонічних сил
 самознищитись щоб хоч на мить втамувати спрагу
 поховай мене ніжно розвій мене наче пил

5.
 ти болиш мені наче синець на зблідлій шкірі
 бо у ньому ще тліє везувій твого тепла
 ненаситні такі невблаганні ми дикі звірі
 і в зіницях клубочиться первісна дика імла
 я благаю тікай та ще дужче заманюю в пастку
 помолися за мене ступаючи на ешафот
 позбуваюсь тебе простягаючи право на власність
 і недопалок ночі малює мені цейтнот

ранок палахкотить і кривавить подерті штори
ти болиш мені чуєш болиш мені звідусіль
розчини моє тіло смарагдовим мертвим морем
стань мені маніфестом розбурханих божевіль.

Ольга ДУДЕНКО

«Я навчаюся на другому курсі освітньої програми “Медіапродюсування”. Серйозно почала писати у 9 класі, а в 11 видала свою прозову збірку. На карантині раптово для самої себе написала перший вірш: слова дуже легко склалися в рими й потребували форми та висловлення. Досі впевнена, що тільки у творчості та креативних проєктах я можу бути на 100% справжньою й максимально використовувати власний потенціал. Люблю мистецтво в усіх його проявах та нестандартних людей, які завжди мислять цікаво».

* * *

можна згадати зроблене,
просто торкнувшись ліктями
небо — найкращий колір
хмари — душевний мінімум
можна обличчям до сонця
можна волоссям у вітер
тільки — лишатися добрими
тільки б — чекати літа
слухати тишу балконну
дихати, ніби востаннє
бути постійно сонним
бути постійно віддаленим
дозволити думці літати,
а рот прикривати марлею
любити життя в усіх проявах
любити світ з його плямами
день пізнавати по нотах
знати, чого ти вартий
писати червоним в блокноті:
літо, давай без траблів.

сонцем дивитися в небо
дім — твоя барикада
все, що насправді треба, —
любові і мармеладу.

04.04.2020

* * *

слухай: настав момент віддячити всім за моє тепло
за те, що так чи інакше вживлюю в мозок те, що втекло
слухай: стільки думок громадиться в твоїй голові
ніби виструнчене суцвіття колосу у траві
відкривай далі заховані в моїй темряві острови:
це я пожиною всі голоси і під шкіру ввожу любов
ховаю від тебе сумніви й розбиваю коліна в кров
я не знаю твоєї адреси й навіть твого ім'я
нащо б моїй голові знадобилась така маячня?
і коли я присяду тихцем на твоєму плечі
ти ламатимеш звичні у власній утробі ключі
поглинатимеш п'яно міських поїздів ковток
тільки б голос твій раптом вночі просто так не замовк.
я тягнутиму голос з твоєї гортані
і витягну дим
я шалена, як підліткова любов чи суворий режим
ти пірнеш в моє тіло, як діти пірнають у сон
наші тембри звучатимуть жовтими ріками в унісон.
я не знатиму твоєї адреси й твого ім'я
нащо б моїй голові знадобилась така маячня
а ти, людино, завжди питатимеш, у чому річ
тому занотуй ім'я моє: Літня Ніч.

29.06.2020

* * *

пам'ять оголюється — знання залишаються.
скільки вітрів промайне між деревами?
діти рахують на пальцях станції,
щоб зберегти любов під ребрами
неоковирно, незграбно і поспіхом
наша любов — ніби жовтими фарами
в темряві буде оранжевим вибухом
а під час зіткнення стане сигналами
ми перетворимо світобудову,
перегорнемо минулу сторінку,
потім напишемо післямову.
— згадають?
— згадають. повір мені.

19.08.2020

* * *

тому що сьогодні не може бути інакше
ніч підвернула ногу і різко зникла
світ — це насправді тісне й невгамовне ледащо
світ складається з дум і дарованих квітів.
ніжним сиропом гусне твоя рішучість
їй не стерпіти краси, любові і люті
природа показує всю примарну жіночність
щоб потім спалити мости й показати зуби.
волосся спадає на комір рівно і м'яко
наші скелети не в шафах, вони в кишенях
спробуй знайди в своїх недолугих натяках
намалюй в голові на занедбаних чорних хрестиках.
новинною стрічкою можна було б і вбити
будь-який гнів тривожить своїми гронами
ми лежимо горілиць на полі мінному
тут є фотозони в високих і жовтих соняхах.

тому що сьогодні вже буде зовсім інакше
ніч розгорнула ковдру й свої вітрила
світ — аж ніяк не крикливе мале ледащо
ми проростаємо в ньому думами й квітами.

29.09.2020

Квіта АЛЕЙНІКОВА

«Я та людина, що любить творити, незалежно від настрою чи погоди»

1.
Чому не можу вимовити й слова?
Чому боюсь сказати просто так?
Чому лякає чути це: «відмова»,
А волю взяти тяжко так в кулак?

Міркуєш довго, потім весь дрижиш,
І серце вибігло — його ти вже не зловиш,
Неначе мрець на ліжку десь лежиш
Та навіть слова більше ж ти не говориш.

І розумієш: я ж був сильний духом
Куди пропала впевненість в собі?
Мабуть злетіла разом з білим пухом
Й тепер лежить в багнюці на землі.

От що мені зробити, щоб сказати?
Сказати все, що хочу донести?
Щоб думка линула за межами кімнати
В якій залишилася я на самоті.

В уяві все так просто, а на ділі...
Коли ще й інші вносять коментар
Температура скаче у моєму тілі
А в голові ламається ліхтар

І ти кричиш: «Та годі вже вам, досить!
Замовкніть, ви дратуєте усі!»
Такий порядок щастя не приносить,
Та помічають так у всій красі.

Тепер ти можеш висказати все
Чому? Бо злість єдиний фактор:
Вона плоди цікаві принесе,
Оскільки діє як великий трактор.

Як хочеш говорити — говори
Ніхто не заперечить, якщо певен,
Що зможеш сам піднятися догори
Хоча б на ту вершину в Штатах — Еллен.

Комунікація — агресія, сказали
І знаєте, це правда назавжди,
Бо фарбами мої слова заграли,
А із душі пропали холоди.

2.
А ти відчуваєш це?
Ні? Відчуваю лиш я?
Можливо для когось — все,
А для когось — просто слова.

В душі моїй сяє надія,
Мозок вважає — дурня,
Проте це лиш моя мрія,
Яка спішить в небуття.

Людям відверто начхати
Хто ти? Який ти? Життя?
Так, жити потрібно вміти

Тож досить цього ниття.

Ти зможеш усе, що потрібно
Те, що захочеш сам.
Живи, без всіх, самотійно,
Не вір чужим голосам

Тоді знайдеться надія,
Повернеться віра і мрія,
Що здійсниться просто вмиль.
Людям, як ми, таланить!

3.
Так неможливо жити!
Що ж, заперечити можна?
Я хочу і буду любити,
А ти, пробач, неспроможна.

Я буду любити ранок
І ніч на своєму ґанку,
Піду зустрічати світанок,
Влаштую з друзями п'янку,

Радітиму з того, що маю,
Ба, навіть промінчик сонця.
Я, знаєш, постійно гуляю,
Хоча і не маю хлопця.

Життя і щастя — не гроші.
Повір, можна жити просто
Потрібні лиш друзі хороші
Й не так відчувати гостро.

Доля свиню підкладає —

Таланить не кожному, чесно,
Не кожен трон посідає
Й не всім в допомогу весла

Щоб вибратись з цього болота
Потрібно вміти любити
Доволі тяжка робота
Проте лиш так можу жити.

Микита ПАВЛІВ

4-й курс, АВМ

Comme ci comme ça

Такі часи, сучасний світ. Такі митці, та інші в них рядки.
Такі дороги, висмоктують з нас сили.
Таке ніщо, і ми існуєм в ньому.
Ні добре, ні погано,
що час вже не лікує.
А вітра змін давно вже і не чути.
Такі ось дні, вони усі однакові.
Такі і ми, свідомо перелякані.
І світ, який палає у вогні протистоянь.
Ні добре, ні погано,
що зараз кожен сам за себе.
І ти не знаєш,
де має прозвучати фінальний твій акорд.
Такі дешеві миючі в нас засоби.
Якими не відтерти всього того лайна.
Таке шалене мітингує в нас людство.
Правила зграї свідомо топче ногами.
І так, потихенько, ми рухаємось уперед.
Конкретизуючи: «владу – народу!»
Ні добре, ні погано,
що наше життя не має значної ваги.
Такі ось перетворення націй.
Бути осторонь вже не може бути ніхто.
У квадрат Малевича трансформується світ.
Пітьми полотно нас накриває.
І ми, наче уві сні, але такому реальному.
Ні добре, ні погано,
що наше життя нічого не варте.
Вартість сьогодні може мати лиш час.

Марія ЛОХМАТОВА

4 курс, мистецька журналістика

“Перший свій вірш я написала в 10 років на уроці математики – і з тих пір поетичні рядки народжуються в моїй голові приблизно щотижня. Я не можу сказати, що все вигадане мною – про мене та мою історію. Здебільшого це плоди натхнення від переживань чужих людей: із фільмів, книжок, розповідей друзів або ж усе разом. Та все-таки добра третина моїх віршів створена на базі саме власного досвіду”.

Не Марія

Мені хотілося б казати правду,
Але не відрізняю, де вона.
Навчи ж мене так пробачати зраду,
Як рік тому тебе навчила я.

А може, краще, щоб ми й не зустрілись?
Можливо, нам окремо пощастить?
Мені так сильно зараз захотілось
Порадитися з тим, хто вік мовчить.

Брехня – моя двоюрідна стихія,
У шафі загубився револьвер.
А звать мене насправді не Марія:
Для вас я – просто третя із сестер.

Прохання до світу

І як почорніють мої очі,
Відбили їх порошком любові.
Навіть якщо я цього не хочу,
Якщо навіть я помру від болю.

І, коли мене не стане знову,

Повертайся до мого життя.
Нагадай мені оцю розмову,
Бо сама впаду я в забуття.

І, можливо, я не зможу встати,
І сидітиму внизу сама.
Це не ти навчив мене літати –
Вчителя мого давно нема.

Хоч не всі засвоїла уроки,
Мої крила люблять ліхтарі.
Може, то не світ такий широкий?
Може, просто ми такі малі?

Не лови мене, коли літаю –
Краще подаруй ще пару крил.
Я так хочу там за небокраєм
Відшукати щастя небосхил.

Минуле

Поглянь на фото. Тобі тут двадцять.
Ти посміхалась, дивилась в небо.
Ти не боялася закохатись
І брехати тоді ще не вміла.

Ти говорила, що треба плакати,
Щоби від серця сміятись знову.
Наполягала, що в дощ і в мряку
Слово завжди залишиться словом.

Ти розказати людей не просила
Те, що тебе не чіпало зовсім.
Так. Ну, а ще не боялась весілля –
Зараз для тебе страшна навіть осінь.

Все пам'ятаєш? Любити кортіло.
Ти знаєш мене до останньої плями.
І навіть якщо альбом наш закрила,
Ти не забудеш усе це з роками.

Ти не забудеш. Нема на це сили.
Так, все минуло. І що? Хай так буде.
Так, нас з тобою на хвилях змило,
Та це найкраще у світі чудо.
Про кохання

* * *

І як мені почати забувати
Те, як ми вдвох готуємо обід?
Наш суп знову трохи солонуватий –
Із мамами порадитися слід.

Вмикаєш ти у спальні телевизор
І просиш собі подушку жорстку.
Вночі вже другий тиждень дрелять знизу,
А ще шкарпетки я знайшла в кутку..
Можливо, то були мої – не знаю.
А може, їх туди наш кіт поклав.
Моїй шизофренії нема краю,
Та ще й кота з собою ти забрав!

І як мені тут наодинці жити?
Без тебе – як без Ейфеля Париж.
Нас Бог не посоромився ділити,
Але ти й досі ніби поряд спиш...

* * *

Привіт. Ну що? Котра уже година?
Хто запізнився з нас? Не розумію.

Ти знаєш, що ніхто не буде винен
У тому, що любити не уміє?

Тримай мене. Підстав касиру жменю.
Я – та цукерка, що дали на здачу.
Але, будь ласка, не клади в кишеню,
Бо випаду, а ти і не побачиш.

Я – гроші. Скинь мене собі на карту
Або відкрий рахунок під відсоток.
Я сподіваюсь, що не зовсім варта,
Щоб витратив мене так просто.

Я – сувенір. Магніт на холодильник.
Ти вкрав мене на ярмарку в суботу.
Повісь мене. Хай руки будуть вільні.
Чи подаруй якомусь ідіоту.

* * *

Я серйозно боюсь набирати твій номер.
Телефонні гудки розриватимуть груди.
Хоч думки мої трохи тримають ще форму,
Але очі твої я не зможу забути.

Не втомилося ще моє серце скажене
Працювати за двох, коли мозок ховаю.
Хоч і знаю, що ти так далеко від мене,
Але руки твої на собі відчуваю.

І нехай мені кажуть, що я ненормальна.
Я вже звикла до цього огидного бруду –
Бути чесним тепер наче не актуально,
Та чомусь все одно я брехати не буду.

Так, брехати не буду, що я не сумую,
Адже ти все це знаєш, і сам розумієш.
Кожен спільний наш спогад постійно смакую,
І повільно потроху сама порожню.

Артем ЄГОРОВ

Студент Інституту журналістики.

«Я пишу поезію для того, аби вивільнити накопичення думок всередині себе. Вона допомагає мені концентруватися на тому, що справді важливо тут і зараз».

* * *

Поза зоною озону зону креслить зорехід
Між зірок прозорих ззовні знову падає під лід
Знову листя знову димка над проспектом по воді
Знову ззаду заспів приспів як завжди повір мені
Зими зими зимка зиски за фіранкою подій
Заборонена колиска заборонених ідей
Хуртовини замалими зранку видалися нам
Знову зроблені картини на картинах Індостан
Знов розбіглися по колу знову кола а не спрайт
Знову кинуті у кому знову black і знову white
Знов нікому не відомі знов окремо знов зоря
Знов не скажеш що кохаєш не почуєш я тебе
За кермом за рогом здавна рік за роком день за днем
Ми забули закохатись десь у вирії проблем
Кисню більше вже не має
Точка
Крапка
Без кінця
Поза зоною озону поза зоною митця

17.09.2019

* * *

і навіть те, що я тримав між пальців, як сигарету,
крутив, вісь ламаючи вздовжки і вшир,

це сонце, твій вимір, свою непотрібну планету
 чи планету непотребу, кинуту наперекір...
 і навіть той факт, що осінній факт-чекінг скінчився,
 і всі небилиці, як листя, до біса пішли під сніг,
 нам все ще бракує води та кисню,
 а замість цього суцільний смог, і він нічого не зміг...
 і навіть те тіло, тепло, телевежа і телефонія,
 забравшись на небо і подумки впавши униз,
 триматиме руки на шії, і шия раптово зание,
 і буде бруківка вкладатися в новий узвіз...
 і навіть коли трилогія обернеться віршем,
 без фабули, крапок, без сенсу і без кінця,
 останні слова будуть зовсім поганим рішенням,
 й три крапки зомліють біля закритих дверцят...

10.12.2019

* * *

Текіла, ти kill me,
 You have being s[h]oting me весь день і всю ніч,
 Сидимо з тобою десь поряд, десь пліч-о-пліч,
 Тримаємо руки, загартовані склом і водою,
 Ти kill me.
 Мені так добре з тобою.
 Розливаю тебе на підлогу. Переступаю чемно.
 Даремно.
 Ніч каже it's up to you to decide. Темно.
 Прибрав усі думки. Сховав їх в шухляду.
 Excuse me. Ніяк не дам собі раду.
 Забув про дощі, що говорять зі мною крізь скло.
 Помилився. Випив, але не тебе. Перепрошую, next door.
 Текіла, you have me killed. Безболісно.
 А за вікном сонце, весна і проліски.
 Текіла, ти вбила мене. Ти й досі мене вбиваєш.

І вб'єш іще. Я знаю.
 І ти це знаєш.

09.03.2019

* * *

Ти будеш закоханим. Тобі буде дев'ятнадцять чи двадцять.
 Ти будеш ходити крізь вулиці надто похмурим чи грізним.
 Любов буде тікати від тебе крізь пальці
 І буде ховатись у надщерблених призмах.

Ти будеш вистукувати дверями свою рапсодію,
 І твоїми коридорами нестиме її луна.
 Ти будеш взимку вдягатися не по погоді,
 Чи не по тобі буде вдягатись вона.

Ти раптом почнеш до нестями багато курити,
 І в тебе десь завжди буде червоне вино.
 Відкриєш для себе нові паралелі, нові широти
 І, можливо, проб'єш для себе подвійне дно.

Ти будеш заламувати пальці, лузкаючи їх, як насіння.
 І грати одну і ту саму мелодію у себе в голові.
 І щось заховаєш далеко від світу, у скриню, –
 Ця річ для них не важлива, але важлива тобі.

Ти будеш радіти похмурій, похмурій погоді
 І сірому небу, дощам і калюжам в серцях.
 Ти будеш збирати зірки, купаючись у безодні,
 І віднайдеши собі сенс в банальних, банальних речах.

Твій максималізм відкриє скриню Пандори –
 Нещадно, безболісно, швидко, без вороття.
 І ти полетиш на море. Подалі від суму, на море,

Де в такт хвилям лунатиме серцебиття.

Ти будеш закоханий. Ти будеш сидіти високо на гілках.
Ти будеш дивитися на вулиці, надто похмурі чи грізні.
Ти будеш шукати якогось нового світла
І будеш кидати слова, як фрізбі.

30.04.2019

* * *

Ти в цьому місті не спиш і майже нічого не знаєш
Ходиш навколо тої будівлі з потрісканим дахом
Збираєш останні секунди із прірви, з-за краю
Граєш ноктюрн на трамвайних дротах зляканим птахом
Ти в цьому місті місця собі не знаходиш
Навряд чи знайдеш якщо правду тобі казати
Дивишся в далечінь і як сходи в будинку сходиш
Чи скоріше як сонце в обіймах солодкої вати
Тобі місто це навіть вже якось здається зайве
Зайцем став їздити на дальніх міських маршрутах
Перечекай допоки це сонце хоч трошки зайде
І наостанок накриє небо фіолетовим парашутом
24.01.2020

* * *

В нетрі заліз і не виберусь звідси
Внутрішні органи вже дали збій
Відстань між відстанню
Пісня за піснею
Пліснява вивела слово 'злий'

Злий наче ранок злий все як злива
Сливи набухнуть і опадуть
Їж сухофрукти

Ріж свої сили
Сенсу не буде та буде суть

Сутінки різні криваві голодні
Гідні на все та не гідні нічого
Замало кисню
Багато водню
Круг поза кругом всередині кола

Коли ти вийдеш вже буде темно
Подзвін сповістить про це рано чи пізно
Рану загоїш
Дотепно тотемно
Зробиш паспорт відкриєш візу

Валізу спакуєш повернешся в нетрі
На три медальйони купиш валюту
Лютій прийде
І прийде в червні
Літо на зиму замінить люту

10.06.2020

Дарина ГОЛОВАНЬ

Студентка Інституту журналістики. «Чому я пишу вірші? Це відображення моїх почуттів. Все, що трапляється в моєму житті - вмиє перетворюється у рядки поезії. Проте часто я пишу музику до цих віршів. Співаю своє життя...»

Я відчуваю, що болить душа твоя, юначе,
Так мужньо терпить холод твоє серденько гаряче.
Лише дівоча посмішка зуміє припинити
Той біль великий і жахливий, досить сльози лити.

І закохався в неї цей хлопчина до нестями.
Він був врятований назавжди цими почуттями.
Лише її кохають його очі мармурові,
Лише її цілують його губи пурпурові...

Вона ж єдина в світі буде так його любити,
Зуміє в серці хлопця знову вогник запалити,
Його поранена душа нарешті розцвіте,
І буде їм обом світити сонце золоте.

Денис БУЛАВІН

*Про себе:
Звичайний студент Інституту журналістики. Пишу, бо так можна свої проблеми і переживання перенести на папір, тому стає легше.*

Я не можу собі більше брехати
Укоотре.
Знову.

* * *

Як боротися із болем,
Соромом перед собою?
І дати крилам кволим
Змити все водою.
Гіркою.

І кожен день іде війною.
Із самим собою.
Вкриється земля журбою –
Білою габою.
Невже те, що маю я,
Мені не належить.

І мертва та зоря,
Яка мені світила,
Коли остання сила
Усе погасила.

Я напівживий.
Не хочу більше бою.
Дайте... Просто... Спокою...

* * *

Ти породжуєш світло,
Але в душі лиш пітьма.
І хочеш бути, як сонце,
Але палиш все у прах.
І жити вільним, як літо,
Але в очах лише страх.

Ти хочеш бути, як зорі,
Але не вмієш літати.
І хочеш бути, як маки,
Але не вмієш буяти.
Ти хочеш бути, як море,
Але сльоза вже бринить,
А ховаєш все горе...
І не можеш так жити.

Кожен день як востаннє,
Неначе там буде краще.
Ти вдягаєш те вбрання,
І вже вмирати не важче.

Валерія КОЛОМІЄЦЬ

«Вони кажуть, що штучна я і несправжня». З таких слів починається один із віршів студентки Інституту Журналістики – Валерії Коломієць.

Валерія почала писати поезію давно, в років 13-14, але з кожним роком її натхнення не згасає, а тільки збільшується. На запитання «чому почала писати? Прийшло натхнення, чи, може, якийсь сумний досвід в житті підштовхнув на це?» Валерія відповіла: «Одне можу сказати точно, коли дуже погано на душі, вірші пишуться дуже швидко. Я їх називаю «страждальними» віршами. Тому що зазвичай, коли все добре, то і писати не хочеться».

Валерія нещодавно завершила написання свого власного збірника з поезією, щоправда, тільки в електронному вигляді. Але згодом планує віддати його у видавництво для друку. Також завела окрему сторінку в соціальній мережі для поезії, туди вона публікує всі свої творіння.

Анна Ледіна

* * *

Вони кажуть, що штучна я і несправжня...
Ти послухай! Що ж там...Не соромся!
«Нещира й загалом легковажна...»
Але ніхто з них не знає – знайомся!

Я готова за тебе нести твій терновий вінок
Всі синці твої сині аби тобі не боліло
кожен опік і кожен кілок
Моє тіло б у тебе забрати воліло.

Ця зима хоч на трішки б але була наша
Бог стерпіти б поміг холоди і морози
Щоб не день не рік а завжди

Ми любов несли крізь прогнози
Я готова стерпіти усі їхні «ні»
Всі відмови скарги й образи
Але якщо раптом ми вдвох і «одні».
То благаю не кажи нікому одразу .

* * *

Не тримай, відпусти мене в осінь,
Через сум посміхнись тобі в очі.
І лишитись, я впевнена, ти не попросиш,
Я швидко забуду події тієї ночі.

Я ще довго пам'ятатиму вечір...
Поцілунки, що солодші за цукор.
Ти сніся мені, снісь щоночі,
Не проси, я сама заберу твої муки.

Я пам'ятатиму довго обійми.
Що були на фоні літнього плачу.
Можеш не прощатися. Відставити. Вільно.
Я давно зрозуміла, що нічого не значу.

Підіграй, скажи, що здогадки хибні.
А тобі все байдуже. У тебе стандарти.
Підіграй, скажи, що потрібна.
Хоча ні, ти знаєш, напевно, не варто .

Вона. Не я. З тобою буду поруч.
Не я. Вона. Вночі тебе зігріє.
Вона. Не я. Тобі загляну в очі,
І вже не я. Вона. Від погляду твого зімліє.

Можеш йти, я тебе не тримаю...
На останок мені, як завжди, набреши.

Ти іди, я тебе на зовсім відпускаю,
Але давай, обережно, і себе бережи.

А нещодавно примарились мені твої парфуми.
Будь поряд з нею. Не вагайся. Я прошу.
Комусь із нас повинно було стати сумно.
Не бійся. Я сама тобі поможу.

Катерина БАБКІНА

*Цей яблучний спогад, що в випарах жовтня на шибиці осяде,
І запах трави, який разом з травою живе на горіщі.
Ми можемо стати котроюсь з цих сосен; ми можемо спати
В вологій траві, але сосни від того не стануть нам ближчі.
Шипшина багряна, і темний відвар із дубового листя,
І груші підгнилі у лісі в дні вітряні гупають страшно.
Ми можемо найбільше – хіба що пустити цей ліс на обійстя,
Але все одно він не стане від того своїм і домашнім.
Чужі і безглузді, ми тут галасливі вар'яти.
Так гірко, і зливи нічні обережні, що їх не піймати.*

* * *

Слухай, коханий, незабаром скінчиться осінь.
З'явиться іній і гаряча вода у крані,
А разом з тим відчуття, що чогось не досить
У великому світі, де ми живемо, коханий.
Ти ще хотітимеш містом вночі ходити,
І збирати листя, і палити ним у кімнаті,
І комуś надсилати повільні листи про вітер
І про те, що могло б по осені з вами стати.
Ти не хочеш почути холодну ранкову тишу,
Ти повіриш у те, що надворі не сніг, а злива –
Так буває, коханий, коли ти складаєш вірші,
Так буває, коханий, коли ти чекаєш дива.
Лиш сьогодні під ранок підпалиш листи, мов листя,
І будеш дивитись на відблиск вогню, коханий,
Бо – ти чуєш? – осінь – вона незабаром скінчиться,
і по ній із вами нічого уже не стане.
Вона дзвонить до Бога і палить гашиш.
А ти собі маєш все те на увазі,
Ти нормально їси і достатньо спиш

І не переймаєшся в жодному разі,
Що там у неї – нежить чи сказ,
Чи є цигарки і чи тапло в хаті.
І дзвониць до неї як бог кожен раз
О восьмій чи часом о пів на дев'яту.
Вона тобі сниться і мабуть дарма.
Ти думаєш, що тобі не потрібно
Знати чи спить сьогодні сама,
Чи з кимось до бога для неї подібним.
Ти маєш життя що такого хотів,
І все, чого ще дозволяєш хотіти.
Вона має рибу і двоє котів
І мріє хоч якось дожити до літа.
Що скажеш їй? Дівчино, час, він мина.
Підеш, перетворишся в мокру дорогу.
Ти зник як помер, але буде вона
За двох набирати щовечора Бога.
Ви навіть окремо врятуєте світ,
В вас є ж бо усе що для цього треба:
У тебе – вона, а у неї – дріт
До телефонної лінії неба.

Друкується за: «Святий Володимир». вип.1., Еклектика. 2007 р.

Роман ГОРБИК

Останні верлібри (прості мелодії)

01. Бріт-поп *Coldplay The Scientist*

Самотність – це життя, що стало немов під водою.
Твої рухи стають більше схожими на стогони.
Кажуть, хмари спливають тоді, немов потопельники,
Сині й роздуті, і цим трохи подібні до поганих віршів.
Так, це коли тебе немає в місті,
І я, що йшов з твоїм смаком у роті
Між дерев, самотніх, як пішоходи,
Намагаюсь крізь сон згадати слова з однієї пісні,
Від якої під шкірою починають жити комахи,
Нагадай мені ті слова.
Самотність – це прокушені до крові губи,
Це коли з одчаю випадає волосся
І нігті врастають у пальці.
Тепер ми знаємо:
Самотність – це коли люди бояться поодиночі,
Не відчуючи поруч чийогось переляканого тремтіння,
А своє власне душать в долонях,
Як чорних тарганів тиші.

02. Верлібр улітку *Jim Hendrix Hear My Train Comin'*

Враження, що життя не мине ніколи, -
Тільки це в мене лишилось,
Коли день розсмоктався, як набряк.

Вечір – це коли люди починають розмовляти пошепки,
в під'їздах знущуючись із нещасних консьєржів.
О четвертій ранку я залишу це місто
З його мешканцями, схожими на м'які іграшки,
І хай даремно на мене чекають
Краєвиди снів
Я мрію про безнадійну подорож
До берегів вигаданої річки
Я складаю верлібри, я даю волю уяві,
Я дедалі частіше вживаю займенник «я»
І стараюсь не думати не тільки про майбутнє.
Я так давно збирався поїхати
В мандрівку, з якої не конче було б повертатися;
Щоб навколо був червень,
Склеєний з куряви і дешевої музики.
Сідаючи у потяг,
Я виплюнув би пам'ять, як зужиту жуйку,
Хай прилипне вона до перону,
І залишатиметься там навіть тоді,
Коли моя подорож скінчиться.

Друкується за: «Святий Володимир». ч.9. Культурні війни, 2005 р.

Антон КУШНІР

Ульріка

Це такі їхні чоловічі штучки
Вийшовши на пенсію
Сидіти з вудкою на березі водосховища
Пригадувати як усе починалося
Пригадувати найбільші кар'єрні успіхи
Пригадувати
Усіх жінок
Які їм віддавались
Усіх жінок
Які в них стріляли
Намагатися зробити якісь висновки
І підсікати якомога обережніше

Спершу ти не помічаєш зв'язку
Навіть коли бачиш цих листонош на вулицях
Коли починаються постріли
Коли з'являються перші листи
Доправлені не за адресою
Через плутанину у поштових відділеннях
Не можна зупинитися
Але що ти вдієш
Коли для тебе кожен годинник – це друкарська машинка без кла-
віатури
Яка щосекундно вистукує пробіли
Це несла терпіти
Смерть приносять не кулі
Це роблять листоноші
І слина на поштових марках пахне
нашим страхом
і нашою ненавистю

думаю
це нас і виказало

ви просите тиші тиші що вам відомо про тишу
коли твої барабанні перетинки висаджені зсередини
як вікна після вибуху в адміністративній будівлі
політика в цій державі втрачає колір
як зябра
без доступу крові
роже вішає
задихається
ну як цьому зарадиш?
Ось вам мій відчай
Метушиться ніби зграя риби
Біля затягнутих сіткою отворів у дамбі
Думаєш – деś має бути вихід
Думаєш – одного разу вже вдалося
Думаєш – може проскочу

Тут тебе і підсікають

Хольгер

*I've got a picture in my head...
The Granberries «Hollywood»*

Можна сказати:
Уперше взявши до рук камеру
Я вже знав про все
Достатньо лише подивитись на світ
Крізь віконце відео шукача
Далі – справа техніки
Виставити експозицію
Витримку
Сфокусувати

Прицілитись
Не забути зняти із запобіжника
І вчасно перезаряджати
Раз і назавжди вирішити для себе
Що ти знаєш чого хочеш
І не забуваєш перезаряджати

Тепер я точно знаю що пам'ять –
Це просто велика фотолабораторія
У твоїй черепній коробці
Тепер
Коли кожна ніч минає для мене за проявкою старих плівок
Або переглядом найвдаліших відбитків
Я бачу розвішені для просушки фотографії
А на деяких навіть
Відбитки пальців від необережного поводження

Мені ніколи не залежало на кольорі
Просто червоне – це єдине можливе світло
По цей бік очей
Якщо не хочеш опинитись у повній темряві
Двадцять чотири кадри на секунду
Але вони все одно встигають вислизнути у проміжках

Хоча
Що ви можете зрозуміти
Цей голівуд у ваших телевізорах
Ці фотоавтомати у вашій підземці
Біс із ним
Це було того варте
Уперше взявши до рук камеру
Я вже знав про все
Усе одно – останнє
Що ти побачиш у житті

Це величезний фотоспалах
Намагайся не кліпнути

Друкується за : «Святий Володимир». ч.9. Культурні війни, 2005 .р.

Анастасія НЕРОЗНАК

Магістерка 2-го року навчання спеціальності “Арт-медіа” Інституту Журналістики КНУ ім. Т. Шевченка, журналістка. Закінчила кафедру журналістики та засобів масової комунікації Національного університету «Львівська політехніка». Найбільша любов та захоплення – світовий кінематограф, як класичний, так і сучасний. Розвиваюся у сфері кінокритики. Цікавлюся сучасною українською літературою та художньою фотографією.

коли ти приходиш – із міста відступає осінь,
ніжно здає позиції – чесна й свідомо поразка
і ось ти обіймаєш поглядом літа,
осінь сміється і не збирається до атак

коли ти приходиш – бариста розливає молоко,
аби ви разом чекали напої довше,
аби зачепилися словом – кутиком зірки
й сплітали сузір'я під шепіт кавомашини

коли ти приходиш – із міста відступає осінь,
у твоїх кроках завжди шумить літнє море,
зізнайся, скільки хвиль у кишнях твого пальта?
осінь відступає. молоко розливається в мову.

* * *

ось вона – жінка, в її імені гомонять лісові дерева,
до кишень своїх суконь вона складає суцвіття рим,
вони так пасують до ходи міської наяди-королеви,
в якій кроки завжди втраплять у радіо-ритм.

ось вона – кружляє в сріблясто-небесній сукні,
сміється терпким шампанським,

вивчає чужі сузір'я думок і секретів,
стишує місто поглядом – трохи шаманським

ось вона вирізьблює зайві хвили в осінній добі,
пліткує з деревами імені про власну (не)ідеальність
знає, як треба вступати в осінь і зберігати літо в собі
і як ріки долонь впадають у дельти волосся

якщо говорити з нею задовго, хоча б про погоду –
дерева з імені присплять у вітрах-колискових,
так само буває, якщо довго дивитись в річкову воду –
часом у дзеркало, та більше – чекати на повінь.

* * *

що ти знаєш про зимове чаклунство
самотніх походів до порожніх кіно,
де знервована жінка, натовлена людством,
рве корінчик квітка остогидлого вже давно

фільм, який починається з тиші і титрів
дружить в тобі за холодним і праним лАтте -
не знаєш нащо замовив цей кавовий витвір,
байдужий до цукру й вульгарно-молочного арту

герої не стануть вірні, кохані й щасливі -
за законами жанру й порожньої зали,
ці кадри, насичені кольором моря й оливи
чомусь тримають тебе серед глядацької панорами

ти один до кінця невдалого саундтреку,
зниклим західним сонцем у тьмянім екрані,
відкладеш післясмак у підшкірну теку
і загубиш її у відсутності власної рани
від любовно-кіношно-холодної спеки.

* * *

писати тобі у листах про порожні трамваї Подолу,
які іскряться перехрестями у коліях дроту,
про стареньких, що навесні продають вереск і матіолу,
а взимку - в'язані шалі і теплі шапки

оповідати як до міста приходить сніг,
як тихо ступає з п'ятки на носок
і як тане одразу, доторкнувшись тобі до ніг,
пошіптуючи що зима цьогоріч не вдалась

у листах перекочуватись з «ти» на «ви» і назад
танути разом зі снігом, уявляючи вираз обличчя,
коли ти переглядатимеш пошту
і мружитимеш очі від граматичних вад

закінчувати лист знову про теплий грудень
про те, як святково прикрашений Київ
всотувати холодне повітря у теплі груди,
тремким дотиком натискаючи «надіслати»

знати, що насправді листи летять у нікуди,
що твоя електронка завалена порохом-спамом,
що життя у онлайн, як і те, що подумують люди
не бентежать тебе так, як усі ці сніги і тумани.

Марія ІВАЩЕНКО

2-й курс, магістратура «Арт-медіа»

Василеві Стусові

Сто жахів твоїх, сто напастей.
Кричиш... волаєш.
А недовідомість крізь ще гарячі пальці
Зазирає в очі. Зазираєш й ти.

Обікрали...
Забрали тіло. Худе і хворе.
Поклали в яму. Сховали вірші...
А дух незламний взяти не змогли.
Він вистояв – не покоривсь.

Де зараз ти? Де розпач твій?
Де щастя днів «гріховних»?
Вже ти не тут. А там...
На відстані далекої душі.
І водночас живої.

Ти не відчуєш більш
Як поїдає страх і біль.
Твій біль розжовк, поблід,
Здійснив політ уздовж авіаційних смуг,
Залишив слід у спогадах близьких багряних душ.

Ти є! І вічно будеш ти.
Твій запал, міць і дух все ще живі.
І сто жахів твоїх, сто напастей вернуть
Вже на папері, пролітаючи віки.

* * *

Чому ми про це не говоримо?
Термінал у вогні...
За промзону бої...
Трьохсот вбито в Іловайську в котлі.

Чому ми про це забуваємо?
Наші ноги в теплі,
А вони на війні
Ледь розплющують очі свої.

Чого ми не кричимо, не горлаємо?
Їхня кров на землі,
Їхні душі в петлі,
У полони беруть кораблі.

Чого ж досі мовчим, не зважаємо?
Ми у тихому сні,
Сонце сяє в вікні,
А він гине десь там вдалині.

* * *

Ти – моя. Я тебе не віддам.
Хай не сміють сторонні казати,
Де мій дім, «кто мне брат», ким є сам,
Бо я можу за тебе рубати
Язики чужоземних катів,
Боягузливих, лютих і падких
До незграбності нищих чортів.
Хай не сміють тебе геть торкати.
Ти – моя. Я тебе не продам.
Ні за гріш, ні за хліб, ні за блага.
Цінність рівняти з ціною – обман.
Бо історію, волю й відвагу,

Чи то в красному полі козацьких клейнод,
Чи в наш час за життя у Героїв, –
Не купують за безцінь двомовних угод,
А виборюють кров'ю і боєм.

{ΠΡΟΖΑ}

Вікторія КУДРЯШОВА, Владислав КІХТЕНКО

КРУТИ

*Війна, що йде з віків і до сьогодні
Війна, що забрала душі тих, хто прагнув зватись українцем
Війна мільярдів доль та однієї свободи*

З покоління в покоління історію України нахабно руйнували та переписували, а потім самі ж українці ідеалізували та возвели в абсолют забуті відгуки минулого.

29 січня 1918 року, у часи, коли Україна була молода, проте без душі, «злії люди» так і прагнули відхопити чорний шматок нашої родючої землі. Як на станції Крути. Студенти клали свої життя за свободу, проте навіть ця сторінка історії була викривлена та спалена у підвалах НКВД/КГБ. У ХХІ столітті імениті історики не можуть достовірно визначити реальний перебіг подій того кривавого дня, а українці, ідеалізуючи подвиг студентів, забувають про звичайні людські страхи.

Драма, що буде запропонована вам нижче, не є повністю достовірною в історичному плані, персонажі не є в повній мірі реальними прототипами, а автори залишають за собою право на показ частково нереалістичного перебігу подій.

Акт 1 Дійові особи

Григорій Піпський, Віктор Олешкевич
Володимир Шульгин, його друг Володимир Наумович, примара
його батька-історика
Молодший брат Аверкія Гончаренка
Одинока гармата

Молода дівчина в чорному (після виходу Муравйова — Смерть)
Муравйов, помічник Муравйова Владлен, бійці

Дія 1

Летить птах. Усе довкола запорошено чорним. Небо вкрито сірими дирижаблями, що ось-ось вибухнуть під натиском гармат. Горить вогонь, а у вогні горять люди.

... Поле вже згоріло — залишилось саме вугілля. Юнаки лежать на землі, стогнуть та благають у Бога милості. На холодному кахелі валяється заляпана брудом велика табличка: «Станция Круты», а під нею — хлопча, на обличчі якого не залишилось ні кровинки. На пероні — ще двоє, без ніг і без рук, а за ними, наче під лінійку, — тридцять юних орлів...

Птах, сівши на землю, перетворився на чудову красуню у чорній мантиї. Вона прийшла за душами дітей революції. Підійшла до одного з загиблих бійців. Проводячи рукою по його пальцях землистого кольору, наче очистила їх. Загорнула грудочку землі у поділ своєї мантиї — подарунок для Бога. Дівчина припала до грудей молодого. Прислухалась, але, крім ходу солдатів, нічого не почула.

Дівчина у чорному (декламує, дивлячись в зал)

Радуйся, земле чорна, кріпка.
Тіла і крові причастя приймаєш...
Кров'ю насичене лоно твоє
зродить Титана,
Велетня помсти,
за вчасну їх смерть!..
Сотні синів...
Воїнів лави упали...
Віддали могили...
Дух не упав...
Дух їх живе!
Полум'я блиск увесь —
Сонце здобути хотіли —
волю святу!..

Земле-могило!
В тобі та слава стрілецька не згине...

Чину не згине краса!
Ті, що під Крутами в бою упали,
могили знайшли;

але колискою стане могила...
зродиться волі Жрець і Герой!

*Чутно вистріли. Виходить Муравйов з револьвером у руках.
Дівчина (Поспіхом закінчує)*

Радуйся, земле!
Любов'ю нашою ясна,
туга кріпка!
Кров'ю насичене лоно родюче
Велетня помсти,
Титана нам дасть!

Муравйов проходить крізь молоду дівчину й зникає.

Дівчина. Хлопчики мої, ваша душа ще чиста, наче загорнута в мамин рушник... Як шкода, як боляче мені збирати ці вмерлі квіточки! І все ж таки я тут. І мушу закінчити те, що почали вони (*Показує рукою наліво, змінює інтонацію на голосіння плакальниці*). За що ж ви загинули?! Чому забажали піти у мій світ? Висповідайтесь...

Чорна вуаль торкнулась голих ніг тридцяти солдатів. Ніжна і чиста рука молодої дівчини провела по промерзлих кінцівках, наче даруючи нове дихання кожному померлому. Дівчина водночас промовляє.

Дівчина. Понад все вони любили
Свій коханий край.
Вмерли в Новім Заповіті
З славою святих...

Хмари ще більше закрили сонце, і світло перетворилось на тьму. Гупання чобіт затихло. Пострілів вже не чути. Дівчина присіла біля одного з бійців і взяла його за руку. Вбитий почав поволи підводитись.

Дівчина. Моя ти крапелько! Як тебе кохала моя сестра — життя, і як швидко ви розійшлись...(Зі співчуттям) Встань і розкажи мені все, що бачив ти, що чув? І... як помер?

Блідий, брудний та худий боєць застиг. Під серцем у нього червона рана, наче мак з чорною серединою.

Григорій Піпський (*кладає руку на рану, а іншою витягає фотографію з кишені та показує Дівчині в чорному. На фотографії — ровесниця молодої Дівчини*).

Дивись... І я кожного разу дивився в її очі, як востаннє, бо відчував, що загину. Наталко, моя кохана Наталко! Скільки разів ти намагалася мене витягнути з цього пекла, та картина незалежної України затьмарювала собою все... Навіть наш маленький будиночок та двійко дітей (*затуляє руками очі*).

Пам'ятаю нашу першу зустріч — помічник аптекаря та чарівна студентка медичних курсів презирнулися, усміхнулися. Відверто кажучи, мене дратувала твоя російська, я ж бо з західняків... Навіть до гімназії прийшов у вишитій жилетці, чи то, як Олешкевич казав, у камізельці (*зітхає*).

Вітька був слабкою людиною, але хорошою. Як же він трясся під кулями! Обіцяв мамі, що стане юристом, та скорше опинився в лазареті, ніж у конторі. (*Переступає з ноги на ногу*) А я ніколи нікому нічого не обіцяв. Просто хотів одного разу стати лікарем та винайти пілюлі від чахотки.

(*Задумливо*) Іноді мені здається, що душі усіх загиблих гімназистів каменем лежать на моїй душі. (*Кричить у відчай*) Хто ж бо обіцяв бойкотувати тих, хто не піде до студентського куреня? Хто почав співати гімн України під дулом пістолета? Я, Григорій Піпський! (*Дівчина в чорному гладить його по голові. Піпський трохи заспокоюється*).

Мені було всього двадцять... Ні, не шкода свого молодого тіла, що, охололе, пролежало під Крутами аж до весни; не шкода, що собаки нівечили мої кінцівки... Навіть коли холодне дуло опинилося прямо попід серцем, я не відчував нічого. Наче це не насправді, наче це не зі мною... Здавалось, що патрони холості, що щось завадить катові натиснути курок. Як тоді, вперше. В рідному селі я вступився за глухого діда, а мене поставили перед проваллям. Дуло вже лоскотало потилицю, але не вистрілило.

А зараз... Не було навіть рідних, що провели мене в останню путь. Не люблю сентиментальностей, тому... будьте здорові, щасливі. Бувайте патріотами (*Махає рукою в зал, ніби прощаючись. Дівчина в чорному*

розвертає його спиною та обіймає ззаду. З його рани вилітають тридцять білих пташок, а сам він падає на землю).

Починає блимати світло. Хмари стають то чорними, то білими.

Справа підводиться ще один боєць — молодший за Григорія юнак, майже без одягу. Зі скривавленого живота сочиться сік, змішаний зі слиною собаки. Дівчина підбігає до солдата.

Дівчина (її голос тремтить). Який біль... Вони обірвали, обікрали, понівечили квіточку і залишили лише бутон. Я буду ще довго збирати твої пелюсточки в кожному кутку цього проклятого місця.

Віктор Олешкевич. А я їм вірив до самого останнього подиху. Вірив, що вони повернуться за мною, і не віддадуть брата свого на вірну смерть (по щоці стікає сльоза). Співаючи той клятий гімн, я наче промовляв молитву, проте... все марно (Раптом змінює тон).

Ті паскуди (вказує пальцем прямо) просто кинули нас на вірне загнивання у надрах тієї обожнюваної країни, образ якої стояв перед очима до самого кінця. Україна... Та яка ти в біса країна?! (Жінка намагається заспокоїти бійця, але той її відштовхує) Нема того, за що ми боролися, за що полягли. Все, все залишили навіть не в минулому, а в майбутньому (Далі вдумливо).

Я мріяв про ту оспівану країну з самого дитинства, ще коли російська загрибна рука обікрала моїх батьків. Позбавила всього! Спочатку — писемності, потім — мови, а тепер — і голосу. Батько повісився, матір убили, от ми і залишилися вдвох, я... і ще майже країна. Вона обіцяла мені... (багато чого обіцяла), клялася у вірності, клялася у своїй могутності, а потім покинула в снігу й навіть не згадала... До дідька таку незалежність!!! (Хлопець підходить до свого товариша і піднімає його).

Дивися, брате мій, до чого докотилися. Пам'ятаєш, як ти хотів грати в українському театрі? Ну ж бо, згадай, як ти мріяв про дітей, що йдуть до української школи! Пригадай, як марив за тим, щоб розмовляти українською вільно... А тепер і ти, і я годуємо хробаків. За що така милість, за що?! (Юнак повернувся до Дівчини). Ні, я більше так не можу... Немає більше Віктора Олешкевича (Він повернувся в інший бік та впав, розсипавшись на тридцять маленьких червоних квіточок).

Піднятий Віктором боєць роззирнувся по сторонам, наче після довгої сплячки. Далі — говорить, повільно збираючи червоні квіточки у букет:

Гончаренко-молодший. Відчуваю себе безіменним солдатом. Та насправді я — Гончаренко. Ні, не той, що Аверкій, — я брат його. Гублюся в промінні його слави... Сотник армії УНР! А таких, як я, були сотні.

Університет святого Володимира, медичне відділення, третій курс. Чи добре я подумав, коли вступив до лав Студентської сотні? Та я туди буквально полетів на крилах патріотизму! А може... може, то були просто заздрощі? Бажання знищити більше більшовиків, аніж мій старший брат?

Тепер це не має значення... А тоді, радісний, піднесений, я прибув до брата й з гордістю повідомив, що пройшов солдатський вишкіл. Вишкіл довжиною в тиждень! Скрип незмащеної зброї віддалено нагадував скрип гойдалки на подвір'ї, що її колись тато змайстрували для мене та Аверкія... Нещадно тиснули валянки, повні крижаної води (Чутно стукіт підборів гарних солдатських чобіт. Смерть впізнає ходу Муравйова, хапається за голову та ллє юнакові воду на голову поза комір, заглядаючи йому в очі та приклавши палець до вуст як знак «тиша»). Гончаренко-молодший не звертає на неї уваги та починає говорити ще голосніше. Смерть бігає вправо-вліво, прикладаючи долоню до лоба та наче виглядаючи когось)

Більше п'яти тисяч червоних і менше п'ятисот крутянців. Себто на кожного припадало по дванадцять більшовиків. Нас, студентів, відправили на найменш небезпечний відтинок, як найслабкіших. І так само легко про нас забули. Забули навіть повідомити про відступ! (У відчай закриває лице руками)

То... чим вони кращі від ворога, що дивився на нас очима, п'яними від горілки й ненависті; дивився, як на молокососа, на якому можна зігнати свою злість?! Ми ж бо, як метелики, пішли на світло станції Крути... І знайшли у тому світлі свою загибель (За сценою чутно постріл. Боєць поступово осідає на землю, опускає голову вниз, далі — пошепки. Смерть повільно підходить до нього, присідає поряд навпочіпки та починає пригортати до грудей)

... У свідоцтві про смерть напишуть «прокололи багнетами». Аверкій сумно знижує плечима й разом з усіма піднімається на Аскольдову гору.

Не знаю, брате, чи герой я для тебе, але для себе я — мученик... *(віддає Дівчині зібраний букет, сумно, ледь-ледь усміхаючись. Вона похапцем накриває його чорним полотном. Чується звук розбитого скла. На сцену раптом вривається Муравйов).*

Дія 2

Світло знову стає помірним. Чутно голоси пташок та дзвін церкви. Хмари вже залилися жовтогарячими фарбами.

Кульгаючи виходить чоловік років сорока. Його обличчя покрите зморшками, з яких тече піт. Вуса займають майже всю нижню частину обличчя. Скліяні порожні очі наче наливаються чорною піною.

Муравйов. Доброе утро, уроды. *(У кобурі видно револьвер)* И как вам спится тут? *(Глибоко вдихнув повітря)* Ах, какая прекрасная погода! Солнце светит, птицы поют и никаких придурков рядом, лишь только мертвые молокососы мозолят глаз. Нужно отдать должное, они сражались достойно, как для детей своего возраста. Но чем тяжелее бой, тем слаще победа *(Полковник підходить до одного з трупів, нахиляється та тисне в нього пальцем).*

И стоило ли тебе становиться очередным трофеем великой большевистской армии? Видно, родители забыли вам рассказать о банальной вежливости. Не нужно совать нос в дела старших. Какая же все-таки была победа! Когда эти жалкие трусы просто убежали в свой сраный Киев, думая, что их спасет бог или Грушевский... Но нет, теперь я стою на их земле и могу помочиться на детей выдуманной страны. Мне, Муравьеву, никто ничего не запретит. Как же жалко, что вы умерли так рано и не увидели смертей своих родителей и пяти тысяч братьев-националистов.

(Махнув рукою, зазиваючи) Владлен, ану бегом сюда. *(Вибігає молодий, сильний, вдягнений у червоне боєць без пальців на руці)* Подними во-о-он того. *(Показав на тіло, яке придавило великою табличкою. Муравйов дістав револьвер)*

Владлен, как ты думаешь, осталась ли еще молодая кровь в этом украинском крысеныше? *(Боєць похитав головою)* Клади его у дерева. *(Полковник*

зарядив пістолет і влучив у живіт трупу. З мертвого бійця полетіло шістдесят різних папірців) Встретиться бы еще раз с этими детишками. *(Світло знову гасне. Повна тиша. Голос Муравйова стає зловісним)*

Я надругаюсь над вашими телами, и никто мне этого не сможет запретить. Я убивал, насиловал ваших жен и детей, и что за это получил? Ни-че-го!!! Мне нравится убивать и насиловать, это заложено у меня в крови. Я апостол на этой земле. Моя миссия — лишать девушек невинности, а неугодных детей — жизни *(Позаду підводяться мертві солдати, але Муравйов їх не помічає і ще більше входить у шал)* Ни отец, ни бог, ни даже паскуда смерть не в праве запретить мне этого делать! *(Владлен непомітно підкрався ззаду, дістав револьвер і приставив до чола Муравйова. Той лише зловтішно посміхнувся)* Эти щенки — лишь отбросы нашего общества. *(Звук пострілу. Муравйов падає, з його скроні біжить кров, з-за вуха виваляються чорні хустинки)*

Погода знов стала спокійною. Співають пташки, а церковні дзвони стають все голоснішими.

Владлен. Говори дальше. Ну же! *(Кинув пістолет і відійшов)*

Бійці виносять Одинокую гармату і ставлять її біля ніг Муравйова.

Бійці *(хором)* Ну ж бо! Шма-ляй!!!

Муравйов підводиться, спираючись на гармату. Бійці розступилися. Входить Дівчина в чорному.

Дівчина. Любі мої, а хто ж це до нас завітав? *(без іронії)* Мабуть, безстрашна людина, з міццю та правдою в душі. За що ж ти поліг, яка твоя доля? Повідай нам *(Дівчина хоче обійняти полковника).*

Муравйов *(Жорстоко відштовхує її).* Пошла вон, шваль. *(Дівчина впала з розбитою губою та відповзла на край сцени)* Вот она, Смерть. Лежит и плачет на полу от одного мощного удара русского. И теперь только попробуйте сказать, что её могущество больше моего! Давайте, надейтесь, плачьте, зовите своего бога! *(Пауза, обертається до бійців)*

А вы, *(кривляючись)* «славные мученики украинцы», даже на этом свете не сможете добраться до меня. *(Муравйов націлюється з гармати, коло з бійців разом з Владленом звужується)* Огонь!!!

Крик змішався зі страшним гуркотом від вибуху гармати. Декілька бійців впало. З їх тіл піднявся попіл. Полковник підійшов до Дівчини, і, по-

цілувавши її, почав тягнути за темну вуаль. Бійці, нічого не розуміючи, попленталися вслід за полковником.

Дія 3

Смерть виштовхує із-за лаштунків величезну труну, витирає піт з чола та закидає ногу, аби залізти туди. В труні лежать два молоді хлопці обличчям одне до одного та обнявшись. Вони одночасно розплющують очі та зустрічаються поглядом з Дівчиною. Володимир Шульгин швидко вскакує з труни, а Смерть займає його місце біля Володимира Наумовича. Той здивовано протирає очі та дивиться на Смерть, яка лежить, діловито закинувши руки за голову.

Шульгин (звертаючись до Наумовича) Друже, як довго ми спали! (потираючи потилицю) Пам'ятаю лише, як ми з тобою в один голос урвали «...усміхнеться доля», і вираз болю на твоєму обличчі, коли тебе прошила куля...

Наумович (припіднімаючись на лікоть у труні, напівлежачи). Не повіриш, але згадую те саме. Тільки це ти зіщулювся від страждання, простеживши поглядом за польотом кулі.

Смерть (трохи насмішувато, повертаючись то до одного, то до іншого. Обидва застигли, пильно дивляться на Смерть) Схоже, тільки я можу встановити хронологію. Голубчики мої, гімн завів Піпський, ви лише підхопили. Та так і віддали Богові душу — в обіймах один одного (притуляється до Наумовича, кладе йому голову на плече) У братській могилі місця для вас не знайшлось. Ви теж спочивали на Аскольдовій, але в сімейному склепі Шульгиних (підморгує Шульгину) Два Володимирів — Шульгин та Наумович. Та на труні навіть не написали ваші ім'я — тіла й без того були понівечені. Прибрати анонімність — означало понівечити їх ще більше.

Наумович відштовхує Смерть та сідає у труні. Дівчина ображено закоплює губу та схрещує руки на грудях:

Краще гірка правда, ніж солодка брехня!

Шульгин бреде сценою, поглинений роздумами. Врешті спиняється

коло Одиної гармати та спирається на неї, опустивши голову.

Наумович. Склеп? А я завжди мріяв про справжню козацьку могилу... (мрійливо) Спочиваєш, а над тобою травичка весняна зеленіє. Калина розмовляє із тобою, а вітер грає між її соковитих кетягів...

Смерть крутить пальцем біля скроні. Наумович хмурить брови й відвертається. Вони сідають у труні, повернувшись одне до одного спинами та обхопивши коліна руками, втупившись погляд прямо перед собою.

Шульгин. Та то були б танталові муки — лежати під кущем калини та не мати змоги дотягнутися до його краси! Коли б я тільки міг повстати з могили... (З невимовним жалем) Коли б тільки босоніге дитинство знову постукало б у вічко труни! Я б взяв його за маленьку пухку ручку, і ми побігли б разом на галявину, в ліс. І назбирали б повний кошик пахучих суніць... (Підіймає очі догори, продовжуючи спиратись на гармату) Ні, не так. Ми клали б великі сунічини прямо собі до рота, а лісові пташки б весело цвірінькали. Підтримували б співом нашу трапезу. Потім ми побігли б до потічка... Умислися б холодною джерельною водою від червоного соку, і прямо руками ловили б окунів, що вислизали б у нас з рук, раків, що лоскотали б нас клешнями... А далі, моє босоніге дитинство...

Примара батька-історика (голос з-за сцени, перебиває) Мій хлопчику! (Шульгин вирваний з роздумів, спантеличений, повертається на голос) Ти завжди любив природу, рослин і тварин. Ти любив красу зовнішню, і вона дзеркально відображувалась красою тебе всередині. Я пишаюсь цією гармонією, мій сину. Красивий юнак, ти мав і красиву душу.

Шульгин (стає на коліна, благально) Батьку мій! Не ятри мою душу спогадами... Не перебільшуй моїх чеснот. А ти хіба не спізнав сибірських морозів? Не сидів у камері, наче Шевченко, котрому так само заборонили писати історичну правду?

Примара батька-історика (зітхаючи) Історична правда? Не певен у ній. Історія — штука суб'єктивна (робить довгу паузу, Шульгин нахиляється до вуха) Я — учень Драгоманова та Антоновича. Перший пропагував державу розвинених особистостей, інтелігентів, а другий — по-хлопомаківськи тягнувся до народу. Один хотів федерації у межах Росії, інший орієнтувався на Європу. Та обидва — гуманісти, що вболівали за долю своєї нації. Вірили, що «коли українство не буде себе нічим заявляти

ясним і голосним, то ніхто не піде за ним, коли настане ранок. А він таки настане неодмінно...»

Шульгин (з запалом). Якби ти знав, як душа моя жадає цього!

Примара батька-історика. Знаю. «Та лишень тоді, коли ми покажемо свою силу хоч на частині своєї землі, зверне на нас увагу і Європа».

Шульгин (впевнено вигукує). Сила наша не в зброї, а в слові!

Примара батька-історика (з гіркотою). Я теж так думав, мій синку. Пожертвував навіть весь материн спадок на видання журналу «Громада» в Женеві. Дванадцять тисяч рублів! Драгоманов назвав мене тоді «євангельським хлопцем». Та кому потрібні пусті слова, написані в тих журналах?!

Шульгин (бурмоче, наче про себе). Нащо слова? Ми діло несемо...

Примара батька-історика (наче читає думки). Благородне діло! Ти створив Студентську громаду, поліг у бою... А я так і не зайшов далі пустомельства та історичної...брехні. (Чується постріл).

Шульгин (у відчай). Ні, батьку, ні!!! (Кидається до краю сцени, звідки було чути голос батька).

Муравйов виходить з-за сцени та штовхає його грудьми так, що він задкує та знову падає в труну. Наумович посувається, повертається набік та простягає руки до Шульгіна.

Смерть підхоплюється та починає танцювати танго з Муравйовим. Під час танцю підхоплює темну шаль, якою вона вкривала Гончаренка-молодшого. На місці, де лежала шаль, видніються уламки скла, поряд — підстрелені білі пташки та червоні квіти (на місці бійців, тіла яких зникли).

Смерть душить Муравйова шаллю в кінці танцю, коли він нахилився та збирається поцілувати. Той падає замертво біля труни, висолопивши язика. Смерть цілує його в чоло та посилає повітряний поцілунок у зал. Далі Смерть регоче, стрибає зверху на хлопців, що лежать у труні, обличчям вниз та розкинувши руки в боки. Стріляє Одинок гармата.

Завіса

Кирило ЗЕМЛЯНИЙ

Літературний сценарій
роботи "MUTE"

1. ІНТ. ГІПЕРМАРКЕТ. ДЕНЬ.

Загальний довгий план. Величезний гіпермаркет. ІВАН іде поміж стелажів з візком для продуктів.

Іван підходить до каси, і мовчки розраховується за хліб та молоко.

2. ІНТ. КУРСИ АКТОРСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Іван разом з групою робить різноманітні акторські етюди та в нього досить непогано виходить.

ЖАННА(2)

Усім дякую. Наступне завдання вже знайомий вам етюд тарабарською мовою. Сьогодні вам необхідно буде вести діалог з вигаданим кривдником. Хто хоче почати?

ОЛЯ(3) тягне руку

Прошу, будь ласка, Олечка.

Оля вправно показує етюд, розмахуючи руками та змінюючи динамічні відтінки голосу. Усі голосно сміються.

ЖАННА(2)

Дужже, дуже добре! Дякую, Оля.
Хто хоче бути наступним?

Ваня впевнено з посмішкою тягне руку.

Ну ж бо виходь на сцену!

З величезною майстерністю Ваня показує злість, кричить щось незрозуміле, тупає ногами. Повна тиша в залі.

ЖАННА(2)
Молодець, Ваню!

3. ІНТ. КВАРТИРА ІВАНА. ВЕЧІР
ЖАННА(2) телефонує матері Івана — СВИТЛАНІ(4)

ЖАННА
Добрий вечір, Світлано. Це Жанна Рамил — викладачка акторських курсів.

СВИТЛАНА
Доброго здоров'ячка, щось сталося?

ЖАННА
Хмм. Як то сказати. Розумієте, Ваня дуже здібний хлопчик, я ще ніколи не зустрічала таких цілеспрямованих діточок-інвалідів.

СВИТЛАНА
Я щось не розумію, до чого ви ведете?

ЖАННА
Та я ото хочу сказати.
Що більше, на жаль, не можу з ним займатися.
Я думаю, ви доросла людина і розумієте, що то неможливо.
Його просто не візьмуть, відсіють одразу.
І я не маю уявлення взага...

Світлана кладе слухавку. І починає тихенько плакати. Підходить Ваня, сідає біля мами та починає гладити її волосся. Пригортає дитя, неначе Божа Матір.

4. ІНТ. КВАРТИРА ІВАНА. РАНОК
Іван та його мама п'ють чай, на фоні працює телевізор.
Фокус на деталі (іграшка), плавний від'їзд на мізансцену діалогу, який буде знятий одним кадром перехідною вісімкою.

СВИТЛАНА
Синку, сьогодні занять з акторської не буде, Жанна Сергіївна дуже захворіла.

Мовою жестів Ваня запитує, як скоро вона зможе відновити регулярні заняття.

СВИТЛАНА
Чесно кажучи, Ваню, я не знаю. Єдине я знаю, що вона не скоро вийде з лікарні.

Мовою жестів Ваня питає як йому продовжити підготовку, бо до вступу залишилось декілька тижнів, а танок він ще підготувати не встиг.

СВИТЛАНА
Так давай я допоможу тобі його поставити, я ж займалася народними танцями в пед. училищі, зараз тобі все поставимо.
Чекай, я за магнітофоном схожу.

Матір приносить старенький магнітофон, вмикає "Руся — Не стій під вікном". Починає робити диско рухи з народним колоритом.

СВИТЛАНА
От так. Дивишся, та?
Лови ритм, Ваню. Опа. От так.
Давай, повторюй.

Ваня встає та починає невпевнено повторювати рухи мами.

Тут на програші гопачка давай. І ручками так, ручками. Молодець.
Оооооооо, це воно, воно!

5.НАТ. КОРПУС ІНСТИТУТУ. КАБІНЕТ

Загальний план навчального закладу.

СВІТЛАНА

Ну шо, Ванечка, з Богом!

Іван та його мама заходять у кабінет де сидять троє викладачів за столом, ПЕРШИЙ ВИКЛАДАЧ дивиться у телефон, ДРУГА ВИКЛАДАЧКА уважно дивиться на Івана, ТРЕТІЙ ВИКЛАДАЧ попиває каву. Ваня ставить свій старенький ноутбук та невеличку колоночку. Вмикає презентацію. Починає її показувати. Після слайду “Поїздка в метро” починає показувати етюд. Тримається за уявний поручень, рухається під звуки метрополітену, виходить на станції та згадує, що забув сумку у вагоні. Біжить за нею, але, на жаль, не встигає.

Гортає наступний слайд, на якому вже другий етюд “У зоопарку”. Під звуки різних тварин комічно зображає їх, скалячи зуби, скачучи як мавпа, поважно ходячи як лев.

Знову гортає слайд, на якому танок “Українська фантазія”. Його обриває ТРЕТІЙ ВИКЛАДАЧ.

ТРЕТІЙ ВИКЛАДАЧ

Чекай-чекай.

Одразу хотів би поставити запитання.

Яких відомих українських акторів ти знаєш, які тобі подобаються?

Те саме стосується режисерів.

СВІТЛАНА

Покажи-покажи, Ваню, ти ж готував!

ТРЕТІЙ ВИКЛАДАЧ

Мамо, будь-ласка, поведьтеся стриманіше

Ваня показує акторів та режисерів, шляхом жестів пояснює чому саме ці люди на слайді. Він каже про те, що вони є безмежно талановитими людьми, якими повинна пишатися Україна.

ДРУГА ВИКЛАДАЧКА

Так, у вас, юначе, непоганий смак. Продемонструйте,
будь-ласка, ваш танок.

Ваня вмикає “Руся — Не стій під вікном” і починає виконувати рухи, яких навчила його матір. Виглядає досить убого. Комісія сидить з кам’яними обличчями.

Кадр з-за дверей. Абітурієнти слухають через дверцята, що відбувається всередині, там лунає музика.

Нарешті Ваня закінчує свій танок.

ТРЕТІЙ ВИКЛАДАЧ

Дякую, Іване. Зачекайте, будь-ласка, результатів у коридорі.

Ваня гортає останній слайд “Дякую за увагу!”, забирає ноутбука та виходить з матір’ю з кабінету. Підходять до підвіконня і зупиняються. Ваня голосно видихає. Фухххх

СВІТЛАНА

Ваню, ти сьогодні герой! Ти молодець, я тебе вітаю!

Ваня щиро посміхається, обіймає маму. Минає декілька хвилин, з кабінету виходить молоденька жіночка, та каже наступне: “До другого туру пройшли: Наливайченко, Бондар та Закутський. Вітаю вас. Усім іншим, на жаль, кажу до побачення”. Ваня підстрибує від щастя, дуже широко посміхається. Мати щиро радіє за своє дитя. Сім’я з радістю йде додому.

6.НАТ.ВУЛИЦЯ ПОРУЧ З ІНСТИТУТОМ

Світлана говорить по телефону з подругою, розповідає, як все було. Ваня йде поруч із задоволеним обличчям.

СВІТЛАНА

Люба, краще сядь сразу. Вдалося! Ти уявляєш?! Вдалося!!!
Пройшов перший тур! Зосталася тільки співбесіда.
Я просто в шоці!!
Дякую, дякую, і вашим тоже привіт.

Передає привіт від тітки Люби Вані.

СВІТЛАНА

Що там з кішкою вашою? Що вже???
Ого і скільки? Мої вітаннячка!
От бачиш як зірки сьогодні складаються.
Ваня, уявляєш, у тітки Люби кішка народила четверо кошенят!
Все, Любочка, давай до завтра, а то ми зара так заблукаємо.
Так, так, давай!

Матір кладе слухавку, обіймає і цілує Ваню у щоку. Вони йдуть додому.

Наступний день

7. НАТ.КОРПУС ІНСТИТУТУ.

Ваня з мамою підходять до дверей та шукають прізвище Закутський у списках, однак не знаходять. Матір підходить до координаторки.

СВІТЛАНА

Я перепрошую, а чи Ви не знаєте, це всі прізвища, тих,
хто пройшов тут?

КООРДИНАТОРКА

Так, усі

СВІТЛАНА

Ні, ну не може бути.
Нас вчора оголошували, прізвище Закутський

КООРДИНАТОРКА

Ага, зрозуміла. Зачекайте-но тут, я зараз піду дізнаюся

СВІТЛАНА

Та, добре, зачекаємо

Проходить близько однієї-двох хвилин. З'являється КООРДИНАТОРКА.

КООРДИНАТОРКА

Вибачте, але Закутський не пройшов перший тур.

СВІТЛАНА

Так, стоп. Як же? Прізвище ж називали!

КООРДИНАТОРКА

Так, називали вчора, але сталася помилка. Я щойно підійшла до
голови комісії, він сказав, що той хлопчик з мамою не пройшов.
Ще раз вибачаюся.

СВІТЛАНА

Як це?! Ой горе мені, ой горе

Мама починає схлипувати, плакати, їй стає зле і вона починає втрачати свідомість. Координаторка кричить, щоб принесли води. Мати сідає на сходи, ридаючи, кладе голову на коліна. Ваня не може до кінця зрозуміти, що відбувається, починає всіляко заспокоювати розгярячілу матір. Координаторка все ж приносить воду та подає у руки Світлані.

8.ІНТ. МАГАЗИН. КАСА

Ваня сидить за касою з похмурим обличчям. Поруч з ним напис "Доброго дня! Я із задоволенням надам Вам якісне обслуговування, але почути й відповісти на Ваші запитання я не зможу. Дякую за покупку!!!"
До нього підходить хлопчина років 16, кладе на касу пиво та чипси,

Ваня байдуже пробиває товар і вказує на суму поруч з ним. Хлопець розраховується та йде.

Очі Вані повні розпачу та нелюбові до усього світу.

Автори фільму:
«KINOGLAZ продакшн»

Ольга ДУДЕНКО

2-й курс, медіапродюсування

Liberte, Egalite, Fraternite
(Свобода, рівність, братерство)

Сонце, крила, жага.

Саме цими словами пахне українське повітря.

Рідна земля — місце, де кожному хочеться здійснювати заповітне й потаємне, відчиняти навстіж вікна власної душі, будувати плани й залишати щось по собі. Але дуже важко жити, коли весь цей простір заповнений барикадами й моральним брудом, що заважає дихати.

Я не втомлююся думати про те, що найважливішою духовною свя- тинею рідного краю є свобода. І це не лише документ, який скупими літерами засвідчив незалежність країни. Перш за все свобода народжу- ється у власних думках. І поки вона не пустить хоча б мізерний парос- ток у наших головах, доти ніякі акти й декларації не стануть гучними словами на сторожі української суверенності.

Народжуються нові люди. З'являються численні національності. Одні з них мужньо долають шлях *per aspera ad astra*, відкидаючи всілякі умовності й перетинаючи кордони небезпек задля власного процвітання, а згодом з піднятими головами, граціозно, немов Афродіта з морської піни, виходять на берег самостійності й тримають у руках жаданий факел переможців. А інші постають абсолютно безликими й невпе- вненими, бояться ступити крок, бо не довіряють тому батьківському ґрунту, котрий із дитинства був під їхніми ногами. На превеликий жаль, українська нація поки що хитається між алеєю величі й прірвою сорому.

Багато сторінок нашої історії пахнуть зацькованою волею, котру закували в кайдани, забрали в неї будь-яку поживу й силою наказали їй підкрадатися до людських душ й поселяти там вічну, невгасиму, по- творну покірність. Ще досі українці до кінця не можуть усвідомити, що вони вільні, у них є права й потужний голос. Образ «молодшого брата», вигодуваний і сформований радянською тоталітарною машиною чи

то XIX століттям (сяка-така, ні на що не здатна Малоросія), до сьогодні муляє нам очі й запроторює свідомість за ґрати брехні й духовної сліпоти. Рабську психологію треба вичавлювати, як зіпсовані фарби зі старих тюбиків. Не варто надягати рожевих окулярів і вперто не помічати проблем. Від історії слід брати лише розумні й повчальні уроки, переосмислювати їх і використовувати. Не губитися на власному шляху й не боятися відвойовувати своє! Ще Ф. Шиллер сказав, що «...рабська психологія у свободі гідна зневаги».

Наближається двадцять восьма весна нашої державної молодості. Ми йшли поміркованим шляхом і стояли на заплутаних перехрестях. У наших грудях, як у телесуфлерах, рухомими рядками миготіли слова Фейербаха: «Воля — це прагнення до щастя». Відшукати власне обличчя в потоці інших народностей — значить знайти своє місце під сонцем. Нехай українці просто будуть українцями. Такими, якими вони є справдавна. З легкою іронічною посмішкою на устах і шаленою витривалістю, відкритими серцями й сильною волею, байдужим ставленням до смерті й рішучими вчинками, що потрясали всю Європу.

Скільки терористичних акцій і варфоломіївських ночей треба нам пережити, щоб, нарешті, пробудити заспану свідомість і «засяяти в народів вольних колі»?

Ми маємо все для повноцінного розвитку нації: мову, багатющу культуру, щиріх і працьовитих людей... Тож, «Як стріла вже намірена в ціль,/ Наострена до бою,/ Чи подоба стрілі говорить: «Я бажаю спокою?»

Коли справа стосується розбудови нації, потрібно підійматися. Відкидати минулі помилки, як шматок гнилого, залежаного сиру, і далі верстати путь. Навчитися прощати одне одному й цінувати свободу, народжену в строкатих вінках нашої Вітчизни. І не боятися стати на боці справедливості.

Бо Україна, воістину, — це сонце, крила й жага...

СЕСТРО

*На честь 100-річчя від дня народження
Олеся Гончара*

«Привіт, сестро.

Сестро... Іноді шепочу це слово й згадую Святвечори в бабусиній хаті, і мені пахне мандаринами, що купалися в лоні дідусевих рук, набубнявілими торбинами солодоців і родзинок, яскраво-брунатними чобітками, котрі сушилися на печі.

Пам'ятаєш, як я читав «Гайдамаків» у світлиці для наших сусідів? Їхні щокки здавалися підрум'яненими на фоні блідих і жовтавих облич, ніби добре пропечені короваї на білих рушниках. Вечірні вогні привітним мерехтінням залишали теплі відбитки на пофарбованих інеем вікнах. Дідусь раз у раз качався у своєму кріслі з горнятком журавлинівки в тремтячих руках, скеровуючи свій погляд далеко в крижані глибини людських душ.

У госпіталі самотньо, і час простягається наді мною, немов стрічка моєї пам'яті. Години настільки безмежні й набридливо-довгі, що я встигаю пригадати всі ламані лінії свого життя й подумки вбити солодкаві мрії юнацтва. Стільки недописаних творів лежить у шухлядах. Тому я повинен вижити, попри те, що дух смерті кожного дня ховається в мене за спиною.

Смерть приходить до моєї кімнати й сідає на краю сусіднього ліжка. І вона для мене не асоціюється з чорним, натомість — із пурпуровим. Саме так. Смерть має колір яскравої людської крові, що струменить із рукавів її плаща й скрапує зі звивин ядучо-чорного волосся, недбало закутаного в шаль. Моя настирлива подруга вдивляється мені у вічі, і я бачу: наші погляди хижі й пожадливі. У думках, немов на шаленому конвеєрі, мантрою прокручуються слова: «Чи не може смерть сама загинути?» Але з сусіднього ліжка вже долинає зловтішний, жорстокий сміх і своїм відлунням чіпляється краю душі.

Мені в кімнату повісили настінного годинника, на якому стрілки повторними рухами вимальовують у повітрі ажурні кола. Цокотить він

так, що здається, немов це кіт ходить непокритою підлогою й кігтями видзвонює якусь химерну мелодію.

Нас, покалечених і тілом, і душею, годують глевким хлібом і густою кашею, якщо пощастить — буде чай. Вода трохи солоніша на смак, ніби її змішали зі слюзами всіх солдатів у світі. Моя душа щиро благає спокою, бо кожен раз, говорячи про любов до Вітчизни, я отримую нелюдські стусани, мені наказують мовчати.

У госпіталі всі світанки сірі, і їхні краєвиди зливаються з каламутними спіралями туманів. Невидимими зміями крадуться вони до неба, сторожко заповзаючи в пухкі скрині хмар, і починають голосно скиглити, упускаючи власну тугу з невагомих долонь на вологі хідники. Я навчився прокидатися разом із туманами й запускати їх у своє життя. Безшумно й повільно вони проходять повз, залишаючи недолуге ранкове привітання на мою адресу, спускаються з вікна на асфальт і непомітно розчиняються в мізерних калюжах. Стіни бездоганно білі, власним кольором нагадують відполіровані людські кістки.

Багатьох моїх товаришів війна підставила під вороже дуло й уцелити потрощила їхні кістки. В одного парубка навіть брови стали сиві, хоч йому виповнилося лише 20. Мені здається, що коли революційний Париж заливала кров, то її було не так багато, як зараз на українських нивах. Війна відшліфує всі тонкощі наших душ і перетворить їх на грубі, долею натягнуті нитки. Ніхто не повернеться колишнім. Якщо взагалі зможе повернутися.

Чому війна знецінює мене? Чому вона намагається вирвати в людини серце до останнього капіляра й закопати в неродючу землю, наскрізь промашену кров'ю, щоб до нього більше не змогли доторкнутися інші душі? Можливо, це її професійний обов'язок, який вона виконує відповідально, старанно й напроцуд точно.

А ще мені сниться собор. Величавий і грізний, немов це батько сварить мене за провини. Його дзвони калатають на ланцюгах моїх ран, пришвидшуючи серцебиття. Барокова ліпнина — копія вигадливих бабусиних коржиків. Мені здається, що в моєму сні стіни собору здригаються й більшають, наближаючи до мене перламутрові ситі боки. І все його нутро — це схованка власних невиправлених помилок, що час від часу пульсують на скронях, нагадуючи про себе.

Я знаю, що половину мого листа беззаперечно викреслять, бо в ньому є правда та брудні нутроші госпіталю. Шуро, тримайся. Використай найміцніші замки для свого серця, щоб туди не спромоглася завітати смерть. Не бійся її, бо вона жалюгідна й нещасна, тому так завзято шукає співрозмовників. Іноді я відверто в обличчя наказую їй забиратися з моєї кімнати. Тоді смерть червоніє з досади й простує до виходу».

Здавалося, повітря зітхнуло з полегшенням. Тонкі джерельця думок цівками пронеслися між перешийками свідомості, і Олесь витяг із дерев'яного ящика зігнутий учетверо папір у клітинку, на якому замайорили струнко виведені рукою букви:

Не пиши, не чекай, забудь.

В тилу іншого друга знайди.

Хай для вас повесні зацвітуть

Недоламані танком сади.

Нині ти не впізнала б мене.

Я не той, що студентом був.

Серце стало в мені кам'яне,

Слова ніжності я не забув.

Бережливо згорнувши дорогий аркуш, Олесь випростався й поклав його до конверта. Ледь брунатні куточки паперу вже встигли відчутти на собі легкі поцілунки часу.

«Шуро, передай той маленький шматочок моєї душі Люсі Грапчевій. Скажи, що я люблю її кожною частинкою розбитого наразі серця. Бувай».

Небо нависло над землею в передчутті ще не знаної ніжності. Крапля надії розпустила тендітний пролісок своєї парасолі. Дихання почало частішати й збиратися в кучугуру забутих почуттів під серцем. Свіжість рожевим відтінком лягла на гострі вилиці й збадьорила напружене чоло. Заяложені фіранки піддалися силі вітру й зухвалим канканом затріпотіли над головою Олесь. Видихнувши, митець поклав листа під подушку й вирішив, що цього разу він усе ж таки наважиться надіслати, бо переписував його вже вп'яте.

Юлія АНДРЯНИК

“Студентка, журналістка, спортсменка, письменниця-початківець, художниця-аматорка — це лише маркери, щоб утиснути свою особистість у різні соціальні групи, щоб якимось себе ідентифікувати. Але маю одне дуже підходяще слово, що максимально точно описує стан душі та характеризує мою роль у світі. Це слово — творець.

Творець ідей та їх утілення, творець сенсів і змістів, текстів і картин, творець відчуттів і, що найважливіше, своєї особистості”.

НЕ ГЕРОЙ І НЕ СЛАБАК (уривок)

Я не герой, не сміливець і, якщо хочете, навіть не патріот. Патріот же, сидючи за барикадою, слухаючи свист снарядів над головою й бісову мелодію війни, стираючи брудним рукавом кольору хакі чужу кров із обличчя й заряджаючи автомат, думає про Україну? Патріот же готовий у будь-яку хвилину вилетіти зі схованки із шаленством в очах, запалом у грудях (за ними — прокурени, зсохлі легені з легким натяком на туберкульоз), вилетіти з таким красиво-кінематографічним «За Батьківщину!» на вустах? Патріот же відважний, стійкий, мужній, патріот витривалий і терплячий, патріот же не плаче, бо «мужик», патріот ризикує всім і відкидає до біса найменші сумніви?

Я не патріот, не герой і не сміливець. Я лежу в окопі й плачу, як маленький ранимий хлопчисько. Я не думаю про Батьківщину — я думаю про те, як шалено хочу жити. І жити рвуся теж не задля Батьківщини — у мене є я, є дівчина, ще геть юначка, студентка-журналістка, очі зелені, русяве волосся трохи нижче плечей, губи, які так і хочеться цілувати, є її «добраніч» щовечора, є непережиті побачення, невіїджені спільні подорожі, нез’їдені порції шоколадного морозива (гей, красуне, чуєш, я досі пам’ятаю твої улюблені солодоші), є неподаровані тюльпани, троянди, іриси, бузок, лілії й кімнатні кактуси, є невимовлені тихі клятви й

гучні обіцянки, є не пройдені в парках і сквериках стежки, є незавершені розмови про майбутній двоповерховий будинок біля озера, про великі дерев’яні вікна, лавку над водою, вітальню в скандинавському стилі, про красивий глиняний посуд, теплі картаті пледи, книжки біля каміну й смугасті в’язані шкарпетки, є нерозділені на двох мрії, нездійснені бажання, є час на велике кохання, на класні спільні спогади й не менш класне спільне майбутнє.

У мене є я, є дівчина і є мама. Мама, якій завдячую всім, що маю, мама з добрими сірими очима, завжди блідуватими щоками, закинутим за вухо пасмом чорного кучерявого волосся, мама, яка із самого малечку все найкраще — мені, мама, яка ніколи не хотіла шоколаду й завжди відмовлялася від своєї порції морозива, мама, яка на сніданок — улюблені сирники з малиновим джемом, а перед сном, якою б змученою та безсилою не була, — не менш улюблені «Коза-дереза» та «Солом’яний бичок». Якщо вже говорити про справжніх героїв, то в моєму житті він один. А точніше — одна, а ще точніше — героїня. І це мама.

Ні, я не хочу жити заради Батьківщини — хочу жити заради найпрекраснішої жінки, яка, власне, і подарувала це життя. То хто ви такі, нікчемні пішаки в руках влади, смішні чоловічки у формі кольору хакі, маленькі солдатики, якими граються великі дядьки, хто ви такі, аби відбирати в мене те, що було один раз дароване й протягом двадцяти чотирьох років виплекане найріднішою людиною? Хто ви такі, щоб змушувати мою маму плакати?

Колись спересердя грюкнув дверима спальні й вигукнув злісне, образливе й точно зайве «Ну скільки можна лізти? Тебе забагато в моєму житті!» Мама тоді нічого не відповіла, пішла мовчки на кухню, заварила собі каву й довго-довго сиділа біля вікна, тиха, тендітна постать, утілення світової витримки, непорушна музейна скульптура із завжди блідими щоками й до біса сильним поглядом. Мама тоді не заплакала, а на вечерю зготувала обожнюваний мною грибний пиріг, поставила у великому блюді на стіл непорізаним і, як нічого не бувало, покликала до трапези. Уже з десяток разів прокрутивши в голові ситуацію й щоразу проклинаючи себе за сказане, сів до столу мов у воду опущений, усе боявся глянути в сіру безодню найрідніших очей. Безглузда мовчанка. Максимально

незручний момент. Для мене. Мама ж спокійно сиділа навпроти, так само непорушна, подібна до величної скульптури. Ущент розгромлений власною совістю, опустив голову, як дурнуватий хлопчисько, довбав пальцями квітчасту скатертину (а в цей час докори сумління нещадно довбали свідомість) і боявся підвести очі, аби не зустрітися з її очима. Я всім нутром відчував, що мама пильно дивилася на мене. Від цього було ще важче. Знаю: вона не чекала каяття, не чекала банальних «вибач», «я бовкнув зайвого, перегнув палицю, погарячкував» — вона чекала прояву моєї сили. Господи, ну скажи, звідки в цієї жінки стільки мудрості?

Грибний пиріг тоді залишився непорізаним. Я так і не наважився підвести очей, а совість не дозволила потягнутися до блюда. Та що там совість, у такий момент і шматок би в горло не поліз. Найдурніша мовчанка. П'ять хвилин, затягнутих, здається, на кілька годин. Мамин погляд, невідривний, пильний, сильний. Він рвав душу на шматки. Він провів мене, нікчемного, понурого, з опущеною головою, до виходу з кухні й ще боляче впивався в спину, доки я сунув коридором до власної кімнати.

— Слабак, — кинула вона навздогін.

Я не знаю, що було гірше: нестепна тяготливість її погляду чи оце різке «слабак». Слово, вимовлене з фантастичною стриманістю, твердістю й, куди без цього, нотою зневаги, добряче різнуло по серцю.

Слабак. Слабак. Я лежу в окопі, міцно втиснувши обличчя у вогку смердючу землю. Поети римували, нібито рідна земля — солодка, мов мед, пухка, ароматна, до біса дорога. Прозаїки писали, нібито рідна земля наділена фантастичними властивостями, здатна в мент зцілити розтерзану душу (от тільки чим лікувати розірвані рани, як швидко долати фізичне каліцтво, вони не говорили). Митці брехали, бо ніколи ось так не лежали втиснутими в землю, лірично названу рідною, романтизовану — насправді ж гидку, глевку й зовсім не важливу ні серцю, ні душі. На війні земля не пахне — на війні земля смердить. Смердить шаленою вологою, смердить ворогом, смердить кров'ю, польовим туалетом, смердить блювотою, дешевим алкоголем, поміями й самою смертю.

Слабак. Слабак. Ти знову думаєш про смерть. Ти боїшся висунутися з окопу, як тоді боявся підвести погляд на найріднішу жінку напроти за столом. Ти досі трясешся перед обличчя небезпеки. Слабак. Слабак.

Мама ніколи не була надто сентиментальною, мама не любила оцих «сюсі-пусі» й уміла добре дозувати прояви ніжності. Рано залишившись одною із піврічним сином на руках, вона поставила в пріоритет силу. Кажуть, що жінка ніколи не зможе замінити чоловічого виховання. Це брехня. Я дивився на розніжених і розбалуваних однокласників, бачив, як після дворової бійки вони телефонували батькам, бачив, як дорослі дядьки приходили сваритися в школу, коли їхні синки поверталися додому з ледь помітними синцями й трохи порваними сорочками, бачив, як хлопчачи ревіли через зламані машинки й не могли контролювати емоцій після програного футбольного матчу. Я бачив це все, повертався додому, де на ненароком кинуте за вечерею «Сьогодні Андрій обізвав мене невдахою» мама з усією гостротою в голосі запитувала: «Сподіваюся, ти відстояв свою честь?» і відчував, що з такою жінкою мені не потрібен ніякий батько.

Від оцього «сподіваюся» віяло такою покладеною на плечі відповідальністю, що просто совісті не вистачало не виправдати її. Чи завжди міг відстояти власну честь? Не знаю. Чи завжди намагався? Однозначно. Так виховувала мама ще з самого малечку. Бачив, що здатен постояти за себе фізично — засукував рукави. Розумів, що сили нерівні — ніколи не тікав: тут або говори, або мовчки знось покарання за свою слабкість.

Мабуть, оцей окоп і є покаранням за власну слабкість. Хлопці ж-бо давно чкурнули в будинок за сотню метрів, напіврозвалений, не надто надійний, зате точно безпечніший, аніж одинока нещасна вирва в глевкій смердючій землі. Кликали мене із собою, синхронно крутили біля скронь на відмову бігти. Я злякався. Злякався, що не добіжу. Злякався, що впаду розпростертим посеред поля. Злякався, що пацани не встигнуть навіть доволочити тіла до схову. Я злякався смерті, коли та зі смішною ймовірністю (декілька пострілів за десять хвилин) прогулювалася широченним полем. Я боюся смерті зараз, коли вона, набравшись шаленості, повна сміливості, готова без вагань зжерти перше живе створіння, що трапиться на шляху, дихає над моєю потилицею. Я боюся смерті. Я слабак? Боже, скажи мені, я слабак? Мамо, тиха, тендітна постать, мамо, утілення світової витримки, непорушна музейна скульптуро, мамо, скажи мені, я слабак?

Може, ти хотіла сина героя, сина сміливця й справжнього патріота? Може, ти би воліла, щоб той, у кого вклала все серце, усі старання, кому намагалася прищепити найкращі чоловічі риси, чий характер самотужки викувала (яке ж нетипове жіноче заняття) впродовж довгих самотніх років, ліпше поліг серед поля, ніж отак боязливо тремтів сам в окопі? Може, ти червонієш за свого непутячого сина? Може, шкодуєш за викинутими на вітер роками виховання?

Мамо, я слабак. Я не герой, не сміливець і не патріот. Я лежу обличчям у землі, під землею, мій клятий військовий одяг увесь у багнюці, очі теж повні чорних крупинок. Що ж, лишилося тільки присипати зверху. Я тремчу, я не хочу вмирати. Чуєте ви, лірики, фантазери, срані романтизатори війни, звичайний рядовий солдат, уткнувшись мордою в чорну смердючу глевкість, не думає про Батьківщину й срати хотів на квітучі вишневі садки, безкраї польові простори, широкий Дніпро, гори, степи, полонини. Чуєте ви, він просто не хоче вмирати у свої двадцять чотири. Він просто божевільно рветься жити.

Софія КЕЙЛІН

«Звати мене Софія Кейлін, і я люблю мистецтво. Мені 21. Народилася я 17 червня 2000 року. Наразі вчуся на 4 курсі в Навчально-науковому інституті журналістики. Вчуся на журналіста. Люблю це діло.

Почалася моя любов до культури ще з самого дитинства, коли у дитячому садку я могла довго сидіти і вдивлятися у сторінки книжок замість того, щоб гасати по вулиці.

Читати я навчилася рано. Певно, це мене і згубило. Книжки стали моїм світом. Казки, легенди і міфи зачарували, закрутили та відпустили з нестерпним бажанням самій створити щось настільки ж чудесне. Цим я і займаюся протягом майже всього свого життя. Намагаюся створити щось чарівне».

СУД ДУШІ

Мирон розплющив очі, аби зрозуміти, що він дивиться на незнайому йому стелю, де чомусь сяяли зорі. Чоловік пару разів покліпав очима, проте це марево так і не зникло, тому він вирішив покліпати ще разочок. Щоб вже напевно. Але нічого не сталося, зате до психологічного стану Мирона додалась паніка. Чоловік різко піднявся з підлоги, де, як виявилось, він лежав увесь цей час. Мирон озирнувся навколо.

Місце, де він опинився, було абсолютно невеличкою білою кімнатою із космічною стелею. Жодних меблів, жодних вікон. Споглядаючи цю картину, Мирон якраз невчасно згадав про свою клаустрофобію, що тільки погіршило його стан. Він почав тяжко дихати і шукати вихід, якого тут ніколи не було. Щоправда, вже через хвилину нізвідки виникли двері, через які до кімнати зайшов незнайомий юнак років двадцяти з хвостиком. Він виглядав дуже химерно. Мирон навіть не міг сказати, яка деталь зовнішності цього прибульця була найдивнішою. Чи то постійне нервово кліпання очима, чи то надзвичайно бліде обличчя, чи то срібні крила, що сяяли за спиною незнайомця. Юнак дивився у якісь

папери та щось бурмотів собі під ніс, і лише коли Мирон був готовий закричати, він подав голос.

— Доброго вам часу, шановний.

— Доброго, — зніяковіло відповів вражений чоловік.

— Ви Мирон Степанович, податковий інспектор, сорок п'ять років. Одружені, двоє дітей. Правильно? — рудоволосий прибулець підняв очі від свого папірця та подивився на враженого чоловіка. — А, почекайте! У вас є ще собака. Далматинець. Тепер усе правильно.

Він вдоволено поставив галочку на папері, а потім той зник. Мирон так і сів на підлогу, вже остаточно не розуміючи, що коїться навколо.

— Пане, що це було? — спитав чоловік, звертаючись до цього химерного створіння.

— А, дрібниці. Декларація про надходження померлого, — він посміхнувся.

— Якого померлого?

— Вас, звісно! Ви померли десять хвилин тридцять секунд тому. Від серцевого нападу. До речі, рідко хто потрапляє до нашого департаменту так швидко. Вважайте, що ви щасливчик.

— Що?! — закричав Мирон.

— Так, — синьоокий працівник знизав плечима. — Багато людей чекають у чергах до іншого світу цілими століттями. А ви он як швиденько.

Розлючений податковий інспектор вже абсолютно нічого не розумів. І саме тому, що він нічогісінько не тямив, його охопила лють. Він був ладен просто зараз кинутись на цього рудого біса з кулаками!

— Та що ви, Мироне Степановичу, як вам не соромно так називати мене! Я Ахіан, ваш захисник.

— Який ще захисник?!

— Ваш, звичайно. Я ж так і сказав. На суді вас захищатиму.

— Якому ще суді?!

— О святий Отче! Що, у ваших податкових фірмах іншим словам не вчать?

Мирон почав глибоко та панічно дихати. Тільки зараз сенс сказаних цією істотою (називати Ахіана людиною було б занадто наївно) слів почав долітати до нього. Він помер десять хвилин тому. А найжахливіше

те, що це мало рацію, адже останнім моментом, який чоловік пам'ятав перед пробудженням, був різкий біль у серці, а потім суцільна темрява. О Господи, то невже він...

— Так, ви померли! Я це вже сім хвилин сорок п'ять секунд намагаюся вам сказати!

Юнак дбайливо матеріалізував у повітрі стаканчик горілки, а потім влив його Мирону Степановичу, коли той вже був ладен знепритомніти. Це трохи заспокоїло свіжого мерця, проте не знищило його страхів.

— А як щодо моєї дружини, моїх дітей?

Чоловік і не одразу відчув, як сильно заболіло йому серце після згадки про родину. Він подумав про його любу Ольгу, про Марію та Петра. Мирон тільки зараз зрозумів, наскільки сильно він кохає свою родину. Навіть згадка про того дурнуватого Роджера, котрий згриз п'ять пар його шкіряних туфель, приносила тільки теплі спогади. Це був кінець.

— Пане, не треба так сумувати! — Ахіан сказав це, проте і сам посміхнувся безрадісно. — Настане час, коли ви зустрінетесь із вашою любкою та діточками. Нескоро, проте у вічності межі часу втрачаються. Вони сумуватимуть за вами, я певен. Але ваше посмертне життя ще тільки почалось!

— Дякую за теплі слова? — Мирон все ще відчував біль у серці, проте він став значно слабшим. — Я чекатиму на них.

— Ось це правильний дух! Інші можуть годинами валятись на підлозі та ридати. А ви он як, спокійно та тверезо. Клянусь вічною благодаттю, найбільша витримка, після лікарів та військових, саме у податкових інспекторів.

Мирон несміливо посміхнувся у відповідь.

— То де я? Десять біля воріт у той світ?

Надприродне створіння захихотіло.

— Ні, якби ж! Знову ж таки, я це вже казав. Ви у суді. Одразу після вашої смерті на вас подали заяву першого рівня важливості. Саме тому ви тут.

— На мене?! — чоловік щиро здивувався. — Але я нікому нічого поганого у житті не зробив. Хто міг подати на мене?

— Ваша душа, шановний.

— Моя душа?

— І це ще не найгірше! У вашої душі надзвичайно вправний обвинувач.

Мирон витріщив очі і подивився на свого захисника. Що це все означало?

— Ну, все просто, Мироне Степановичу. Ми будемо виступати в суді, у боротьбі з вашою душею. Вона звинувачує вас у вбивстві.

— Вбивстві? Господи помилуй!

— Ні, Мироне Степановичу, до всевишнього отця немає сенсу звертатись у цій будівлі. Молитвоізольована.

— Але я у житті не вбивав. Даю вам чесне слово, Ахіану, — чоловік говорив палко і з повною упевненістю у своїй правоті. — До речі, ви що, мої думки читаете?

— А ви занадто голосно думаєте. Добре, що на судовому процесі ваші канали свідомості перекрыють, бо інакше усі учасники отримають мігрень, — юнак клацнув пальцями та відкрив двері. — А щодо вашого чесного слова, то я не був би так певен. Але давайте поговоримо вже у моєму офісі.

Ахіан дбайливо огорнув плече чоловіка однією рукою та повів його довгим пустим коридором. Тобто дійсно абсолютно пустим. Після цієї прогулянки захисник та підсудний нарешті потрапили до величезного холу, де Мирон побачив і інших неймовірних створінь. Кого там тільки не було! І духи з напівпрозорої матерії, і малесенькі феї, які стурбовано літали над головами перехожих, і якісь монстрики з хвостами та рогами. Між іншим, усі як один носили строгі ділові костюми. Тільки зараз Мирон у повній мірі повірив, що вони й справді знаходяться у приміщенні суду.

Ахіан водив чоловіка по багатьох приміщеннях та коридорах, поки нарешті вони не зупинились біля манюсінських дверей, куди досить повний Мирон ледве зміг протиснутись.

— Я й не думав, що у цьому місці можуть бути кімнатки ще менші ніж та, у який я опинився спочатку. Проте це було помилкою.

Податковий інспектор іронічно оглядав комірчину, яку Ахіан безнадійно намагався називати своїм офісом. Там знаходився тільки стіл і два

тонюсінських стільчика. А ще картотека літала на стелі, проте це диво вразило Мирона вже набагато менше, ніж у попередні рази. Юнак присоромлено опустив очі на свій манесенький стіл та сів на крісло.

— Я ще не заслужив такої честі. Мені потрібно дослужились до гарного кабінету.

Мирон плюхнувся на маленький табурет із такою силою, що ледве не зламав його. Просто зараз чоловік потребував відповідей на багато запитань.

— Слухайте, пане, я вам вже все розповів. Більшого ви від мене не отримаєте. Ні того, що чекає вас після засідання, ні того, як влаштований цей суд. Мене ж спопелять за будь-які відповіді! — юнак замахав руками. — Я просто не можу.

— Добре! — роздратовано сказав чоловік. — Хоч скажіть, як цей процес буде проходити!

Ахіан полегшено зітхнув. Схоже, це питання було вже легшим для нього.

— Як і звичайний людський суд. Будемо ми, будуть обвинувачі. Ваша душа і його робітник будуть намагатись змусити суддю повірити у вашу провину, а ми маємо переконати його, що ви чисті.

— Чудовий план, проте я досі не знаю, кого я взагалі вбив.

— Мені не можна вам це розповідати, — хлопець знов опустив очі.

Мирон хотів іронічно відповісти і втретє, проте стримався. Замість цього він схрестив руки на грудях та подивився на свого захисника.

— Коли починається засідання?

— Зараз.

— Що?!

Крик чоловіка прозвучав уже не в комірчині, а в просторій залі судового процесу. І, як не дивно, виглядала вона як звичайна представителька свого роду приміщень. Велика зала, дерев'яні лави для відсутніх глядачів, два столи для ворогуючих сторін, а також місце для судді. Мирон зрозумів, що він вже зайняв належне собі місце, поруч із ним сидів Ахіан, який нервово перебирав папери.

— Все буде добре, от побачите. Це буде перша справа, яку я виграю!

— А всі інші справи ти програвав? — чоловік жажнувся.

— О ні, що ви, — Ахіан посміхнувся істинно янгольською по-смішкою. — Ви мій перший клієнт.

Мирон був ладен знепритомніти вже втретє за день. Його втримала від цього поява судді. Ні, точніше, Судді. Тільки один його зовнішній вигляд вже породжував бажання встати навколішки та молити про правосуддя. Це був старець із довгою білою бородою, одягнений у білу мантию. Очі його були абсолютно сліпі.

— Суд розпочато, шановні, — прозвучав голос холодний наче лід. — Сторона обвинуваченого на місці?

— Так, ваша честь, — Ахіан піднявся з місця.

— А сторона обвинувачів?

— Тут, ваша честь.

Мирона аж затрясло. За долі секунди в кімнаті з'явилося двоє осіб. Перший — стрункий чорноволосий чоловік із такими ж срібними крилами як у Ахіана, а другий... сам Мирон. Тільки більш білий та прозорий. Чоловік відчував, що то була його душа. Холодно та грізно вона дивилась зараз на нього. Це лякало Мирона, адже він навіть не знав, у чому його провина.

— Суд готовий вислухати сторону обвинувачення, — сказав Суддя і вдарив своїм срібним молоточком. — Пане Хіар, вам слово.

— Дякую, ваша честь, — обвинувачувач вклонився Судді. — Я і мій клієнт звинувачуємо Мирона Степановича Грінку у найтяжчому та найпідступнішому з усіх діянь, котрі могла вчинити будь-яка людина. У вчинку настільки огидному, що навіть повністю сказати його привселюдно просто неможливо. Я говорю про вбивство, ваша честь.

— У сторони обвинуваченого є якісь заперечення?

— Поки що немає, пане, — Ахіан поправив папери. — Ми хотіли б викликати першого свідка.

Суддя кивнув, даючи згоду.

— У якості першого свідка ми викликаємо батька підсудного, Степана Казимировича Грінку, померлого п'ять років тому.

Юнак зробив дивний жест рукою і на стільці, де мають знаходитись свідки, з'явився старий дід із повністю лисою головою, одягнений в червоний халат. Просто такий, яким він був при житті.

— Батьку! — Мирон не зміг приборкати почуття та підвівся з місця.

— Привіт, сину, — сказав Степан своїм знайомим хрипливатим голо-сом. — Я не думав, що побачу тебе настільки рано. Засмутив ти старого, засмутив.

— Зберігати спокій у залі суду, — Суддя постукав молотком.

Ахіан підійшов до старого чоловіка.

— Чи це правда, що ви були жорстким у ставленні до свого єдиного сина, бо мріяли зробити йому успішну військову кар'єру?

— Так.

— І чи правда, що на нього ви переклали усі свої сподівання, котрі не змогли здійснити у житті?

— Так, це правда, — вже тихіше відповів Степан.

— Ви часто проявляли лагідні почуття до свого сина?

— Ні.

— Чи заохочували ви дитячі захоплення Мирона?

— Інколи я це робив.

Ахіан нахмурився.

— Кажіть тільки правду.

— Ні, — сказав чоловік, опустивши очі. — Я цього не робив.

— Бо вважали це дурницями?

— Так.

— Питань більше немає, — юнак відвернувся від батька Мирона. — Таким чином ми можемо побачити, що жорстке (а іноді навіть жорсто-ке) ставлення батька до виховання сина і спричинило те, що станеться у майбутньому. Тому я заявляю, що не можна перекладати повну про-вину за скоєне на мого клієнта.

Ахіан сів за стіл.

— Слово ваше, Хіар.

Сторона обвинувачення зробила аналогічний жест рукою, і на сто-роні свідків з'явилась вже фігура матері. Вона виглядала такою блідою, такою зламаною.

— Але моя мати ще жива! — знову прокричав Мирон.

— Це її душа, — прошепотів Ахіан. — Ми можемо ненадовго забрати душу, аби вона була свідком у суді. Проте дуже ненадовго.

Тим часом Хіар дарма часу не втрачав і вже став біля Олександри, котра здавалась тендітною квіткою, котрій було не місце в цій похмурій залі.

— Пані Олександро, чи любите ви свого сина?

— Я ладна віддати за нього життя, — прошепотіла душа.

— Чому моя мати шепоче? — спитав Мирон у свого захисника.

— Бо вона і досі плаче за вами, — Ахіан сказав це приглушеним сумним голосом. — З тієї миті, як дізналась про вашу смерть, і до цього дня. У світі людей пройшов десь рік з того моменту. Вона кожен вечір думає про вас.

Серце чоловіка знову почало боліти. Він залишив у минулому житті не тільки дружину та дітей, а ще й стару матір, котра тепер була вимушена давати свідчення проти нього. А обвинувач все задавав питання.

— Ви дбали про нього та захищали від нападів чоловіка?

— Так.

— Ви вірили у нього та його мрії?

— Так.

— Ви казали йому це?

— Постійно.

Далі йшов ряд аналогічних запитань, на які Олександра давала відповіді одразу. Жодного разу вона не запнулась і не зробила паузи. Це тому що вона була впевнена у кожному своєму слові. Приблизно через десять хвилин Хіар відпустив душу назад до її господині, а сам повернувся до Судді.

— І саме тому ми можемо бачити, що у Мирона була підтримка у родині, а виховання батька не було єдиним важелем у формуванні його особистості. У нього були присутні і дбайливе ставлення, і турбота.

— Слово надається захисту, — глухо сказав Суддя.

Ахіан почав труситись, проте сміливо вийшов у центр кімнати і викликав Ольгу. Її силует виглядав більш світлим та яскравим, ніж колір душі Олександри, проте він все ще виглядав похмуро.

— Чи це правда, що у ранні роки вашого шлюбу с Мироном ваше фінансове становище було досить важким?

— Так. Це правда.

— І що кожного дня ви нагадували вашому чоловікові про його обов'язок заробляти гроші для родини?

— Так.

— Ви постійно докоряли Миронові через нестачу грошей, навіть коли ваш чоловік цілком забезпечував родину, бо ви відчували постійний страх раптового збідніння?

— Так, — зніяковіло казала Ольга.

— Чи можете ви стверджувати, що психологічно виснажували чоловіка?

— Я не знаю, — відповіла душа.

— Добре, я більше не маю питань.

Ахіан розвів руки та приготувався до фінального слова. Небесні суди не могли продовжуватись довго, бо ще мільярди нещасних душ чекали своєї черги. Наразі справа Мирона могла продовжуватись ще максимум десять хвилин. І Ахіан знав це, як ніхто інший. Тому юний захисник прокашлявся та почав говорити.

— Шановний Суддя та сторони конфлікту. Я твердо переконаний, що життя мого клієнта не було легким. Він постійно зазнавав утисків від деспотичного батька та дружини. Слабкий характер матері не дозволяв їй відкрито виступити проти чоловіка та покласти край знущанням над хлопчиком. Пан Мирон хороша людина, від дбав про свою родину до самого кінця його життя. І бажання мого клієнта заробляти велику кількість грошей заради забезпечення свого існування це явище цілком природне для людини. До того ж, його час був зайнятий не тільки роботою, а ще й догляданням матері. Виходячи з цього, умови для здійснення того, що він мав здійснити, були занадто важкими. У мене все.

Ахіан сказав свої останні слова. Тепер була черга Хіара, котрий теж знав, що більше в нього не буде можливості виступити. Тому він підготував свій козир.

— Ми запрошуємо до зали жертву.

Мирон ошалів, коли побачив, хто сидів на місці свідка. Це знову був він сам. Проте значно молодший, маленький хлопчик років десяти. Він був одягнений у гарний офіційний костюмчик, а у руках тримав

стареньку скрипку. Чоловік раптом згадав той день, коли він виглядав саме так, коли тримав саме цей інструмент.

— Ні, це неможливо, — промовив Мирон. — Невже мене звинувачують у його вбивстві?

І хлопчик, і душа його зараз дивились на чоловіка поглядом, повним суму. Дитячі пальчики міцно стискали свій інструмент, котрий так ніколи і не зіграє. Це була нездійснена Мрія, надії на котру Мирон особисто знищив у душі.

— Мрія, чи сильно плакав тебе пан Мирон? — прозвучав голос Хіара.

— Так. Він хотів стати скрипалем понад усе на світі.

— Чи думав він про тебе протягом життя?

— Так. Він постійно подумки повертався у часи, коли покинув інструмент.

— А про що пан Мирон думав?

— Про те, що може ще бути не пізно, — Мрія сумно подивилась на свого колишнього господаря. — Але тепер пізно. Тепер стало пізно.

— Ти міг стати реальністю? — питання прозвучало наче вирок.

Цього разу Мрія мовчав декілька секунд, але потім твердо сказав:

— Так.

Обвинувач сумно зітхнув і приготувався сказати свою останню промову.

— Історія життя обвинуваченого не є легкою, проте і надзвичайно трагічною її неможливо назвати. У пана Мирона були батьки, можливості для самореалізації, гідна освіта та рівень життя. І не зважаючи на його намагання допомагати своїй родині, у цього чоловіка завжди був вільний час, котрий він міг присвятити здійсненню свого бажання. Але замість цього Мирон лише зітхав та думав про те, що могло б бути, якби він не покинув уроки гри на скрипці у десятирічному віці. Буцімто через напади батька. А потім не поновив уроки через дорікання дружини. Він не зробив самостійно абсолютно нічого, та змарнував дорогоцінний шанс, котрий у нього був. Саме тому я вважаю цю людину повністю винною у вбивстві своєї Мрії!

Обвинувач навіть захекався, такою емоційною вийшла його промова. Після цього Хіар зайняв своє місце, а Суддя, навпаки, піднявся. Сліпі очі

уважно дивились і на душу, і на самого Мирона. Вони не могли бачити оболонки, проте розгледіли істину.

— Я визнаю цього чоловіка винним.

Холодні слова прозвучали, а за ними пішов стукіт молотка. Вирок було винесено, нічого не змінити. Мирон вперше відчув настільки сильний тваринний страх, котрий повністю проковтнув його сутність.

— Тепер я приречений на вічні муки? — він спитав це у свого захисника тихо, адже боявся говорити.

— Що? — здивувався Ахіан. — Звичайно, що ні! Ви були хорошою людиною, а ваші діти зроблять багато добрих вчинків. Ви пішли б у найкращий світ за любого випадку.

— Але де тоді моє покарання? — Мирон питав це щиро. — Ми програли, я мушу отримати покарання.

— А он воно, — юнак вказав рукою на душу чоловіка.

Вона вже не сиділа за столом, а стояла біля маленького хлопчика із старою скрипкою. Вони не сказали нічого. Тільки тримались за руки, і разом вийшли із зали. Суддя теж непомітно зник, як і обвинувач.

— Ваша душа не піде з вами, — сумно сказав Ахіан.

— Але куди вона пішла із моєю мрією?

— Вам не можна цього знати, пане. Мені душе шкода, що я не зміг виграти цю справу. Щастя вам у потойбічному світі.

Тепер зник і Ахіан, і сама зала. Мирон опинився у дивному просторі поміж хмар. Він звідкись знав, що йому потрібно йти по стежці, котра приведе його у потрібне місце. Чоловік йшов, проте з кожним кроком все більше усвідомлював, що йому не вистачає чогось неймовірно важливого. Чогось, що вже ніколи не буде поруч із ним, бо прослідувало за Мрією, котру Мирон впустив. І тепер він не міг змінити вже нічого. Від цього моменту і цілу вічність його супутником буде лише порожнеча.

Поруч із багатьма гріхами, котрі притаманні людському роду, є один особливий. Його може зробити кожен, але не надати цьому особливої уваги. Декотрі навіть мають це за якусь дрібницю. Проте вбивство Мрії це зовсім не дрібниця. Адже одного дня настане момент, коли нічого вже не можна буде змінити...

Роман ГОРБИК

ЦЕНТР (сценарій)

НАТ. ЦЕНТР СЕЛА. РАНОК.

Центр села. Перехрестя двох доріг, утворюють асфальтований хрест. Видно, що асфальт покладено дуже давно — багато вибоїн, у деяких з них величенькі калюжі. Вздовж однієї з доріг тягнеться лінія електропередачі зі старенькими дерев'яними стовпами. Узбіччя заросли високою травою та бур'янами. На перехресті тихо та безлюдно. Чутно далекий гавкіт собак. На одному з кутків цього перехрестя занедбана автобусна зупинка. На іншому — стара крамниця. Від її зачинених дверей відділяється темна фігура чоловіка. Фігура робить кілька кроків сходами і падає на землю. Трохи лежить, потім ледь піднімається на ноги. Постоявши кілька секунд, чоловіча фігура рушає навіпростець через перехрестя. За досить важкою та невпевненою ходою видно, що чоловік гарненько на підпитку. Дійшовши рівно до середини перехрестя, чоловік зупиняється, скидає з голови кашкета, виймає з нього цигарку та сірники, закурює. Знову одягає на голову кашкета і, випускаючи з рота цигарковий дим, роззирається врізнобіч. Потім обережно опускається на асфальт, сідає. Сидить і курить. На екрані виникає титр назви фільму — ЦЕНТР.

З-за рогу на автобусну зупинку виходять купкою троє літніх жіночок. Одягнені стандартно, по-сільському, в хустинах на головах. У двох в руках по великій картатій сумці, одна штовхає перед собою старий радянський дитячий візочок, з якого стирчать вила та лопата. Візок поскрипує коліщатами. Жіночки зупиняються на зупинці і синхронно кидають погляди на чоловіка, що курить посеред перехрестя. А він собі сидить та й курить спокійно. Зазираючи з-за різних боків чоловіка, що сидить та курить, ми бачимо по одній всі чотири вулиці, що тягнуться від перехрестя. Вулиці безлюдні та спекотні.

НАТ. ПОЛЯ ЗА СЕЛОМ. РАНОК.

Сонце вже добряче пече зранку. Різнокольорові поля. На деяких вже скошено пшеницю, залишилася лише стерня. Деякі жовтіють ріпаком. Дзижчать бджоли та гудуть мухи.

Грунтовою дорогою поміж полів поволі їде стареньке авто — червонуваті «Жигулі». За автівкою з дороги підіймаються хмаринки пилу. На зустріч автівці проїздить хлопчина на велосипеді. Роз'їхавшись із «Жигулями», хлопець призупинився, зацікавлено провів поглядом машину, трохи розігнав рукою пил перед обличчям, сплюнув на дорогу, і поїхав собі далі. Пил осідає.

ІНТ. САЛОН АВТО. РАНОК.

За кермом кругленький лисуватий чоловік років п'ятдесяти. Його чоло та лисина вкриті рясними краплинами поту. Він витирає піт рукавом сорочки, дивиться в дзеркало заднього виду. На задньому сидінні сидять двоє: повнувата жінка років п'ятдесяти та молода дівчина років двадцяти. Жінка із фарбованим волоссям і провінційною зачіскою «під мальчіка», в цвітастій літній сукні, спить, задерши голову та відкривши рота. В її роті видно кілька золотих зубів. Обличчя також вкриті краплинами поту. Дівчина у яскравій футболці, з напруженим і не спитним обличчям, крізь темні окуляри дивиться у віконце. Потім дивиться у мобільний телефон, щось клацає в ньому. Лисуватий чоловік знову витирає піт рукавом сорочки і кидає погляд на спекотні поля.

НАТ. ЦЕНТР СЕЛА. РАНОК.

Той самий чоловік ще сидить посеред перехрестя і курить. Однією з доріг, до нього під'їжджає на старенькому велосипеді хлопчик років десяти. Він зупиняється біля чоловіка.

ХЛОПЧИК
Дай закурить.

Чоловік, примруживши очі, придивляється до хлопчика.

ЧОЛОВІК
Що?

ХЛОПЧИК
Закурить, кажу, дай.

ЧОЛОВІК
А скіки тобі год?

Хлопчик витримав невеличку паузу, потім роззирнувся навколо, швидким рухом руки скинув з чоловіка кашкета, жбурнув його в бік, плюнув чоловікові на голову, і швидко рвонув на велосипеді.

ЧОЛОВІК
Ах ти ж падло! Та я, бля ...

Поки чоловік, витираючи рукою голову, незграбно піднімався, хлопчина вже був метрів за двадцять від нього. Вставши на ноги, чоловік вловив рівновагу і поволі підійшов до кашкета, котрий лежав у калюжі. Чоловік взяв кашкета з калюжі, з нього стікала вода. Він викрутив його, стріпав, і акуратно одягнув на голову.

Трійця жіночок на автобусній зупинці кинула синхронний спільний погляд на чоловіка і, тісніше згрупувавшись, почала щось жебоніти. Слів не розібрати.

НАТ. БІЛЯ КЛАДОВИЩА. РАНОК.
На одному з пагорбів, що заріс високою травою, видніються хрести та могильні плити. Видно, що це кладовище. Поруч із кладовищем невеличкий дідусь косою косить траву.

Червонуваті «Жигулі» проїждять дорогою вниз біля пагорба з кладовищем. Дідусь припинив косити, взяв вертикально в одну руку косу і придивився до машини.

ІНТ. САЛОН АВТО. РАНОК.
Дівчина зняла з очей темні окуляри, придивилася що там за вікном авто.

ДІВЧИНА
(до водія)
А можна остановиться здесь на чуть-чуть? Мне нужно выйти.

ВОДІЙ
Так ми ж вже пошті приїхали. Я могу окна ше повідкривать.

ДІВЧИНА
Не, мне не жарко. Я это ... мне просто на чуточку нужно выйти.

ВОДІЙ
Шо ж, желаніє клієнта — закон.

«Жигулі» з'їжджають з дороги на траву і зупиняються. Водій глушить двигун. Дівчина швиденько відчиняє двері і виходить зовні. Вона відходить вбік від машини, тримаючи в руках якийсь журнал і помахуючи ним, як віялом. Водій також виходить зовні, роздивляється збоку авто, виймає з кишені мобільного телефона, набирає номер, прикладає слухавку до вуха. А жінка із золотими зубами так і продовжує сидіти і спати в авті.

Дідусь з косою так і стоїть там на пагорбі біля кладовища, продовжуючи спостерігати за машиною та людьми. Дівчина звертає увагу на дідуся. Дідусь, крізь марево спеки, злегка помахує рукою дівчині. Дівчина розглядається, дивлячись кому це він помахує. Жінка так і спить в авті, а водій зосереджено тисне на кнопки мобільного. Дівчина знову кидає погляд на пагорб. А дідуся там вже немає, залишилися лише хвили спеки, що випромінює висока трава навколо могил. Вона одягає темні окуляри і йде до авто.

Друкується за: <http://screenplay.com.ua/screenplays/?id=480>

Антон КУШНІР

«URBAN STRIKE»

Опис роману:

Історія про молодих людей, які дорослішали у буремні 90-і (коли розпався СРСР і Україна стала незалежною державою), а тепер відвойовують для себе життєвий простір у рідному місті.

Випадково знайдена адреса електронної пошти змінює життя журналіста Майка. Він стає активістом химерного угруповання Urban Strike, яке організовує зухвалі витівки: футбол у підземній річці, пікнік на опорі лінії електропередач, протестну акцію проти нездорової їжі у фаст-фуді.

Майк разом з новими друзями нищить безглузді рекламні білборди, готує вуличний фестиваль у закинутому будинку. Рівень напруги і ризику зростає, аж поки не постає питання: чи є межа, перед якою варто зупинитись?

Рукопис роману було відзначено дипломом конкурсу “Коронація слова”.

(Опис із: <https://www.yakaboo.ua/ua/urban-strike-1568632.html>)

Уривок:

Лезо проходить у кількох міліметрах біля скроні, і я мимоволі відхиляю голову. Помітивши це, вона спеціально торкається моєї щоки, холодний метал мало не обпікає шкіру, ще теплу після душу.

— Е-е-е!

— Що ти таке лякане? — пальці в неї вправні, але долоні холодні.

— Та ти ж холодюща як смерть!

У відповідь Ульріка ще тісніше зав’язує мені не шиї простирadlo, ну я ж казав — злюка злюкою! Демонстративно відвертаюсь до завішаного фотками вікна.

— А ну не крутись!

— Ги-ги-ги! — Аніка підсміюється зі свого кутка, звідки вона споглядає нашу боротьбу. Противним низьким голосом, вона так сміється, коли хоче подратувати.

Та будь ласка — знов обертаюсь до дзеркала, зрештою, на ньому теж висять фото, щойно принесені.

Фотографії були великі, А4 формату, всі до однієї чорно-білі, але найголовніше — вони були всюди. У кімнаті — розкидані по ліжку, на комп’ютерному столі, приклеєні скотчем до вікон та дзеркала, над монітором, у шухлядах, на кухні — прикріплені магнітами до холодильника, пришпилені кнопками до пеналу, в коридорі — на входних дверях, на вішалці, під телефоном, по всій квартирі — просто наклеєні на шпалери, Ульріка постійно заносила улюблені знімки із собою до ванни, де незмінно заливала їх водою. Аби легше було прибирати волосся, ми згорнули килим і винесли його в коридор, тепер фотки валялись також і на паркеті. Дивлячись у дзеркало, складалося враження, що мене стрижуть просто посеред відкритої фотовиставки.

Я сиджу, замотаний у простирadlo, посеред кімнати, поряд мене грізна Ульріка, а по периметру бігає Аніка й усюди, де може, тулить фотки з нової серії.

Це тривало вже другий тиждень. Щойно зайшовши до помешкання, Аніка першим ділом поклала на стіл свій кубік рубіка, а другим — дістала з валізи величезний фотоапарат. За три дні, які вона в нас прожила, Аніка встигла відклацати кілька гігабайт, ми її весь час підколювали з цього приводу. Я одразу зрозумів, що конкурент з мене ніякий, і сховав свою мильницю разом із «фільмами». Тепер було кому постійно фотографувати Улю.

— Ані, глянь, рівно?

— Ага, — вона саме ліпить скотчем на дверцята шафи чергову фотку, обертатись навіть не подумала.

У нас якось сама собою склалася звичка ходити по місту утрюх, і поки на вулиці було світло, Аніка не вгавала — вона видиралась на паркані, звішувалась з поруччя, затулювала нас мало не в кожен під’їзд — у неї, як і в сестри, було унікальне вміння переконувати — простіше кажучи, йти кудись із нею було б просто нестерпно, якби не її фантастична безпосередність, яка просто зачаровувала. Аніка виглядала як трохи зіпсована, але загалом симпатична дитина із черговою дорогою іграшкою. Свій кубік рубіка вона також брала з собою і, біжучи за чер-

говим кадром, зазвичай давала потримати мені або Ульріці.

А тоді одного дня — вже коли переїхала до сестри — прийшла і кинула на стіл цілу пачку великих чорно-білих відбитків — мовляв, потім подивитесь.

От ми й дивились: уже кілька днів вони висіли по всій квартирі — не відгороджені рамками, відбитки скидались не на фотовиставку, а на вікна в інший — не геометричний — простір, пастки, у який не очікувано провалювався погляд, намагаючись знайти капці чи флешку.

Клацання ножиць знову припиняється, Ульріка виходить з-за моєї спини і дивиться, чи рівно виходить.

— Не крути головою! — торкається пальцями моїх скронь і злегка обертає голову ліворуч-праворуч. — Заплющ очі!

Слухняно виконую наказ і відчуваю, як моїм обличчям рухається струмінь повітря, спершу навколо очей, тоді на бровах, а потім над губами — це вона намагається здмухати короткі волосинки, аби вони не потрапили в очі або що, її дихання пахне лимонною зубною пастою і персиковим соком, я складаю губи трубочкою і намагаюсь наосліп зробити те саме. Бац!

— А-а-ай! Битись ножицями некрасиво! — тим більше бити мене ручкою по голові, очі я розплющив від несподіванки. — А-а-ай!

Вона тицьнула помазком для гоління мені прямо в ніс, а тоді заходила змахувати решту волосинок з обличчя. Метод, без сумніву, ефективніший, але набагато менш приємний.

— Ну все, обтрушуйся сам, — розкручує мотузки, які тримали простирадло на шії. Життя одразу стає на порядок прекраснішим.

— Тепер моя черга! А ну сідай! — тягнув до ножиць. У відповідь Уля пирснула зі сміху.

— Сміливі експерименти відкладемо на потім. Ані, я підую голову помію, і вся твоя, — та у відповідь бубонить щось незрозуміле. — Можеш поки тут підмести.

Кого з нас двох стосувалась остання репліка, неясно. Хай там як, ніхто з нас до віника не тягнеться. Аніка нарешті завершує зі своїми фотками і йде розкладати хитре перукарське приладдя, я ж натомість роздивляюсь, чим вона нам завішала кімнату.

На фото ми з Ульрікою тримаємось за руки. Власне, нас самих не видно, лише долоні крупним планом — завдяки нашим рукавичкам знімок вийшов гарним, хоча й трохи кумедним. Вона носить плетені рукавички з обрізаними пальцями, але якщо накинути чохол, нашитий із зовнішнього боку долоні, усі пальці будуть закритими — вони тепліші й зручніші від звичайних, такі рукавички стали дуже популярними ще минулої зими; одна з тих речей, які Ульріка невідомо звідки одного дня принесла додому. На мені такі самі, але оригінальні військові: це насправді була спеціально розроблена модель для снайперів, яку потім запустили в широке виробництво. Мої — чорні зі вставками на долоні, її — світло-коричневі із геометричним візерунком.

— Ані, йди сюди! — голос Ульріки звучить приглушено, їй ледь вдається перекричати воду. Допомога вирушає негайно.

Друге фото — з самої акції, паперовий літак із великими чорним літерами В-52 на крилах перелітає через високий білий паркан. Це паркан американського посольства, хоч цього й не видно в кадрі. Третє фото: група людей біля високого білого паркану запускає паперові літаки, які без дозволу вторгаються у повітряний простір іншої держави й приземляються на американській території — у дворі посольства. Частина літаків в повітрі, інші тільки готуються до запуску, збоку біля розстебнутого наплечника сидить хлопець у сіро-зелений вітровці і дістає з наплечника пачки складених літаків. Аніка дуже старалась, але в кадр все одно втрапили кілька фотографів. Їх, там крутилось чимало, було навіть дві камери, зрештою, розрахунок був саме на картинку в ЗМІ. Ми в Urban Strike так ніколи не робили.

Власне, я пішов на це подивитись, тому що ця задумка із літачками — це моя ідея. Той хлопець на фото — Артем, одного вечора він подзвонив мені і сказав, що вони хочуть організувати акцію протесту, тобто справжню, без партійної символіки, журналістів вони гарантують — ну, це ясно, треба тільки придумати сценарій самої акції, щось непафосне, але переконливе, у мене, здається, є подібний досвід, чи не міг би я допомогти? Ну і — я ж розумію — краще, щоб була «картинка», це для журналістів. Вони вже думали про транспаранти і свічки, але якщо в мене є краща ідея... Словом, ідею з літачками він сприйняв

на «ура» — лаконічно, цілком в межах закону, до того ж непогана картинка, хоча від свічок вони таки не відмовились.

Був час, коли я ходив на всі подібні пікети. Не те щоб вірив у те, що це дійсно щось змінить, ні, мене просто приваблювала стилістика. Померзнути з транспарантом перед очима охоронців і оперативних камер, зіграти роль чергових ображених і пригноблених у театралізованому перформансі, начепити на рюкзак значок чи стрічку як символ принципової незгоди із чимось там; може звучати смішно, але це затягує.

Дівчата повертаються з ванної, Ульріка всідається на стільці і пояснює Аніці, чого від неї хоче:

— Тільки підрівняй кінці. Не треба нічого вистригати, не треба гривок. Просто підрівняй кінці. Ні сходинками не треба, ні каре. Просто підрівняй, добре? — Аніка щоразу слухняно киває головою.

Я бачив журналістів, які ходять на прес-конференції переважно для того, щоб потусуватись і побачити знайомих. Із подивом я зауважив, що так само є певна кількість учасників акцій протесту, які ходять майже на всі подібні заходи, від солідарності з політв'язнями Білорусі до протесту проти закриття книгарень. Не те що їм було цілком байдуже, що саме скандувати і з яким текстом тримати розтяжку, але відчувалось, що саме дійство їх цікавить чи не більше, ніж результат — часто вкрай примарний, до речі.

Зарядити кричалку гарним синхроном на двадцять-тридцять голосів, взяти в руки мегафон і задвинути щось полум'яно-пафосне, покричать «Боягузи!» щільно заштореним вікнам (вимоги техніки безпеки в усіх урядових установах), спробувати донести високу ідею перехожим, яким не подобається гамір; в цьому був своєрідний драйв, щось на зразок «безпечного екстриму» — отримуєш свій адреналін і не особливо переживаєш за неушкодженість організму. Точно знаю, я й сам був таким.

— Ані, ну якого біса, ну я тобі що казала!!!

З цієї спільноти було кілька шляхів. Кілька людей, щоправда, так і залишились малювати розтяжки, вигадувати кричалки і розігрувати перформанси, але решта розбігались. Можна було розчаруватись в усіх ідеях та податись в молодіжний відділ якоїсь партії. Протести й пікети були в моді, вміння грамотно провести акцію коштувало добрих грошей.

Або можна було забити на ці іграшки і оголосити свою власну невелику війну — будь-кому — з махачами, переховуванням, вистежуванням, відсидками та іншими атрибутами реальних пацанів. Або повернутись до того, що приносить справжню радість в житті — друзів, мандрів, спорту, смачної їжі, музики, сексу. Або зустріти Тайгера.

Друкується за: https://nora-druk.com/index.php?option=com_content&view=article&id=122:-lurban-striker-&catid=36:uryvky&Itemid=66

Дар'я КОНЬКОВА

*Студентка 2 курсу спеціальності кіно- і телемистецтво.
Працює ведучою спортивної програми на каналі «2+2»*

ПРО СЕБЕ

Кожна особистість починається з місця свого народження. З рідної домівки, де вона пізнала перше кохання і перше розчарування. І я не виняток. Мій рідний дім — моя життєва основа, моя духовна та матеріальна фортеця. Невеличке містечко в Запорізькій області, де й пройшло моє дитинство... Маленька, неслухняна, непосидюча Даша... Мама бантики зав'яже, одягне платтячко, білі носочки, — гайда з друзями на подвір'я. І вже Даша вимащена у пісок, розбите коліно...

Але гріх не сказати — моє дитинство незабутнє. Незабутнє, тому що пройшло на подвір'ї, з друзями. Сучасні діти не зрозуміють, як це.

Але уже у підлітковому віці я зробила висновки: наше життя це чистий аркуш паперу, і кожен робить з ним те, що йому заманеться. Один недбало зімне, а інший обережно складе по намічених лініях. Хтось сховає у кишеню, а хтось виставить напоказ, щоб бачив увесь світ.

А я все життя намагалася зробити з цим аркушем щось незвичайне: робила з нього медіатор — і грала на гітарі, скручувала в мікрофон — і співала, робила з нього смичок — і вдавала з себе скрипальку.

Крутила, вертіла, вигадувала, а згодом зрозуміла: все, що я робила — це складала життя, як оригамі. Я перегинала його в десятках місць, так і не обравши, якою в результаті стане моя паперова доля.

Я перепробувала так багато різних занять, різних видів мистецтва, але жоден не став моїм життям.

Творити. Можливо я не здатна на це? Можливо, не моє? Можливо, не в моїх силах із звичайного аркуша паперу зробити витвір мистецтва? У такі моменти втрачаєш віру в себе, а в голові з'являється нова модель твого життя: ти — звичайна людина, підйом о 7-й, відбій о 10-й, робочий день до 5-ї ... І хай так іде. Аби не чіпали...

Та я ж так не хочу. Я хочу творити!

Так, можливо, не треба згинати цей аркуш, не треба переламувати його?

Що, якщо спробувати на ньому просто писати? Ледь промайнувши в голові, ця думка залишилася зі мною навіки.

Писати. Це і є прояв моєї творчості. Бо творчість народжується не з техніки, надбаної роками, не з безсонних ночей і не з мук. Творчість народжується з душі.

Але якщо моє життя — оригамі, я буду робити метелика.

І хоча спочатку це буде звичайна паперова фігурка, я буду робити його доти, доки він не злетить у небо.

А на той час на його маленьких крильцях буде тисяча дивовижних історій.

І написані вони будуть мною.

2017 рік

Юлія ТКАЧЕНКО

4 курс, мистецька журналістика

КИЇВСЬКІ РЕФЛЕКСІЇ

Я люблю Київ. Не той, який показують туристам. Ним я пишаюся. Я люблю свій спальний район на окраїні міста. Мій погляд може щодня годинами тонути в лісі або вишукувати примарні обриси Трипілля в нерухомо-чистому повітрі десь там, куди втекла від нас лінія горизонту.

Я люблю недосконалості. Я люблю двори, де щодня так по-домашньому сидять на лавках пенсіонери. Я люблю повертатися додому під веселий сміх і викрики дітлахів на майданчику під домом. Я люблю жвавий, але такий непомітний дорожній рух, який ніколи не розбудить тебе своєю гучністю. Я люблю рахувати літаки, які пролітають над моїм будинком, знижуючись перед посадкою. Я люблю на вихідних іти до лісу й бачити щасливі сім'ї, закохані пари чи компанії друзів-підлітків, які проводжають на природі останнє осіннє тепло. Я люблю, коли на вихідних усі йдуть на заклади до улюблених супермаркетів. Я люблю бачити спокій і приховане сяйво щастя в очах людей у такі спокійні сімейні дні. Я люблю муралі на стінах сусідніх будинків. Я люблю неповторність затишку кожного двору.

Київ. Він різний. Мій Київ — затишний, сімейний, неспішний, із запахом випічки. Мій Київ — це місце, де, здається, найбільше дітлахів; де можна купити кілька кетягів калини до гарбузової каші чи відерце картоплі ледь чи не під домом; де численні новобудови поступово обростають теплом обжитих помешкань і перестають лякати темними зіницями вікон, бо поки ще нікому в них увімкнути світло; де є затишні парки й цілий ліс під боком. Мій Київ — це місце, де раніше були болота; де раніше був концтабір; де раніше були звичайні хатки на місці моєї школи; де серед радянських панельок можна натрапити на такий милий сільський будиночок; де захід сонця розфарбовує грубість багатоповерхівок рожево-помаранчево-золотавим; де виноград ховає вікна третього

поверху; де різнокольорові школи й дитячі садки; де на вулиці можна погладити котика, песика, а то й кізку на Червоному хуторі.

Я люблю місце, де живу все своє життя, багато за що. Я просто його люблю. Хіба цього не достатньо?

* * *

Вечір. Близько сьомої години. Утомлена йду додому. Дорогу додому я люблю більше. Вона повільніша, спокійніша. Я нарешті залишаюся наодинці зі своїми думками, музикою та містом. Я люблю самотність.

Я люблю осінній Київ. Ще більше люблю жовтневий вечір. Він густий, у ньому тоне шум столиці. Найкраща пора — це коли на місто опустили-ся теплі невагомі сутінки, але лікарняне світло ліхтарів ще не затопило вулиці. Хіба ви не помічали, як ліхтарі викрадають світло? У синьочорному прозорому повітрі все навколо підсвічується зсередини, віддаючи вулицям тепле переднічне світло, що його ввібрали сірі стіни багатоповерхівок, барвисті дерева, сонне небо... Купчасті хмари, масивні та невагомі, ловлять останні низькі промені та, ніби зроблені з білого фосфору, випромінюють м'яке тьмяне сяйво. Осінні торшери-дерева стають лише яскравішими в сутінках. Жовті, багряні, кольору гарячого хліба, стиглої моркви чи буряка, здається, вони теплі, об них так і хочеться погріти руки осіннього вечора. Освітлені кімнати будинків уздовж дороги віддають частинку свого теплого жовтуватого затишку прохолодному вечорові вулиць. У вечірньому присмерку всі кути згладжуються, крадеться вулицями непомітна, вже нічна, тиша.

Як тільки на вулиці вмикаються сотні рукотворних сонць, стає темно. Густа, в'язка темрява миттю придавлює місто, крадучи незриме сяйво вечірньої сутіні. Електричні лампочки, ліхтарі, різкі автомобільні фари світять незатишно та миготливо, як лікарняні лампи, світять просто в очі, засліплюючи. Вечір поступово заколисує день — ніч миттєво поглинає вечір.

Осінь цього року затишна. Коли-не-коли самим краєчком за місто чіпляються дощові хмари. Під ногами перехожих грається поживклим листям легкий вітерець. Удень сонце дражнить нас останніми краплями літнього тепла. Восени хочеться потонути в теплющому шарфі й елегантному пальті, пити теплий ароматний чай або запашну каву чи

насолоджуватися солодким смаком какао родом із дитинства. Хочеться ловити камерою кожен листочок, кожен промінь крізь мереживо крон. Осінь цього року мрійлива. Осінь цього року задумана.

Осінній вечір жене попід дорогою листя вслід за шаленими авто. Ще сяють залишками дня київські вулиці. І доки хворобливо-помаранчеві ліхтарі не вкрали магію, я поспішаю пірнути в сонну та втомлену напівтемряву метро.

* * *

Метро німе. У метро самотньо. У метро сотні людей присвячують один одному й усім одразу частинку свого щоденного життя. У метро кожен сам за себе. У метро всі на кількадесят хвилин стають тісною в усіх значеннях спільнотою. У метро зустрічаються та поспішно ховаються погляди.

Метро просякнуте втомою. Вона в'їлася в стіни, які, як губки, всмоктують вселенську втому з облич тисяч пасажирів. Метро й саме втомилося за шістдесят років роботи. Ескалатори повільно намотують свої кола, стукіт коліс так і промовляє, що потяг утомився за дні, тижні, роки вічного бігу вперед.

Ранкові потяги так по-сонному кволо везуть людей на роботу. А іноді здається, що вони проспали, як їхні пасажирі, і тому несуться шалено крізь темряву тунелів, щоб встигнути кудись. Вони везуть людей, які не висипалися, мабуть, уже не першу вічність. Людей, які взяли із собою в новий день свій недосип.

Вечірні вагони, здається, засинають на ходу разом із останніми бідолахами, яким уже час прокидатися, не встигли вони ще торкнутися подушки. Вони вже напівпорожні, і втома їхня інша. Це втома осипаних тіней для повік, прим'ятого важким днем одягу й очей, які стулилися, не дочекавшись омріяного ліжка.

ПОРА ТУМАНІВ

Осінь цього року рано прогнала літо. Ні, не так. Прощаючись до наступного разу, її несміливо привів за руку втомлений серпень. Ранки стали прохолодними. Лисіють латки зібраного врожаю, а те, що ще віддає

свої останні дари, лежить на землі кволо, сохнучи листок за листком. Холодні тумани щоранку хвилями затоплюють поля й ліси, ховаючи все, окрім верхівок дерев. Природа змішала на палітрі залишки зеленої, жовтої, червоної, коричнево-сухої фарби.

Біляві пасма застигли над землею — осінні поля видихають останнє літнє тепло. Так хочеться доторкнутися до міріадів нерухомих крапель туманної ковдри. Мабуть, на дотик вона така сира, як і погода наприкінці жовтня. У припливі цього молочного океану обабіч траси стоять наполовину потонулі дерева, будинки. То тут, то там між окремими пасмами-хвилями видніється напівсонна осіння земля, ще не зорана для озимини. У суцільному потоці туману невагомо левітують стовпи ліній електропередач. Здається, що сама Атлантида піднялася із прадавніх глибин під час відпливу.

Чим ближче під'їжджаємо до невеликої річки, тим більше туман нагадує суцільну стіну. Ми ніби перетнули невидимий кордон і розчинилися. Навколо залишився лише суцільний білий колір і кількадесят метрів траси попереду. Час від часу несподівано вигулькують фари-фантоми зустрічних авто. Потягнуло річковою сирістю. А потім несподівано світ повернувся на своє місце.

Сонце вигулькнуло з-за лісосмуги та підсвітило оранжево-рожевим краєчок неба при самій землі. Ще кілька хвилин тому молочно-білий, туман злився з небом у рожевому кольорі й розтанув.

У місті жовтень романтично накидає ледь помітну невагому вуаль на обидва береги Дніпра, щоб захистити від перших заморозків. І вже не відрізнити осіннє небо над Києвом, у якому загубилися рештки останнього тепла, від холодної товщі води, що міниться золотавими відблисками променів, розсіяних у мереживі туманної імлі.

Вона лише тимчасова швидкоплинна гостя осені, ця романтична пора туманів. Вона підкрадається нечутно на хвості бабиного літа, кілька тижнів дбайливо на світанні накриває сонні міста від ранкової прохолоди. А потім листопад, сірий, похмурий і вогкий, заколисує все на довгий зимовий сон.

{АРТ-МЕДІА}

Вікторія КУДРЯШОВА

ДО ЧОГО ПРИЗВОДЯТЬ КНИЖКОВІ ФЛЕШМОБИ або ЯК ВІКТОР ДОМОНТОВИЧ, ЮРІЙ ВИННИЧУК ТА СОФІЯ АНДРУХОВИЧ СТАЛИ СУСІДАМИ НА КНИЖКОВІЙ ПОЛИЦІ

Мабуть, ви чули не про один книжковий флешмоб, коли, наприклад, надсилаєш незнайомцям книги поштою, і сам отримуєш книжкові посилки. А ще нещодавно став популярним флешмоб #1день1книга: протягом 10 днів треба викладати у соцмережі фото книжкових обкладинок, коротко писати про прочитані книги та кожен день передавати естафету одному другові.

Під час цього флешмобу я зрозуміла: якщо читати підряд подібну між собою літературу, або одного й того самого автора — світогляд наче «буксує» на одному місці. Тому пропоную вам три максимально різні книги від трьох максимально різних авторів: белетризовані біографії Віктора Домонтовича, міні-посібник про каву із рецептами Юрія Винничука та роман-сповідь Софії Андрухович, чи то пак, її ліричної героїні.

1. Скажімо чесно: чи не усі літературно активні по-справжньому зацікавились постаттю Віктора Домонтовича (Петрова) лише тоді, коли Софія Андрухович присвятила письменникові цілий розділ у романі «Амадока». І цьому є логічне пояснення, адже шкільні підручники оминули увагою творця українського інтелектуального роману та винахідника жанру романізованого життєпису.

Я вирішила виправити цю помилку, і бачу в цьому подвійні вигоди: по-перше, дізналась більше про стиль Домонтовича, а по-друге, зовсім з іншого боку поглянула на Марка Вовчка та Пантелеймона Куліша — психологічно-мистецькі портрети цих письменників Віктор Петров створив у белетризованих біографіях «Мовчуще божество» та «Романи Куліша».

Мені здається, сфера зацікавлень Домонтовича не випадкова: варто

згадати любовний трикутник між ним та Софією й Миколою Зеровими. Може, саме тому Вікторові Петрову було так цікаво, яким був у любовних стосунках Пантелеймон Куліш, що він так і не знайшов своє кохання; та чому так багато тогочасних письменників вибрали об'єктом обожнювання таку серйозну та похмуру Марію Вілінську (Марко Вовчок).

Щодо Пантелеймона Куліша, то його нестерпний характер проявляється навіть під час листування з жінками, яких він постійно намагається повчати. Белетризована біографія Шевченкового друга побудована так, що на один її розділ припадає один роман Куліша, здебільшого платонічний та епістолярний, а не з реальними пристрастями.

Виятком стає хіба що любовна історія з Марко Вовчком — тогочасним феноменом (бо як може росіянка так чисто писати українською?) та просто загадковою жінкою, яка спромоглась на щось більше, ніж просто гаптувати хусточки. Тож у «Мовчущому божестві» Домонтович-шукач істини намагається зрозуміти, що ж сформувало Марію Вілінську як таку неоднозначну особистість.

Віктор Петров спромігся зазирнути в душі відомих письменників, тому його біографії хочеться читати: вони неканонічні та радше скидаються на психологічні детективи, які ставлять питання, а не дають на них відповідь.

2. Юрія Винничука ми знаємо як доволі скандального та екстравагантного письменника, але забуваємо про те, що він — львів'янин та любить каву. Настільки любить, що його збірка «Таємниці львівської кави» уже перевидавалась кілька разів.

Автор не лише розповідає про історію популярного напою, але й аналізує, як ця історія впливала на формування мистецьких течій або релігії. Так, кава конкурувала з...мусульманством! Кав'ярні на Сході закривали через те, що за філіжанками прогулювали молитви у мечеті, та ще й вели політичні диспути на додачу. Пропоную ще кілька цікавих фактів з книги:

1. Бариста у давнину були своєрідні: звалися кагва-аги й варили моко для султана та його війська. Та й пізніше у західній Україні була служниця, яка готувала виключно каву й шукала найкращі вершки для напою.

2. У жінок непрості стосунки з кавою — спочатку кав'ярні були лише чоловічою територією. У Англії жінки навіть склали петицію проти кави, бо начебто саме за питтям цього напою їхні чоловіки проводили увесь свій вільний час та поверталися додому занадто збудженими. Але це не значить, що жінки не любили кави — пили її навіть під час пологів та запивали Святе Причастя, якщо вірити авторові.

3. Кава — неабиякий конкурент вина та пива, тому броварі та винороби в давнину ненавиділи власників кав'ярень. Так, найбільший плюс кави — вона надає енергії й водночас не каламутить мізки, як це робить алкоголь.

Словом, ви будете подивовані кількістю нового про такий звичний напій, для прикладу, дізнаєтесь, що означає кава з арабської; у якій країні споживають найбільше кави (це було неочікувано) і де крали кавові саджанці; яку каву любив Наполеон... А якщо ви такий самий кавоман, як Юрій Винничук, наприкінці книги вас чекає приємний бонус — рецепти приготування кави від письменника, як традиційні, так і екзотичні, як-от кава з кефіром по-болгарськи або із яечним жовтком. Врешті-решт, оригінальний автор оригінальний в усьому, і в заварюванні кави також.

3. Хтось дізнався про Софію Андрухович, подивившись фільм «Віддана» за романом «Фелікс Австрія», хтось стереотипно подумав, що вона «вибилася» в письменниці як донька Юрія Андруховича... Останнім часом активно розкупується і її «Амадока». Подумавши цей товстезний роман, я взялась за один з перших творів Софії Андрухович, «Сьомга» — хотіла простежити «еволюцію» письменниці, а вийшло чи не навпаки.

Я знала: якщо всі критики відгукуються про «Сьомгу» несхвально, то найвірогідніше, вона мені сподобається — обираю так літературу майже завжди. І справді, роман припав мені до душі набагато більше за «Амадоку» або «Фелікс Австрію», які, на мою думку, більше «припасовані» до літературних стандартів.

А «Сьомга» — саме та література, яка лише зіпсується, якщо її «шліфувати». Усі ці новели — від дитинства героїні до її зрілості

— просто втратять свій шарм, було б там менше різючої щирості, цинізму та егоїстичності. На місці шановних критиків я б не зацитувалась лише на визначенні «еротичний роман» та однозначному трактуванні назви (краще зауглїть, що малося на увазі). Так, героїня пізнає свою сексуальність, але разом з тим цікаво спостерігати за її інтровертним життям, за тим, як безжально вона препарує психологію своїх знайомих.

Словом, у саме серденько, хоча остання новела трохи підписувала враження. На її місці однозначно мав би бути інший пазл, який би довершив цей роман. Якби я писала про своє життя й мала б сміливість не перейматися тим, що скажуть потенційні герої книги-мої знайомі — о, це було б надзвичайно суголосо із світобаченням Софії Андрухович! «Сьомга» — ще одна книга, яка прийшла в потрібний час, особливо перша новела.

П'ЯТЬ СУЧАСНИХ СЕРІАЛІВ, ЯКІ ЗМУШУЮТЬ ВІДЧУВАТИ

Часто ми обираємо серіали за настроєм: сьогодні хочеться чогось сімейного та легкого, щоб «не напружувати мізки», а завтра хочеться порозмірковувати над глобальними проблемами, хочеться «глибини». Але найчастіше ми сідаємо за перегляд геть емоційно виснаженими після важкого робочого дня.

Тому пропоную вам серіали, максимально різні за жанрами, які подарують вам весь спектр емоцій — від зворушення до розчарування, від ейфорії до болючості (рейтинг складений у послідовності від більш «жорстких» до легких та меланхолійних серіалів).

1. Патріот (2015)

Ні, йдеться не про серіал «Патріот», знятий у Росії, який Гугл вам покаже першим. Це комедійно-драматичний серіал від Amazon від режисера Стівена Конрада.

Депресія та проблеми на роботі бувають навіть у секретних агентів, як наш головний герой. Це не стереотипний американський агент, а ха-

ризматичний виконавець кантрі, який збирається покинути секретну службу, як тільки виконає останню справу. Так, агентом бути важко, коли твоє керівництво — батько, який постійно вимагає робити все понад міру, коли дружину бачиш раз на рік, і коли у глибині душі ненавидиш свою роботу й хочеш просто грати на гітарі. Але раптом усе іде не за планом — у Люксембурзі стається вбивство, єдине за десять років. Секретний агент вирушає на розслідування й відкладає свої творчі плани.

Вишуканий візуальний стиль та чорний гумор — це те, що найкраще характеризує цей серіал.

2. Утопія (2013)

Це фантастичний трилер у двох сезонах, який якнайкраще пасуватиме до карантинної епохи, від Алекса Гарсія Лопеса та Семюела Донована.

«Утопія» — так називається комікс одного вченого, який створив його у психіатричній лікарні. На рукопис полуює уряд, що хоче створити біологічну зброю, описану в коміксі, аби зберегти нашу планету від перенаселення. Але знайшлися ті, хто хоче врятувати Землю від такої «чистки» та знайти «Утопію» першими.

Тут і персонажі з прихованими мотиваціями, і, як кажуть, сучасна «естетика зла», що стає глобальним висловлюванням на тему всесвітньої змови. Серіал треба переглянути тим, хто думає, що його вже нічого не здивує.

3. «Метод Камінські» (2018)

Це серіал від сценариста «Теорії великого вибуху», але без дурнувятих «сіткомівських» жартів.

Камінські — немолодий актор, який має власну акторську школу. Головний герой постійно спілкується з творчою елітою — зі своїми студентами та з акторами свого віку, постійно життєрадісний — але чи так це насправді?

Особисті проблеми Камінські та криза творчих людей літнього віку — ось про що розповідає серіал, у якому нема вивіреного сюжету, лише психологізм та легка меланхолія.

4. Це ми (2016)

Цьому серіалу вдалось розповісти історію про одну сім'ю протягом чотирьох сезонів і не перетворитися на «Санта-Барбару».

Головні герої — родина Пірсонів: Кейт з пишними формами, що постійно бореться з зайвою вагою, Кевін — актор низькопробних фільмів, який відчуває в собі набагато більший талант, та Рендел — усиновлена чорношкіра дитина серед білих, у майбутньому — педант та сім'янин. Серіал має кілька часових ліній, і особливо зворушлива лінія минулого, яка оповідає про непросту історію стосунків «батьків сімейства» Джека та Ребекки.

По-справжньому милий, «Це ми» обов'язковий до перегляду з чашкою чаю та у колі рідних.

5. Життя після смерті / After Life (2019)

Який серіал може створити британський комік? За словами Рікі Джервейса, він просто подумав, що буде, якщо не стане його дружини, і зняв про це.

Головний герой Тоні — провінційний журналіст, який залишився без дружини. Єдина причина його існування — собака, яку кожен ранок треба годувати. Боротися з депресією Тоні допомагають яскраві люди, які його оточують — і не лише друзі, але й випадкові знайомі, такі, як листоноша.

У серіалі є і внутрішній біль, і британський гумор, і глибокі роздуми на тему життя після смерті — таке поєднання точно не залишить вас байдужими.

ТОП-3 НАЙБІЛЬШ ІРОНІЧНИХ МОЛОДИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИЦЬ

Усі знайомі із в'їдливим стилем Оксани Забужко або афористичним стилем Ліни Костенко. Цікаво, які українські літераторки молодшого покоління могли б до них дорівнятися? Судитимемо авторок за їх останніми книжковими новинками.

3. Ірена Карпа

Даруємо письменниці третє місце в нашому ТОПі хоча б тому, що вона непатріотично живе у Парижі. Але принаймні героїні Карпи – українки.

«Добрі новини з Аральського моря» оповідають про чотирьох героїнь: затяту «фемен», колишню викладачку, студентку, яка заплуталась у своєму житті та шукає нових вражень, та про волелюбну музикантку. Тут є і лесбі-натяки, й інсайди про справжнє нутро парижан, і вивільнення від чоловічої залежності.

Уся Карпа навіть у назві її наступної книги — «Як виходити заміж стільки разів, скільки хочеш».

2. Гаська Шиян

Ровесниця Ірени Карпи, ця письменниця отримала Літературну премію Європейського Союзу за свій роман «За спиною».

Книга оголює почуття жінки, яка чекає свого чоловіка з війни. Це львів'янка з престижною роботою, хлопець якої несподівано відмовляється «відмазатись» від армії. Якими будуть ці стосунки на відстані? Як воно — жити в тилу?

Як і книга Ірени Карпи, роман Гаськи Шиян боляче б'є своєю правдивістю, але не позбавлений світлих миттєвостей.

1. Марися Нікітюк

Заслужене перше місце, адже Марися Нікітюк — не лише письменниця, але й режисерка, до речі, наймолодша у нашому ТОПі. Її фільм «Коли падають дерева» — смілива заявка в українському кінематографі, де всі так звикли до сентименталізму та ідеалізованих книжкових екранізацій.

А книга Марисі Нікітюк «Можливо, завтра» — це оповідь про інфантильність із трьома головними героями (самозакоханий ірландець Дара, просто вічно закохана українка Віка та її хлопець-психопат Андрій). Читач опиняється то в «просвітленій» Індії, то в депресивному лютневому Києві.

Словом, треш-роман із дикими метафоричними зворотами, нецензурною лексикою (використання якої цілком виправдане) та постійними рефлексіями в стилістиці бруталного та магічного реалізму.

Що ж об'єднує цих трьох авторок? Коли читаєш їх, спочатку може бути навіть огидно-соромно, але до кінця наче скидаєш із себе всі стереотипи та прозріваєш від постійного розглядання людської природи, починаючи фізіологією та закінчуючи корупцією, бюрократією чи іншими неперекорними явищами українського суспільства.

«БУДУ СВЯТКУВАТИ ШАМΠΑНСЬКИМ, КОЛИ НЕ ПОЧУЮ ІМЕНІ ДУДЯ», – ОЛЕНА ГУСЕЙНОВА

Зацікавленість російським контентом серед молоді непокоїть культурну менеджерку та ведучу радіо «Культура». Про це Олена Гусейнова заявила у «прямому ефірі» зі студентами Інституту журналістики. Гостя також розповіла, як потрапила у журналістику без журналістської освіти та поділилася професійними лайфхаками радіоведучого. Модераторкою зустрічі стала Ольга Сухомлин, поетеса та викладачка Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Післязавтра ти виходиш у ефір, — такі слова Олена почула у потязі за деякий час після випадкової зустрічі з керівницею радіо. Майбутня ведуча «Книжкового ТОП-7» тоді прийшла на ефір до своєї подруги Ірини Плехової, а доленосна зустріч сталася просто у коридорі.

Журналіст — не професія, — вважали батьки Олени Гусейнової, які самі були журналістами. Тому вона так і не отримала журналістський диплом попри те, що завжди мріяла працювати у медіа.

Ведуча довго шукала свій формат і спочатку працювала «нерадійно». Для прикладу, забувала нагадати слухачеві, який гість біля мікрофона та про що йдеться у дискусії. Тому радіопрограма «Три в одному» перетворилася на інтелектуальний серіал з одним спікером протягом трьох передач поспіль. Лише після переформатування радіо «Культура» у суспільний мовник Олена змогла по-справжньому уявити свою аудиторію як «себе та своє коло».

Ідея потрібного формату лежить у площині інтересів журналіста, — переконана радіоведуча, — лише так він зможе сповна висловити своє «Я». Неважливо, це буде радіоблог, інтерв'ю або дайджест з авторською

підбіркою новин, — головне глибоко знатися на одній темі. Тоді можна навіть виходити за межі журналістики та паралельно шукати себе, наприклад, у кіновиробництві чи виставковій діяльності.

Черпати натхнення для нових форматів Олена радить на сайті BBC або у передачах своїх колег-журналістів Віталія Портникова, Ігоря Померанцева, Василя Шамрая, Тетяни Трощинської. Вправний арт-журналіст зможе «запакувати» культуру залежно від специфіки медіа, де він працює — бізнес, політика тощо.

Але не треба чекати, поки вам трапиться ідеальний співрозмовник, який допомагатиме брати у себе інтерв'ю, — радить ведуча. Майстерність інтерв'юера в тому, щоб вчасно вдати некомпетентність, при цьому знаючи всі нюанси. На одній харизмі «не виїдеш» — відразу видно, коли журналіст не підготувався або хвилюється. За словами Олени, краще більше мовчати, аніж ставити занадто довгі питання.

Під час радіоефіру журналістові треба бути Юлієм Цезарем та думати про кілька речей відразу. Пам'ятаючи про те, що потім цензор скаже про всі вжиті слова-паразити та заминки, ведучий ще має контролювати час та русло розмови, стежити за її динамікою. У Олени всі ці навички дійшли до такого рівня, що вона навіть встигає писати смс під час радіорозмов наживо.

Найбільше ведуча любить підбирати музичний супровід до ефіру, а також пишається архівом голосів видатних людей, які вже знаходяться на відстані часу. Ці записи Олена Гусейнова називає найбільшим багатством радіо «Культура», а саме радіо влучно іменує «місцем, де ще можуть погуляти наші мертві». Адже голоси з іншої епохи магнетизують, надають програмам напруги, створюють ілюзію присутності тих, хто вже давно відійшов у небуття. Здатність радіо «оживляти» і відрізняє його від інших ЗМІ. І це, певно, саме те найцікавіше, що ведуча радить не залишати на кінець. Але поки я не в прямому ефірі, можу собі це дозволити.

«ЩОБ НЕ ОТРУЇТИСЯ ІНТЕРВ'Ю, ТРЕБА ОБИРАТИ ДОБРИХ СПІВРОЗМОВНИКІВ», — ДАР'Я БАДЬЙОР

Арт-критикиня та засновниця відділу культури Lv.ua, відома своїми інтерв'ю, насправді терпіти не може цей жанр, особливо «на злобу дня». У цьому Дар'я Бадьйор чесно зізналася на зустрічі зі студентами Інституту журналістики. Як розговорити інтерв'юованого та чому в Україні не люблять кінокритиків, — журналістка ділиться власним досвідом.

Увійти у резонанс зі співрозмовником, сказати, який він класний, розслабити, а потім уже «тикати паличкою», якщо потрібно, — найперша порада знавчині критичних інтерв'ю. А ще можна поставити питання off record, тобто не для запису, а для власного розуміння та динаміки розмови. Якщо інтерв'юований побачить, що його відповідь не опублікована, як і обіцяв журналіст, це викличе довіру та подарує хороший контакт на майбутнє.

Але слід бути в тонусі навіть при розмові зі знайомими співбесідниками, — переконана Дар'я. До інтерв'ю краще підготуватися, як до екзамену, і продумати удвічі більше запитань, ніж плануєте поставити за визначений час. Так можна уникнути залежності від настрою співрозмовника, що налаштований відповідати занадто коротко або взагалі ухиляється від відповіді.

Підготовка однозначно краще, ніж імпровізація, — підкреслює журналістка та іронізує: саме тому вона ніколи не бере інтерв'ю у письменників — для цього треба принаймні прочитати їхній останній роман.

До речі, у літературному середовищі критикам дякують і за нехвальні рецензії, на відміну від кіноіндустрії, де режисери розраховують на лояльність критиків і часто ображаються за негативні відгуки замість того, аби виправляти проблеми українського кіно. «Ніхто не може нормально побитися в кадрі, — жартома обурюється Дар'я, — в Україні взагалі немає каскадерів».

А стереотип про токсичність професії кінокритика дістався у спадок від Радянського Союзу, — вважає Дар'я Бадьйор. Зовсім інакша ситуація у західних ЗМК, де критика є частиною медіа.

Критикиня відзначає і позитивні моменти: наприклад, режисер Аркадій Непиталюк навіть вніс зміни до сценарію під впливом її матеріалу. Критика — саме та професія, де результат можна побачити не менше ніж за п'ять років «биття головою», а Дар'я у цій професії вже більше десяти.

При цьому співзасновниця Спілки кінокритиків та колишня членкиня оскарівського комітету зовсім не ставить себе вище за аудиторію та закликає не сприймати її як таку, що дивиться лише низькопробні фільми. Без масового кіно не існувало б і авторських стрічок, — думає Дар'я Бадьор та додає: читачі люблять звирятися зі смаками критиків, тому важливо залишатися чесними.

КОСТЮМНИЙ БІЗНЕС

Оповідання

— О, знову старий кутюр'є вийшов на свій ранковий променад, — сміється сусідка з Івана Яковича.

Він все це чує, стоячи на своєму балконі. Вікна будинку Івана Яковича виходять на ательє «Від кутюр» (кажуть, найкраще у місті N). Кожного ранку він з'їдає свій скромний сніданок, і вдягнувши піджак, який, до речі, пошив сам, із сумом дивиться на омріяне місце роботи.

Колись Іван Якович працював у радянському ательє. Єдиний чоловік серед швачок, він шив добротні, але однакові й сірі костюми для «порядних радянських громадян». Ніхто, крім дружини, не знав, що вдома він ховає піджаки з різнокольоровими гудзиками і модними «латочками» на ліктях.

Дружини вже давно нема, дітей вони не нажили. Дизайнерські виробу Івана Яковича так і припадали б пилом, якби одного разу старий не пішов би до лікаря — турбувало серце. У кінці прийому кардіолог простягнув йому папірець, що пістрявів назвами таблеток:

— Так, оцей препарат купите, десь гривень 500 буде, а ще ці два, одна таблетка тричі на день. А, ледве не забув про серцеві краплі, ось ці...

— Лікарю, а нічого дешевше нема? — Іван Якович зробив спробу не витратити всю пенсію.

— Ні, дідусю, Ви вже не в тому віці, щоб Вам тільки корвалол допомагав... — скрушно зітхнув кардіолог.

Весь вечір Іван Якович просидів, обхопивши голову руками. Зараз його хвилювало лише два питання: навіщо він пішов до лікаря, а ще — навіщо потім постукав у те кляте ательє?!

Препарати він купив одразу ж після прийому. Гаманець став підозріло легким. Старий склав до купи монети, порахував — до кінця місяця цього не вистачить... У відчаї Іван Якович згріб всі костюми з шафи та упакував у величезний пакет. За п'ять хвилин він був у тому самому ательє, на яке дивився кожен ранок.

— Діду, куди це ви з цими торбами зібрались? — з порогу на нього насмішковано дивилась жінка з довгими наманікюреними нігтями.

— Працювати хочу у вас. Приніс свої костюми... — скромно мовив Іван Якович.

Жінка голосно розсміялася і почала скликати швачок:

— Ви подивіться, працювати прийшов!

А до діда:

— Та хто ж вас, пенсіонера, візьме? Хіба що охоронцем — тільки й спить, ніякої користі він нього, — мимохідь кинула, розглядаючи у люстерко свої штучні вії.

— Ви хоч подивіться, я свої роботи приніс... — дід нахилився, щоб розпакувати пакет.

— Діду, не смішіть! Їх уже давно міль поїла! — жінка взяла його під руку й м'яко, але наполегливо повела до виходу.

Усю ніч Іван Якович боровся із безсонням, але не зі старечим — він напружено думав. А вранці встав з ліжка, вдягнув свій найкращий піджак і поїхав до найближчого метра.

— Ши-ю кос-тю-ми... — прочитав малий по складах, — дивись, мамо!

Навіть не глянувши на «картонку» в руках Івана Яковича, жінка відсмикнула малюка й упівголоса пробурчала:

— Чого тільки не придумують ці жебраки, щоб на горілку заробити!

Іван Якович це почув, бо слух ще мав непоганий. Але наступного ранку все одно прийшов до метра у своєму фірмовому піджаку. Мимоволі заусміхався: сонце сьогодні було лагідним, плавно опадали додо-

лу жовті листочки. Старий став під кленом, витягнув свою табличку і, здається, задумався про щось приємне. Раптом його штурхнули в бік:

— Дід, ти чого так вирядився?

Іван Якович ошелешено подивився на чоловіка відверто маргінального вигляду. Той знову дихнув йому в обличчя перегаром:

— Чого вилупився! Це моє місце, я тут гроші збираю! Ану вали!

Іван Якович не зрушив.

— Ти що, не зрозумів?! Геть звідси! — чоловік пішов прямо на нього. Старий нічого не встиг зрозуміти, як відчув гострий біль у боці.

Ще тиждень він лежав удома. Бік нестерпно нив. Але Іван Якович не був би собою, якби здався так просто. Кілька днів — і він тримав табличку вже біля іншої станції метро.

Старий стояв на вулиці десь із дев'ятої ранку — безрезультатно. Вдарили перші приморозки, потихеньку спускалась темрява: пора було збиратись додому. Іван Якович вже втратив всіляку надію, як до нього наблизилась дівчина — руде пасмо неслухняно спадає на око, апельсинова сукня, капелюшок старомодного крою, що надзвичайно пасував до «капельюшного обличчя». Наче сама осінь вирішила зробити йому подарунок!

— Дідусю, я вам обіцяю, ви станете найвідомішим кутюр'є у нашому місті! — дівчина сфотографувала Івана Яковича на телефон, а потім, крупніше, табличку з номером телефону.

І вже збиралася йти, як раптом передумала й вирішила прояснити ситуацію:

— Я за вами вже давно спостерігаю. Ще коли ви біля іншого метра стояли. Класний піджак! Замовлю у вас такий для свого тата, у нього скоро День народження! А зараз вибачайте, поспішаю! — дівчина розвернулась і пірнула у «підземку».

— Дякую... — тільки й встиг мовити услід Іван Якович.

Кожен день він виходив на своє місце, але перехожі лише дивилися на нього з жалістю. Старий уже зовсім забув про обіцянку незнайомки у капелюшку. Наближалася зима, а костюмний бізнес Івана Яковича ніяк не хотів «запускатися».

Усе, сьогодні він тут стоїть останній день, — твердо вирішив дід, тупцяючи від холоду на звичному місці. Може, й справді податися у те

ательє охоронцем? Хоч якісь гроші... Тільки Іван Якович про це подумав, як його кишенька завібрувала. Незнайомий номер. Цікаво! Старий натиснув на кнопку прийому, яка постійно западала:

— Слухаю!

— Іван Якович? — поцікавився приємний жіночий голос.

— Він самий!

— Ми побачили про вас пост на Фейсбуці. Слухайте, ми в захваті від вашого піджака! Зможете сьогодні під'їхати до нас у ательє?

Кілька секунд мовчання. Іван Якович ледь не випустив телефон із рук. Але за мить повернув самовладання й мовив спокійним голосом:

— Так, звісно. Диктуйте адресу.

Невже він працюватиме разом з цими намакіяженими дамочками у тому самому ательє «Від кутюр»? Іван Якович ніяк не міг вгамувати у собі щасливого збудження. Того вечора він переміряв майже всі свої костюми, аби вибрати той, що вдягне у свій перший робочий день. Але зупинився, звісно ж, на піджаку, який приніс йому удачу.

Тепер Іван Якович кожного ранку вставав, їв набагато ситніший сніданок і йшов уже не на балкон, а на роботу своєї мрії. Зараз у «старого кутюр'є» зовсім інший «ранковий променад!» Сусіди здивовано озирались на постать діда, випростану й наче збільшену з розміру «S» до «M». За своєю гордою спиною Іван Якович чув шепіт:

— Моя онучка його на Фейсбуці бачила!

— Оце так! А стояв як безхатко під метром...

— Та це все дурниці, у це ательє його влаштував позашлюбний син!

Іван Якович ледве стримував сміх, і йшов вибирати костюмну тканину, знімати мірки чи просто приємно спілкуватись з клієнтами. Серце зараз турбувало набагато менше — хіба що від приємного хвилювання. Як тоді, коли у двері ательє постукала дівчина в капелюшку і зробила перше замовлення.

ОНЛАЙН-ВИСТАВКА «У НАС ВСІ ВДОМА»: НЕОБМЕЖЕНА УЯВА В ОБМЕЖЕНОМУ ПРОСТОРІ

Культурна програма на карантині: кухня з холодильником, вітальня з телевізором, балкон з провітрюванням мізків. Наш мобільний мандруватиме з нами, його транспорт — наша кишенька. І в цій кишеньці помістилася ціла виставка з функцією цілодобового перегляду! Замість екскурсовода — лонгрід, замість повільного життя — зухвалий арт... Може, когось нудьга й провокує на лінощі, а карантині обмеження для митців — це необмежена уява в обмеженому просторі, привід нарешті закінчити давно розпочаті роботи або створити нові.

Мистецтво на карантині — це образи на іконах, одягнені у захисні маски та написані кульковою ручкою; домашні мультфільми; інтерактивні інсталяції, схожі на гру в нарди або «гіфки», накладені поверх світлин; документальні фото самоізоляції; концептуалістські натяки; флешмоби з копіюванням творів мистецтва, ілюстрації з дотепними нотатками.... Усе ці знахідки — у проекті Українського дому «У нас всі вдома», який стартував через тиждень після початку карантину та став настільки популярним, що його продовжили до травня.

Але онлайнві дедлайни необмежені, тому певно, виставка збиратиме перегляди аж до кінця карантину — доки її тематика буде актуальною, і доки її доповнюватимуть новими роботами. А поки митці продовжують ставити хештеги #у_нас_всі_вдома (в Інстаграмі нарахувала більше 100 дописів) та шукати натхнення у симетрії панельок по сусідству, розчинених вікнах і навіть пляшках з кетчупом. До речі, натхненником виставки став художник Юрій Денисенков.

Здається, вдома митці відчують більше свободи творчості, аніж у власних докарантинних майстернях — це виражається і у жанрах, і у використаних матеріалах, і у гіпертрофованій інтимності мистецтва «від першої особи», що зрідка заглядає до колективного «ми».

Звісно, соціальні проблеми нікуди не випарувались, зате особисті спостереження митців нарешті змінили свій газоподібний стан. Особливо яскраво це видно у замальовках Маргарити Кисельової, яка живе і працює у китайському місті Ченду. Саме завдяки карантинним

маскам художниця помітила, які виразні очі у китайців. Цей необхідний аксесуар, наче клаптик паранджі, змусив її уявляти: вона не у Китаї, а у мусульманській країні.

Як бонус — міні-щоденник Маргарити, звідки ми дізнаємось не лише про хроніки коронавірусу, але й про китайське повсякдення. Наприклад, що таке суп-конструктор, і яке на смак коріння лотосу. Так само доповнює свої ілюстрації словами одеська художниця Ірина Озаринська, яка мешкає в Кельні. Але її акварельні малюнки підписані радше не пізнавальними нотатками, а гумористичними думками на кшталт — купила туфлі на підборах, цікаво, чи літають «корони» вгору на 1 метр?

Не зміг обійтися без ємних підписів і Гамлет Зінківський: «йду від себе й до себе» або «за посиланням він пішов у нікуди». Здається, ці афоризми навіть більш влучні, ніж їхня візуалізація. Це саме той випадок, коли задум митця переважає художню цінність його твору, а сам художній жест важливіший за форму, у якій його втілено. А у ілюстратора Сергія Майдукова, навпаки — дуже влучні візуальні метафори, які не потребують пояснення. Це і молекула ковіда, схожа на повітряну кульку, і назва вірусу на табло для потягів, і зображення сучасного Сізіфа, каменем якого став рулон туалетного паперу (дозволяє йому дотримуватись самоізоляційної гігієни).

Але необов'язково підписувати свої роботи, якщо можна знайти естетику у газетних вирізках, — подумав художник Дмитро Барзілович. За його словами, серія «Логос танатос», тобто «Слово смерті» — це історія іграшок по-дорослому. Митець зібрав чорно-білі медіаповідомлення, об'єднані наслідками використання зброї (убивство Авраама Лінкольна та сім'ї Романових, ядерна трагедія Хіросіми та Нагасакі, війна на Сході України) та кольором виділив найважливіші елементи композиції. Мабуть, ця ідея збереження людяності частково перекочувала з «мінного поля» у глобальну мережу: читаючи коментарі, атаки у нашій інформаційній війні, мимоволі згадуєш вислів: «Слово — зброя».

Взагалі, багато мистецьких творів-учасників виставки просто змінили свої початкові сенси під час карантину — саме тому їх не можна назвати ретроспективою. Це і фото американського фотографа Спенсера Туніка, яке з критики відчуженості перетворилось на інструкцію з

дотримання соціальної дистанції; і серія світлин Олени Гром «Утроба», де мешканці зони бойових дій переходять у підвалах (у нових реаліях це стало символом невлаштованого побуту українців).

Кілька робіт, представлених на виставці, навіть стали пророчими: були створені ще до початку пандемії, але своїми акцентами начебто її передбачили. Наприклад, фотографія Сергія Мельниченка — три хлопці у масках, розташування та пози яких свідомо чи несвідомо викликають асоціацію з трьохголовим Змієм-Гориничем, що несе лихо. Або ж ілюстрації Андрія Сидоренка: ні, це не просто твори на космічну тему, а зображення тих самих скафандрів, що здатні захистити від коронавірусу. А подекуди навіть малюнки мітохондрій, наче у медичному атласі — може, це «біологічна зброя» проти коронавірусу?

Але чи всі митці чітко розуміють, що хочуть сказати? Чи передусім прагнуть перформативності? Так, на мій погляд, представлені роботи Антона Логова не несуть особливої художньої цінності. Чорні потьок фарби на синьому тлі виражають радикально мінімалістичний настрій митця та не викликають емоційного відгуку. На відміну від робіт Маріко Гельман, яка творить в Ірландії. Біблійні сюжети, написані ручкою на полотні або шкірі й у міксі з олійним живописом — як на мене, справді новаторська техніка. Так само пише кульковою ручкою Олександра Жильцов, але у порівнянні її майстерність менш очевидна — доволі примітивні замальовки в оточенні клякс.

Звісно, неможливо охопити усі роботи, представлені на онлайн-виставці «У нас всі вдома». Як улюблену метафору до ковідної епохи обираю «Подих» Геннадія Чернеги: чорно-біле фото закоханих за мить до поцілунку й кризь «фільтр» з поліетилену. Мимоволі згадується картина «Коханці» Рене Магрітта: чоловік та жінка, зображені на ній, близькі лише на перший погляд (накриті не одним спільним полотном, а двома окремими). Сенс світлина Геннадія Чернеги, певно, не такий глибокий, але точно злободенний: ми не маємо ховатись від мистецтва, як ці коханці, захоплені лише собою — навіть у екранних пікселях можна розгледіти потужну силу художнього образу.

ЯКІСНА СПЕКУЛЯЦІЯ НА ПОЧУТТЯХ ДО МАМИ: ЧОМУ «МОЇ ДУМКИ ТИХІ» ЗАЗВУЧАЛИ ТАК ГОЛОСНО?

Я не звинувачую режисера фільму Антоніо Лукіча у спекуляції, а говорю його ж словами з інтерв'ю «Радіо Свобода». Промо ліричної комедії — «зводи маму в кіно». Власне, це ми з моїм хлопцем і зробили — випадково опинилися в кінотеатрі з його мамою. І це був дуже вдалий вибір: у головному героєві ми часом впізнавали себе, творчу молодь; водночас і «старше покоління» визнало «життєвим» таке трактування відносин між батьками й дітьми.

Такі відносини — це і взаємне дошкуляння з прихованою образою, і суперечка поколінь, змагання більш традиційного з новим. На перший погляд банальна, але вічна тема турбує не лише Антоніо Лукіча, а й його майже ровесника, на два роки молодшого режисера Нарімана Алієва. Наріман дебютував на кілька місяців раніше зі стрічкою «Додому», яка, до речі, так само показує недововленості між батьком і сином, однак у більш трагічному прояві. Так, у цій драмі про кримських татар, логічно, немає місця гумору, на відміну від «Моїх думок...», де проявляються «трагічні нотки, замасковані під смішні моменти», як сказав письменник Андрій Курков.

Наприклад, коли мама, яку грає Ірма Вітовська, вчергове маніпулює сином та лягає на дорогу, очікуючи, доки її переїде машина, глядач сміється з безглуздості ситуації, та водночас наче відчуває на собі всю гіркоту материнських почуттів. Саме ця трагікомічність, змішування протилежних емоцій робить стрічку Антоніо Лукіча почуттєво сильнішою за фільм Нарімана Алієва, попри те, що жанри фільмів не можна порівнювати. Змусити людей сміятися взагалі важче, ніж змусити плакати, а як щодо подвійного «катарсису»?

Стрічки «Додому» та «Мої думки тихі» часто ставлять в один ряд як найкращі фільми цього року — міжнародні та українські нагороди це підтверджують. Чи не містичний збіг, що два режисери одного покоління знімають багаточислові та різні за змістами стрічки, але один з фокусів зосереджують саме на відчуженості батьків та дітей? До речі, як сприймають Наріман Алієв та Антоніо Лукіч прем'єрні фільми одне одного?

Якщо Лукіч в інтерв'ю зізнається, що, на свій сором, «Додому» ще не бачив, але його колезі «Мої думки...», як-то кажуть, «зайшли» (коментар The Village): «Це гарне кіно зроблено ні під які дати, не порушує кон'юктурні теми й не паразитує на актуальних новинах. Це кіно про людей у пошуках далекої мрії, попри реальність, яка поруч. Це кіно, у якому кожен може знайти себе та впізнати знайомих. Воно може стати культовим – як для старшого покоління, так і для молодшого».

Як бачимо, Наріман Алієв певний, що цей фільм «не паразитує на актуальних новинах», хоча сам Лукіч каже: «Ми намагалися спекулювати на почуттях людей до власних мам». Ви вже, певно, зрозуміли, що це просто жарт, такий, як і жарти у фільмі — самокритичні та інтелігентні, на відміну від відверто дурнувятих та натуралістичних жартиків, які ви могли чути в інших українських комедіях (і не лише в українських).

Антоніо Лукічу вдалося створити «гумор нової генерації», — влучно зазначає кінооглядачка Анастасія Саковська. Але чи буде такий гумор зрозумілим? Думаю, так, бо герої навіть не «проговорюють» жарти, вони просто опиняються в комічних ситуаціях, де все зрозуміло без слів. Згадаймо хоча б красномовну сцену, де герой Андрія Лідаговського провокує папужку.

Але «ніжне, щире, тонко виписане «ботанське кіно» (так відгукнулася про нього Оксана Забужко) сподобалось не всім. Мабуть, їх бентежить саме те «ботанське», яке вони називають «хіпстерським», та звинувачують режисера у тому, що його стиль перекриває собою зміст. Спростувати цю думку Лукіч міг у інтерв'ю з «НВ», почувши відповідне питання, однак зізнався — поки не помітив, що в нього взагалі є стиль.

Зате я помітила, і категорично не погоджуюсь із тим, що цей стиль затьмарює собою сенси. Цікавий, для прикладу, підтекст, що має на увазі чи не подвійну мораль матері — героїня Ірми не хоче пускати єдиного сина в Канаду, а врешті-решт сама виїздить з країни. При цьому мама має начебто «сталу систему цінностей» — вимагає онуків, геть не розуміє «покоління фрілансу», але, звісно, не припиняє любити свою двохметрову дитину, яка не вміщується в жодні рамки — і в прямому, і в переносному сенсі. Наприкінці фільму герой Андрія Лідаговського все ж добровільно чи примусово прислухається до мами та замис-

люється над своїм «одноденним» життям. Це доводить остання сцена стрічки, наповнена світлом, але не позбавлена кумедного моменту.

Я подивилася стрічку майже рік тому, але свої враження й досі пам'ятаю яскраво. Сила «Моїх думок тихих» (і комічна, і драматична) саме у невиказаних словах: найсильніші почуття складно висловити, на що й натякає назва фільму.

Стрічка точно гідна вже отриманих нагород: і українського Оскару — «Золотої дзиги», і премії кінокритиків «Кіноколо», і призу Одеського фестивалю за глядацькі симпатії, і Спеціальної премії журі на Міжнародному кінофестивалі у Карлових Фарах. Та головне, що цей фільм гідний перегляду найширшої аудиторії — і «батьків, і «дітей», а краще — разом. Бо іронічний та скептичний у медіа, Антоніо Лукіч вміє бути по-справжньому зворушливим у своєму кіно.

*Зворушена антикритикиня,
Вікторія Кудряшова*

Цільова аудиторія: хлопці та дівчата до 30 років, які «в темі» українського якісного (!) кінематографу, або старші чоловіки і жінки із «сучасним» світоглядом.

Марія ІВАЩЕНКО

ТОП АКСЕСУАРІВ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

1. Оксана Забужко і шарф.

Відома українська письменниця та есеїстка, крім публічних інтелектуальних розмов, привертає нашу увагу вишуканим смаком та значною кількістю стильних шарфів у гардеробі.

2. Тарас Прохасько і сережка.

Сережка у лівому вусі додає брутальності не лише Прохаську. Такий аксесуар полюбляють також Юрій Андрухович та Андрій Любка.

3. Любо Дереш та намисто.

Переглядаючи фото цього українського письменника, важко не помітити прикрасу із світлих намистин, яку одягає Любо Дереш досить часто.

ОГЛЯД 3-Х КНИГ, ПРОЧИТАНИХ МНОЮ ЗА ОСТАННІЙ МІСЯЦЬ

1. **Борис Пастернак “Зеркало. Стихотворения”.** Видавництво “Фоліо”, 2013. Збірка найвідоміших віршів видатного радянського класика, лауреата Нобелівської премії 1958 року. Важко не погодитися з тим, що Пастернак є геніальним поетом ХХ століття. Його вірші насичені духом свободи, возвеличенням природи та любові. Досліджуючи біографію автора, можна помітити як змінювалася тематика його творів залежно від життєвих подій. Наприклад, у вірші “Марбург” поет описує своє перебування в Німеччині, де він навчався філософії, – поїздка, що змінила його життя і “зробила” з Пастернака справжнього поета. Загалом, незважаючи на складність російської літературної мови і глибини думок автора, “Зеркало” варто читати, насамперед, щоб ознайомитися з творчістю видатного поета.

2. **“Справа Василя Стуса” Вахтанга Кіпіані.** Василь Стус – український поет, перекладач, літературознавець, правозахисник, дисидент. Постать Стуса дедалі частіше захоплює нашу увагу не лише значним внеском у розвиток української літератури, не лише неординарною поезією чи перекладом, а здійсненням правозахисної діяльності, боротьбою за право бути Людиною, силою духу. “Справа” містить процесуальні документи двох судилищ над Стусом: 1972 та 1980 рр, що включають протоколи допиту свідків, обшуків, ухвали та вироки по справі. Варто ознайомитися з книгою, щоб мати змогу хоча б приблизно уявити, в яких умовах доводилося працювати Генію української нації.

3. **Оля Фреймут “Етикет”.** Книга про гарні манери відомої тележурналістки Ольги Фреймут містить перелік порад щодо різноманітних ситуацій (як подорожувати літаком, як вийти заміж, як виховувати дитину), щоби за будь-яких умов залишатися справжньою леді. “Етикет” має іронічний та жартівливий характер, є особистими правилами авторки, що не є об’єктивними і обов’язковими для виконання. Призначена “для широкого кола панянок із почуттям гумору та самоіронії”.

ТОП-3 КНИГИ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ ПРО ВАЖЛИВІСТЬ ЛЮДЯНОСТІ ТА ВЗАЄМОДОПОМОГИ

3 місце. **Люко Дашвар “Село не люди”.** Історія про закоханість дівчинки у дорослого чоловіка та осуд суспільства, яке понад принцип людяності ставить бажання карати за відхилення від, ним же надуманих, норм співіснування. Про приниження, страх, самосуд і ницість. Змушує задуматися над тим, як важливо залишатися добрими один до одного та не бути осторонь того, хто потребує допомоги.

2 місце. **Яніна Соколова “Я, Ніна”.** Історія про життя журналістки Ніни (прототип Соколової), у якої діагностували рак. Тут є все: любов і відмова, боротьба і страх, підтримка і зневіра. Книга надихає продовжувати боротися за будь-яких обставин. Особливо, якщо тебе підтримують найрідніші.

1 місце. Катерина Щоткіна “Любомир Гузар. Хочу бути людиною”. Містить діалоги із людиною, яка присвятила своє життя духовності, і, незалежно від релігії свого співрозмовника, дає ціннісні поради: як бути вільним, як бути сміливим і як віднайти сенс, дослухаючись до себе. А головне, як залишатися Людиною за будь-яких умов. “Свобода – це можливість робити добро. Ми люди, і ми вільні. А це значить, що ми маємо право робити добро. Звичайно, ми можемо помилятися, але основний сенс свободи – людина не має права чинити зло”.

СИЛА ВІРА У РОМАНІ ПАУЛО КОЕЛЬО «АЛХІМІК»

Роман усесвітньо відомого бразильського письменника Пауло Коельйо; роман, який потрапив до Книги рекордів Гіннеса за найбільшу кількість перекладів за життя автора – написаний португальською, всього твір було перекладено 80 мовами; роман, який було видано ще у 1988 році, проте він досі залишається популярним серед читачів, – вартий уваги. Мова про «Алхіміка».

За словами Коельйо, «коли сильно прагнеш чогось, увесь Всесвіт готовий допомогти тобі досягти мети». Ця ідея стала фундаментом для написання книги і її видання. Впродовж твору автор спонукає нас розмірковувати про питання долі, персонального шляху, мрій, досягнень і невдач, мужності зробити правильний вибір – тобто той, який відповідає нашому покликанню. Адже часто нам на заваді стають страх і різноманітні перешкоди, через які досягти бажаної мети стає непросто. Умовно їх можна поділити на 4 категорії: найперша з них – суспільна думка. Часто ще у дитинстві наші бажання та цілі можуть піддаватися сумніву, мовби вони нереальні та просто неможливі. У такому разі ми поступово відмовляємося від мрій, які прийнято вважати нездійсненними. По-друге, якщо все ж вдасться зберегти крихти надії і слідувати своїм мріям, на нас очікує наступне випробування: страх завдати цим рішенням болю і страждань рідним. Проте ми мусимо пам'ятати, що ті, хто дійсно бажають нам добра, намагатимуться прийняти нас і підтримати на нашому шляху. Третя перешкода – страх невдачі і поразки.

Саме наполегливість, віра і терпіння допомагають не здаватися. Коли «Алхімік» був надрукований уперше, за півроку вдалося продати лише 2 примірники, видавець відмовився співпрацювати з Пауло Коельйо, якому на той момент був 41 рік. Він не здався і продовжував стукати у двері інших видавництв, з одним з яких вдалося укласти угоду. Нарешті «Алхіміка» почали купувати: спершу 3 000 примірників, потім 6 000, а потім і 10 000, доки книга не стала світовим бестселером. І остання перешкода – страх перед здійсненням мрії всього твого життя. Нас може переслідувати почуття провини за те, що багатьом так і не вдалося досягти бажаної цілі. Забувши про те, який важкий і тернистий шлях нам довелося пройти, ми не віримо у те, що варті реалізації заповітної мрії. А чи варті ми дійсно? Варті! Така філософія Паульо Коельйо, яка стає основоположною у романі. Читайте!

МРІЯ ЦУЦЕНЯТИ Казка

Жив на світі песик Гілберт. Понад усе він любив ганяти за м'ячем і гратися з друзями. Але він відчував, що йому чогось бракує, щоби бути по-справжньому щасливим.

Одного разу песик Гілберт почув розмову двох панів-котів про живопис.

– Мені більше до вподоби сюрреалізм Далі. Та й котиків він любив, – сказав чорний пан-кіт з білими вусами і величною поставою.

– А я обожнюю Пікассо і його картину kota з пташкою в зубах. Смакота... тобто оце я розумію мистецтво, – промовив рудий худорлявий пан-кіт.

Песик Гілберт ніколи не бачив тих картин і панів-котів побачити не міг. Він був сліпим. “Як же й мені хочеться стати художником, – подумав він, – піду розповім все Лорду”.

Лорд був таксою-аристократом, відомим завдяки неповторній вишуканості і гарним манерам.

– Привіт, друже, я хотів порадитися з тобою.

– Вітаю, Гілберте, звісно. Але спершу дозволь пригостити тебе мисочкою какао. Розповідай, що трапилося?

– Я хотів би малювати. Але я не знаю, чи це можливо...

– Хм. Цікаво. Знаєш, що я тобі скажу, друже: немає нічого неможливо. Приходь завтра о 6 на узбережжя. І я дещо тобі розповім.

– Так рано?

– Так потрібно.

– Добре, Лорде. До зустрічі.

Наступного ранку пухнасті друзі зустрілися на березі моря.

– Бери пензлик в лапку, – почав Лорд. – Зосередься. Море... Ти відчуваєш його запах? Свіжість? Шум? Що ти уявляєш?

– Як плавно хвилі торкаються піску...

Песик Гілберт взяв пензлик і почав малювати. Так, як відчував. Він не бачив кольорів, він не знав, який вигляд має море. Але він був щасливий, бо його мрія здійснилася.

ТЕАТР 89-ГО

Для своїх прихильників Національний академічний театр імені Івана Франка відкрив доступ до перегляду вистав у записі, в тому числі вистави "Момент" 1989 року режисера Андрія Жолдака за новелами Володимира Винниченка.

Старий, технічно недосконалий запис, нечіткий звук навіюють бажання покинути цю затію, аж поки не починаєш розпізнавати обличчя молодих Богдана Бенюка, Анатолія Хостікоєва, Олексія Богдановича (я так собі думаю, що це були вони, бо схожі).

Два промені світла: один спрямований на портрет Винниченка, інший – на малу сцену театру, бо Камерної тоді ще не було, – і актори готові розпочинати виставу.

Чи лише готуються розпочинати... Якщо охарактеризувати одним словом моє найбільше здивування від перегляду, то це, безумовно, "інтерактив" – робота з глядачем.

– Слід прибрати напругу в залі, – звертаються актори до відвідувачів, розминаючи руки і розганяючи кров по жилах. Потім підходять з мішечком до присутніх, які звідти дістають якісь реквізити; чи запрошують на сцену сміливців для спілкування посеред вистави.

Друге, що дивує – гра в німе кіно, а згодом безсловесний шум. Га-

мір, вигуки, стукіт, тупіт – все, щоб вивести глядача із зони комфорту та зосередити увагу на деталях максимально, адже така поведінка не збігається з очікуваннями від вистави.

Чому саме Винниченко? Чому новели "Малорос-європеець" і "Момент" у 89-му? Як на мене, відповідь одна – питання мови. Завуальовані запрошення на сцену Хостікоєва:

– Я розмовляю українською мовою. Виходьте, хто сміливий. Будемо спілкуватися.

Зімпровізовані акценти Бенюка на словах про створення української школи. Викривлення діалогів "пожалуйста, зацікавтесь па-рускі". Непогано, як на час оновлення Української Держави. Шкода тільки, що цього було мало.

Тож, незважаючи на відстань у більш ніж 30 років, примітивне декорування, відсутність нормального освітлення та костюмів, що відповідали би сюжету, ця подорож в минуле не просто торкається душі, а й навіює спогади з попереднього життя. А може, то чари Анатолія Хостікоєва з гітарою й романсами під час антракту...

Ярослава КАБАЄВА

ТОП-5 ФІЛЬМІВ, НА ЯКІ НЕ БУДЕ СКАРЖИТИСЯ ТВІЙ БОЙФРЕНД

Прекрасна половина людства часто стикається з проблемою – “а який фільм ми сьогодні будемо дивитися?”. Судячи із власного досвіду, я знаю, що відповідь на це виснажливе питання шукається довше, ніж триває сам перегляд фільму. Я впевнена, що вісімдесят відсотків пар так само страждає від мук вибору кіно для спільного перегляду. Хтось наполягає на “Титаніку”, а хтось неодмінно хоче дивитися “Шаленого Макса”. Зазвичай, важко обрати кіно, яке одночасно задовольняє і жіночі і чоловічі вподобання. Наприклад, чоловіки найчастіше обирають для перегляду такі жанри як трилер, бойовик, вестерн, детектив, фільм жахів. Жіноцтво ж має більш тендітні уподобання. Жіночий вибір – це мелодрама, драма, мюзикл, романтична комедія. У цьому рейтингу, я спробую дібрати фільми, які стануть “жанровим компромісом” між чоловічим та жіночим вибором. Тож, розпочинаємо наш рейтинг, так званих, “унісекс-фільмів”.

1. “Життя прекрасне” (1997 р.)

Заголовком фільму стали життєствердні слова Льва Троцького: “Життя прекрасне. Нехай прийдешні покоління очистять його від зла, гніту, насильства і насолоджуються ним повністю”. Фільм відомого італійського актора та режисера Роберто Реміго Бенінї, одразу викликав значний резонанс у світі. Фільм швидко здобув міжнародне визнання, вже наступного року після виходу у світ, картина здобула гран-прі на Каннському кінофестивалі та отримала три Оскари. У фільмі є як і любовна/сентиментальна так і історична лінія, що якнайкраще задовольнить жіночі та чоловічі смаки.

2. “Запах жінки” (1992 р.)

“Запах жінки” – це фільм, який увіковічнив ім’я свого режисера -

Мартіна Бреста та роман, на основі якого цей фільм було знято. Мало хто знає, та фільм базується на романі Джованні Арпіно “Морок і мед” 1969 року. Ця кінострічка входить до категорії фільмів, переглянувши які, глядач точно не залишиться байдужим. Закохатися в цей фільм раз і назавжди, окрім напрочуд нетривіального сюжету, допомагає ще й харизматичний красень Аль Пачіно, який виконує одну з головних ролей фільму. Чоловікам у цьому фільмі сподобається безкінечне почуття гумору та самоіронії, яке випромінюють герої фільму, а жінкам прийдеться до вподоби любовна лінія фільму та бездоганна гра акторів.

3. “Джентльмени” (2019 р.)

Довгоочікуваний фільм вже класика та генія сучасного кіно Гая Річі. За жанром картину можна віднести до комедійного бойовика. Гай Річі, вже відомий глядачеві за кінокартинами “Карти, гроші та два стволи, що димлять”, “Великий куш”, “Шерлок Холмс” та ін., укотре дарує глядачеві задоволення від перегляду свого нового шедевра. Головна чоловіча роль у фільмі дісталася улюбленцю жінок – Меттью Мак-Конегі, а жіноча, витонченній британці – Мішель Докері. Окрім динамічного сюжету та високопрофесійної гри акторів, глядач отримає ще й візуальну та аудіальну насолоду від фільму. Фільм “Джентльмени” має свою особливу атмосферу, яка підкріплюється спеціально створеними саундтреками до фільму. Стрічка сповнена гумором та легко розбирається на цитати. Крім того, у фільмі є любовна лінія, яка здається незначною на початку фільму та розкривається лише в його кінці. Цей фільм уособлює собою крилатий вираз: “За спиною кожного сильного чоловіка стоїть сильна жінка”. Фільм абсолютно точно сподобається як чоловічій так і жіночій аудиторії.

4. “Соціальна мережа” (2010 р.)

Слоган фільму звучить як “Не можна знайти 500 мільйонів друзів, не наживши кількох ворогів”. Кінострічка американського режисера Девіда Фінчера, розповідає історію створення соціальної мережі Facebook, тоді ще нікому не відомим студентом Гарварду – Марком Цукербергом. Фільм змальовує деякі біографічні моменти з життя

Марка Цукерберга, але за жанром не є біографічним, жанр цього фільму визначається як драма. Кінокартина зачарує глядачів та глядачок динамічністю розгортання сюжету, надзвичайною чіткістю створення образів та характерів акторів, а також занурить глядачів у вир студентського життя та атмосферу американських вечірок.

5. “Одного разу в Голлівуді” (2019 р.)

Як і всі фільми гуру сучасного кіно, Квентіна Тарантіно, “Одного разу в Голлівуді” одразу ж набуває неабиякого розголосу. Однозначний жанр цього фільму визначати складно. Цю стрічку можна віднести і до жанру чорної комедії, і до кримінального фільму, і до кінодрами. Одним словом, Квентін зробив усе, щоб його фільм охопив якомога більшу глядацьку аудиторію. Головними героями стрічки стають американський кіноактор Рік Далтон та його дублер Кліфф Бут, яких зіграли неперевершені Леонардо Ді Капріо та Бред Пітт. Головну жіночу роль висхідної зірки Голлівуду, виконує красуня-білявка – Марго Робі. Атмосфера фільму навіює на глядача ностальгійність за кінцем 60-х та початком 70-х років минулого століття. Костюми акторів, будинки, автівки – все це створює автентичну атмосферу життя американської богемі. Цей фільм ідеально підійде для перегляду з вашою другою половинкою!

КИЇВСЬКІ ПЕЙЗАЖИ

Хвостенко-Хвостов О. В. «Київ. Міст Патона», 1954 р. Полотно, олія

Споглядаючи картини Хвостенко-Хвостова, важко уявити, що він – художник – авангардист, адже основний масив його робіт виконані у жанрі «індустріальний пейзаж». Зворушлива закоханість некіянина (народився та здобував вищу освіту в Росії) у Київ та його жителів, стала провідною темою творчого доробку митця. Так любити і серед буденності помічати красу та велич міста, у якому живеш, може лише людина, струни душі якої налаштовані на прекрасне.

На картині «Київ. Міст Патона» ніби зафільмовано мить із життя міста, його серцебиття. Колористика полотна заворює своєю яскравістю та випромінює вітальну енергію міста, яке постійно перебуває у

русі. Відчуття руху, циклічності та невпинної енергії створюють велосипедисти, авто та пішоходи які рухаються уздовж моста Патона.

Хвостенко-Хвостов О.В. «Київ. Вечір», 1954 р. Полотно, олія

На картині «Київ. Вечір» зображено Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка. Особливу пристрась художника до зображення театрів можна легко пояснити тим, що театри, а зокрема Київська опера, були невід’ємною частиною його професійного життя. Митець пропрацював художником у Київському та Харківському театрі більшу частину свого життя.

Вечірня година. Натовп «висипає» з переповнених трамваїв. Театр оповитий таємничістю та солодким передчуттям чуда. Вікна театру випромінюють жовте сяйво, що надає картині тепла. Будівля театру виглядає ще більше величнійшою та монументальною на контрасті з людською юрбою.

Мацієвська Я. О. «Туманний ранок», бл. 1988 р. Полотно, олія

Пейзажі Ядвіги Мацієвської зачаровують поєднанням грубих та тендітних фактур, романтизм відчутний у кольорі вдало поєднується з монументальністю.

«Туманний ранок» занурює глядача у атмосферу сонного Києва та дарує відчуття спокою і гармонії. Блакить річки Дніпро надає картині відчуття свіжості, а осінні дерева, пряності. Ця картина схожа на парфуми. Перші її ноти легкі та свіжі, але вона лишає по собі впізнаваний пряний шлейф.

Хвостенко-Хвостов О. В. «Київ. Площа Богдана Хмельницького», 1954 р. Полотно, олія

Коли художник висуває на перший план свого міського пейзажу такі бездоганні величини як пам’ятник Богдану Хмельницькому чи Софіївський собор, це завчасно гарантує його картині актуальність та успіх серед глядацької аудиторії. Проте ця картина неодмінно згубилася б у нечисленній кількості подібних робіт, якби не її особливості – зображення людей та міського транспорту як головних діячів полотна. Саме люди роблять картину живою, а не епічний пейзаж безлюдного міста.

Шишко С. Ф. «Київ. Вулиця Леніна», 1967 р. Полотно, олія

Творчість цього художника є листом кохання, а точніше листуванням з містом, у яке він був закоханий. У колекції робіт Шишка є не лише ідилічні міські пейзажі, а й етюди зруйнованого війною Києва.

У цій картині відчутним є творче переживання краси архітектури Києва та замилювання динамікою міста. Художник подає міський пейзаж під таким ракурсом, що у глядача створюється враження, ніби він підглядає через шпарину за якимось таємничим і абсолютно казковим дійством.

Хвостенко-Хвостов О. В. «Київ. Площа ім. Сталіна (Ленінського комсомолу)», 1954 р. Полотно, олія

Ця картина вибухає яскравими барвами весни, розквітом та буянням трав. Природа не конкурує з урбаністикою міста, а гармонійно її доповнює. Чисте блакитне небо, відблиски сонця на листях дерев – все це сповнює картину оптимізмом та життєствердністю.

ЛІЩИНСЬКИЙ. "SPECTRUM"

Фотовиставка Олександра Ліщинського "Spectrum" вражає глядача своєю розкутістю та зухвалістю. Та перш ніж вражати Олександр пройшов довгий шлях від графічного дизайну до фотографії. Саме обізнаність у рекламній та дизайнерській сфері допомогли фотографу зробити проект надзвичайно трендовим та актуальним. Адже оголена натура – це насправді не шок, а людське повсякдення, тому її висвітлення у мистецтві буде завжди актуальним і у тренді. Немає нічого більш красивого та тлінного ніж людське тіло та його швидкоплинна краса. Споглядаючи "Spectrum", глядача охоплює захват від краси людського тіла, його довершеності та величі. Саме така емоція закладена автором у його проєкті. Помітно, що Ліщинський закоханий у мистецтво фотографії та об'єкт його зображення – людину.

На відкритті виставки фотограф напружено спостерігає, куди рухається погляд кожного гостя та які світлини привертають найбільшу увагу. Окрім фотографій, на виставці присутня і відеоконпозиція. Переглядаючи відео, гості стають учасниками процесу створення

фотографій та бачать як майстер вибудовує композицію кадру. Окрім розкішної пластики жіночого тіла, глядача приваблює ще й поєднання яскравих, блискучих кольорів. Тіла моделей, виступають із густої темряви, ніби освітленні неоновим світлом. Кожна з жінок на фото – є втіленням архетипу жіночності.

«ЧТО ПРОИСХОДИТ? ВОЙНА, БЛ*ДЬ, У НАС ПРОИСХОДИТ»

Фільм "Донбасс" українського режисера Сергія Лозниці побачив світ у 2018 році на Каннському кінофестивалі. Стрічка має форму тринадцяти новел, які зображують події 2014 року на території окупованого Донбасу. Незважаючи на високу оцінку кінокартини журі кінофестивалю, пересічний глядач висловився більш негативно та категорично. Багато глядачів після перегляду фільму поділилися своїм обуренням у мережі Facebook. Радіо «Свобода» збило дописи користувачів Facebook, які прокоментували фільм "Донбасс". Багатьох глядачів обурило те, що у своєму фільмі Лозниця зображує лише "одну сторону медалі", і сторону не найкращу. Режисер змальовує війну очима зазобованих російською пропагандою бойовиків та місцевого населення, яке їх підтримує. Бруд, злидні, убогість, жорстокість, все це – викликає відразу і питання "навіщо?". Глядач не розуміє навіщо йому це бачити.

Так, у фільмі "Донбасс" ви не знайдете героїчного пафосу. Напевно, українському глядачеві простіше сприймати кіно про війну, коли у ньому є патріотичний пафос, епічний розмах та сентиментальні сцени. Ця ж картина не містить жодної естетизації жертв війни або патріотичного пафосу. Фільм зображує війну такою, як вона є – гидкою, недолугою, моторошною. Особисто я не отримала від перегляду цього кіно ніякого естетичного задоволення, і обіцяю вам, ви так само його не отримаєте. Цей фільм не про це. Не про задоволення. Мета такого кіно – викликати емоційну турбулентність, обурити, вразити. Я віднесла б "Донбасс" до списку фільмів-інструкцій – "як не треба робити". Кінокартина буквально просякнута обценною лексикою. Ця лексика спершу врізається у вухо, а потім реципієнт при звичається до неї, бо

вона повністю відповідає тій викривленій реальності, у якій перебувають люди, які її використовують. Обсценна лексика є невід'ємним атрибутом гротескної, психоделічної реальності фільму “Донбасс”.

Фільм безперечно викликає більше запитань, ніж дає відповідей. І головне питання, яке може виникнути після перегляду у непідготовленого глядача, або у іноземця, який зовсім не знайомий з українськими реаліями, сформулював політолог Сергій Куделя. Питання звучить так: “А надо ли вообще возвращать в Украину регион населенный такими людьми?”. Відповідати на це питання та на багато інших, які виникають під час перегляду цього фільму – лише вам, любі глядачі! Тож ласкаво просимо до перегляду. Я не буду гарантувати, що вам сподобається це кіно, але що воно не залишить вас байдужими – це точно.

РЕЦЕНЗІЯ НА ФІЛЬМ «КУР'ЕР»

Фільм “Кур'єр” було знято у 1986 році російським режисером Кареном Шахназаровим. Шахназаров зняв свій фільм за мотивами повісті, яку написав у часи Брежнєва та опублікував її у журналі “Юність”. Головний герой кінострічки – підліток Іван. Картина розпочинається сценою розлучення батьків головного героя. Під час розлучення батьків Іван поводить себе відсторонено. Він не засуджує батька, який пішов із сім'ї до молодшої коханки, як це часто буває у фільмах подібної тематики. Навіть навпаки, хлопець підтримує вибір батька, кажучи йому, що його нова дружина “те, що треба”, а під час сварки говорить мамі: “Я б теж тебе покинув”.

Хлопець не вступає до університету. Йому не вдається скласти вступний іспит з історії. Мати Івана – інтелігентка, вчителька російської літератури. Невдачу сина сприймає як особисту поразку. Її життя – розбите. Чоловік пішов до іншої, а син не виправдовує її сподівань. У фільмі мати часто плаче і ділиться з сином своїми одкровеннями, проте він ніби не хоче їх слухати. Виявляється, що вчителька російської літератури, насправді завжди мріяла бути акторкою і навіть декілька разів намагалася вступити до театрального університету. Невдачі у своєму житті мати пов'язує з батьком. Нібито це через нього вона не

вступила до театрального і це він так розпестив їх сина, що той не зміг вступити до університету.

Щоб син не ледарював, мати влаштовує його на роботу. Тепер Іван працює кур'єром у журналі “Вопросы познания”. Діяльність редакції цього журналу змальовано іронічно. Глядач одразу відчуває цю закладену автором іронію. В редакції ніхто нічого не робить, а всі лише імітують зайнятість. Секретар головного редактора розмірковує над вибором відтінку губної помади і мрійливо говорить: “Я мрію вийти заміж за японця”. Журнал все ще функціонує за правилами пізнюбродянського світу, але самі герої більше не сповідують його ідеологію. Деякі критики вважають, що кінострічка “Кур'єр” у першу чергу є нічим іншим, як гіркою сатирою на радянський устрій. Але ми розглядаємо цей фільм, у першу чергу, як фільм на підліткову тематику. Хоча безумовно, було б неправильно розглядати картину відокремленою від її соціально-політичного полотна, адже герої фільму завжди є детермінованими часом і середовищем, у якому вони перебувають.

Тож перейдемо до аналізу образу Івана. Хлопець – агресивний і водночас відчужений. Він ніби є стороннім спостерігачем власної життєвої драми. Відчувається, що хлопця переповнюють амбіції, але куди їх спрямувати, він не знає. Іван мріє про екзотику. Його батько поїхав працювати до Африки, і Івана неабияк це захоплює. Він мріє бути схожим на батька. Син бачить у своєму батькові ту сміливість нонконформізму, до якої прагне і сам. Фабулою фільму є романтична інтрига. Хлопець знайомиться з донькою професора – Катериною, з якою у нього починають зароджуватися стосунки. Але ця любовна колізія залишається невирішеною. Пара розлучається. Катерина дорослішає швидше за Івана і чарівність нонконформізму більше її не вабить.

Образ Івана можна порівняти з нігілістом Базаровим чи з Голденом Колфілдом. Як і свої літературні попередники, Іван не приймає будь-яких компромісів. Попри всю складність і меланхолійність образу, Іван зачаровує глядів своєю “хворобливою” харизмою. Є в ньому щось таке, що знаходить відгук серед глядачів та кінокритиків.

Наскрізною темою картини є тема дорослішання. Іван ніби “виростає зі своєї дитячої шкіри”, а нової, “дорослої”, ще не має. Саме у цьому

закладено трагізм підліткового віку. Внутрішній стан хлопця-підлітка перегукується з соціально-політичним тлом країни, яка так само “виросла” зі старого політичного устрою, а на його заміну треба ще чекати. Герой постає ніби оголеним, надчутливим. Іван не хоче дорослішати, йому не подобається все те, що може запропонувати йому “дорослий світ”. Він не хоче марнувати життя на накопичення статків та вічну гонитву за збагаченням. Тато передає сину розкішне пальто з Африки, і воно стає умовним символом переходу до нового, дорослого життя. Проте Іван віддає це пальто другу, який завжди мріяв саме про таке пальто. Цей жест можна сприймати як відмову від дорослішання. На останніх хвилинах фільму хлопець зіштовхується з чоловіком у військовій формі і з шрамом від опіку на обличчі. Імовірно, цей солдат повернувся додому з війни в Афганістані. Саме ця сцена стає кульмінацією фільму. Очами афганця на хлопця дивиться доросле життя. Іван розуміє, що на місці цього солдата може завтра опинитися він.

Виставка "ОДНОповерховий КИЇВ"

Виставка “ОДНОповерховий КИЇВ” з колекції Музею історії Києва триватиме з 30.01.2021 по 10.02.2021. Об’єктом зображення виставки є історія архітектури Києва, яку відобразили два щиро закоханих у “камерні” садибні забудови міста художники-аматори. Кияни Юрій Павлович та Петро Мельник малювали одноповерхові садиби Києва упродовж усього свого життя. Їх малюнки є певним відбитком (foot printом) історії розбудови та культури міста. Малюнки одноповерхових садиб Києва можна розглядати не лише як витвір образотворчого мистецтва, а і як мистецькі документи доби.

Цікавим є те, що художників цікавила саме рядова забудова як прояв побуту звичайних людей, а не палаци чи костели, які привертають увагу туристів і якими ми так пишаємося. Мало кому відомо, що саме таким – одноповерховим, Київ був ще до початку минулої доби. Високі прибуткові будинки зводилися по сусідству з одноповерховими садибами. Виставка “ОДНОповерховий КИЇВ” – це свідчення двох очевидців, Юрія Павловича та Петра Мельника, на очах яких відбува-

лася метаморфоза Києва з камерного та інтимного в урбаністичний та величний.

ІТАЛІЙСЬКА ДОННА, ЩО СТАЛА ОКРАСОЮ ФРАНЦУЗЬКОГО ЛУВРУ

Важко знайти людину, яка б не знала картини “Мона Ліза (Джоконда)” італійського живописця епохи Відродження Леонардо да Вінчі. Феноменом Мона Лізи є її всесвітня впізнаваність. Навіть люди, які не цікавляться мистецтвом, перебуваючи у Парижі, вважають за необхідне відвідати Лувр, щоб побачити Джоконду. Мона Лізу у Луврі можна знайти без путівника, просто побачивши велике скупчення людей навколо неї. Ця італійка таємного походження приковує до себе погляди відвідувачів навіть більше, ніж така витончена і оголена Венера Мілоська. Складається враження, що це не люди споглядають Джоконду, а вона окидає їх всеосяжним поглядом, таким, як рок-зірка дивиться на стадіон своїх незчислених фанатів.

Серед туристичних пам’яток Парижу «Мона Ліза» так само відома і популярна як і Ейфелева вежа. У крамниці Лувру сувенірна продукція з зображенням Мона Лізи продається найбільше з-поміж інших товарів, і обкладинку путівника галереєю також уже багато років прикрашає її зображення. Важко уявити, що посмішка, яку Фройд назвав “фліртувальною”, була проігнорована людством після смерті її геніального автора, і лише у дев’ятнадцятому столітті французький поет Теофіль Готье повернув їй колишню славу. В наш час, «Мона Ліза» вийшла за рамки високого мистецтва та перетворилася на трендове зображення. Це той випадок, коли картина не дає забути про свого автора, адже серед усіх картин Леонардо да Вінчі, саме «Джоконда» стала візитівкою його стилю. Варто зазначити, що багато людей не знають, хто є автором картини, але почувши її назву, у їх свідомості одразу виникає образ жінки з лукавою усмішкою на устах.

Навколо картини створено ореол таємничості. Таємниче у ній усе: історія та роки її створення, постать натурниці, техніка, у якій написана картина, її викрадення робітником Лувру та таємниця посміш-

ки. Версій, чому посмішка Джоконди виглядає так таємничо, є безліч. Найцікавішими з них мені видалися дві наступні. Перша – секрет посмішки Джоконди у тому, що в неї не було зубів. Таку гіпотезу висунув відоми французький лікар-стоматолог, що співпрацював з мистецтвознавцями. Другу версію висунув уже відомий французький психотерапевт, на його думку – у посмішці Джоконди ховаються зачатки якогось психічного розладу. Найвідоміший портрет Леонардо да Вінчі викликає багато суперечок та різночитань як у широкої публіки так і у експертів, що лише підкреслює його вагомість, адже мистецький твір не може бути однозначним.

Моє заочне знайомство з цим витвором італійського мистецтва почалося досить рано. У дитинстві бабуся називала мене Джокондою, порівнюючи моє пухке дитяче личко з ренесансним еталоном жіночої краси. Я пишалася цим бабусиним порівнянням, аж поки на власні очі не побачила «Джоконду». Моєму розчаруванню не було меж. Перспектива схожості на жінку з лисими надбрівними дугами, рідким волоссям і дивакуватим виразом обличчя, аж зовсім не тішила. Через багато років після першого знайомства з «Джокондою» мені випала нагода побачити оригінал цієї картини.

Довга черга за квитками. Довга черга на вході до музею. Два етапи суворої перевірки особистих речей. І нарешті – ми всередині. Просторий хол музею заливає сонячне проміння, яке проникає через скляну трикутнікоподібну стелю. Все навкруги здається таким величним, що мимоволі затамовуєш подих. А від думки, що під дахом однієї будівлі зібрано стільки шедеврів світового мистецтва – паморочиться у голові.

Як і всі туристи, насамперед у Луврі я хотіла побачити її – легендарну донну з таємничою посмішкою. Поділюся інсайдерською інформацією, як швидко знайти «Мону Лізу» у Луврі. Рецепт простий – слідуєте за натовпом азіатів, обвішаних, як новорічна ялинка гірляндю, фотоапаратами, – і ви швидко дістанетесь пункту призначення. «Джоконда» і справді вражає. Насамперед своїм розміром. У всіх відеогідах Лувром картина виглядає велично, і складно уявити, що її розмір аж такий не великий (77х53 см). І цей факт і є особливим не-

доліком знайомства з витвором мистецтва не безпосередньо, а через екран електронного пристрою або через репродукцію на сторінках книги. Безумовно, таке знайомство дає реципієнту уявлення про той чи інший витвір мистецтва, але не дає відчуття. Відчуття реальної присутності, простору, текстури. Адже поштовхатися у черзі, блукати залами з картою музею у руках, отримати сувору засторогу від працівника музею “фотографувати зі спалахом заборонено”, дочекатися поки нескінченна ріка славнозвісних азіатів зробить своє сто перше селфі на фоні «Мони Лізи» ... і нарешті наблизитися до неї, це також є шляхом пізнання витвору мистецтва.

Відеоекскурсії дають глядачеві багато теоретичної інформації про будівлю музею, систему його функціонування, колекції, які представлені у ньому та про кожну найбільш видатну картину або скульптуру окремо. Але для того, щоб запам'ятати якусь інформацію, потрібно, щоб вона була підкріплена емоцією людини, яка її засвоює. Тож, у випадку з відеогідами, глядач у найкращому разі засвоює десять відсотків від поданої інформації. Одночасною перевагою і недоліком відеогідів є те, що глядач знайомиться з творами мистецтва віч-на-віч. Рідко коли у професійних відео гідах камера знімає картину з-за плеча якоїсь сторонньої людини, яка так само, як і ви, споглядає її. Окремою пристрастю для мене, є – спостерігати за людьми, які перемальовують відомі полотна, художніми школами, які приводять своїх вихованців на екскурсії, фотографувати і спостерігати за закоханими парами різного віку, які під ручку прогулюються коридорами, пити каву у кафе, що знаходиться у приміщенні галереї, а також сидіти на диванчиках, що розташовані посеред зали з картинами і мріяти, ніби це моя приватна колекція полотен і я сиджу у себе вдома, на своєму дивані. Відеогід позбавляє глядача безлічі таких дрібничок, які разом з об'єктом мистецтва і викликають естетичне переживання у людини. Тож перше знайомство з витвором мистецтва, звичайно, може бути через екран гаджету, але помилково вважати, що воно дасть вам змогу на сто відсотків створити індивідуальне враження від того чи іншого мистецького твору. Адже, грубо кажучи, через екран смартфона, ми споглядаємо мистецтво очима оператора, що зняв цей відеоролик, а не своїми.

КЛІТКИ

Арт-проект Олесі Рибченко “КЛІТКИ” присвячується предмету постійного вивчення художниці – “космос людини”. Олеся, вихованиця НАОМА (Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури), у своєму проекті розвінчує канонічний образ клітки у мистецтві. У масовій культурі, клітка – символ обмеження свободи, пригнічення, тиску, насилля. Художниця розкриває для глядача тіньову сторону образу клітки як образу несвободи. Клітки на полотнах мисткині набувають нових сенсів. Для Олесі, клітка – це перш за все простір. Простір, який можна заповнити чим завгодно. І ось, той, хто перебуває за ґратами, вже не ув’язнена жертва, а деміург власного всесвіту. Також клітка є метафорою пошуку власного “я”, одисеєю на шляху до своєї ідентичності, місцем, де людина може себе почути.

Крім екзистенційної, “КЛІТКИ” мають ще й соціальну значимість. До роботи над цим проектом Олеся залучала дітей з розладами аутистичного спектру. На виставці глядачі можуть побачити 5-ти метрове полотно, яке Олеся створила у співавторстві з вихованцями центру “Рівновага”, для яких вона проводить майстер-класи з художньої майстерності. Олеся працювала над “КЛІТКАМИ” від початку карантину. Символічним є навіть час створення полотен, адже локдаун став випробуванням самотності і можливості бути один на один з собою, у часи жорсткого локдауну.

"КИЇВ. TRAFFIC"

Виставку “Київ. Traffic” можна символічно порівняти з кардіограмою серцебиття міста. Його пульс то завмирає в моменти, коли місто спить, то шалено прискорюється, в години пік. Життя – це рух. Так само як і організм людини, місто без руху стає неживим. Виставка “Київ. Traffic” присвячена динаміці руху міського транспорту. Трафік уже давно став складовою нашого повсякдення та урбаністичного пейзажу міста. Проте не так багато художників зацікавилися та присвятили свої роботи темі міського трафіку. Упродовж XX ст. базовим

мистецьким образом Києва був безлюдний пейзаж. В образотворчій традиції місто скоріше виступало епічним ландшафтом чи набором архітектурних пам’яток, а зображення людей та транспорту відсувалося на маргінеси.

Наша виставка поєднала роботи різних художників за однією спільною темою – урбаністичний пейзаж Києва. На полотнах у різних стилях зображений мінливий Київ. Ці образи створюють глядачеві новітній архетип Києва як міста, яке постійно змінюється, рухається. Дивлячись на зображення різних художників, які творили у різні часи, гості музею легко ототожнюють себе то з безтурботною бабусею на велосипеді, то з натовпом, який вивалюється з трамвая у ранкову годину пік.

ЗАЧАРОВАНІ РЕЧАМИ

Упродовж XX ст. невід’ємним кроком у кар’єрі кожного українського художника був жанр – натюрморт. Це не дивно, адже навчання майбутніх художників починається саме з натюрмортів. На прикладі натюрмортів учні художніх шкіл вчать відчувати світло, колір, розмір, komponувати предмети. Тож, переспівуючи крилатий вислів, всі ми родом не лише з дитинства, а ще й з натюрмортів. Проте не всі художники ставилися до жанру натюрмарту винятково як до корисної вправи для напрацювання живописної техніки. У першу чергу, натюрморт – це милування речами та натхнення, яке можуть дати звичайні предмети побуту.

Митець, який працює у жанрі натюрмарту, відчуває вишуканість та неповторність поєднання окремих речей у композицію. Навіть безлад у кімнаті та випадкові предмети можуть стати джерелом натхнення. Натюрморт – не просто сума речей, він має свій наратив, розповідає глядачеві свою історію. Цей жанр не менш (а можливо навіть і більш) розповідний від багатофігурної композиції. Предмети, зображені на полотні, наштовхують глядача на пригадування чи вигадкування власних історій, пов’язаних з цими предметами, та певні емоції, асоціації. Хтось, побачивши на полотні порцелянову чашку, згадає тепло рук своєї бабусі і чаювання літнім ранком на дачній терасі, і його

овіє свіжість та тепло спогадів. Чим довший асоціативний ланцюг викликає картина у глядача – тим більше враження глядач отримує від живописного твору. Іноді глядацька уява домальовує цілий сюжет – і уже відбувається сторітелінг, співпраця митця та глядача. Натюрморт – жанр для тих, хто вміє помічати красу дрібниць. Якщо ви саме такий поціновувач краси речей, то неодмінно завітайте на нашу виставку натюрмортів “Замилування речами”.

«КАЗКА ПРО КОНИКА»

Сьогодні поговоримо про документально-анімаційний фільм “Казка про коника”. Молоді режисери, Уляна Осовська та Денис Страшний, знімали це кіно протягом семи років, із 2014-го по 2020-тий рік. І варто зазначити: проект підтримали Український культурний фонд, Український інститут та Естонський кіноінститут.

Щодо сюжету, то головний герой фільму – Анатолій Лютик. Він родом з Тернопільщини, проте вже багато років мешкає у столиці Естонії, місті Таллін. Анатолій керує центром української культури та є «монахом у миру». Естонець з українським корінням бере на себе гуманітарну місію – допомагати мирним жителям, пораненим воїнам та тваринам Донбасу. Для цього герой подорожує донбаськими селами та містечками і вибирує історії про тварин, які рятували життя людей на війні.

Кожна така історія зображена у вигляді міні-мультфільму про коника. Коник — це дерев’яна іграшка на колесах. Вона всюди супроводжує волонтера і є символом миру, таким собі подорожнім талісманом. Коника ми бачимо вже у першій сцені фільму. Він стоїть на столику потяга, а за вікном змінюються пейзажі.

А моїм улюбленим епізодом фільму є сцена, де Анатолій вичісує хутро собаки, яка сидить у нього на колінах. Ця щемка сцена не про війну та її жахливі наслідки, а про тепло та турботу, які людина може подарувати іншому у будь-яких життєвих обставинах.

Також мені запам’ятався момент, коли головного героя на вокзалі зустрічає колишній лікар і теперішній волонтер. І перша фраза, яку

говорить ця людина: “Надоїло мені все”. Ця фраза підкорює своєю простотою та універсальністю. Думаю, у глядача вона також мимоволі викличе сміх, а може, навіть зніме напругу. Бо кожен із нас може пізнати себе у цьому лікарі. Іноді він відчуває своє безсилля, але попри це продовжує боротися з вітряками. У цьому і полягає героїзм буденного життя, та ще й у сірій зоні.

Спочатку головний герой, уже сивий волонтер і дивак, здавався мені схожим на Дон Кіхота, але наприкінці фільму я побачила у ньому архетип мудрого старця, який ми зустрічаємо у Юнга.

Незважаючи на непросту тематику, стрічка не лишає по собі гірко-го присмаку, а навпаки – дарує надію та віру у добро. Ефект легкості досягається завдяки анімації, яка часом несподівано, але гармонійно з’являється на документальному тлі.

Навіть сама назва фільму, “Казка про коника”, асоціюється із чимось по-дитячому радісним. Режисери не наповнюють стрічку сентиментальним пафосом та відчуженістю, а додають їй відчуття домашнього затишку. Тому після фільму не хочеться утекти від роздумів, а навіть приємно в них перебувати.

«Казку про Коника» можна переглянути у київських кінотеатрах “Ліра”, “Жовтень”, а також у мережі «Multiplex» та у «Планеті Кіно». Запрошую Вас до перегляду!

ТОП-3 ЕКРАНІЗАЦІЇ ВІДОМИХ РОМАНІВ

«У книзі було зовсім не так!» Улюблена фраза тих, хто прочитав роман перед тим, як подивитись його екранізацію. Я теж часто так кажу, адже кіноадаптації книжок зазвичай подобаються мені менше за самі книжки.

Проте, відкидаючи увесь свій снобізм «читача зі стажем», можна визнати — іноді екранізації бувають більш влучні та цікаві. Багато людей так ніколи і не прочитають «Анну Кареніну», але переглянувши фільм, будуть мати хоч якесь загальне уявлення про цей твір.

Тож пропоную мої «ТОП-3 екранізації відомих романів».

1. «Великий Гетсбі» — екранізація роману американського письменника Френсіса Скотта Фіцджеральда. Роль Гетсбі виконує улюбленець жінок – Леонардо ДіКапріо, що вже є запорукою успіху.

Фільм приваблює своєю колоритністю і у цьому його значна перевага. Адже читачу важко предметно уявити собі якісь деталі вбрання чи музику тієї епохи. Глядач занурюється у атмосферу пліткарства, джазу, брязкання дорогих прикрас на тонких зап'ястях жінок, запаху квітів, якими прикрашені кімнати, п'яного шампанського у фужерах-піалах, вишуканості, лоску, багатства. Колористика фільму вражає своєю «соковитістю»: червоні помади, блискучі сукні, шовкові сорочки... Уся ця естетика розкоші зачаровує глядача.

Також у фільмі роблять акцент саме на історію кохання головного героя, а у романі любовна лінія – не головна. Письменник скоріше акцентує на коханні Гетсбі до Дейзі як символу жаги до втілення «американської мрії», що несе у собі великий соціально-політичний контекст.

Величезним бонусом екранізації став саундтрек Лани Дель Рей «Young and beautiful», з яким тепер асоціюється фільм.

2. «Сніданок у Тіфані» — екранізація повісті американського письменника Трумена Капоте, хоча про це знають не всі. Зате всім відомий образ Одрі Гепберн у вишуканій чорній сукні, з рудим котом на плечі та довгою цигаркою, затиснутою між зубів.

Повість видалася мені затягнутою, місцями навіть відверто нудною, а от у фільмі події розгортаються динамічно та невимушено. Так само, як і «Великий Гетсбі», ця екранізація пронизана неймовірним відчуттям смаку та естетської насолоди.

Фільм став культовим завдяки неперевершеній грі Одрі Гепберн та бажанню мільйонів модниць скопіювати стиль головної героїні.

3. «Розмальована вуаль» — роман англійського письменника Сомерсета Моєма та однойменна екранізація. У книзі розповідається про невзаємне кохання вченого-вірусолога. Головний герой дізнається про те, що у його дружини є коханець та забирає її з собою у маленьке китайське селище, яке треба врятувати від епідемії холери. У стрічці роль

вченого-вірусолога грає Едвард Нортон, відомий глядачам з фільму «Бійцівський клуб».

Фільм від роману відрізняється своїм хепі-ендом. Сімейна пара віднаходить «утрачений рай» їхнього подружнього життя. Дружина вченого бачить, як він кожного дня ризикує своїм життям заради подолання вірусу і закохується у нього заново. Але наприкінці фільму герой таки помирає від холери.

Незважаючи на смерть героя, екранізація лишає по собі приємний післясмак, адже подружжя прожило останні дні у коханні та великий повазі одне до одного. У романі ж дружина вірусолога знаходить прихисток своєї душі у вірі у Бога. Вона починає сприймати свій шлюб та смерть чоловіка із християнським смиренням, але аж ніяк не з коханням.

Тож що обирати: знімати кіно у своїй уяві чи довірити це майстрам своєї справи? Вирішувати вам!

БРАЗИЛЬСЬКА МУЗИКА. БОСАНОВА

*Може, цей тяжкий і похмурий понеділок
після затяжних вихідних врятують пісні у стилі босанова?*

Кажучи простіше, босанова — це спроба «перекроїти» самбу, її спрощення, домашня і «камерна» адаптація. Цей стильовий напрямок у джазі зародився у бразильському «місті Бога» – сонячному Ріо-де-Жанейро. Його творцями у 1950–1960 роках були мешканці заможних районів Ріо. Через те, що композитори жили у багатоквартирних будинках, а не у фазендах, вони не могли створювати багато галасу (зупиняло б це наших сусідів!) Тому їхня музика була спокійною, без використання гучних інструментів чи потужного вокалу.

Саме через такі особливості побуту бразильської богеми, босанова не відрізняється сильним вокалом чи складними інструментальними партіями. Босанова — це перш за все про лірику та мелодію. Сила цього жанру полягає саме у його простоті, щирості та лаконічності. Таке собі ідеальне втілення приказки: «Менше – означає більше». Цікаво,

що мелодія навіює на слухача атмосферу спокою навіть тоді, коли слова пісні сумні та мали б викликати тривогу.

Іконою романтичної пісні у стилі босанова є «Garota de Ipanema» («Красуня з вулиці Іпанема»). Історія написання цього твору така ж романтична, як і сама пісня. Композитор та виконавець, Том Жобін, був постійним відвідувачем бару на вулиці Іпанема. Кожного дня в один і той самий час повз цей бар проходила вродлива дівчина. Вона граційно прямувала на пляж поряд з вулицею Іпанема. З цієї буденної романтики і народилася найвідоміша пісня у жанрі босанова.

Так, майже всі пісні босанова про кохання. Перш за все тому, що богему міста не сильно турбували соціальні проблем. А ще тому, що бразильці — надзвичайно чуттєва нація. В португальській мові навіть є слова, які не мають точного перекладу, а означають відчуття, і ці слова з'являються майже у кожній пісні босанова.

Словничок:

*saudade — солодкий сум за кимось або чимось; мікс меланхолії і ніжності.

*carinhoso або carinhosa, якщо йдеться про жінку — лагідна, емпатійна, уважна людина, яка любить тактильні контакти (тримати за руку, обійми) та дбати про всіх.

*safune — відчуття, коли чийсь пальці торкаються твого волосся чи шкіри голови, ніби роблять лагідний масаж.

Сучасні бразильці не дуже любляють босанову, бо вважають її музикою для літніх людей — занадто повільною і депресивною. А як думаєте ви?

ЙОСИП БРОДСЬКИЙ: ЛЮДИНА САМОТНЯ ЯК ДУМКА, ЯКУ ЗАБУВАЄШ, АБО "ХОЧЕТЕ, Я РОЗБУДЖУ ДЛЯ ВАС КОТА?"

Лауреат Нобелівської премії з літератури (1987), Бродський був поетом, який розсунув рамки поетичної мови та знайшов нову, незаангажовану формулу, для висловлення проблем світобудови. Послугу-

ючись верлібром та анжамбеманом¹ у своїй поезії, поет-новатор довів, що поезія не обов'язково має бути римованною, а її мова простою, щоб знайти відгук у свідомості читача. Мова поезії Бродського складна, або навіть навмисно складна. За допомогою використання такої навмисно складної мови, Бродський зміг змалювати всю трагічну нерозв'язаність 20-го століття.

Дитинство. Родина. Впливи.

Йосип Бродський народився 24 травня 1940 року у місті, яке тоді називалося Ленінград: «Я родився и вырос в балтийских болотах, подле серых цинковых волн, всегда набегавших по две, и отсюда - все рифмы, отсюда тот блеклый голос, вьющийся между ними, как мокрый волос, если вьется вообще». Поезія Бродського просякнута меланхолією та внутрішнім кліматом цього міста, а структура його віршів нагадує естетику пітерських двориків-колодязів з їх особливим колоритом.

Йосип був пізньою і єдиною дитиною у родині. Його народження далось його матері важко, про що свідчить той факт, що народжувала вона його не у звичайному роддомі, а у спеціалізованій клініці. Батько, Олександр Іванович Бродський, був колишнім військовим та працював фоторепортером. Мати, Марія Мойсеївна Вольперт, була бухгалтером. Батьки майбутнього поета були освіченими, але не мали жодного стосунку до інтелігентної еліти міста. Родина була середнього достатку, хоча побутові умови залишали бажати кращого. Згодом, Бродський напише есе про своє дитинство та стосунки з батьками - «Полторы комнаты» (1985). Есе має таку назву, бо родина жила у тісному помешканні, в комунальній квартирі, де сину було відведено півтори кімнати.

Стосунки сина з батьками були напруженими. Батько ніколи не приховував, що вважає сина «ледарем» та не вірить у його поетичне дарування. Сам Бродський розповідає про стосунки з батьками так: «Мать тоже меня могла отшлепать, хотя она была более добра ко мне, чем отец. Я помню, как он расстегнул свой матросский ремень и выпрол меня, когда я натворил что-то ужасное, не помню уже что, а мать в

¹ віршовий прийом, який полягає у перенесенні фрази або частини слова з попереднього рядка у наступний

это время кричала...Родители столько ругали меня, что я получил настоящую закалку против такого рода воздействия”. Але і сам Йосип приносив батькам немало клопоту. Їх син погано вчився, а у 15 років і зовсім вирішив покинути школу. Навряд хтось буде тішитися такою поведінкою свого єдиного чада. Явно перебільшуючи та навряд чи справедливо, Бродський порівнював суворі методи виховання батьків, з політичною травлею: “все неприятности, которые причинило мне государство, не шли с этим ни в какое сравнение”.

Вирішальний вплив на Йосипа спричинило знайомство з Євгенієм Рейном. Молодий поет був єдиним вчителем, якого визнавав Бродський, та його найближчим другом. Саме Рейну Бродський має завдячувати своєму знайомству з Анною Ахматовою. Бродський володів дивовижним талантом дружби. Він повністю та самозабутньо видавався дружбі. Поет був уважним та турботливим другом. Але ці хороші якості характеру Бродського розповсюджувалися лише на його друзів. До людей сторонніх, чи мало знайомих, поет ставився вороже, а подекуди й відверто грубо. Під час знайомства з новою людиною Бродський завжди керувався інтуїцією. Поет стверджував, що він відчуває людину на майже тваринному рівні, як це роблять його улюблені коти, і перше враження для нього, завжди має вирішальне значення.

У ті часи Бродський захоплювався творчістю Баратинського (з яким його порівнювала Ахматова), Мандельштама, Ахматової, Цветаєвою, та своїх сучасників - Окуджави та Довлатова. Також, поет захоплювався Оденем. Саме бажання читати Одена в оригіналі викликало жагу до вивчення англійської. Бродський, у якого у школі була двійка з англійської мови, зміг самотужки її опанувати. Біограф Бродського, Бенгт Янгфельдт у своїй книзі “Язык есть Бог”, пише про стосунки Бродського з англійською мовою так: “Отношения Бродского к английскому языку было и простым и сложным. Простым, потому что он его любил, сложным, потому что любовь не была взаимной”.

Покликання. Початок творчого шляху.

Поезія відігравала провідну роль у житті Бродського, який вважав її - найвищою формою людської діяльності. Його стосунки з поезією

можна порівняти з пристрасним, чуттєвим, одержимим коханням до жінки. Можна сказати, що поезія - була його спробою ескапізму від важкої буденної реальності та агресивного суспільства в якому він жив. Як запевняє сам поет, свої перші вірші він почав писати у 18 років. Але історики літератури стверджують, що це сталося раніше, а саме у 14-15 років. Напевно, прискіпливому та честолюбному Бродському, не хотілося визнавати своє авторство по-юнацьки не досконалих віршів.

Творчий шлях “поета-трутня” у радянській Росії був більше ніж тернистим. На той час, стаття за “дармоїдство” була на піку своєї актуальності. Щоб уникнути покарання, поет був змушений працювати то сторожем, то слюсарем, то чорноробочим, це надавало йому змогу писати вірші і займатися перекладацькою діяльністю (крім англійської, поет самотужки вивчив ще польську та чеську мови). Але уникнути покарання поету так і не вдалося. Восени 1964 року Йосипа Бродського було засуджено на п'ять років заслання в Архангельську область за “дармоїдство”. На звістку про заслання свого протеже, з майже материнським захватом, Ахматова відреагувала так: “Какую биографию делают нашему рыжему!”. І справді, не можна приховувати той факт, що процес та заслання, зіграли велику роль в створенні персонального міфу Бродського. Вся західна інтелігенція порівнювала травлю Бродського з переслідуваннями Пастернака. В вересні 1965 року після ходатайства Шостаковича, Ахматової, Чуковської, Маршака, Паустовського та ін., Бродського було повернуто із заслання, в якому він провів півтора роки.

Але засланням справа не завершилася. Вигнанням Бродського з СРСР у 1972 році влада сподівалася остаточно вирішити проблему, з якою боролася з березня 1964 року. Окрім дармоїдства поета та його вірші звинувачували у декадентстві. Усіляко намагаючись втекти від суду, “декадент”, вирішив сховатися у московській психіатричній лікарні. З лікарні Бродський вийшов зі справою з діагнозом “шизоїдна шизофренія”. Але навіть діагноз не посприяв уникненню покарання. Відповіді Бродського на звинувачення судді були надзвичайно спокійними і прямыми. Поет ніяк не міг втямити за що, його власне намагаються притягнути до кримінальної відповідальності. На запитання судді: “А что полезного вы сделали для родины?”, Бродський від-

повів: “Я писал стихи. Это моя работа. Я убежден... я верю, что то, что я написал, сослужит людям службу и не только сейчас, но и будущим поколениям...”. Самовпевнені слова поета, виявилися не безпідставними, адже його вірші дійсно стали та стануть у пригоді не одному поколінню читачів.

У 1972 році Бродському наполегливо «порадили» поїхати з країни. Бродський був змушений погодитись і 4 червня 1972 року його позбавили радянського громадянства і він поїхав до Відня.

Особисте життя

Жодний біограф, або літературознавець не може переповісти історію кохання Бродського та Марини Басманової так повно і щемко як це робить сама поезія Бродського. В його любовній ліриці можна простежити історію цього кохання від моменту його зачаття і до самої його смерті. У своїх віршах Бродський не завуальовує образ коханої, а відтак, читач може сам легко його знайти та впізнати, чому так само сприяють його посвяти - “М.Б.”.

Марина Басманова була музою серця Бродського. Його щастям і його неунікненним стражданням. Ця дівчина оповита шлейфом таємничості та загадковості. Читач може знайти лише одну фотографію Марини. Від неї не залишилося майже нічого. Ні листів, ні інтерв'ю. Сучасники Бродського описують Марину як сором'язливу дівчину, яка ніколи багато не говорила і воліла залишатися в тіні. Відомо, що її батько був відомим художником, а мати займалася ілюстрацією книжок. Сама Марина теж була художницею і розумілася на музиці. Йосип і Марина познайомилися у 1962 році. Марина була зеленоока, з високим чолом, з темно-каштановим волоссям, дуже бліда. Друзі та знайомі поета зазначають, що вона була напрочуд вродлива. Але її краса була якоюсь особливою, в ній було щось відьомсько-привабливе. Вона ніби причарувала Йосипа. Марина постійно мовчала, вона не була “душею компанії”, ніхто не чув від неї більше ніж ввічливе привітання, чи прощання, тож важко судити якою співрозмовницею вона була. Існують відомості про те, що голос Марини був чимось подібний до шелестіння листя і Бродський іноді ніжно звертався до неї: “Ну, и что мы там ше-

лестим”. Проте іноді її очі набувала якоїсь особливої принади. Якогось особливого сайва. І це зачарувало. Всі подальші жінки Бродського та його єдина та остання дружина - Марина Соццані, були чимось фізично схожі на Басманову. Басманова стала вічним ідеалом краси та жіночності для Бродського.

У своїй поезії присвяченій М.Б. “Мы будем жить с тобой у старой на берегу”, Бродський ніби передбачає долю їхніх стосунків: “И если мы произведем дитя, то назовем его Андреем или Анной”. У 1967 році у пари народився син Андрій, проте офіційною дружиною Бродського Басманова так і не стала. Невдовзі після народження сину, пара розтається. У вірші “Я вас любил...” Бродський навіть натякає на бажання покінчити з життям, після розриву з коханою. І спроби таки були. Друзі неодноразово бачили Бродського з брудним бинтом на зап'ясті. Стосунки Бродського з Басмановою можна назвати хворобливими. Пристрасть між закоханими посилювалася тоді, коли в їх стосунках з'явився “третій”. І цей третій - найкращий друг Йосипа, Дмитро Бобишев. Марина ніяк не могла обрати з ким із двох друзів-поетів вона хоче бути. Ця нерішучість нестерпно травмувала Бродського, а страх втрати коханої лише гіперболізував його почуття. Проте розставання виявилось неунікненим.

Першою і останньою жінкою Йосипа Бродського була Марина Саццані. Їх історія кохання почалася з листування. Вона - італійка з російським корінням, молодша за Бродського на 25 років. Нарешті Бродський знайшов свою “тиху гавань” і решту свого життя (5 років) прожив у любові та сімейному затишку. Молода дружина народила Бродському доньку - Анну. У вірші “Я всегда твердил, что судьба - игра” є слова “Я любил немногих. Однако - сильно”, і ця фраза є яскравою ілюстрацією особистого життя поета.

Фінал. Життя творчості після смерті митця

Визнання прийшло до поета вже на заході його життя. У жовтні 1987 року Шведською королівською академією Йосипа Бродського було названо лауреатом Нобелівської премії з літератури. Нобелівська лекція Бродського заслуговує окремої уваги. В ній поет говорить про

важливість літератури та поетичного слова у цілому. Сумно зазначити, що лише наприкінці 1980-х років поезія Бродського почала видаватися на його батьківщині.

Останні роки свого життя Бродський разом зі своєю молодю дружиною та донькою прожив в Америці. Він займався есеїстикою, перекладацькою діяльністю, викладав в університеті. Сучасники згадують останні роки життя Бродського - як щасливі. Він отримав визнання, “вилікувався” від старих ран, створив нову родину...лише вперто не хотів припиняти палити. Бродський дуже рано почав палити і його тютюнова залежність була нездоланною. Він палив міцні сигарети марки “Camel”, ще й відривав від них фільтри, для дужчого ефекту. Сам поет іронізував над свою згубною звичкою і навіть написав про це вірш, в якому є такі слова: “Хотя — жить можно. Что херово — курить подталкивает бес. Не знаю, кто там Гончарова, но сигарета — мой Дантес”. І тут Бродський знову собі віщує долю. За однією з версій, саме паління призвело до загибелі поета. Поет мав проблеми з серцем, але ігноруючи заборону лікарів, продовжував випалювати до трьох пачок в день.

Бродський помирає в ніч з 27 на 28 січня 1996 року, у своїй квартирі в Нью-Йорку. Марина знаходить тіло Бродського на підлозі, а на столі розкрита книга з античної літератури (яка була для Бродський вершиною поетичної творчості) і записи поета. Йосип не дожив 4 місяці до свого 56 дня народження. Поет помер від інфаркту. Марина Саццані поховала чоловіка на своїй батьківщині, у його улюбленому місті - Венеції.

Йосип Бродський вніс вагомий внесок в світову літературу. Його творчість випереджала час у якому він жив. Поезію Бродського можна назвати постмодерністською за такими ознаками: інтертекстуальність, інтелектуальність, іронія, гра, а також естетика, образність та символіка бароко та необароко. Бродський ставить свою поезію на мета рівень, а його поезія переймає прийоми прози. Космічна самотність ліричного героя є дуже відчутною у творчості поета. А у поезії Бродського завжди відчувається якась особлива, притаманна його творчості напруга, катастрофічний злам. Поет розширив проблематику поезії від проблем поета, до проблем світобудови, а також значно розширив поетичний

словник, яким послуговувалися поети, інтегрувавши туди нову систему образів, які раніше ніхто не використовував. В поезії автора завжди відчувається якась внутрішня посмішка, самоіронія.

Можливо саме з цією посмішкою, він говорив людині, яка йому симпатизувала: “Хотите, я разбужу для вас кота?”. І це було найвищим проявом поваги та дружньої симпатії Бродського. Бродський назавжди увійшов в історію літератури з цією щиро-іронічною посмішкою, а навколо його постаті були, є і будуть точитися дискусії та суперечки. Хто він? Геній чи графоман? Багато хто не сприймає поезію та есеїстику Бродського, вважаючи її штучно перевантаженою, а самого Бродського - поетом бухгалтером (напевно через його любов до перерахування). Але байдужих до постаті Бродського, чи його поезії - явна меншість.

БАР НА ВУЛИЦІ ІПАНЕМА (сторітеллінг)

Субота. Дванадцята нуль нуль. Спека вже встигла проникнути у самісіньку душу міста. Асфальт ніби парувал під ногами, йому теж було жарко. До бару увійшов хлопець. На вигляд йому було до тридцяти років. Його очі ховалися від сонця за темним склом окулярів з блискучою металевою оправою. Висока постать у невідпрасованому поло, хвилину погойдуючись у нерішучості, зайняла столик на терасі, з видом на вулицю. Хлопець сів на стілець так, ніби йому це вартувало титанічних зусиль. Руки почали шарити по поверхні липкого стола у пошуках меню.

— Boa tarde, Жозе! Тобі як завжди? – запитує сивий офіціант.

Жозе відповідає кивком голови. Вітор пам'ятає Жозе ще дитиною. Він вже давно працює у цьому барі і обслуговував ще його батьків.

— Йому як завжди – буркнув офіціант бармену. – Чому цей хлопець завжди такий похмурий?! Завжди він приносить сюди таку пику, що від неї і молоко кисне. Господи мене прости, не можна казати погано про людей, та його брат зовсім інший! Жозе б хоч трохи бути на нього схожим. Той завжди такий привітний, усміхнений, ще й до того, залишає хороші чайові усякий раз як сюди приходить. Ну все, досить

вже йому наливати, нехай п'є піну. Яка пика – таке і пиво. – Вітор бере тремтячими руками кухоль пива і прямує з ним до столика Жозе.

Розімлівши від спеки, Жозе вже було почав засинати, як його сон сполохав офіціант. Важкий кухоль пива у тремтячих руках старого голосно приземлився на поверхню стола. Господи, коли вже звільнять цього бідолашу, він уже не може донести кухоль пива до стола, по дорозі не розливши половину, подумав Жозе.

— Ви б тут стіл протерли, бо я ризикую приклеїтися до нього і залишитися у цьому богом забутому місці назавжди. – вичавив з себе посмішку хлопець в сонцезахисних окулярах.

— Авжеж ... – почовгав до бару старий.

— Господи мене прости, це просто неможливо, я тобі присягаюся, я скоро звільнюся! Ти диви, і стіл йому не такий. Не достатньо чистий для його панської дупи! Хіба йому не байдуже за яким столом штани просиджувати і витріщатися на перехожих. – Вибухаючи від гніву, жалівся праведний католик своєму колезі-бармену, а той лише спантеличено кліпав очима. – Він такий злий та непривітний, бо поряд з ним немає жінки. Або є, та не така як треба. Кожному чоловіку потрібна жінка. Без правильної жінки чоловіка носить вітром як оте перекотиполе. Йому потрібно коріння. Ось його брат одружений. Має родину. То це ж вже зовсім інша людина, Господи мене прости. – закінчивши свої голосіння, Вітор нарешті взяв ганчірку та пішов таки витирати стола.

Поки нервово збуджений офіціант витирав стіл, Жозе встиг випити майже усе своє пиво. Його погляд ковзав вулицею. Ще з дитинства це було його улюбленим заняттям - спостерігати за випадковими перехожими. Аж раптом, плечі Жозе ледве помітно здригнулися. Він зняв окуляри, а його очі почали відчайдушно кліпати, ніби читаючи він натрапив на несподіваний апостроф, як в *je t'aime*. Це виглядало ніби марево серед білого дня. Струнка фігура, з шкірою золотавого кольору, погойдуючи стегнами прямувала до бару. Плечі і руки дівчини були голими, на ній був лише бюст від купальника та шорти на високій талії. Її шкіра кольору променів західного сонця була шалено відвертою і ніби світилася зсередини.

— Господи мене прости, ти лише подивися на це! Куди вона суне... вдягнутися забула, чи що!? Це ж пристойний заклад, а не бордель. Чи вона думає що якщо наш бар розташований на першій лінії від моря, то можна сюди ходити у купальному костюмі! – Вітор явно переживав не найкращий із своїх днів, а бармен лише продовжував розгублено кліпати очима йому у відповідь.

— *Bom dia!* – з американським акцентом привіталася іноземка.

— *Hello!* – відповів їй насуплений Вітор і подумав про себе “Ох уже ці грінго, Господи мене прости”.

Офіціант простягнув дівчині меню. Пані сіла за сусідній столик, поряд з тим, за яким сидів Жозе. Чоловік пильно спостерігав за цією живою скульптурою часів античності, ніби її хтось викрав з Лувру та оживив спеціально для нього. Дівчина зморщила носик. Звісно. У них немає меню англійською мовою, зрозумів Жозе, побачивши, як американка розгублено ковзає очима по сторінках засаленого меню.

— Давайте я допоможу вам зробити замовлення, – набравшись хоробрості, звернувся своєю кембриджською англійською до дівчини Жозе.

— Мене звати Кеті. – на обличчі дівчини розквітла посмішка. За ці секунди Жозе побачив усе. Колір очей, ластовиння на кирпатому носу, рожеві щічки, пухленькі губи, довгі вії... обличчя їх майбутньої дитини.

Із тих пір Вітор щосуботи марно чекає на свого постійного клієнта у барі, що знаходиться на вулиці – Іпанема.

АППЕЛЬ

«А я міг би намалювати це краще»

У наш час концептуальне мистецтво є своєрідним «лакмусовим папірцем» для прояву улюбленого нами снобізму закостенілості. Але чизавжди мистецтво має бути гарним та тішити око глядача?

Підозрюю, що після цих слів багато хто охрестить мене ретроградкою, та все ж наважуся висловитися. Для мене першорядним у мистецькому об'єкті є саме його естетична функція. Я вірю у силу концептуального мистецтва, проте мені складно уявити собі людину, яка б вдивлялась у нього годинами, як наприклад, вдивляються у полотна Айвазовського

чи Шишкіна. Проте, головною ознакою старіння душі є несприйняття чогось нового, а краще якомога довше залишатись молодими ;)

Тож поговоримо про резонансне дерев'яне панно «Діти, що запитують». Його створив нідерландський скульптор та художник Карел Аппель. Це найбільш впізнавана робота митця (1948 – 1949). Матеріалами для панно стала стара, пошарпана віконна рама та гуаш неприродно яскравого кольору, тому «Діти, що запитують» так схоже на дитячий малюнок. Різнокольорові фігури увиразнює яскраво-жовтий фон. У роботі переважає червоний, синій, зелений, чорний та жовтий, що водночас підсилюють одне одного та контрастують.

Скандальну славу панно набуло ще й тому, що його назва має двозначне трактування. У нідерландській мові слово «vrangende» має два значення. Тобто назва може перекладатися і як «ті, що запитують», а і як «ті, що просять (милостиню)».

Добре, що ця назва дає глядачеві зрозуміти, що саме зображено, адже панно є досить абстрактним, схематичним та експресіоністичним. Обличчя дітей створені з грубих шматків деревини і схожі на маски, а їхні очі гіперболізовано виражені чи то від подиву, чи то від страху, чи то від якоїсь психічної хвороби. Тулуби дітей нагадують геометричні фігури, які ніби накладаються одна на одну. Таким чином художник хотів показати страх, злидні, розруху та відчуття занедбаності післявоєнного періоду у Німеччині. Тож за яскравою безтурботністю криється глибокий соціальний та філософський підтекст.

У моторошно-виражених очах дітей застигло лише одне питання: «Чому?» Чому дорослі зруйнували світ їхнього дитинства війною? Думаю, це панно могло б стати влучною обкладинкою роману Дж. Д. Селінджера «Ловець у житі». Адже головний герой роману Голден Колфілд так само страждав, шукаючи відповідь на це питання.

Трохи біографії:

Карел Аппель міг би продовжити справу свого батька – перукарську майстерність. Його робочим інструментом міг би бути не пензель і фарби, а ножиці. Проте, і перукар, і художник мають справу з людським ДНК.

У ранніх роботах митця простежується вплив Матісса та Пікассо. Проте, стиль художника змінюється після Другої світової війни під

впливом таких течій як арт-брют та наївне мистецтво. Вирішальну роль у становленні художнього стилю Аппеля відіграє його подорож до Данії і знайомство з однодумцями. Згодом художники створюють угруповання «КОБРА». Всі його учасники розділяли думку про те, що мистецтво має бути експериментальним, спонтанним та відображати не світ речей, а світ фантазій.

За методом своєї роботи Карел Аппель нагадує іншого сучасного художника – Джексона Поллока. Аппель, як і Поллок, накладав товсті шари фарби імпульсивними рухами (ніби жбурляв фарбу у полотно). Також поширювалися чутки, що під час творчого процесу Аппель полюбляв гарчати, підсилюючи цим свій персональний міф «варвара» та «дикуна» у мистецтві.

Однозначно віднести стиль Карела Аппеля до певної художньої течії неможливо. Більшість мистецтвознавців визначають його стиль як абстрактний експресіонізм, «живопис дії». Творчий метод Аппеля нагадує мені «спонтанне письмо», яке вигадав Джек Керуак і яким посплюговувалося ціле покоління біт-поетів та письменників.

Анастасія КОВАЛЬ

ПОХМУРІ РЕАЛІЇ "ВЕСЕЛОГО" ЖИТТЯ Чому український "Донбас" вартий перегляду

“Фільм про Донбас зняв чоловік, який ніколи не був на Донбасі”, — гудуть соцмережі про режисера Сергія Лозницю. “Проте як реалістично!” — скажу вам я. А все тому, що ми живемо у 21 столітті, де в кожному домі є інтернет. І навіть з далекої Німеччини режисер Лозниця зміг розгледіти з чого почалася війна на українському Сході — на відміну від деяких “українців”.

Прем'єра художнього фільму “Донбас” відбулася ще весною 2018 року на Каннському кінофестивалі. Тоді український режисер, що проживає в Німеччині, презентував свою роботу. В Україні її продемонстрували вже у вересні в обмеженому прокаті. “Донбас” встиг потрапити до довгого списку номінантів на “Оскар”, чим і прославився у випусках українських новин. Та, на жаль, на етапі відбору стрічка не пройшла до фінального туру “Оскару”.

За сюжетом це художній фільм про життя на окупованих територіях України: “ДНР” і “ЛНР”. Я би назвала його документально-художнім, адже за основу взято реальні події, що були зняті на відео в соцмережах, переказані місцевими жителями чи журналістами і оформлені режисером у 13 новел. У деяких сценах змінено головних героїв, як, наприклад, на моменті, коли били чоловіка з прапором на плечах, де в реальності була жінка. На цю сцену дивитися було важко і режисер міг змінити стаття героя саме з цієї причини.

Сам фільм викликає неоднозначні емоції. За своїм жанром — це драма, в якій присутні комічні ситуації. Проте ці сцени не є вигаданими — вони справжні й комічність повністю реальна. Безглуздість деяких сцен прямо натякає на Радянський Союз, в якому вирости наші батьки, і після перегляду фільму туди точно не захочеться повернутися.

Сам Лозниця за спеціалізацією документаліст. Його попередні

роботи, зокрема “Майдан”, побудовані на фільмуванні подій у документальній послідовності. З художніх стрічок “Донбас” виступає його четвертою роботою. За сюжетом дуже якісною, з добре підібраними акторами й нульовою награністю. У порівнянні з “Кіборгами” Ахтема Сеїтаблаєва тут не виникає відчуття надмірного пафосу й примітивної подачі сюжету. Одна лінія перетікає в іншу, створюючи ефект пазлу, який в кінці ніби і був зібраний, але залишив відкритий фінал.

“Донбас” є в інтернеті у вільному доступі, тому якщо є можливість його переглянути, чому її втрачати? Більше того, фільм не залишить вас байдужим, ви отримаєте запас роздумів і тем для обговорення. Тому однозначно рекомендую!

Ця цього тексту: 25-30 років, чоловік, працює, цікавиться документалістикою.

ІСТОРІЯ МОГО ЖИТТЯ... Художнє втілення сповіді Катерини Білокур про пережите

Народилася я в селі Богданівка, Полтавської губернії. Люди називали мого батька заможним, та він все життя пропрацював на землі і дітей своїх туди ж прилаштував. Хіба це багатство? Та іншого у житті ми й не знали.

У школу вчитися я не пішла, бо треба було економити, зранку йшла на оранку і до обіду працювала. Я могла годинку помалювати, поки брати з батьком приходили додому обідати. Особливо любила брати пензля до рук весною, коли квіти тільки розпускаються, а дерева всі у білому цвіті. Якось у маминій скрині знайшла шматочок полотна і сіла собі тихенько малювати. Такі гарні чорнобривці виходили тоді. Та раптом батько розсердився і забрали мій малюнок, пригрозивши, що поб'є мене до смерті. Я плакала, дуже сильно плакала. Та проти волі батька боялася йти. А малювати ж так хотілося.

Влітку 21-го по селу почали гуляти весілля. Мати говорила, що мене ніхто не візьме через ці картини та я і не пішла б ні за кого, бо

малювати хотілося дужче. Тому зранку зібрала речі і поїхала до Мирогода в училище. Мала з собою тільки два малюнки, бо все інше батьки позабирали, але вірила, що люди побачать мій талант і змилюються. Та як я не просилася, як не вблагала - вони не брали, але лише питали:

— Диплом про освіту маєш?

— Ні, – кажу я. – У селі виросла, у школу не ходила.

— Піди довчися, а потім прийдеш – сказали тільки в училищі та й на цьому все.

Ну я й пішла додому пішки. Та так довго йшла, та так багато думала, що жити мені не схотілося. Все мені обридло, все немилим було, то я й пішла до річки утопитися. Стояла довго по коліна у воді й вдивлялася у глибину. Не згадаю вже, про що думала. Пам'ятаю тільки, як почула материні крики і братові благання. Мати казали, щоб я негайно верталася, що віднині малюватиму скільки мені захочеться і батько слова мені не скаже. Ну я й повірила та й повернулася. Відтоді батько мовчав та тільки косо поглядав на мої малюнки, але жодного слова не промовив. Так я малювала і малювала. Аж раптом вразила мене одна пісня про калину. Довго я її наспівувала і вирішила намалювати. Та й відправила той малюнок калини тій жінці, що співала. Вона неначе янголом-охоронцем для мене стала: після цього мої картини вперше людям сподобалися, їх похвалили і забрали на виставку. Я побачила світ, побачила Москву і картини у музеях. “Куди мені до них? – думалося мені. – Я просто селянка, самоучка з Богданівки”. Але мої картини бачили і в Європі, і в Москві. Люди говорили про мене, називали художницею і я раділа, так раділа! От тільки вдома, в Україні, мене не знають, не признають. Я все життя як той Шевченко, ніким не визнаний і непотрібний за життя. Лежу у цій палаті і не знаю, чи доживу до завтра, чи побачу сонце, чи намалюю ще одну картину. І сумно так стає на душі, так сумно.

АРТХАУСНА П'ЄСА З ЕЛЕМЕНТАМИ КОХАННЯ

Якби можна було говорити про апокаліптичний світ у стосунках двох людей, то він би безперечно був як в “Асексуалах” режисера Ігоря Білиці. Кохати вже не модно, та не те, що не модно — у цьому су-

спільстві такого не заведено. Тепер про любовні відносини читають в підручниках з історії й вивчають на курсі “Статевої історії людства” в університеті. Проте з перших хвилин вистави стає зрозуміло наскільки це твердження хибне. Санді своєю дивакуватою поведінкою й безперестанним спогляданням на самовпевненого Бенто неначе промовляє: “Якщо це не кохання, то що?” Вона не помічає Бентової грубості, зухвальства й неповаги до неї. Кохання її засліпило і лише за кілька довгих років дало прозріння. Вона побачила справжнє обличчя коханого Бенто, свого вчителя, що на уроках втокмачував головну суть його існування: кохання не існує, воно вимерло разом з нашими предками.

“Ми – втрачене покоління, тому що нас виховали у брехні”, — говорив Бенто. Проте, чи була його істина правдивою? Він все життя вірив у неї і мріяв вести за собою послідовників. Проте коли його зрадили, а учні пішли від нього геть, залишилася тільки вона — Санді. То хіба це не кохання?

Дівчина довго була його єдиною ученицею, пробачала йому все, але навіть терпець спокійної Санді увірвався. Вона пішла від Бендо, щоб повернулася новою людиною. Вона завжди йому пробачила і пробачила на цей раз. Тепер він став її підтримкою, а вона його. Їхні стосунки більше нагадують ділові, проте разом вони незламні. Хіба це не прототип сім'ї в апокаліптичному світі?

Проте цей світ зрозуміти важко звичайному глядачеві. Більше того, крізь екран смартфона це вдвічі складніше. Музика лунає настільки голосно, що щораз доводиться притишувати звук, а потім починають говорити актори й ти вже нічого не чуєш. У цьому найбільша проблема. Проте сам “Дикий театр”, де й пройшла вистава “Асексуали”, втримав свою тверду традицію стилю оповіді й не зрадив їй. Це артхаусна вистава, якщо можна так говорити, тому підійде вона не всім. Але якщо ви вірите в кохання, тоді вам сюди.

Олексій МОРОЗОВ

Арт-медіа, 2 курс магістратури

ОГЛЯД ОСТАННІХ ПЕРЕГЛЯНУТИХ ФІЛЬМІВ

«Строшек» — фільм сатиричний та, якоюсь мірою, автобіографічний. Вернер Герцог, як і головний герой фільму – Строшек – у свій час емігрував у США. Вдома, у Німеччині, явно не вистачало свободи – Берлінський мур ще на місці, низька зарплатня та значна культурна другосортність. Головний герой – звичайний собі робітник, що тільки-но виходить із в'язниці. Життя опісля тюрми часто не клеїться: не ті соціальні зв'язки та норми поведінки, а головне – доводиться переходити із «автоматичного», закритого способу життя до нормального, жвавого «виживання».

Це Строшек і робить. А починає з пивнушки, де він завше проводив вільний час. Там він зустрічає старих ворогів, що яки варвари вибивають з нього гроші, шпиняють та, у кінці-кінців, трощать йому хату та його любов. А любов у нього була одна – його старе фортепіано, що на ньому він грав улюблені мелодії. І мав одного друга-єврея та одну подругу – повію, що, так вже вийшло, за цим піаніно доглядала, доки Строшек скнів у тюрмі. Після знищення музичного інструмента, логічним рішенням виявилася імміграція.

Так, мабуть, думав і Вернер Герцог. Але там, за океаном – капіталізм та індустріалізація у найгіршому (стейнбеківському) її прояві. Життя завертається у спіраль, з якої немає виходу, а невтомна, тупа машина, що запускає це коло і є головним символом фільму. Строшек запускає краденого трактора кружляти колами без водія, а сам сідає на фунікулер (щамаячив усю цю довгу сцену, їдучи туди-сюди), де вкорочує собі віку.

«Труднощі перекладу» Софії Коппола

Один із найліпших фільмів від однієї з найкращих кіно-династій наших часів. Софія Коппола зробила любовний фільм так, що від нього не хочеться плюватися та нарікати на всюдисущу банальність. Одряду, до речі, видно чим надихався Спайк Джонз і його «Вона».

Не можу зарадити собі, але хочеться знову проводити паралелі, але тепер з «Формою води» Гільєрме дель Торо. Обидва фільми вилізали у плані естетичності картинки та зосереджені суто на передачі емоцій через візуал та діалоги-монологи. І сюжет при цьому аж ніяк не куций, а навпаки – не заважає, не втомлює, дає змогу роздивлятися та думати.

Фільм пронизаний атмосферою самотності та загубленості (у житті, у великому місті, у стосунках), що не відпускає навіть після фіналу. Для мене він є квінтесенцією депресивності, але не остаточної, навіть трохи приємної.

«Звенигора» Довженка

Перший фільм із німої кінотрилогії Довженка («Звенигора», «Арсенал», «Земля»), і останній, сценарій якого написаний не самим режисером. «Звенигору» виклали на папері Майк Йогансен та Юрій Тютюнник, хоч в титрах вони і не вказані. До кінця 30-х років обох розстріляли. Довженко ж мусив мати доволі маргінальні погляди щодо комуністичного режиму, адже інакше би його фільми ніхто не показував. Тому свою позицію, хоч і заплутану в постійних сумнівах та переживаннях, можна роздивитись у його творах.

«Звенигора» охоплює майже всю історію українського народу, від варягів до Першої світової. Але один персонаж об'єднує усі ці епохи – дід – символ, який уособлює патріархат, черствість та небажання змінюватись. Він має двох синів, що як завше йдуть один проти одного – контрреволюціонер-емігрант та радянський більшовик, які люблять Україну по-своєму, так і не зрозумівши смислу легенди діда про звенигородський скарб.

ОГЛЯД-ТОП НАЙУЛЮБЛЕНІШИХ КНИЖОК (ЗА ОСТАННІЙ РІК)

1. «Улісс» Джеймса Джойса

«Улісс» приходить в життя кожної людини, і це факт. Питання тільки в тому, чи надовго. Кого не спитай, усі починали, але всі закинули. Воно й не дивно – 800 сторінок розповіді одного, доволі буденного дня, як тут не закинути? Кожен розділ цього великого постмодерністського

витвору написаний різним стилем та засипаний цитатами та пасхалками(які ще треба знайти і зрозуміти) лише з метою зламати нормальний устрій написання роману. Джойс хоч і виділив 200 сторінок на роз'яснення певних цитат, проте, звісно, залишив вдосталь місць, аби поламати голову. Але ця книжка явно для марафонців, а не для спринтерів, тому розраховуйте на довге, дуже довге, читання.

2. «Подорож філософа під кепом», Майк Йогансен

Ярина Цимбал не тільки відкрила для мене Йогансена, а і світ української та закордонної репортажистки: Мар'ямов, Щигел, Дракуліч, дуєт Стейнбек+Капка і майже-не-художній Войнович. Зухвалий та кмітливий Йогансен вміло переплітає ідеологічно-політичні, соціальні проблеми та гумор у своїх роботах, а у перервах на відпочинок веде постійну полеміку із радянськими критиками.

Коли я працював у книгарні, то помітив, що книжки з «Наших 20-их» зовсім не продаються, тож я поставив собі ціль – продати хоча би один примірник «Філософа під кепом» перед звільненням. Одну книжку-таки я впарив.

3. «Танжер» Йвана Козленка

Коли купував цю книжку з красномовною назвою «Танжер», то очікував прочитати про бурхливе минуле столиці бітників, що у шістдесятих пригріла розбишак Керуака, Берроуза, Гінсберга та багатьох інших представників біт-покоління(та інших маргіналів). Яким же було моє здивування, коли я зрозумів, що книжка про Одесу. Таку ж багатонаціональну, міфологізовану та проблемну, як і Танжер. Автор черпає натхнення з творів Яновського («Майстер корабля»), ранніх робіт ВУФКУ та одеських посиденьок на пляжі під пиво.

4. «І знов я влізаю в танк» Оксани Забужко

Читати есеї Забужко – це окремий вид задоволення, бо для мене вона, перш за все, публіцист. Вихована на філософському факультеті та дисидентському досвіді своїх батьків, вона майстерно доносить думку та не цурається цитувати, гостро жартувати та цинічно проїжджати-

ся танком по тих, кого вважає ворогом. А після прочитання першим ділом хочеться сісти на потяг до Харкова і знайти ту пам'ятну дошку Шевельову, яка скніє десь у глибинах спального району міста.

5. «Сутність нігілізму», Емануеле Северино

Цей філософський трактат потрібно прочитати хоча би тому, що Северино за життя зазнав немислимих, середньовічних утисків з боку церкви. У 70-х його нарекли еретиком та вигнали з кафедри філософії Міланського університету, через наукові праці, що висували теорію нігілістичної природи церкви. Його magnum opus «Сутність нігілізму», крейсером йде проти західної філософії, що на його думку, пішла не тим шляхом ще від часів Аристотеля. Філософ посилається на Гайдеггера та К'єркегора, що також помітили «помилку смерті», яка трактується, як «ніщо», а тому викликає панічний страх цієї самої смерті та божества усіякого штибу.

ТОП МУЗИЧНИХ АЛЬБОМІВ, ТРИВАЛІСТЬ ЯКИХ ПЕРЕВИЩУЄ 2 ГОДИНИ

Довго – не значить нудно. Альбоми, що сягають космічних двох, або більше, годин - зовсім не рідкість, навпаки, в моїй колекції їх більше десяти(а то й більше). Слухати такі твори особливо приємно, бо одразу ясно, що автор аж ніяк не намагається влучити у якусь цільову аудиторію, або підмазатись під тренди.

1. To be kind, Swans (2 години, 1 хвилина)

Майкл Гіра у свої 60 залишається найбільш знаним і успішним бунтівником та креатором експериментальних пост-рок-піджанрів. І це не тільки моя думка: навіть найприскіпливіші критики діляться на два табори – ті, що ставлять «десятку», і ті, що «дев'ятку». Бо Гіра вже давно вийшов за межі «нормального» сприйняття музики. Він дійшов вже до тієї стадії, коли може просто кричати «ОКСИГЕН!» під рев гітар пів пісні, аби показати, що йому тісно у рамках музичного бізнесу (абощо).

2. All things must pass away, George Harrison (2 години, 5 хвилин)

Колишній “бітл” Джордж Гаррісон, як на мене, найбільш недооцінений член “лівверпульської четвірки”. Скромний та сором’язливий, Джордж завжди був у тіні Леннона та МакКартні. Проте тільки дурень не помітив би, яку роль він грав як творець у групі. Тому для мене, наприклад, зовсім не дивно, що після розпаду групи науспішнішим був саме Гаррісон(можливо, після дуету Йоко Оно-Леннон), який дав поштовх для розвитку акустичної експериментальної музики.

3. Common as light and love are red valleys of blood, Sun kil moon (2 години, 9 хвилин)

Марк Козелек – мій герой. Він взяв звичайну акустичну гітару і створив новий жанр – сед-кор. Довгі, максимально наближені до декламування навіть не віршів, а новел, балади. Мова тут жаргонна, грубувата, але така чесна! Сюжети пісень торкаються тем неприємних, слизьких та моторошних, але відтворених з деякою іронією (та самоіронією).

4. Everywhere at the end of time, Caretaker (6 годин, 30 хвилин)

Caretaker(нянька) – псевдонім англійського техно-музиканта Лейленда Кірбі, під яким він випускає альбоми, які мають на меті художньо відтворити процес поетапного прогресування хвороби Альцгеймера. Цей інструментальний експеримент аж ніяк не поетичний, чи фальшиво-сумний. Це напрочуд реалістичний твір, який не балує нас красивою гармонією, або джазовими акордами, навпаки, більше схоже на інтершум, повискування поганенького радіо та шипіння гамірної вулиці. Але якщо послухати цей альбом повністю, то можна і заплакати – бо Лейленд Кірбі точно знає, як гратися людськими емоціями та вживляти ідею у гучне торохтіння.

5. NTS Sessions 1-4, Autechre (7 годин, 57 хвилин)

Англійські піонери техно-музики нарешті зійшли з розуму – кожен наступний альбом на 2 години довший за попередній. Ця музична феєрія розбита на 4 частини по 2 години, аби не злякати занадто чутливих. Творці, мабуть, хотіли “залізти у голову” машині, або рельсам, що ними

біжить поїзд. Адже звучання цього альбому не помилює ненавчене вухо – кожна друга пісня триває 40 хвилин і звучить наче стукіт металу об метал. І у цьому є щось поетичне. Одразу уявляється маленьке британське містечко з великими димарями та станціями, де стоїть невтомний гул заводів та поїздів, що несуть на собі фатальну індустріалізацію.

Інтерв’ю з митцем

АНДРІЙ СМІРНОВ: «НА ВІНІЛІ ЗУПИНЯЮТЬСЯ ТІ, КОМУ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ ШВИДКОПЛИННІСТЬ СУЧАСНОЇ МУЗИКИ»

Вініл нині переживає другу молодість, постаючи альтернативою для меломанів цифрової ери. І хоч до України ці процеси з різних причин доходять повільніше, осередки вінілового виробництва та поціновувачів платівок тільки процвітають.

AbySho Music – музичне видавництво Андрія Смірнова, яке займається виготовленням вінілових платівок та касет. На рахунку видавництва численні релізи української та закордонної музики, серед яких ONUKA, alyona alyona, SixToes та зроблений в українському оформленні альбом Dapka Mode «Персональний Ісус» 2011-го року.

Андрій Смірнов розповів про повальну діджиталізацію у музиці, експерименти у оформленні вінілів та те, чому заводи з виготовлення платівок в Україні – це нерентабельна історія.

Як зародилась ідея створення AbySho Music? Це спосіб матеріалізувати власну музичну колекцію?

Для цього, мабуть, доведеться почати з самого початку. Колись давно, у 2002-2003 роках, мій друг Володимир Гладський вирішив видати платівку для скретчингу. Потім, років через сім, інший мій друг Євгеній Кибець, який тоді був концертним директором однієї пост-радянської групи, запропонував допомогти їм з видавництвом вінілу. Хоч його так і не видали, я захопився цією справою. Колекції, по суті, тоді ще в

мене не було, але я вирішив, що треба видати свою улюблену музику зі шкільних років – так з'явилась збірка Synth Union у двох частинах, які включають в себе музику пізніх років СРСР та перших років незалежної України. Це інтернаціональний реліз, там є групи з України, Білорусі, країн Балтії, Росії та Молдови.

Також видав альбом «Персональний Ісус» Depeche Mode, оформлений українською. Вдалося вийти на лейбл CompMusic, який був українським представником британської звукозаписної компанії EMI. Запропонував їм видати альбом, і у головному офісі EMI відреагували позитивно. Тож я усе придумав, оплатив за свої кошти та видав 300 екземплярів. Усі вони вже продались, проте з рук можна купити і нині. Це був нумерований тираж, ще й відрізнявся кольором: у нас була чорна, а на Заході – фіолетова.

А чи є така практика, коли артист приходить і за власним бажанням пропонує надрукувати платівку?

Так, буває таке, що артист сам пропонує мені видатися на вінілі. Якщо мені подобається музика та ця пропозиція є цікавою з комерційної точки зору – я беруся за це. Нині я домігся таких умов співпраці з заводом, що я можу друкувати наклад, менший за 300 платівок – тобто наклад може бути і 50 штук.

А в Україні є заводи для виробництва вінілових платівок?

У нас взагалі немає таких заводів, і ніколи не було. Маленькі цехи були у Києві при облспоживсоюзах (коопераційні організації у Радянському Союзі), але у 70-х вони всі були знищені. До того ж заводи в Україні на даному етапі не потрібні, це нерентабельно. Аби продукт окупився, завод має працювати три зміни на добу, а це – 2-3 тисячі платівок щодня. Середній тираж для України – це 300 екземплярів, хоч для світу це вважається very limited edition.

Це би спрацювало, якби ми могли брати замовлення із Заходу чи Росії, але з Росією торгівля неможлива із зрозумілих причин, а з Захо-

дом – через митницю, адже логістика повністю вбиває увесь комерційний потенціал. Наші платівки, наприклад, виготовляються на одному з найбільших заводів у світі, що знаходиться у Чехії.

Екологічне питання нині гостро постає у всьому світі, а вініл – це завжди великий обсяг виготовлення пластмаси. Чи є якийсь більш екологічне вирішення цієї проблеми?

На жаль, ні. Найліпші платівки виходять з так званого «virgin vinyl» – це вініл, який тільки-но вийшов з заводу, полімеризована хлорвінілова смола.

У Masterskaya (український рекорд-лейбл) вже хотіли зібрати вже відпрацьовані кредитні картки, пластикові корки і пляшки, аби переплавити їх на платівки, але склад цього пластику не той, платівки робляться виключно з вінілу, а будь-які домішки негативно впливають на звук.

Вініл – це часто історія про тактильність. Людям подобається потримати, подивитися, помацати якісь бірки. Чи не заважає відсутність цієї тактильності в умовах інтернет-магазину?

Уся торгівля все одно відбувається у мережі, це тільки дає людям можливість зекономити час та виправдовує наявність невеликого майданчику, направлено суто на український регіон. До того ж, оренда з вартості приміщення впливала би і на ціни платівок. Великий магазин вінілів має сенс лише за умови продажу великої кількості платівок різних видавництв, а не тільки українських.

Ви давно хотіли видати платівку групи «Кривосток». В Україні є група «Курган і Агрегат», яка знаходиться у схожій ситуації, адже хлопці вже давно переросли образ, який самі ж створили. Чи не хотіли ви зайнятися їх релізом?

Я не зовсім розумію аудиторію тих, хто конкретно цей вініл купив би. До того ж, мене музика «Кургана» не торкає так сильно, щоб я захо-

тів видати їх платівку. Проте я все одно уважно слідкую за їх творчістю, особливо сподобався виступ у бібліотеці імені Вернадського.

«Кровосток» же – це історія доведення до абсурду образу, який вони самі собі створили. Це ніякі не злочинці та хулігани, вони ж насправді художники-ситуаціоністи. Увесь їхній шлях – це затяжний перформанс, який приносить їм гроші та дає певний вихід творчої енергії. Вперше вони приїхали в Україну десь у 2009 році, вони виступали у клубі «Бінго», де зібралися такі пацанчики, які понапивались пива, познімали сорочки і кричать «давай, Шило!». А на останній їх концерт вже прийшли люди, які ліпше розуміли цих артистів. Тому випуск їх на вінілі – це певний знак питання щодо цієї всієї історії. Я тричі звертався до «Кровостока», до того ж, через різних промоутерів, але вони відмовляли. Казали, що їм це нецікаво.

Тобто культура прослуховування потроху розвивається, а з нею і спільнота вініломанів?

Звичайно. У людей, що вже підросли починають з'являтися гроші на це задоволення, вони згадують своє дитинство, де були якісь платівки і поволі здійснюють ці свої дитячі мрії. Паралельно ж виростає нове покоління молодих людей, які тільки приходять до цього.

Платівки часто асоціюються з чимось піднесеним та недосконалим. Чи не заважає це проникати вініловій культурі в маси?

Особисто я якоїсь возвишеності у цьому не бачу. Для тих же діджеїв, наприклад, це суто робочий інструмент. Платівка – це просто формат музики. Ті, хто слухають музику на платівках, грубо кажучи, діляться на три типи: діджеї; ті, хто люблять сам формат (до яких я себе відношу); та аудіофіли, які постійно шукають ідеальний звук. Поміняти апаратуру, вставляти вилку у розетку певним чином, прогрівати проводи – усе це, аби вийти на максимальну проектну потужність та отримати найліпший звук. Я таким не страждаю, тому і займаюсь видавництвом, а не продажем апаратури.

Ви також займаєтесь діджеїнгом. Тільки на вінілі?

Не тільки. Зараз займаюсь цим менше, просто тому, що це важко. Треба тягнути за собою торбу платівок – десь 60 штук, – яких може і не вистачити. У кращому випадку, це все важить близько 12 кілограм. До того ж, програвач обмежений тим, що при додаванні швидкості підвищується і тон музики, тобто змінюється тональність, а у цифровому діджеїнгу ви ні у чому не обмежені. Головне, щоби трек не звучав смішно, коли ви його занадто сильно пришвидшуєте.

У нас є справжні діджеї, які використовують тільки вініл. Я от, наприклад, маю 5000 платівок музики різних жанрів, а ці діджеї мають по 3-4 тисячі платівок виключно танцювальної музики.

Чи є якась відчутна різниця між якістю звуку на касетах та на вінілі?

У правильно записаної касети звучання ліпше, ніж у вінілової платівки. У аудіосвіті так розділяють якість звучання: спочатку бобіни, далі касети, і вже потім вініл.

Правильно записаних касет мало, бо вони вимагають довгого калібрування, прописування сигналу та спеціального мастерингу. Їх, зазвичай, випускають невеликими тиражами. Перша касета, яку ми випустили – поп-панк група «Role Models», усього було 50 екземплярів. Альбом «Пушка» (alyona alyona) купив якийсь хлопець у Техас, він не емігрант з України, тож як нас знайшов – незрозуміло.

З бобінами важче – мало стрічки, її майже не випускають. Це багато дорожче задоволення, ніж звичайний вініловий програвач, одна бобіна може коштувати близько 200 євро – і це тільки початкова ціна.

Тому на сьогодні платівка є наймасовішим форматом.

Вініли «підрізають» низькі частоти. Чи не заважає це при прослуховуванні музики, де басовий звук превалує?

Для цього є підсилювачі, тож мені вистачає басу у колонках. Артисти нині випускають музику, орієнтуючись тільки на діджитал-плат-

форми, і часто компресують музику, аби додати більше басу. Для платівок робиться окремий мастеринг, адже якщо буде забагато низьких частот – з пластинки вискакуватиме голка. Ті ж компакт-диски, наприклад, мають навіть більш дзвінке звучання.

Ми живемо в епоху, коли світ музики – це постійний рух та повальна діджиталізація. Вініл – це більше про вдумливе прослуховування музики?

Звичайно, адже вініл не має такої функції як «перемотка», тобто щоби перемкнути пісню, треба встати з крісла, підійти до програвача, підняти кришку і переставити голку. До того ж треба витратити певний час на те, аби знайти цю платівку та купити її. Я люблю платівки саме за те, що це не компакт-диск, де в маленькій коробочці або маленьким шрифтом щось написано.

Ви казали, що платівка – це ідеальний симбіоз між книгою та музикою. У вас на сайті можна придбати платівку «Коханці юстиції» Андруховича під музику гурту «Сон сови». Цей вініл – квінтесенція такого союзу?

Цю платівку повністю автономно та без моєї допомоги видавала сама група «Сон Сови». Це аудіокнига, де Юрій Андрухович сам начитує текст під саундтрек, який підбрала група. У Пелевіна була книга «Священная книга оборотня», там перший тираж йшов з компакт-диском, на якому був саундтрек до книги, який сам автор і зібрав.

Ця ідея вже давно існує, у радянські часи було багато радіоп'ес, і в тому числі таких, де автор сам начитує текст. От у мене, наприклад, є запис радянського актора Ростислава Плятта, який читає якісь там дитячі книжки про Колобка, про курочку. Читає красиво, але музика... фортепіано і все. На заході теж багато такого, навіть є цілий жанр – spoken word. «Коханці юстиції» – один із перших таких релізів в Україні, і ми сподіваємось продовжити цю справу.

Музика навіть більш тісно переплетена з фільмами, ніж книги. Ви казали, що дуже любите саундтреки до фільмів – чи ця любов автоматично робить вас кіноманом?

Так, саундтреки я люблю, бо мені подобається дивитися кіно, але не можу сказати, що я кіноман. Кіноман, як на мене, це той, хто знає всіх артистів, режисерів, любить артхаус та розумне кіно. У мене такого немає, мені просто цікаво дивитися фільми. Я не зважаю на те, чи це бойовик із Двейном Джонсоном, чи якийсь болгарський артхаус.

Деякі артисти використовують такий креативний підхід до оформлення – заливають всередину платівки пиво або кров. Як це працює і чи роблять таке у вашому видавництві?

Ми такого не робили і напевно чи колись будемо робити. Такі вініли не зовсім придатні до прослуховування, усі такі екземпляри роблять-ся виключно вручну. Це не більш ніж «прикольна штучка». У мене є дві-три такі платівки: одна з них – піратське видання Gorillaz, а друга – австралійського рок-гурту King Gizzard & Lizard Wizard, які виклали у вільний доступ свій альбом та дали можливість фанатам випускати вініл так, як ті забажають.

А процес такий: друкуються дві платівки, які склеюють та заливають у проміжок між ними якусь рідину. Американський гурт Flaming Lips випустили лімітовану колекцію у 10 чи 30 платівок, всередину яких залили свою ж кров.

У вас велика колекція платівок, серед яких багато творчості минулих років. Чи повинна молодь знати не тільки сучасну музику?

Я за освітою історик, тому я вважаю, що так, потрібно знати – як і історію. У всьому новому можна знайти сліди старого, а у сучасній музиці доволі мало цікавого відбувається – про це усі критики говорять, що нині є такий собі застій. До того ж, певну роль у цих процесах відіграє зміна формату: музика переходить на стримінгові сервіси та стає

більш доступною. Якщо раніше артист 2-3 роки писав один альбом, створював якусь концепцію, то зараз кожен може це зробити вдома, навіть не обов'язково записувати альбом, можна і сингл. Більшість музикантів нині живе синглами – спочатку записав один альбом, а потім щомісяця випускаєш по одному треку. Пісня стає уособленням чогось швидкоплинного, і я думаю, що з такою ж швидкістю воно десь там за спиною і пропадає.

Для вінілу ж це, насправді, добре. Якщо враховувати, що сучасний артист вчора придумав трек, а завтра вже його випустив, то платівка робиться мінімум 3 місяці. Є люди, яким ця швидкоплинність не подобається – вони і зупиняються на вінілі.

ЖИВИМ ЧИ МЕРТВИМ – ДОДОМУ

Прямі риси берегової лінії, старий пошарпаний човен та передранкові промені ще кволого сонця – перший кадр дебютного повнометражного фільму Нарімана Алієва – парадоксальний та буремний як саме життя, попри відсутність дій на екрані. Усе за законами Тарковського – картинка має час, аби подихати та просочитися у глядацькі мізки. Таке враження, ніби одного цього кадру достатньо. У якомусь сенсі так і є – адже це завершення фільму, а не його початок.

«Він – Аллах – єдиний. Аллах, вічний; не родив, і не був народжений, і не був жоден Йому рівним».

Наріман Алієв – український режисер та сценарист кримськотатарського походження. Народився 15 грудня 1992 року у с. Петрівка в Криму. У 16 років переїхав у Київ і спробував вступити до КНУТКиТ ім. Карпенко Карого, але завалив іспит(чотири рази за два роки), тому отримував освіту в приватному вузі ІНЕМ(Інститут екранних мистецтв). Пізніше він таки отримав диплом у КНУТКиТ, але вже магістерський. До свого дебюту знімав короткометражні фільми, зокрема трилогію «Кримські історії», яка складається з картин «Повернутись зі світанком», «Тебе кохаю» та «Без тебе». У всіх роботах Алієва прослідковується схожий лейтмотив – сім'я кримських татар переживає кризу – конфлікт батька і сина, смерть старшого брата(Ерфан Селімов

– брат Нарімана – загинув у автокатастрофі у 2010 році). Як каже сам Алієв, потрібно знімати фільми про те, у чому ти розбираєшся. До речі, у своїх роботах режисер донині використовував лише непрофесійних акторів, до того ж деякі з них – родичі Алієва, що, як на мене, надає сімейній драмі реальніших обрисів.

Як розповідав оператор монтажу Олександр Чорний, фільм монтувався таким чином, аби залишився лише каркас – основна суть. Викинуті були всі сцени, які ніяк не впливають на основну сюжетну лінію. Такий принцип прошитий крізь увесь фільм – сцени, зазвичай, зняті одним рухомих планом. Тільки у епізодах сварки камера розділяє на епізоди репліки героїв. Музичний супровід майже відсутній, тільки у декількох місцях грають композиції. І мені це сподобалося. Музика в кіно має допомогти прочитати емоцію, задати тон сцені, але часто вона перетягує ковдру на себе, носиться з глядачем як з дитиною і прямим текстом каже – отут треба плакати, а там – сміятись. У «Додому» з цією місією прекрасно справляється оператор і актори.

«Додому» зображає нам майже ідентичний перебіг подій – батько Мустафа та син Алім аж ніяк не ладнають, точок дотику та спільних інтересів в них немає. Батько(роль якого виконав Ахтем Сеїтаблаєв) намагається тримати себе в купі та не виказувати жодних емоцій. Така собі міцна, непробивна скеля, яка не грішить грубою силою. Як співав Пол Саймон: «скеля не знає болю, острів ніколи не плаче». Олександр Чорний так охарактеризував цього, на перший погляд, однобокого персонажа: «Зі сценарію мені здавалося, що я буду більше шукати Аліма. Мустафа ж був прописаний досить однозначно. Він був безкомпромісним, патріархальним і жорстким. Зрештою, він і зараз таким є. Але Ахтем — інтелігентна, харизматична людина з дуже м'якою енергією. Він пом'якшив Мустафу і зробив його не зовсім таким, як я очікував. Тому мені довелося певний час його шукати.

Наприклад, у сцені розмови з поліцією я несвідомо вибрав дубль, де Мустафа викликав у поліцейських співчуття. Але Наріман попросив поставити інший — де Мустафа прямо наїжджає на патрульних. Це було частиною пошуку і виявилось, що це справді краще спрацювало».

Алім, роль якого довірили Ремзі Білялову, непрофесійному акторові – молодший син в сім'ї, який переїхав з рідного Криму до Києва, аби навчатися на журналіста (про що розлючений батько дізнається по ходу фільму). Він має гарячий норов, який виховала батькова байдужість, ще й по-підлітковому наївно раз-у-раз гарячиться мов та запальничка. Через постійні чвари з батьком йому доводиться дорослішати «тут і зараз» – жорстко, несправедливо, але все ж дієво. Ці двоє мабуть би ніколи не зійшлися, якби не смерть старшого сина – Назіма – який добровольцем пішов воювати на Донбас, де й загинув. Мустафа приїжджає в столицю, аби забрати тіло і поховати його за мусульманськими традиціями у кримській землі, а з тим і повернути Аліма додому.

Дорога зіштовхує, вчить, виховує. На цьому шляху батько і син стикаються із різними перешкодами, які зіштовхують їх як машини у автотрощі – крок назад, два вперед. Батько часто-густо намагається вирішити ці проблеми одним махом, наскоком – дати хабаря, втекти від прикордонників, влаштувати бійку. Авжеж, бо на кону занадто важливе «чисто Мойсейське» завдання. Цим часом крига між батьком і сином потроху кресне: Мустафа – архетиповий консерватор, набожний та загартований чоловік потроху здає оберти через хворобу. Але він готовий зробити будь-що, аби підготувати сина до справжнього, суворого життя. Перший раз, коли глядач відчуває, що стосунки батька і сина дійсно змінюються – сцена із запальничкою. Алім після сварки вчить користуватися нею тата. Особисто для мене ця запальничка – символ пам'яті покійного Назіма, той вогник, що породжує теплі спогади. Момент, коли Алім рятує батька від прикордонників, випаливши цією запальничкою поле і лишивши її там – от справжня лебедина пісня Назіма. Як сказав Нуріман Алієв на лекції в КАМА (Kyiv Academy of Media Arts), його неодноразово питали про значення цієї запальнички, на що він казав: «мені просто потрібен був якийсь предмет, який був би у більшості сцен». Це і є магія кіно. Коли, здавалося б, прості речі змушують глядачів витягти із тих далеких запліжених шухляд найрізноманітніші фантазії та домисли.

Кіно безцеремонно відсікає усе другорядне – дружину брата, кохання Аліма та його шанси на успішну освіту, братову сім'ю. На це про-

сто немає часу, вони несуть важливіший тягар у собі, і несуть вони його додому – туди, де вже немає навіть будинку, але є дім.

Я би з радістю закінчив на цій філософській ноті, але... Я ходив у невеличкий кінотеатр біля свого дому, тому не очікував там пристойної відвідуваності. Мені навіть не здивувало, що я був один на сеансі. Тому вирішив поцікавитися у дівчини, яка «запускає» людей до зали, чи ходять люди на фільм взагалі. Відповідь, думаю, очевидна. А тим часом «Додому» півроку збирає премії на міжнародних фестивалях, тим паче – його відібрали до категорії «Особливий погляд» у Каннах. От тільки сенсу везти ці нагороди «Додому» немає. Бо тут їх ніхто не чекає. Це давно не новина, що українському кіно не довіряють – на те є низка причин. Кіноіндустрія зараз перебуває на дуже складному етапі свого формування, їй потрібен час, аби стати на ноги. «Додому» – авторське кіно, яке має потенціал, аби зачепити величезну аудиторію, бо теми прості та нативні – життєві, близькі кожній людині. Аби таке кіно існувало, потрібно його підтримувати, інакше ніяк.

Єдине, що у нас – як і у персонажів фільму є – це світанкова віра та надія.

ЦЕ-О-ДВА

Зібрались якось бикуватий провінціал, містянка-німфоманка, її чоловік та мертва домогосподарка... Саме єство цього спектаклю наче вийшло з сюрреалістичного анекдоту, напхот напханого осточортілими стереотипами та земними гріхами. Але анекдот тут тільки для того, аби глядач не забував, що у кожному жарті є своя істина.

«О ДВА» – це кисень. «Кисень», що спочатку вийшов з-під пера російського режисера-постановника Івана Вирипаєва як гостросоціальна театральна постановка, а потім як відома російська кінокартина. А вже через майже чверть століття, український варіант п'єси поставила Владислава Белозоренко, режисерка «Дикого театру».

Але «Кисень», він у всіх однаковий, хіба ні? Його можна погано екранізувати або вдало втілити на сцені, вкласти нові сенси або декорації, але сутність чомусь завжди залишається тією самою – це розбиті на

частини тягучі безсюжетні монологи, загорнуті у сетинг біблійських притч, які швидко трансформуються у дещо наївні філософські роздуми про все-все-все.

Режисерка обрамила цю п'єсу в суто українські декорації, через що вийшло таке собі осучаснене бачення «Катерини» Шевченка - свій бикуватий провінціал із Фастова та безпринципна киянка-німфоманка, які не можуть зрозуміти своїх почуттів, бо у них замість сердець балони з киснем. Та проте від оригіналу залишилися заїжджені рефлексії щодо теракту 9/11 (а-ля руйнування двох «танцюристів», пари легенів – двох півкуль мозку) та недосяжні заповіді універсального маніфесту для Людини.

Приємно дивитись на юрбу глядачів, що в очікуванні вистави розмовляють, сміються та втуплюються у телефони. Дев'ять хвилин медитаційного розглядання незнайомців – саме те, що рятує від оцифрування всього святого. Театр в телефоні - це непристосований та куций «Догвілль» Трієра. Це театр, де твоїми очима є оператор, а вухами – луна від поганих колонок; до того ж муляє і спокушає функція пришвидшення відео.

Сюжет у пост-модерному театрі часто відходить на другий план, виштовхуючи на авангард образність – потік свідомості автора. Отак і тут – сюжету, окрім анекдоту про гопника, що вбив свою дружину, немає. Зате є образи і сплутані думки про секс, кохання, гріх та загалом людські стосунки, які актори передають через діалоги та монологи – візуальна ж частина спектаклю лише іноді синхронізується з текстом, віддаючи ініціативу акторам – дає їм «подихати», так би мовити. А актори вдихають на повні груди – Саша і Санька (Чоловік і Жінка) – дві сторони однієї медалі, бомбардують хорошою грою та смачними, «провінційними» матюками.

Але найсмішніший анекдот – це взяти російську п'єсу і ґрунтовно пройти усіма відходами культурної експансії Росії, що випльовують на українську територію увесь свій несмак та агресію. Тому і «Київ та Україна – це різні міста (саме міста, а не країни)», адже соціальний дизбаланс настільки великий, що здається, ніби це все якийсь дуже-дуже несмішний анекдот.

«ЩЕ ПО ОДНІЙ» – ФІЛЬМ ПРО АЛКОГОЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ШКІЛЬНИХ ВЧИТЕЛІВ, ЩО ВИЙШОВ З-ПІД КОНТРОЛЮ

Кінострічка «Ще по одній» стала переможцем Європейської кінопремії, що вручається у Берліні. Фільм також забрав нагороду за найкращу режисуру та сценарій, а Мадс Міккельсен – за головну чоловічу роль, хоч робота кожного з акторів заслуговує якнайбільших похвал.

Четверо шкільних вчителів, криза середнього віку, ностальгія за молодими роками та побільше депресії – ось улюблений коктейль Томаса Вінтерберга (а не «Гемінгвей спешл», як він сам заявляє). Ця картина розкриває дуальність алко-культури та відмовляється від конкретної позиції. У світі, де «за все хороше і проти всього поганого», важливо дати волю своїм абсурдним витівкам. І данський режисер вміло це відтворює: дрейфує між двома берегами та залишається при цьому «на воді».

Мартін, Томмі, Ніколай та Пітер вчителюють у провінційній данській школі. Вони люди дорослі та вже потомлені від рутини – навіть на ювілеї Ніколая, викладача психології, розмова якось не клеїться. Аби розворушити друзів, той переповідає їм теорію норвезького вченого Скердеруда: мовляв, людському організмові не вистачає якихось 0,5 проміле – пари бокалів вина – аби нормально функціонувати. Звісно, що попри всі логічні застороги, вчителі озброюються записниками, алкотестерами та літрами випивки.

Кожен з героїв має свої проблеми, які на початках швидко вирішуються алкоголем. Мартін – персонаж Мадса Міккельсена, втратив зв'язок з дітьми зі свого класу, бо ті вважають його нудним. Тільки після пари ковтків горілки він нарешті може зацікавити дітей, розповівши, що Гемінгвей та Черчилль були ще тими алкоголіками, а от Гітлер – той був тверезником. Туди ж ідуть і вмонтовані кадри захмелілих «вищих світу цього» політиків, що хихочуть на камеру, танцюють та вітають з новим роком (людям, мабуть, важко повірити, але це справді нормальна дикція від Брежнєва). Усі четверо прекрасно розуміють, що втраче-

ні роки вже не повернути, однак із дитячим запалом в очах підвищують норму алкоголю в крові. Все для того, аби повернути гострі емоції у повсякденне життя.

Фільм дотепно показує, що алкоголь – річ хоч і згубна, але культу-ротворча, соціально зумовлена та, хай там біс, хто не відчував піднесення від нього? І в Данії, до речі, з-поміж усіх країн Скандинавії, культура пиття розвинена найліпше – там алкоголь дешевший та ставлення до нього простіше.

Випивка по-різному впливає на банду вчителів: Томмі (фізрук) та Пітер (вчитель музики) завдяки алкоголеві знайшли собі підопічних-школярів, в голови яких вклали усю свою любов і дурість. Вони є продовженням арки цих персонажів. А от Мартін і Ніколай вже мають власних дітей, хоч і приділяють їм значно менше уваги, ніж їх друзі – школярам. Загалом, четверо друзів – чотири класичні сценарії пияцтва: випивання за компанію, подолання психологічних бар'єрів, пиття від нудьги та суїцид.

Бути вчителем – це, перш за все, бути серед дітей. Статус зобов'язує до серйозної зразковості людей, які ще «вчора» були цими самими беззастережними дітьми, що влаштовують алко-марафони, гасаючи навколо озера, допоки не почнуть блювати гуртом. Фільм наповнений метафорами бігу по колу та імітації руху. Початок і кінець – одна й та сама сцена, але різні погляди на ситуацію. Кінокартина показує і зміну вектору творчості Вінтерберга – від бунтарського минулого залишилося тільки похмілля та ностальгія.

Це взагалі класична тема скандинавського кіно – втеча від нудьги та ідилії, що породила цілий пласт похмурого життєвого кіна. Бо ж економіка там сильна, та й люди наче щасливі: але рефлексувати завжди є з приводу чого – не дарма такі фільми відрізняються складністю та закрученістю сюжету. Бергман дав цьому напрямку розвиток, а «Догма-95» вивела скандинавську меланхолію на новий рівень. «Ще по одній» же вміло приховує це, маскуючись під звичайне драмеді з простим посилом. Так, посил, може, і простий, а інтрига передбачувана, але кінокартина насичена особистою трагедією режисера, печаллю та невідворотністю долі, прагненням жити в моменті, знаючи, що за ро-

гом смерть. У той же час, мас-медіа швиденько розтиражували фільм як «красивий», «елегантний» та «ой, подивіться як сидить костюмчик на Міккельсоні». Цього, врешті-решт, автор і очікував.

Це не зовсім про ту втечу від реальності, що змальовує, наприклад, Едгар Райт у своєму «Кінці світу». І навіть не про Олдоса Гакслі, який від нудьги та «чисто наукового інтересу» вирішує перевірити на собі дію мескаліну. Це втеча від правильного дорослого життя до принципів дитячої ірраціональності, яка вирішує короткострокові проблеми, хоч і згубна на довгій дистанції. Епіграф до цього «уроку» не дарма віддали данському філософу К'єркегору: той знав річ чи дві про неминучість рожевих мрій. Тож фільм і гірчить присмаком скорого похмілля – воно от-от прийде і зіпсує усім вечірку, але поки... поки ще можна, танцюємо.

«ДЖИМ МОРРИСОН»: РОЗШИРЕНА П'ЄСА У ТРЬОХ АКТАХ

Джим Моррісон. Містер Моджо. Король ящірок. Які тільки альтер-его він не приміряв за своє коротке життя! Тексти його пісень все ще продовжують декодувати, а віршовий спадок прирівнюють до таких поетів-титанів, як Рембо, Арто та Блейк. І навіть маргінали-пілігрими досі приходять до його могили в Парижі, аби по-дружньому «осквернити» пам'ятник графіті з улюбленими рядками віршів.

Це правда, що Джим Моррісон міг зробити, що завгодно – він, до речі, так і сказав. Проте з однією невеликою ремаркою: «я король ящірок - я можу все».

Пролог Зала потроху наповнюється, актори чепуряться

Прокинувся на світанку,

Пустеля Нью-Мексико. Навкруги нікого, миль на сто врізнобіч тільки двійко автомобілів. В одному з них звичайна американська сім'я: батько, мати, двоє синів та донька; другий же автомобіль - вже зовсім не автомобіль, а понівечена купа брухту - замазана ще свіжою

кров'ю, потроху випльовує на піщане узбіччя обтесані в аварії тіла індіанців. Маленький Джим Моррісон тоді вперше скуштував страху. Як він сам казав, «душі індіанців у нього неначе вселились», назавжди закарбувавши у свідомості п'ятирічного макабричні шаманські образи.

Надів чоботи,

Джим Моррісон народився у сім'ї військового пілота та домогосподарки. З самого дитинства Джим приміряв на себе роль справжнього кочівника, переїжджаючи з родиною туди-сюди через батькову роботу. Джордж Моррісон був справді хорошим службовцем – дострибнув до високих чинів американської морської авіації і був «етапований» до Тонкінської затоки. «Інцидент» що там, у північно-в'єтнамські водах, стався – послужив каталізатором для повноформатного вторгнення США у В'єтнам. Моррісон-старший був таким собі класичним військовим-батьком – суворий, дисциплінований та консервативний – про таких нині з насмішкою кажуть «білий цисгендерний мужчина». Але Джимове яблучко впало подалік, і, як це часто буває, дало зовсім інше насіння. Вимогливість батька була ключовою тільки в ранньому дитинстві – хлопчик відмінно вчився, виявляв неабиякий інтерес до читання та письма. Але Джим-підліток – іншого поля ягода – той міг спокійно прогуляти навчання, заявивши, що у нього «пухлина мозку», а потім гайнути пропивати нирки на якійсь вечірці. Останнє, до речі, ставалось доволі часто.

Взяв маску,

Попри це, Моррісон-молодший без особливих старань закінчив школу з пристойними балами. Після випуску Джим попросив у батьків таку жадану збірку робіт Ніцше. Тоді весь світ сколихнула його теза про «мертвого Бога», яка ознаменувала революцію чи не у всіх сферах життя людини. Думаю, що Моррісон на свій лад зрозумів ці теорії про надлюдей та дотліваючих богів, дорогою викинувши «рядки» про еугеніку та спадковість, врахувавши їх непотрібними та навіть шкідливими. Моррісон-поет же захоплювався Артюром Рембо – поетом-мандрівником, який так само рвучко спалахнув та безславно згас; бітником Алленом Гінзбергом, чий психоделічно-сюрреалістичні

мотиви особливо чітко прослідковуються у «Американській молитві»(та звісно «прадідом» Гінзберга - Волтом Вітменом); Вільямом Блейком, чії строфи «якщо би двері сприйняття були очищені, кожна річ була би собою, як і є, безмежною» стали і маніфестом, і назвою групи.

Пройшов звивистим коридором,

Факультет кінематографу Каліфорнійського університету в Лос-Анджелесі був справжнім притоном для амбітних прогресивних людей. Кіноіндустрія загрузла межі молотом і ковадлом: німе кіно вже вийшло з моди, а знімати сучасне кіно, по суті, ще ніхто не вмів – і Моррісон одразу це вловив. Тут тобі і можливість знімати химерні відео-есеї, і змога прагматично відкосити від ненависної армії.

Джим потрапив на курс режисури – до майстерні професора Мак-Картні-Філгейта, який не був штатним викладачем, а тому отримав цілу зграю «складних» студентів. Серед них був і Рей Манзарек – майбутній клавішник групи «The Doors».

Ступив на сцену.

Акт перший: Кінець. «The end»

Дія перша: це кінець, мій друже, це кінець. Початок – це кінець, зрозуміло? Ні? Зміїв вкусив свого хвоста? Теж ні? Трясця, що ви взагалі знаєте?

Дія друга: маленький Джим не любить батька, трохи менше не любить мати та зовсім не помічає своїх брата і сестру. Батька він «знеживлює», сприймає як відмерлі усталені принципи, яких пора позбутись – «батьку, я хочу тебе вбити». До того ж, хто вбиває батька швидко і безболісно? Ні, це завжди розрив аорти та кров, що летиться ріками. Це ритуальне вбивство, інакше і не скажеш. А матір – це природа. Матінка, з якою треба жити в злагоді, і яку навіть не потрібно любити – її маєш кохати. І це навіть більше, ніж алюзія на міф про Едіпа, це знуцання над ним та переверот драматургії.

Дія третя: Софіти б'ють прямо в лице, і, мабуть, освітлюють його різьблене лице, а-ля «французька хвойда» та довгі кошлаті кучері. Він радіє, проте не посміхається, навпаки, навіть трохи супить брови. Пританцьовує ніби впевнено, крилато, але якось паралітично, мов схоплений бічним склерозом - по-свінговому, у слабку долю.

«Прощання» Моррісона схоже на сповідь. Вже без шкіряних штанів та все ще на сцені. Композиція починається м'яко з її галантною гітарою та органним синтезатором. Джим ділиться зі мною, наче зі своїм другом. Ділиться, але зовсім не чекає від мене відповіді: навіть якби я заговорив, він би мене перебив, це точно. Каже, що все, – кінець наших хитромудрих планів і пригод. Однак скоро його голос зривається, він мовби не витримує смутку; музика змінюється на напружену, мінорну ходу, і поки вакханалія із інструментів ще не достигла апогею, Джим починає хапатися за плутані метафори, «кличе голубого автобусу» та монотонно втрамбує ці уривки в мою голову.

Характер мелодії та інтонації голосу Моррісона так швидко змінюються, ніби ми кружляємо в безладному танці. Здається, ніби це все сон - сон такий глибокий, медитаційно-заспокійливий, що усі дивні події дня видаються нормальними та логічними. Аж доки ти не прокинешся.

Дія четверта: Моррісона огортає печаль, його голос стає на диво тендітним та оксамитовим. Пісня зациклюється і доходить свого початку.

Джим, попри усю свою популярність та зарозумілість, завжди залишався відданим тільки одній дівчині - Памелі Курсон. Принаймні, серцем. Важко собі таке уявити, проте для Моррісона вона була «наче дитина» – зазвичай, стосунки двох дорослих дітей (а тим більше хіппівські, себто вільні) нестабільні та згубні. Джим причепився до Памели як до рідної і, о який збіг, не відпускав аж до самого «Кінця».

Цю композицію можна трактувати по-різному. Можливо, це моя примха, проте «мій» Моррісон - це, скоріше, про ностальгію за дитинством. За часом повної свободи від будь-яких обов'язків та стосунків,

які стали твоєю другою шкірою; за часами, коли батьки ще не здаються нестерпними нелюдами; і звісно за часами, коли власної вродженої уяви та дитячої вразливості вистачало, аби інтерпретувати будь-що у бік магічного. Але тепер він звільняє «дитинство» від своїх обов'язків, адже усі ці «голубі автобуси», «найліпші Заходи», які ми зараз звемо почесно – «каліфорнікейшн» – прийшли на зміну і принесли моментальну ґратифікацію.

Акт другий: Сімейно-побутова драма або піки крові або «Peace Frog»

Хай вам не замилує ока пацифістська назва цієї пісні, бо насправді це трохи хвора, місцями гіперболізована кривава фантазія, дія якої відбувається у «типовому американському містечку» та розливається ріками на всю країну. От кров вже біля гомілок, стегон, вона підіймається все вище-вище, аж поки не сягне грудей та не залле обличчя.

У основу пісні зариті шматки з поем циклу «Абортні історії», які з часом набули зовсім інших смислів: але геніталії, дефлорації та оргазмічна чи то жорстокість, чи хіть залишились - він любив лізти туди, де брудне, необжите, заборонене.

Моррісон «ненароком» згадує Чикаго, де вбили Мартіна Лютера Кінґа та Нью-Гевен, де він мав виступати у розквіт своєї концертної діяльності. Тоді, перед самісіньким початком, полісмени застали його з дівчиною в душовій кабіні. Злий, що його перервали в такий інтимний момент, він, трохи оговтавшись (якщо можна враз оговтатись від наркотично-алкогольного сп'яніння), вийшов на сцену і послав усіх копів під три чорти. Ясно, що концерт одразу ж «згорнули», а Моррісона забрали у поліцейський відділок за «хуліганство і екстібіціонізм».

Взагалі, Джим приділяє досить велику частину своєї творчості урбаністичній ліриці – «місто є колом фізичним, але неминуче психічним», як він писав. Коли Моррісон дивиться на Париж, він впри-

тул не бачить Ейфелової вежі, проте одразу помічає заплутані схеми міст, бездомних, що там тиняються та «місцевих асів, що зустрічаються у популярній більярдній».

Це – бунт. Молода гаряча кров змішалась зі старечою відмерлою та летиться країною, диктуючи нові закони Нового світу.

Це – маніфест. Він прямий та зрозумілий. Роббі Крігер на гітарі грає один акорд, окрім соло, але ж як він звучить! Джим кумкає під ритми гітари напрочуд вальсяжно та спокійно, що створює явний дисонанс із текстом, що він декламує. Класично компанійські клавішні Манзарєка під рваний драйвовий темп вносять у пісню не тільки музичне бачення та хоч якусь акордову прогресію, а й осмисленість штибу «сірого кардинала», якої так потребував гурт, керований некерованим Джимом.

Це – суїцид. Загальний депресивний настрій не полишає навіть попри таку рухливу структуру композиції, залишаючи «дорзівський післямак» - пальці на руках вистукують строкатий сонячний ритм, а в голові безпросвітно важка хмарність.

Як і більшість пісень «Дорз», це продукт підбирання вже написаних віршів до музичних етюдів. Тому часто говорячи про атмосферу пісні, ми маємо на увазі талант не-моррісонів ці патерни поєднати. Словом, Моррісон завжди існував окремо від групи і був чужородним компонентом у цих «групових стосунках», розбещеним синочком та патологічним нарцисом, якого якщо і сварили - то так, для порядку, все одно він не слухає. Але Моррісон слухав - і тихо ображався.

Сіда Баретта, що заснував «Пінк Флойд» безцеремонно викинули з групи, коли той перетворився на ледве ходячий сховок з наркотиками. Так, оплакували, так, боліло. Зате тепер наші з вами прогулянки порепаними підземками проходять під акомпанемент «Wish you were here». Група вижила і зажила всесвітньої слави, а про Сіда пам'ятають тільки його колишні товариші.

Але Моррісон був капітаном іншої породи: корабель матросам він не полишив, пішов на обід – і не вернувся. А з ним, звичайно, канув у Лету і цілий корабель.

Акт третій: I... знову кінець. «Riders on the storm»

Дія перша: коли я чую цей дощ, ту зливу, що на початку, я мовби поринаю у дитинство: мені знов 9-10 років, за вікном сильна гроза, а вдома нікого, тільки я, сам-самісінький.

Мабуть, було літо, бо до школи я тоді не пішов, а для прогулів був ще замалий. У ті часи я трохи лякався грози і блискавки, думав, що то сам Зевс на мене злиться за будь-яку дрібничку. З часом, я став частіше роздивлятись залите дощем вікно, слухаючи «The Doors», доки телевізор собі тихо щось шумів. Я боровся з грозою «грозою» – нагнітав атмосферу до таких величин, коли мені було вже ставало байдуже – є там той страх, чи ні.

Рей Манзарек став архітектором цього прихистку, він створив приджазовану кінематографічну композицію, яка літнім дощем змиває сумніви і дає можливість побути у божій шкурі. А от Крігер, а-ля Роберт Джонсон, додає своїми простенькими блюзовими філерами якогось прихованого відчуття неспокою, яке барабанщик Дензмор підігріває безкінечною секвенцією гай-гетів.

Дія остання: Герой композиції - він безликий. Самітник, якого занесло на безлюдну дорогу без цілі – той ще романтик. Він прямо таки кохається у своєму впевненому романтизмі, у своїй наївній «безпорадності» та красивій буденності. Він стоїть, піднявши великого пальця вгору і чекає бозна-чого: старої тарантайки, божого провидіння, місцевих збоченців... Стояти при дорозі в очікуванні нової машини - це вже ідеологія.

Але історія розказується не з перспективи «а що ж за тим поворотом?» (себто з класичної алюзії на дорогу як на життя), дорослий Моррісон і є «за тим поворотом», загрозою, тим вбивцею на дорозі, який в один момент і є, і не є непердабчуваною, шизоїдною долею. А тому голос його впевнений, владний та спокійний - він король життя, який купається у щоденній славі. І йому це подобається.

Бойса врятували татари зі своєю повстю, Ленін взагалі гриб, а Моррісон – король ящірок. Як бачите, міфи бувають різні – одні служать віддушиною та порятунком від старих гріхів, інші покликані демонтувати старий гіперболізований монумент. Треті ж з'являються, бо інакше бути й не може – містифікатор, шоумен та криптолог Джим Моррісон знаходив особливу втіху в тому, щоби заплутувати свого читача і грати на контрастах. Як можна змішувати героїну та алкоголь щоденно, а при тому любити життя та будувати плани на майбутнє?

Джим Моррісон помер у Парижі, куди поїхав з Памелою відпочити. Справи і так були жакливі, він повсякчас напивався та буянив на концертах; у групі безлад і непорозуміння; продюсер йде від колективу і називає «Riders on the storm» приджазованою попсою.

Ввечері вони з Памелою прийняли дозу героїну, а потім ще й «полірнули» алкоголем. Класика. Джим помер у ванній кімнаті, десь близько п'ятої ранку від чи то передозу, чи то від зупинки серця, спричиненої передозом. На жаль, французьке законодавство тоді не дозволяло зробити розтин, а тому маємо купу непідтверджених пліток, через які м'ясцем обріс «міф Моррісона». Як не як, але він почесний №5 «Клубу 27» – має тримати планку.

Кінець вистави

Завіса опускається і Моррісон залишається один на концертній сцені. Хіба є взагалі такі моменти, коли рок-зірка залишається сама-одна, навіть в особистому житті? Якби ж то – тільки після смерті. Він йде у гримерку, знімає недоумкувату маску змія, шкіряні штани, що вже декілька тижнів служили вірою і правдою, знімає кошлату перуку і залишається лисою, голою беззахисною істотою. Сідає на відкидне крісло, тулить лице до колін і чекає-чекає-чекає...

Епілог. Зала повна – актор мертвий

Оплески-гвалт-овації, люди в захваті підносять свої дупи з крісел – хтось навіть свистить. Люди задоволено гомонять та вже в повний

голос перегукуються одне з одним, діляться враженнями. Деякі поціновувачі самотньо лишились і далі сидіти на своїх місцях. Алкоголік, наркоман, рок-зірка, поет, сатир – хай там як, усіх глядачів винесло у відкритий світ, де кожен залишився при своєму.

Криві неонові літери, «під вирізки з газет», заливають світлом людну вулицю:

Містер Моджо Райзин

=

джиМ Моррісон

{ΠΡΟ ΗΑΣ}

«СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР» : ПОЛІФОНІЯ, АБО КАЛЕЙДОСКОП СЬОГОДЕННЯ

Святий Володимир. Поліфонія : Літературно-художній альманах студентів Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 18–20. – К., 2015. – 391 с.

Новий випуск літературно-художнього альманаху «Святий Володимир» студентів Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка вийшов майже в акурат до 185-ї річниці з часу публікації «Українського альманаху» – першого подібного вітчизняного видання. Навіть більше, «Святий Володимир» можна охарактеризувати близько до того, як характеризують дослідники перший альманах: жанрова еkleктика, багатомовність, невиразна програма і дух романтики.

Перший випуск «Святого Володимира» з'явився у 1999 році. У ньому друкувалися прозові та поетичні твори, переклади студентів, випускників, викладачів Київського національного університету й інших українських університетів. За цей час вийшло 20 номерів, зокрема такі тематичні, як «Медіакультура», «Еkleктика», «Антиглобалізм», «Література і традиція», «Культурні війни», «Апокаліпсис» та ін.

Рецензований випуск має підзаголовок «Поліфонія»: збірка поєднала голоси авторів із різних міст, спеціальностей, поглядів, мов і стилів. Із міст – Дрогобича, Запоріжжя, Києва, Луцька, Сум, Полтави, Ужгорода, Чернівців. За соціальним статусом – студенти, викладачі, журналісти, редактори, PR-менеджери. Зі спеціальностей студентів – журналістика, міжнародні відносини, кіно- й телемистецтво, видавнича справа та редагування, політологія, соціальна робота, переклад, філологія, філософія, психологія, богослов'я. Із мов – українська, російська, білоруська, литовська, англійська, хорватська. Збірка різножанрова й має розділи «Поезія», «Проза», «Переклади», «Критика. Есе».

Поліфонічна тематика актуальна для сьогоденної України й співзвучна діяльності «покровителя» альманаху – князя Володимира, який об'єднав удільні князівства, щоб створити єдину міцну державу.

Головне, що відрізняє збірку No 18–20 від інших випусків, – тема

війни. Рядками громадянської чи філософської лірики кожен третій автор пише про трагічну сучасність України. Події останніх трьох років сплітаються в авторській свідомості із розпачем, уболіванням і вірою. Майдан, бойові дії на Сході держави, безвісне майбутнє. Поети пробують переосмислити гасла революції від «не вмирають сьогодні герої // на війні, а не тільки у гаслах» (Андрій Коновалов) до «А знаєш, герої ще й як вмирають // Болісно і безбожно <...> Вмирати не героїчно // Вмирати страшно // Вмирати не можна» (Вікторія Петрова).

Можливо, уперше в житті українці почали замислюватися, що таке війна і як воно – прощатися навіки, жертвувати життям заради когось не гіпотетично, а тут і зараз. Наприклад, Юлія Юдіна спробувала передати стан бійця, який уцілів у бою й повернувся додому:

мама, я уцелел, представляєш.
из окопов вернулся живым.
говорил же, что я не прощаюсь,
говорил...
мам, вернулся, смотри, сумел!
за тебя мое сердце билось,
в том аду все равно уцелел,
ибо ты за меня молилась.

Валерія Рябик проводить паралелі між сьогоденніми тенденціями та антиутопією Джорджа Оруела:

Їм треба Я зламати, стерти геть.
Цього і досягають катуванням –
Повинна маса населяти земну твердь...

Поняття «війна» і «любов» для багатьох українців тепер наповнені конкретикою, але дехто наважується здійснити над перипетіями й подивитися з висоти поезії. Вірш «Світ безсмертний» Наталії Пищик підштовхує до розуміння, що люди і події минулі, вони втілюють на землі безсмертні поняття, а потім відходять у небуття:

Мудрість істин шукати, опору земну і твердь,
Чи наосліп іти, шлях будуючи тільки свій?
Але є кілька літер, що всіх прирівняють, – «смерть»,
Але є кілька літер, що рухають військо, – «в бій».

Поети роздумують про теперішні відносини між Україною та Росією, переосмислюють колишнє «братство» країн – міф, що «застряг» у свідомості кількох поколінь українців і тепер розбився об дійсність. Для Андрія Коновалова Росія – одночасно Каїн та Іуда:

«наша раша» – тепер не сміюся
«наша раша» – це танки в Криму
<...> старший брат – братовбивця, мов Каїн...
...старший брат, мов підступний Іуда
від якого чекали поради
але замість Христового чуда
замість правди отримали зраду.

У збірнику чимало віршів, побудованих на релігійних образах, що для альманаху під назвою «Святий Володимир» є важливою рисою. Він добре ілюструє, як люди осмислюють християнські символи через більш ніж тисячу років після Хрещення Русі, і міг би стати цікавим матеріалом для дослідження.

Читач помітить, що через ці символи автори намагаються зрозуміти не лише ключові питання – життя і смерть. Релігійні образи відстежуються й у темі кохання.

Ти моя, поцілована Богом квітка,
Найпрекрасніша із Людей.

(Катерина Сегет)

Я – немовля, а ти вже трохи сивий –
Мій сивий птах. Мій ангел на землі.

(Марія Семенюк)

Кохання – це, звичайно, тема-константа молодих поетів усіх часів. Кожен намагається відкрити в цій царині власну Америку, передати своє унікальне почуття. В альманасі ми помітили цікаву річ (а можливо, це тенденція нової української поезії): вірші про кохання тут особисті, проте не егоцентричні: у більшості поезій неможливо сказати однозначно, про земне кохання вони чи про щось інше, глобальніше. Таким чином розкривається «поліфонія» значень, яка відрізняє просто римовані рядки від Поезії.

У зв'язку з цим в альманасі простежується філософська лінія (крізь усі теми): молоді автори шукають відповіді на екзистенційні питання. Чому люди народжуються й навіщо?

а я звідки?
а ти?..
просто колись
хтось створив магію.
відкрий грудну клітку.
там
правда...

(Іванна Дмитрук)

Навіщо продовжувати ланцюжок людського роду, що означає народжувати дитину, що таке дитина?

Не може бути на небі забагато сонць.
Хитаєш собі головою, гойдаючи крицю в руках –
У когось немає й такого щастя,

Хтось уже сам в світ приніс забагато,
Щоб множитись.

(Наталія Пищик)

Чому різняться те, що ми прожили, із тим, що пам'ятаємо? Чи справді було з нами те, що відклалося в пам'яті?

Пам'яті даровано Богом квоти –
Згадувати, чого не було ніколи.
Осінь сьогодні крізь дощові дроти
Мріє про листяне жовте море.

(Вікторія Ковпак)

Що таке реальність і час? Чи існують світ і час поза нашим сприйняттям, об'єктивно?

І хай час не стоятиме.
Хай усі вчать проплинність.
Мій грандіозний задум:
Все в голові.
Хочеш –
Пауза.

(Ана Море)

Взірець філософської лірики – поезія сумського поета, викладача Василя Чубура. Його вірші про вічне в історії, мову й підсвідомість. Вони прості, майже прозорі за формою й глибокі за змістом. У них переосмислюються суспільні аксіоми.

Ти кажеш «рідна мова» – а спитай-но,
Вона тебе вважає за рідню?

Москаль не десь на сході, за кордоном, –
Він у твоїй душі. Копиче лютя...

<...>

...Замало народитись українцем,
Ще треба й докумекати – чому?

Розділ «Проза» представлений такими іменами: Ана Море («Весна», «Одна пригода в Марноляндії»), Ольга Лук'янчук («Не читайте цього листа», «Дівчина з весняним ім'ям»), Аліна Небельська («Спогад», «Літне»), Тетяна Мизнікова («Велосипед, запах груш і дитинства»), Тетяна Бокотюк («Таємнича панна»), Володимир Потрапелюк («В житах»), Інна Хоменко («Сумна мелодія душі»). Твори сповнені філософських роздумів, історизму, вражень від сьогодення, молодіжних проблем, спогадів дитинства. Автори беруть «шматочок» дійсності, занурюють його в себе, обдумують і народжують, наприклад, такі незвичайні поради: «Візьми скляну банку. Запахай туди всі свої проблеми: запахай невинний одяг, запахай втрачених друзів, м'яч, котрий винний у твоєму програші, запахай зошит з незробленою французькою, запахай телефон, на який вона чи він не подзвонив, запахай ноутбук, що через нього ти не можеш створити шедевра» (Ана Море).

У третьому розділі – перекладені Ольгою Ольховою із білоруської твори Валярини та з литовської Сари Пуасон, із хорватської Марка Перковича (переклав Максим Різник), із англійської уривок з роману «Зсув по пошті» Террі Пратчетта (Аліна Нікуліна).

Четвертий розділ – «Критика. Есе» – відкривають літературно-критичні роботи Василя Чубура. Він із філософською гостротою розглядає питання мови, символіки, етимології, тлумачення тексту: «Створюючи усні чи письмові тексти або інтерпретуючи тексти, створені іншими, наділяємо кожне слово смислом, тобто відбиваємося в текстах своїм творчим обличчям, немов у дзеркалі».

Щоправда, у деяких творах цього розділу не стільки критики, скільки невдоволення світом: не такі люди, не така епоха, не такі чоловіки, не такі цінності, не такі почуття. Крім скарг, є ще діагностика су-

спільства, масштабні узагальнення під займенником «ми», молодечий дидактизм.

Наприклад, Владислава Костенко у матеріалі «Навиворіт» пише про свій сором за недосконале суспільство: «А мені дуже соромно за убозтво таких людей, які за рахунок слабких намагаються здаватися кращими і сильнішими.<...> Мене нудить від фальшивих відносин і почуттів <...> Мені боляче дивитися на чоловічу стать, яка з кожним днем деградує і ставить на перше місце статус у суспільстві й оточеність біцепса. Ми перестали ставити на перше місце у відносинах любов і повагу, в сучасності домінуючими факторами є гроші та хіть». Єлизавета Криворучкіна описує, як ходила в кінотеатр на фільм «Чорна меса», де відвідувачі жували поп-корн, пили газовані напої й говорили по телефону. Наприкінці авторка зауважує: «Нам ще необхідно вчитися правил поведінки у людних місцях — і маленькому хлопчикові, і тій парочці закоханих, і мені» («Чорна-пречорна меса»).

Зрештою, це характерні теми для молоді, яка думками ще в ідеалізованому романтичному світі, але вже починає самотійно взаємодіяти з дійсністю. Високі очікування не справджуються, людина з гіркою відчуває, що доведеться зняти рожеві окуляри, а почасти й корону. У таких творах, думається, багато хто впізнає свій перехідний період – прекрасну наївність і юну бунтівливість. Ці есе відбивають процес зростання, розвитку особистості.

Збірку прикрашають світлини та малюнки Валерії Антонюк, Марії Боримської, Ігоря Боутенка, Ольги Лук'янчук, Олександри Пойташ.

На обкладинці – зображення людського ока роботи Катерини Крячок. Словники символів говорять, що око означає здатність до сприйняття, пізнання й розуміння, є символом світла, мудрості, духовної спроможності людини не лише дивитися, а й бачити. Психоаналітики також розглядають око як орган світла, що дозволяє сприймати світ і таким чином надавати йому реальності. У Данте мудрість наділена третім оком, оскільки бачить минуле, теперішнє й майбутнє. У багатьох культурах Всевидящим оком є Сонце. Цікава думка належить античному філософові Плотіну: око не могло б дивитися на сонце, якби певною мірою саме не було сонцем. У християнській іконографії око,

оточене промінням Сонця – це символ божественної присутності. Око, намальоване Катериною Крячок, – незвичайне: замість вій у нього молоді дерева, воно щойно відкрилось і з гілок спурхнули зграйки птахів. Відкрити читачеві очі на поліфонію поезії та світу і є, вочевидь, головним завданням «Святого Володимира».

Передмову до альманаху редколегія завершила рядками: «Ми ще не знаємо точно, у якому форматі буде наступний номер альманаху «Святий Володимир», але сакраментальне «To be or not to be» («Бути чи не бути») вирішується для нас однозначно «to be continued». Це дає надію, що в Україні сходитимуть нові зірки літератури. Лише б на мирному небі!

Рецензований випуск альманаху «Святий Володимир» гідний уваги читачів, критиків і науковців. У ньому – традиції, що беруть початок із перших українських альманахів, злободенність і філософське світобачення.

*Ірина Жиленко,
канд. філол. наук, доц;*

*Юлія Козир,
канд. наук. із соц. комунік.*

Надруковано в «Образ», 2016. Вип. 4(22) . С.110-115

ТВОРЧА ПОЛІФОНІЯ
Рецензія на альманах «Святий Володимир»
(2013 / 2015. – № 18/20)

Альманах «Святий Володимир» – літературно-художнє видання студентів Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. У ньому подана творчість різних жанрів та різної тематики: авторська поезія, проза, психологічні ескізи, замальовки, есеї та навіть переклади.

Кожен випуск цього видання – це неповторна сторінка, що відображає багатоманітність творчих уподобань студентів і викладачів університетів із всіх куточків України – з Луцька, Запоріжжя, Полтави, Сум, Чернівців та інших освітніх центрів України. Не залишаються й поза увагою ті люди, які просто захоплюються та намагаються оволодіти майстерністю пера – на сторінках «Святого Володимира» вони мають можливість представити свою творчість, незалежно від віку, місця навчання та проживання. Для декого з авторів публікації в альманасі вже стали доброю путівкою у майбутнє, адже вони дістали унікальну можливість проявити свої здібності й таланти в досить масштабному проекті, який не може не зацікавити читача.

Випуск 18/20 (2013–2015 рр.) вийшов під гаслом «Поліфонія», що в трактуванні музичної термінології означає багатоголосся, в якому окремі мелодії мають самостійне значення, але зберігають при цьому рівноправність голосів. І справді тут зібрано творчість авторів різних соціальних груп, вікових категорій, а також різних поглядів й уподобань.

Актуальність випуску та альманаху в цілому полягає в тому, що він об'єднує в собі творчу діяльність певної групи людей, яка згуртована, по суті, любов'ю до літератури, до творчості, до самовираження... По-перше, студенти мають можливість публікувати свої літературні шедеври, навчаючись в університеті, їм не потрібно шукати редактора, який би оцінив їх можливості. По-друге, викладачі мають можливість також творчо себе проявляти, співпрацюючи зі студентами. По-третє, митці з усієї України можуть прилучитися до творчого колективу «Святого Володимира», тим самим реалізуючи себе як творчу особистість й одночасно розширяючи межі своєї комунікації.

Випуск альманаху складається з певних рубрик, зокрема: поезія – окремо студентів та викладачів КНУ імені Тараса Шевченка та окремо студентів та викладачів університетів з інших куточків України. Сторінку поезії відкривають вірші викладачки КНУ імені Т. Шевченка Ольги Ольхової: «Ти зідилюй із мене смак / тих, хто був до твоєї ери. / Усі докази знищ поза тобою тривань...».

Поетичну сторінку продовжує викладач Сумського державного університету Василь Чубур: «Ти розсіяла в світі Росію, Від брахманських Карпат до Курил, І навчаєш мене, як росину, Підніматися вгору й без крил. І не лячно – все глибше, все вище, Лячно глянути ген за Поріг, Де стоїш Ти на тому вітрищі, Що збиває і всесвіти з ніг» («Україні-Русі», громадянська лірика).

Також у розділі подано вірші студентів та викладачів Класичного приватного університету (м. Запоріжжя), Полтавського педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, Дрогобицької духовної семінарії тощо.

Прозу подано в альманасі за тим же принципом: від оповідання «Весна» та казки «Одна пригода у Марноляндії» студентки-журналістки Ани Море; продовжується творчістю студентів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, наприклад, новелою студентки Тетяни Бокотюк «Таємнича панна». У «Перекладах» опубліковано уривок із фентезі англійського письменника Террі Пратчет «Зсув по пошті» студентки Інституту журналістики Аліни Нікуліної, або ж переклад пісень одного з найпопулярніших співаків у Хорватії Марка Перковича під авторством студента Інституту філології КНУ імені Тараса Шевченка Максима Різника.

У розділі «Критика та есе», наприклад, Владислава Костенка, другокурсника Інституту журналістики, в есе «Навироріт» міркує про деформовані цінності молоді, яка все більше турбується про матеріальне, а не про духовне...

Якщо із поезією та прозою все зрозуміло – досить стандартний підхід до оформлення тих чи інших поетичних думок, то з перекладами, есеями та критикою зовсім інша річ – це значно глибший та не надто поширений серед студентів, наприклад, вид діяльності, який однозначно свідчить про те, що студентська творчість розвивається та стає

все глибшою. Те ж саме – із есе та рецензіями, які дають можливість ознайомитися із аналітичною та критичною сторонами певного явища. Видань, шпальти яких заповнені прозою та поезією – забагато; а от видань, які поєднують у собі прозу, поезію, рецензії та переклади (з білоруської, литовської, хорватської та англійської мов) – не надто велике розмаїття.

Як бачимо, поліфонія справді звучить. Звучить вона в багатоголоссі, де воедино зливається кожен неповторний голос, кожен із яких нашіптує нам свої неповторні думки, ідеї, літературні надії...

Сатановська Любов

Надруковано в «Журналістика». 2016. Вип.15 (40). С.210-213.

ЗМІСТ

Від редакції. Ad Astra!3

ІНТЕРВ'Ю

Іван Мегела: «Журнал був зубастий, а це що? Журналістика!».....	9
Володимир Арєнєв: «Для мене «СВ» важливий тим, що саме там відбулися мої перші публікації українською, там я багато чому навчився і як автор, і як редактор».....	14
Роман Горбик: «Все було «по-дорослому» або як працювалося зі «Святим Володимиром».....	19
Олександр Глушко: «Кожен журналіст повинен носити з собою уявний письменницький квиток».....	26
Олександр Чекмишев: «Ми старались редагувати дуже обережно, трепетно, аби робота редколегії не стала для студентів «відворотним зіллям».....	28
Олександр Григор'єв: «Молодь – це завжди нова енергія».....	31
Ольга Сухомлин-Ольхова: «Писати – це просто така форма проживання і провідчування дійсності довкола».....	34
Антон Кушнір: «Чи не найприємніша праця за все моє життя».....	38
Катерина Бойко: «Альманах «святий володимир» – мистецтво заради мистецтва».....	41
Олексій Гвоздик: «Альманах «Святий Володимир» – це історія людей, які завтра можуть стати відомими».....	45
Сергій Сіваченко. Спогади сергія сіваченка.....	49
Вікторія Черняхівська: «Найбільше мене цікавлять люди».....	58
Ольга Кашпор – універсальний солдат на перехресті журналістики й прози.....	61
Ксенія Харченко: «Святий Володимир» став інструментом самопізнання для багатьох людей, які зараз є відомими, успішними».....	69
Анастасія Москвичова: «Шкала реальної реальності, або чому сурми мовчать».....	76
Олена Максименко. Покликання – журналіст.....	80

Юлія Бережко- Камінська: «Доленосні роки. Тоді було закладене все те, що живить мене сьогодні»	84
Тетяна Коваленко (Келя Ликеренко): «То була поезія для пізніх посиденьок у кімнаті гуртожитку на єреванській»	90
Ольга Германова: «Журналістка одного разу – журналістка назавжди» . . .	94
Анна Подлужна: «Для мене поезія – частинка моєї свідомості, моєї душі» .	97
Петро Катеринич: «Кожен літературний твір – це гіпотеза автора. Читачі або її підтверджують, або спростовують»	106
Ана Море. Поезія – це все, що навколо	111
Марися Нікітюк: «Зараз треба жити мистецтвом, усе інше вже неактуальне»	117

Візитівки

Аліна Стрижак.	126
Марися Нікітюк	126
Наталка Проців.	127
Юлія Бережко-Камінська.	129
Олександра Чувакова	130
Павло Коробчук	130
Катерина Бабкіна	131

Поезія

Ана Море	134
Вікторія Черняхівська	139
Олександр Чекмишев	140
Ольга Германова	144
Наталка Проців (Тала Пруткова)	147
Сергій Сіваченко	149
Марися Нікітюк	153
Дарина Мізіна	159
Марія Бліндюк.	162
Вікторія Князь (Солярова)	168
Ангеліна Мачулка	171
Уляна Лісова	178

Ліка Мачула	179
Ольга Дуденко	183
Квіта Алейнікова	187
Микита Павлів	191
Марія Лохматова.	192
Артем Єгоров	197
Дарина Головань	202
Денис Булавін.	203
Валерія Коломієць	205
Катерина Бабкіна	208
Роман Горбик	210
Антон Кушнір	212
Анастасія Нерознак	216
Марія Іващенко.	219

Проза

Вікторія Кудряшова, Владислав Кіхтенко. КРУТИ. Драма	224
Кирило Земляний. Літературний сценарій роботи “MUTE”	235
Ольга Дуденко. «Liberte, Egalite, Fraternite»	243
«Сестро...»	245
Юлія Андрияник. Не герой і не слабак	248
Софія Кейлін. Суд душі.	253
Роман Горбик. Центр (уривок)	264
Антон Кушнір. «Urban strike» (уривок)	268
Дар'я Конькова. Про себе.	274
Юлія Ткаченко. Київські рефлексії.	276
Пора туманів	278

Арт-медіа

Вікторія Кудряшова.	282
До чого призводять книжкові флешмоби або як Віктор Домонтович, Юрій Винничук та Софія Андрухович стали сусідами на книжковій полиці .	282
П'ять сучасних серіалів, які змушують відчувати	285
Топ-3 найбільш іронічних молодих українських письменниць	287

«Буду святкувати шампанським, коли не почую імені дудя», – Олена Гусейнова	289
«Щоб не отруїтися інтерв'ю, треба обирати добрих співрозмовників», – Дар'я Бад'йор	291
Костюмний бізнес (оповідання)	292
Онлайн-виставка «У нас всі вдома»: необмежена уява в обмеженому просторі	296
Якісна спекуляція на почуттях до мами: чому «мої думки тихі» зазвучали так голосно?	299
Марія Іващенко	302
Топ аксесуарів сучасних українських письменників	302
Огляд 3-х книг, прочитаних мною за останній місяць	302
Топ-3 книги українських авторів про важливість людяності та взаємодопомоги	303
Сила віра у романі Пауло Коельо «Алхімік»	304
Мрія цуценяти (казка)	305
Театр 89-го	306
Ярослава Кабаєва	308
Топ-5 фільмів, на які не буде скаржитися твій бойфренд	308
Київські пейзажі	310
Ліщинський. “Spectrum”	312
«Что происходит? Война, бл*дь, у нас происходит»	313
Рецензія на фільм «Кур'єр»	314
Виставка “ОДНОповерховий КИЇВ”	316
Італійська донна, що стала окрасою французького Лувру	317
Клітки	320
“Київ. Traffic”	320
Зачаровані речами	321
«Казка про коника»	322
Топ-3 екранізації відомих романів	323
Бразильська музика. Босанова	325
Йосип Бродський: людина самотня як думка, яку забуваєш, або “хочете, я розбуджу для вас кота?”	326
Бар на вулиці іпанема (сторітеллінг)	333

АППЕЛЬ. «А я міг би намалювати це краще»	335
Анастасія Коваль	338
Похмурі реалії “веселого” життя. Чому український “Донбас” вартий перегляду	338
Історія мого життя (художнє втілення сповіді Катерини Білокур про пережите)	339
Артхаусна п'єса з елементами кохання	340
Олексій Морозов	342
Огляд останніх переглянутих фільмів	342
Огляд-топ найулюбленіших книжок (за останній рік)	343
Топ музичних альбомів, тривалість яких перевищує 2 години	345
Інтерв'ю з митцем. Андрій Смірнов: «На вінілі зупиняються ті, кому не подобається швидкоплинність сучасної музики»	347
Живим чи мертвим – додому	354
Це-О-Два	357
«Ще по одній» – фільм про алкогольний експеримент шкільних вчителів, що вийшов з-під контролю	359
«Джим Моррісон»: розширена п'єса у трьох актах	361

Про нас

Ірина Жиленко, Юлія Козир. «Святий Володимир»: поліфонія, або калейдоскоп сьогодення	372
Любов Сатановська. Творча поліфонія	380

Над номером працювали
Студенти тематичної спеціалізації «мистецька журналістика»:

Кейлін Софія
Сергієнко Мелісса
Ганнопольська Олександра
Орловська Катерина
Борисовська Варвара
Савран Олександра
Конончук Юлія
Яковенко Євгеній
Білостоцька Марія
Сергєєва Єваґрія
Пшенишнюк Дар'я

Студенти магістратури «Арт-медіа»

Іващенко Марія
Кудряшова Вікторія
Кабаєва Ярослава
Коваль Анастасія
Морозов Олексій
Ткаченко Юлія
Шрамко Аліса

Святий Володимир

Літературно-художній альманах
студентів Інституту журналістики
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Випуск 23-25, 2018-2020 рр.
AD ASTRA!

Свідоцтво про реєстрацію:
Серія КІ №342 від 30.12.1998 р.

Шеф-редактор
Володимир Різун

Головний редактор
Любов Боярська

Упорядники
Еліна Гаврилюк
Влада Горбачова
Олег Булах

Верстка
Мар'яна Ромась
Юлія Нічволода
Анастасія Попович

Підписано до друку
Формат 60x84/16. Друк офсетний.
Папір офсетний.

Поштова адреса редакції: 04119, Київ
Вул. Юрія Ілленка 36/1, Навчально-науковий Інститут журналістики
Кафедра історії журналістики

Електронна адреса: kafhistjourn@ukr.net